

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Gra
116
908

Ga 110.908

Harvard College Library

FROM THE

CONSTANTIUS FUND.

Established by Professor E. A. SOPHOCLES of Harvard
University for "the purchase of Greek and Latin
books, (the ancient classics) or of arabic
books, or of books illustrating or ex-
plaining such Greek, Latin, or
Arabic books." Will,
dated 1880.)

Received 25 May, 1893.

SYNTAXIS ARISTOPHANEAE

CAPITA SELECTA.

DE SENTENTIARUM CONDICIONALIIUM TEMPORALIUM RELATIVARUM FORMIS ET USU.

SCRIPTIT

Sergius Sobolewski.

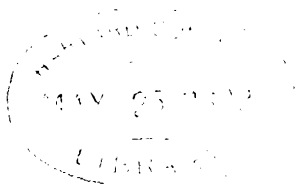
Sergiei Sobolewski.

MD MOSQUAE.

Typis Universitatis Caesareae.

MDCCCXCI.

Ca 110.908

Constantine fund.

Изъ „Ученыхъ Записокъ“ Императорскаго Московскаго Университета.

INDEX MATERIAE.

	<i>P.</i>
Cap. I. De temporibus verbi Graeci.....	1
Cap. II. De usu coniunctivi praesentis et aoristi in sentiis temporalibus, conditionalibus, relativis.....	2
Cap. III. Sententiae condicionales.	13
A. Sententiae condicionales coniunctivo prolatae.....	13
I. Condiciones futurae.....	21
1. Propriae condiciones.....	21
Praesens coniunctivi.	21
Aoristus coniunctivi.....	33
Praesens et aor. coni.	47
2. Condiciones, quae ad indirectam quaestionem accedunt.....	48
II. Condiciones generales.	49
Praesens coniunctivi.....	49
Aoristus coniunctivi.....	53
III. Sententiae concessivae.....	55
1. Sententiae conc. futurae.....	55
Praesens coniunctivi.....	55
Aoristus coniunctivi.	57
2. Sententiae conc. generales.....	57
Praesens coniunctivi.....	57
Aoristus coniunctivi.....	58
B. Sententiae condicionales optativo prolatae.....	58
I. Condiciones futurae.....	61
1. Condiciones potenciales.	61
Optativus praesentis.	62
Optativus aoristi.....	64
Optativus praes. et aor.	67
2. Condiciones optativae ex historico tempore suspensae.....	68
II. Condiciones generales.....	70
Praesens optativi.....	71
Aoristus optativi.....	75

— IV —

	<i>P.</i>
C. Condiciones irreales.....	77
Ei cum imperfecto coniunctum.....	82
Ei cum aoristo coniunctum.....	85
Ei cum aor. et impf.....	88
Ei cum plusquamperfecto	88
D. Condiciones logicae.....	89
Ei cum praesenti indicativi.....	91
Ei cum futuro ind.....	102
Ei cum futuro optativi.....	111
Ei cum aoristo ind.....	112
Ei cum praes. et aor. ind..	113
Ei cum perfecto ind.	113
Ei cum perf. et aor. ind.	114
Ei cum imperfecto.	114
Ei cum optativo et <i>äv</i>	115
Sententiae concessivae.....	115
E. De elliptico usu particulae condicionalis.	115
Cap. IV. Sententiae temporales.....	120
A. Enuntiationes temporales coniunctivo prolatae.....	121
I. Enuntiata temporalia, quae a particula cum ducuntur.	121
1. Enuntiata futura.	124
Praesens coniunctivi.	124
Aoristus coniunctivi.....	127
Praesens et aoristus coni.	129
Perfectum coni.....	129
2. Enuntiata generalia	130
Praesens coni.....	130
Aoristus coni.....	133
Praesens et aoristus coni.	135
Perfectum coni.....	135
II. Enuntiata temporalia, quae a particula dum ducuntur..	135
Enuntiata, ubi <i>ἕως äv</i> valet quamdiu.....	135
Enuntiata, in quibus <i>ἕως äv</i> valet quoad.....	137
1) Enuntiata futura	137
Praesens coni.....	137
Aoristus coni	138
Praesens et aoristus coni.....	139
2) Enuntiata generalia.....	139
III. Enuntiata temporalia, quae a particula <i>πρίν</i> ducuntur..	139
1) Enuntiata futura.....	140
Praesens coni.....	140
Aoristus coni.....	141
Praesens et aoristus coni.....	144
2) Enuntiatum generale.....	144

	<i>P.</i>
B. Enuntiationes temporales optativo prolatae.....	144
I. Enuntiata, quae a particula cum ducuntur.....	144
1) Enuntiata futura	145
2) Enuntiata generalia.....	145
Praesens opt.....	145
Aoristus opt.....	145
Praesens et aoristus opt.....	146
II. Enuntiata, quae a particula dum ducuntur.	146
C. Sententiae temporales indicativo (et infinitivo) prolatae..	147
I. Sententiae, quae particulis cum significantibus incipiunt	148
II. Sententiae, quae particula dum incipiunt.....	155
III. Sententiae, quae particula πρὶν incipiunt.....	155
Cap. V. Sententiae relativae	157
A. Relativae sententiae coniunctivo prolatae.....	157
I. Enuntiata futura.....	159
Praesens coni.....	160
Aoristus coni.....	161
II. Enuntiata generalia	162
Praesens coni.	163
Aoristus coni.....	164
Perfectum coni.....	166
B. Relativae sententiae optativo prolatae.	166
I. Enuntiata futura et praesentia.....	167
II. Enuntiata generalia.....	168
Optativus praesentis.....	168
Optativus aoristi	169
C. Relativae sententiae, in modorum usu primarias sequentes	169
Sententiae relativae causales.....	170
Sententiae relativae adversativae	171
Sententiae relativae finales.....	171
Sententiae relativae consecutivae.....	172
Sententiae relativae condicionales	173
Numeri pronominum et adverbiorum relati-	
vorum.	177

P R A E F A T I O.

„Duae res, inquit G. Hermannus (Opp. v. 2, p. 218), in iis, quae ad litteras Graecas pertinent, longe sunt difficillimae, lexicon scribere, et grammaticam“. Quod viri praestantissimi iudicium quam verum sit, ipse in hoc opusculo componendo expertus sum. Nam et conicere, quam de causa scriptor hac vel illa ratione dicendi usus esset, saepenumero haud facile fuit, et quo referrem nonnullos locos, diu multumque dubitavi. Ceterum non omnes partes libri mei pariter aequaliterque elaboravi: nam cum primo constituissem de coniunctivi et optativi in sententiis condicionalibus, temporalibus, relativis usu scribere, huic rei maxime operam dedi, omnibus allatis locis, qui huc pertinent; eodemque modo postea reliquas condicionum formas tractavi; de ceteris autem temporalibus et relativis enuntiatis brevius egi. Praeterea, cum non ignorarem, ad Aristophanem haud raro magni interesse, in quo metri genere locus legeretur, id notis, versuum numeris apposis: „an., hex., lyr., tetr. iamb., tr.“, diligenter significavi, nisi quod iis, qui ex trimetris iambicis petiti sunt, nullam notam adieci.

Nec minus, quam grammaticae, criticae operam dedimus, maximeque illi eius generi, quod in redarguendis aliorum erroribus occupatum est. „Cum enim multa in his fabulis antiquitus tradita identidem vexari et criticorum arbitratu mutari intelligeremus, quae ad sermonis morem et poetae consuetudinem referenti vindicari posse viderentur, non inutile esse putabamus nonnullos eius modi locos explicatis rationibus disceptare“ (Vahleni verba sunt).

In locis afferendis secutus sum in Equitibus, Thesmophoriazosis, Ranis, Ecclesiazosis, Pluto Velsenium, in reliquis fabulis Meinekeum, in fragmentis Kockium. Alias quoque editiones consului: Bekkeri, Bergkii, Blaydesii, Dindorfii (Parisiis apud Didotum a. 1884 et

Lipsiae a. 1869), Elmslei, Engeri, Fritzschei, Hirschigii, Invernizii—Beckii—Dindorfii, Kockii, Merrii, Muelleri, Ribbeckii, Richteri, Teuffelii—Kaehleri; scholia affero e Duebneri editione. Praeterea plus minusve usus sum cum aliis, tum his libris:

Ahrens. De Graecae linguae dialectis. Lib. II. Gottingae. 1843.
Aken. Die Grundzüge der Lehre von Tempus und Modus im Griechischen. Rostock. 1861.

Bachmann. Coniecturarum observationumque Aristophaneorum specimen I. Gottingae. 1878.

„ Lexici Aristophanei specimen. Frankfurt a. O. 1884.

„ Zur Kritik der Comoedien des Ar. (Philologus V Supplementband. Heft 2). 1889.

Bakhuyzen. De parodia in comoediis Aristophanis. Traiecti ad Rhenum. 1877.

Bamberg. De Ravennate et Veneto Aristophanis codicibus. Lipsiae. 1865.

„ Exercitationes criticae in Aristophanis Plutum. Berlin. 1869.

„ Exercitationes criticae in Aristophanis Plutum novae. Gotha. 1885.

Bast. Commentatio palaeographica. Lipsiae. 1811.

Bernhardi. De incisionibus anapaesti in trimetro comico Graecorum (Acta societatis philologiae Lipsiensis. Tomus I). Lipsiae. 1872.

Cobet. Variarum lectionum. Lugduni—Batavorum. 1873.

Coenen. Dissertatio litteraria de usu particulae conditionalis apud Aristophanem. Groningae. 1879.

Ehrhardt. Interpolationen in des Ar. Wespen. Görlitz. 1890.

Ernst. De usu aoristi et praesentis coniunctivi in enunciatis relativis conditionalibus et temporalibus. Marburgi Cattorum. 1873.

Fassbaender. De optativo futuri. Lipsiae 1884.

Fuller. De articulis in antiquis Graecis comoediis usu. Lipsiae. 1888.

Gildersleeve. On *ei* with the Future Indicative and *ἐάν* with the Subjunctive in the Tragic Poets (Transactions American Philological Association, 1876).

Gildersleeve. Studies in Pindaric Syntax. The Conditional Sentence in Pindar (The American Journal of Philology, vol. III, N 12).

Goodwin. Syntax of the Moods and Tenses of the Greek Verb. London. 1889.

Hermann. Elementa doctrinae metricae. Lipsiae. 1817.

„ De particula ἄν libri IV (Opuscula, v. IV. Lipsiae. 1831).

Herwerden. Analecta critica ad Thuc, Lys., Soph., Aristoph. et comicorum Graecorum fragmenta. Traiecti ad Rhenum. 1868.

„ Aristophanea (Hermes. 24 Bd.). 1889.

(Jernstedt.) Ернштедтъ. Порфиріевскіе отрывки изъ Аттіческой комедіи. Петербургъ. 1891.

Keck. Ueber den Dual bei den Griechischen Rednern. Würzburg. 1882.

Kuelne. De codicibus qui Aristophanis Ecclesiazusas et Lysistratam exhibent. Halis Saxonum. 1886.

Meineke. Vindiciarum Aristophanearum liber. Lipsiae. 1865.

Meisterhans. Grammatik der Attischen Inschriften. Berlin. 1888.

Middendorf. Beitrage zur Lehre von den temporalen und hypothetischen Nebensätzen im Griechischen. Weissenburg. 1876.

Petri. De enuntiatorum condicionalium apud Ar. formis et usu. Halis Saxonum. 1887.

Prause. De particulae πρίν usu tragico et Aristophaneo. Halis Saxonum. 1876.

Reisig. Coniectaneorum in Ar. libri duo. L. I. Lipsiae. 1816.

Rumpel. Der trimeter des Ar. (Philologus, v. 28). 1868.

„ Der trochäische tetrameter bei den griechischen lyrikern u. dramatikern (ibid.)

Rutherford. The new Phrynichus. London. 1881.

Schenk. Observationes criticae in fabulas Aristophaneas, praecipue in posteriores. Neu—Ruppin. 1891.

Schnee. De Aristophanis codicibus capita duo. Halis Saxonum. 1876.

„ De Aristophanis manuscriptis quibus Ranae et Aves traduntur. Hamburg. 1886.

- Schoemann. Animadversiones ad Ar. Acharnenses. Gryphiswaldiae. 1868.
- Stahl. Quaestiones grammaticae ad Thuc. pertinentes. Lipsiae. 1886.
- Sturm. Entwicklungsgeschichte der Constructionen mit πρὶν. Würzburg. 1882.
- (Vahlen). Observationum Aristophaneorum capita quaedam. Bero-
lini. 1884.
- Veitch. Greek Verbs irregular and defective. Oxford. 1887.
- Weber. Entwicklungsgeschichte der Absichtssätze. Würzburg. 1884.
- Wehr. Quaestiones Aristophaneae. Gotting. 1869.
- Wecklein. Curae epigraphicae ad grammaticam Graecam et poe-
tas scenicos pertinentes. Lipsiae. 1869.
- Winter. De modorum in enunciatis conditionalibus apud tragicos
Graecos usu. Vratislaviae. 1865.
- Zielinski. Die Gliederung der Altattischen Komoedie. Leipzig. 1885.
-

C A P U T I.

De temporibus verbi Graeci.

Temporum verbi Graeci duo sunt genera, quorum altero *actio* significatur, altero *status*, qui actionem excipit. In priore genere item duae species distinguendae sunt: altera simpliciter significatur aliquid factum esse, nullo respectu habito diuturnitatis, altera praedicatur actionem non nihil temporis durare. Ad prius genus, quod imperfectum appellaverim, pertinet praesens, imperfectum, aoristus, futurum simplex, quorum praesens et imperfectum sunt diutinae specie, aoristus non-diutinae, futurum pertinet ad utramque. Altero genere, quod perfectum appellabo, continetur perfectum, plusquamperfectum, futurum exactum. Hoc genus species non habet, sive potius totum est diutinae specie. Hanc divisionem ita distinctius descripserim.

	Tempus praesens.	T. praeteritum.	T. futurum.
I. <i>Genus imperfectum.</i>			
1) Species diutina.....	Praesens	Imperfectum.	{ Futurum simplex.
2) Species non-diutina....	deest.	Aoristus	
II. <i>Genus perfectum.</i>			
1) Species diutina	Perfectum.	Plusquamper-	Futurum ex- actum. t.
2) Species non-diutina ...	d e	fectum. e s	

Species generis imperfecti nos quoque, ut alii Slavi, habemus eademque significatione, qua Graeci, usurpamus; genere perfecto careremus; quod si accuratius exprimere volumus, pluribus vocibus et per ambitum verborum enuntiare solemus. Veluti ποιῶ est я дѣлаю, ἐποίησα я сдѣлалъ, ποιήσω я буду дѣлать, сдѣлаю,

πεποίηκα я есмь сдѣлавшій, ἐπεποίηκη я былъ сдѣлавшимъ, πεποίη-
κῶς ἔσομαι я буду сдѣлавшимъ.

Generis et specie vim verbum Graecum, ut Rossicum, in omni-
bus modis conservat: itaque ἵνα ποιῶ, ποιήην est чтобы я дѣлалъ,
ἵνα ποιήσω, ποιήσαιμι чтобы я сдѣлалъ etc.

Sed ipsi Graeci haud raro pro perfecto et plusquamperfecto aori-
stum ponebant, praesertim in sentiis temporalibus, conditionalibus,
relativis, coniunctivo cum ἄν aut optativo elatis.

C A P U T II.

De usu coniunctivi praesentis et aoristi in sentiis temporalibus, conditionalibus, relativis.

Vulgo docent grammatici, in sentiis temporalibus, conditiona-
libus, relativis, coniunctivo solo vel addita particula ἄν elatis, sive
ad futurum tempus spectant, sive ad quodlibet tempus pertinent,
praesens coniunctivi poni solere, si actio sententiae secundariae in
idem incidat tempus ac primariae, aoristum autem, si protasis actio
praecedat.

Quae doctrina, etsi ab Ernstio (De usu aor. et praes. coni. etc.)
labefactata est, tamen quoniam hic neque ipse satis clare hoc de-
monstravit, neque aliis persuasit, non alienum a re erit, si eandem
quaestionem retractavero, aliis maioribusque argumentis allatis.

1) Ac primum quidem vulgata doctrina a reliquo usu et vi con-
iunctivi praesentis et aoristi discrepat. Qui enim fieri potest, ut
alibi praesens et aoristus coniunctivi aliorumque modorum specie
inter se differant, cum praesens speciem diutinam, aoristus non-di-
utinam significet, in illis solis enuntiatis longe alio discrimine sepa-
rentur?

2) Illud quoque parum recte mihi videntur fecisse grammatici,
quod non animadverterunt, interdum de consecutione temporum ne
dici quidem posse. Sunt enim enuntiata conditionalia, quae meram
condicionem contineant nec ulla temporis ratione cum enuntiato
primario conexa sint, ut in locum ἐάν particulae ὅταν succedere
non possit. Exempli gratia haec afferam: R. 1475 τί δ' αἰσχρόν, ἢν
μὴ τοῖς θεωμένοις δοκῇ; „quid turpe, si spectantibus non ita vide-

tur?“ V. 808 ἀμῖς,—ἦν οὐρητιάσης,—παρὰ σοὶ κρεμήσεται „matula, si micturias, iuxta te pendebit“: matula autem pendebit non postquam mingere voluerit, sed etiam alias. Av. 758 τοῦτο—καλὸν παρ’ ἡμῖν ἔστιν, ἦν τις τῷ πατρὶ—εἴπη=τὸ εἰπεῖν. Idem non minus apparet in sententiis concessivis, ut V. 654 οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ τεθνῆξαις, κἂν χρῇ σπλάγχνων μ’ ἀπέχεσθαι. Similiter in relativis sententiis est ubi actio secundarii enuntiati ad praesens vel potius ad quodlibet tempus pertineat, primarii ad futurum, veluti Ec. 1124 εὐφρανεῖ τὴν νύχθ’ ὅλην ἐκλεγομένας ὃ τι ἂν μάλιστ’ ὀσμὴν ἔχη „(merum) laetiores reddet mulieres, illud eligentes, quod maxime odoratum est (non eo solo tempore, sed semper)“.

3) Quin etiam et aoristus et praesens coniunctivi haud raro eiusmodi actionem indicat, quae primariam actionem secutura sit. Quod semper fit in enuntiatis temporalibus, quae a particula ἕως „quoad“ significante (vel πρίν, cum sententia regens affirmativa est) ducuntur*) (a), interdum in condicionalibus, praesertim si conatum indicant, et concessivis (b), denique raro quidem, non tamen nunquam etiam in alio genere temporalium enuntiatorum (c). Exempli gratia haec afferam.

a) *Praes.*: V. 1441 ὕβριζ’, ἕως ἂν τὴν δίκην ἀρχῶν καλῇ „illude usque dum archon litem hanc introduci iubeat“.

Aor.: N. 1489 τὸ τέγος κατάσκαπτε, ἕως ἂν αὐτοῖς ἐμβάλῃς τὴν οἰκίαν. Ec. 770 φυλάξομαι, πρίν ἂν γ’ ἴδω.

b) *Praes.*: Ec. 107 τούτου—τόλμημα τολμῶμεν τοσοῦτον οὐνεκα. ἦν πως παραλαβεῖν τῆς πόλεως τὰ πράγματα δυνώμεθα. L. 123 ποιήσομεν, κἂν ἀποθανεῖν ἡμᾶς δέῃ „faciemus, etiamsi nobis moriendum sit (posthac)“.

Aor.: R. 1517 τὸν θάκον τὸν ἐμὸν παράδος Σοφοκλεῖ τηρεῖν καὶ διασώζειν, ἦν ἄρ’ ἐγὼ ποτε δεῦρ’ ἀφίκωμαι. Ec. 247 σὲ στρατηγὸν αἱ γυναῖκες αὐτόθεν αἰρούμεθ’, ἦν ταῦθ’ ἀπινοεῖς κατεργάσῃ, quod idem fere est ac si dicas: „dummodo perficias“.

c) Ec. 634 ἐπιτήρει, ὅταν — παραδῶ σοι δευτεριάζειν „opperire, dum tibi secundas partes exigendas dem“.

* Satis mirari non possum ineptiam eorum grammaticorum, qui cum dent vulgatum illud praeceptum, nihilo minus in exemplis afferant ea quoque, quae ab istis particulis ducuntur. Vide Krüger 53, 6, 5 (postremum exemplum). Middendorf., p. 1—2.

4) Accedit, quod praesens coni. in sententiis condicionalibus (a) et relativis (b) saepissime actionem praecedentem significat. Huiusmodi pauca exempla etiam in temporalibus (c) enuntiatis inveni.

a) N. 561 ἦν ἐμοὶ καὶ τοῖσιν ἐμοῖς εὐφραίνησθ' εὐρήμασιν, εἰς τὰς ὥρας τὰς ἐτέρας εὐφρονεῖν δοκήσετε: ubi adiectis verbis εἰς τ. ὥ. τ. ἐ. „proximi anni aestate“ (v. Jernstedt. „Πορφυριεβские отрывки“ p. 128) diserte temporalis ratio sententiarum indicatur. N. 1115 τοὺς κριτὰς — ἃ κερδανούσιν, ἦν τι τόνδε τὸν χορὸν ὠφελῶσ' ἐκ τῶν δικαίων, βουλόμεσθ' ἡμεῖς φράσαι „iudices quid lucrabuntur, si hunc chorum *iuverint*“. P. 1356 κὰν ξυνέπησθέ μοι, πλακοῦντας ἔδεσθε: sine dubio chorus placentas esurus est, cum Trygaeum secutus domum eius venerit, non dum sequetur. V. 1074 εἴ τις ὑμῶν — θαυμάζει, — ῥαδίως ἐγὼ διδάξω, κὰν ἄμουσος ἦ τὸ πρὶν „etiamsi indoctus fuerit antea“, ubi adiecto τὸ πρὶν clarissime ratio temporum indicatur, ut apud Thucydidem 1, 41, 3 φίλον — ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἦν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἦ. Alios locos vide infra p. 9.

b) Av. 450 τοὺς ὀπλίτας νυνμενὶ — ἀπιέναι, — σκοπεῖν δ' ὅ τι ἂν προγράψωμεν ἐν τοῖς πινακίοις, ubi Pithetaerus milites gravis armaturae edicta sua inspicere iubet non eo tempore quo scribat, sed cum iam scripserit. R. 702 πάντας ἀνθρώπους — κτησώμεθα — πολίτας, ὅστις ἂν ξυνναυμαχῇ „qui pugnae navali *interfuerit*“. V. 561 ἔνδον τούτων, ὧν ἂν φάσκω, πάντων οὐδὲν πεποίηκα „in iudicium ingressus nihil horum, quae *promisi*, facere soleo“.

c) Th. 493 ὅταν μάλισθ' ὅλην ληκώμεθα τὴν νύχθ', ἔωθεν τὰ σκόροδα διαμασώμεθα „cum maxime noctu *subagitatae sumus*, mane allia mandimus“, ubi ratio temporum, iam per se clara, etiam clarius adiecto ἔωθεν designatur. Ec. 665 ταύτης (=τῆς μάχης) — ὅταν τις ἀφαιρῇ, οὐχ ὑβριεῖται — αὐθις „hanc cum quis ei *detraxerit*“.

5) Ne illud quidem satis perspexerunt grammatici, permultis locis aoristo coni. indicari, non totam actionem pendentis enuntiatii prius absolutam atque finitam esse, quam primaria actio inierit, sed tantummodo incohatam, ut proprie pendens actio ipsa eodem tempore fiat, quo primaria. Cuius generis exempla tam multa sunt, ut vix opus sit afferre.

Av. 1607 οὐ — μείζον ὑμεῖς οἱ θεοὶ ἰσχύσεται, ἦν ὄρνιθες ἄρξωσιν κάτω „si aves imperio potiti erunt = imperium tenebunt; Graece quoque dici poterat ἄρχωσι. Av. 967 ὅταν οἰκῇσωσι λύκοι πολιαί τε

κορῶναι ἐν ταύτῳ, — Πανδῶρα θῦσαι — κριόν „cum incoluerint vel habitare coeperint“, non: „cum habitaverint vel habitare desierint“.

Ann. Sibi non constat Madvigius, qui in *grammatica Graeca* sua § 128 b et 134 bc docet, coniunctivum et optativum, ex hoc ortum antecedente historico tempore, in praesenti actionem contemporaneam, in aoristo praegressam significare; § 135 autem dicit, in potentiali condicione aoristum optativi eo tantum differre a praesenti, quod actionem momentaneam designet: at inter optativum in potentiali condicione et eum, qui ex coniunctivo ortus sit, neque hoc neque aliud quidquam interesse, facile concedet, qui secum reputaverit, quam tenui ac fere nullo discrimine interdum condicio potentialis separetur ab ea, quae conjunctivo elata est.

Quae cum ita sint, satis mihi demonstrasse videor, vulgatae illius doctrinae fundamenta in aqua, ut aiunt, posita esse. Proximum est, ut de contraria huic Ernstii doctrina quid sentiam exponam. Quam ille vir doctissimus ita expressit (p. 18): „Apparebit, siquidem veram et cum Graecae linguae proprietate convenientem explicationem usus et aoristi et praesentis coniunctivi assequi velimus, cum temporalem relationem inter protasin et apodosin nobis respuendam tum solam actionem verbi respiciendam esse. Quae cum ita sint, de usu utriusque rationis haec praecepta exhibuerim: coniunctivus praesentis a Graecis adhibebatur, si actus verbi ita erat comparatus, ut secundum perpetuitatem vel gravitatem conveniret cum actione infecta. Coniunctivus aoristi in usum vocabatur, si actus praedicati momentaneus erat vel leviter pronuntiandus videbatur, ita ut actioni aoristicae responderet“.

Haec ille et recte, quod quidem ad *significationem* horum temporum attinet, modo „gravitatem“ et „levitatem“ illam omisisset: nam admodum lubrica res est. At cum *usum* specto, ne in Ernstii quidem doctrina acquiescere possum.

1) Quid enim causae est, ut ab hoc ordiar, quod aoristo coniunctivi actio contemporanea indicatur? At si in specie tantum summa rei verteretur, hoc fieri posset, ut nos dicimus: „въ ту минуту, когда я умру, онъ будетъ смѣяться“, quod Graece ita vertendum est: ὅταν ἀποθνήσκω, γελάσεται. In indicativo quidem ita aoristus dicitur, ut N. 23 τί ἐχρησάμην; ὅτ' ἐπρίάμην τὸν κοππα-

τίαν „cum emi“, non „postquam emi“. Lysiae or. 7, 5 ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἐκ τῆς ἀμην, οὐτ' ἐλαία οὔτε σηκὸς ἐνῆν ἐν αὐτῷ. (De optativo ita posito dicam, cum condiciones optativas tractabo).

2) Adde quod praesenti coni. rarissime actio praecedens exprimitur, ubi temporalis ratio praedicanda est, ut supra dixi. Quin etiam in enuntiatis, quae a particula πρίν ducuntur, praecedente negativa sententia, quamquam οὐ πρότερον—πρίν fere „postquam“ valet, tamen praesenti coni. significatur, initium quidem actionis antecedere, sed ipsam actionem contemporaneam esse, ut apud Antiphontem (1,29) οἱ—ἐπιβουλευόμενοι οὐδὲν ἴσασιν πρίν γ' ἤδη ἐν αὐτῷ ὥσιν τῷ κακίῳ „homines tum demum insidias sibi strui sentiunt, cum iam in ipsa calamitate versantur (non: postquam versati sunt)“.

Quae cum ita sint, de coniunctivorum usu in sentiis temporalibus, conditionalibus, relativis haec praecepta dederim.

Coniunctivus aoristi easdem habet significationes, quas ceteri eius modi. Naturalis autem et principalis vis aoristi ea est, ut significet, aliquid factum sive ad finem adductum esse. Fac igitur, actionem esse lineam geometricam: aoristo indicatur aut punctum eius lineae, nullam longitudinem habens, aut tota linea, quasi in unum contracta. Quod punctum pro ipsius verbi natura potest esse aut ultimum, quod saepius, ut ἐποίησα = feci, h. e. rem ad finem perduxi, aut primum, quod rarius, ut ἐβασίλευσα coepi regnare. Haec duo aoristi genera simillima sunt duobus perfecti generibus, ab Akenio indicatis (§ 20,1); atque coni. aoristi in iis enuntiatis, de quibus agitur, nihil fere differt a coni. perfecti (haec esse causa mihi videtur, cur coni. perf. in iis rarissime usurpetur): itaque, ut in perfecto modo positivus eventus eminet (ut κέκτημαι „acquisivi = nunc habeo“), modo negativus (ut βεβίωκε „vixit = non iam vivit), ita in coni. aoristi, ut ὅταν ποιήσω „cum fecero = cum facere desiero“, ὅταν ἐπιθυμήσω „cum concupiero = cum cupiam“. Itaque, coni. aor. indicat:

1) Actionem, nullam diuturnitatem habentem, quae iam absoluta repraesentatur;

2) initium alicuius status vel condicionis, item nullam diuturnitatem habens;

3) diutinam actionem, sed cuius diuturnitatis nulla ratio habeatur, cum id tantum praedicetur, eam iam ad finem perductam esse; itemque actionem repetitam non-diutinam.

Coniunctivus praesentis easdem habet significationes, quas ceteri eius modi et imperfectum indicativi: potest enim indicare:

1) diutinam vel repetitam actionem, cum eius diuturnitatis vel repetitionis ratio habetur;

2) conatum aliquid faciendi aut, si sententia negativa est, declinationem.

Hinc apparet, actionem durantem vel repetitam saepe et modis speciei diutinae et non-diutinae exprimi posse. Aoristus tamen, quia actionem ad finem adductam significat, tum fere ponitur, cum de certa aliqua et definita sive sensu, sive etiam adiectis verbis re agitur, aut quoties repetita sit aoristica actio indicatur*; quare, ubi de consuetudine moreve agitur, opus est imperfecto praesentisque modis: itaque recte in his aoristus dici potest: Ἀριστοφάνης ἔγραψε δράματα τετταράκοντα τέτταρα, Χέοψ πεντήκοντα ἔτη ἐβασίλευσε (vel ἐβασίλευε) τῶν Αἰγυπτίων, δις (τρὶς, πολλάκις) ταῦτόν εἶπε, sed imperfecto uti necesse est in his: Ἀρ. διὰ παντὸς τοῦ βίου ἔγραφε δράματα, Χ. ἐβασίλευε τῶν Αἰγ., αἰ ταῦτόν ἔλεγε. Sed multis locis utrumque aequè rectum est, ut in exemplo Χέοψ: nam diutina specie actionis particulae tanquam in linea dispositae describuntur, altera specie quasi in unum contractae repraesentantur. Praeterea sunt verba, quae utrum in diutina specie an in aoristo ponas interdum parum refert, ut ἐκέλευον et ἐκέλευσα, ἐνόμιζον et ἐνόμισα, quorum alia sic, alia secus saepius dicta reperias.

Sed cum *temporalem* rationem pendentis enuntiati et primarii considero, haec de coniunctivorum usu statuenda puto. In sentiētiis condicionalibus, relativis, temporalibus, quae a coniunctionibus, „cum“ significantibus ducuntur, actio solet aut antecedere tempore primariam, aut ei contemporanea esse (exceptis non ita multis locis, ubi actio pendens regentem sequitur).

* Est tamen, ubi aoristo diutina actio incertae longitudinis significetur, quod nullo fere sensus discrimine praesenti quoque exprimi potest; qui usus aoristi nostris verbis, cum particula *no* compositis respondet, velut apud Ar.: ἐὰν θυμῆς A. 277 „попьешь“, εἰ διατρίψῃ E. 805 „поживешь“, ἐὰν σιγῶν ἀνάσχῃ V. 513 „побудешь молча“, χορεύσαι P. 781 „поплясать“.

Atque *aoristo* actio alteri contemporanea exprimi non solet; itaque aoristus semper eam actionem significat, quae aut absoluta, aut certe inita est, antequam altera actio fieri cœpit.

Praesentis usus multo perplexior est. Plerumque significat actionem alteri contemporaneam et ideo diutinam vel repetitam; si autem huius modi actio alteram praecedat, saepe diuturnitatis notione neglecta, aoristus ponitur. Hic enuntiata temporalia a condicionalibus et relativis secernenda sunt.

In illis enim praesens semper fere actionem alteri contemporaneam significat: excipiuntur enim hi tantum loci, in quibus praesenti actio praecedens exprimitur:

a) Ec. 663 et 665, ubi praesentis indicatur futura actio ita repetita, ut unaquaeque actio pendens sententiae unamquamque actionem primariae antecedit; quamquam totum temporis spatium, his repetitis actionibus in utraque sententia occupatum, idem est. Alibi tamen hoc aoristo enuntiatur Av. 190. Pl. 529. Fr. 693 (ex emendatione Bergkii), ubi repetendi notione neglecta una de multis actio respicitur. Eodem referri possunt duo loci P. 931 et R. 132, ubi praedicata sunt λέγει et φῶσι: quamquam a Graecis, ut Romanis et nobis, actio dicendi et interrogandi interdum parum accurate pro contemporanea habetur alii actioni (velut respondendi).

b) N. 1211, ubi enuntiati praedicatum est verbum νικῶν, quod constat in perfecti fere notionem abisse, ut proprie non sit huc referendum.

c) Th. 493, ubi actio durans, saepius repetita indicatur, quae ad praesens vel potius ad quodlibet tempus pertinet. Attamen Graecos ipsos solum praesens hoc loco aliter ac poeta voluit intellecturos fuisse, ostendunt adiecta ἔωθεν et τὴν νύκτα: quibus omissis, si dictum esset ὅταν ληκώμεθα, τὰ σκρόδα διαμασώμεθα, quivis, opinor, has actiones eodem tempore fieri putaret.

In enuntiatis condicionalibus, concessivis, relativis, in quibus nexus temporalis multo laxior est atque etiam est ubi prorsus neglegatur, etsi lex illa multis locis valet, tamen exceptiones tam multae sunt, ut Graci videantur hic non tam temporalem sententiarum rationem, quam speciem verbi attendisse. Itaque permultos locos repperimus, quibus praesens de actione praegressa dictum est *, quorum nonnul-

* Huc rettuli eos quoque paucos locos, quos forsitan aliquis (non enim satis clara est temporalis ratio) violare vulgatam legem negaverit. Ego vero eam rationem secutus sum, quae mihi maxime cum rerum natura convenire videbatur.

lis aoristus quoque poni poterat. Quod his de causis factum invenimus:

1) In enuntiatis *condicionalibus* et *concessivis*.

a) Praesenti indicatur actio futura ita *repetita*, ut unaquaeque actio pendentis sententiae unamquamque actionem primariae antecedit: A. 835. V. 916. Ec. 415. 420. 468. 619. Eodem referendus est Av. 559, quamquam hic v. ἐπίωσι aoristi quoque vice fungi potest. — Sed totum temporis spatium, quo omnes illae repetitae actiones continentur, idem fere est.

b) Praesenti indicatur actio *diutina* vel *usitata*, alteram praecedens: A. 39. 317. N. 501. 561. 992. 1115. 1153. 1317. 1448. V. 842. 1074. 1256. 1264. Av. 977. L. 472. Th. 271. Ec. 248. 254. 1023. Pl. 22. 142.

c) In praesenti saepe ponuntur ea verba, quorum praesens fere perfecti vim habet, ut νικᾶν E. 271. 276. V. 581 (aoristum tamen legimus in N. 1087. 1445), κρατεῖν V. 1515. R. 792 (sed aor. V. 538), ἡττᾶσθαι Pl. 482 (sed aor. V. 523), ἤκειν R. 1510.

d) Similiter praesenti opus est eorum verborum, quae aoristo carent et imperfectum eorum praesentisque modi pro aoristo quoque usurpari possunt, qualia sunt ἰέναι A. 839. Av. 631. Th. 934. Ec. 1148, καθέζεσθαι vel καθίζεσθαι V. 90. Ec. 98. Eodem pertinent ea quoque, quae etsi habent aoristum, tamen facilius in specie diutina ponuntur, ut ἐπεσθαι P. 1356, δίδόναι N. 98. V. 693. Av. 1655; cf. A. 835. Av. 1534. 1618. L. 1119 (sed aor. V. 583. 684; cf. N. 1500. Av. 978).

e) Nescio an huc referendi sint ii quoque satis multi loci, ubi praesens coni. cum *negatione* iunctus est, ut L. 310 κἂν μὴ — τοὺς μοχλοὺς χαλῶσιν αἱ γυναῖκες, ἐμπιπράναι χρή τὰς θύρας: hic si negatio abesset, dictum esset, opinor, ἦν χαλάσωσι. Praesens eo videtur positum esse, quod μὴ χαλῶσιν declinationem quandam agendi significat, quae diutina, sive mavis primariae actioni contemporanea intellegi potest: „si nolent laxare, recusabunt ne laxent, negabunt se laxaturas“. Idem ad hos quoque locos pertinet: E. 337. V. 616. P. 107. Av. 1050. 1534. 1618. L. 310. 1119. Sed aoristus invenitur: N. 1500. V. 303. P. 102. Av. 978 etc.

2) In enuntiatis *relativis*.

a) Praesenti coni. significatur ea actio futura *repetita*, quae a singulis subiectis (vel de singulis obiectis) pluries facta sit, ut Av. 450

σκοπεῖν, ὃ τι ἂν προγράψωμεν „quodcumque et quotiescumque protulerimus“ (ὃ τι ἂν προγράψωμεν valere potest: „quodcumque (semel) protulerimus“). Quod his locis invenimus: Av. 450. R. 702. 894. Idem tamen aoristo exprimitur N. 1316. P. 138.

b) Actio *diutina*, aliam antecedens, praesenti coni. enuntiata est in E. 1108.

c) Semel legitur praesens coni. verbi ἦκειν, quod perfecti vim habet, Ec. 290.

d) Praesenti coni. utitur Aristophanes eorum quoque verborum, quorum speciem diutinam amabant Graeci, ut διδόναι A. 799, κελεύειν N. 808. Fr. 2, 2, φάσκειν V. 561.

De praesentis et aoristi coni. usu haec quoque annotanda sunt. Sunt verba, ut supra dixi (p. 7), quae hoc an illo modo dicta sint parum interest. Horum igitur alia saepius ita, alia secus usurpantur.

βούλεσθαι: constanter in *praesenti* ponitur: 1) Temp. L. 1019. — 2) Cond. E. 850. N. 1117. Av. 188. 1111. L. 194. 499. 862. 939. 1036. R. 381. Ec. 611. 981. 1097. Pl. 74. 217. 638. — 3) Rel. N. 1151. (In optativo praesens semel in cond. invenitur: Pl. 136).

(ἐ)θέλειν: *Praes.* decies: 1) Cond. N. 801. V. 493. P. 1187. Av. 1598. Ec. 1017. Pl. 347. 405. 1188. — 2) Rel. P. 939. Av. 928. — *Aor.* bis: Cond. Av. 555. L. 527. (In optativo praesens semel in cond. legitur: R. 533).

δεῖν imperson. constanter in *praesenti* ponitur: 1) Temp.: N. 620. V. 253. P. 1175. Pl. 248. — 2) Cond.: V. 221. 813. L. 123. 134. R. 265. — Rel.: Th. 8. 90. R. 161. Ec. 298.

δοκεῖν imperson.: *Praes.* quinquies: 1) Cond. E. 1386. L. 115. 901. 902. R. 1475. — 2) Rel. A. 487. Pl. 471. — *Aor.* bis: 1) Cond. Ec. 123. — 2) Rel. Ec. 798.

ἐπιθυμεῖν: *Praes.* semel: Cond. Ec. 1015. — *Aor.* bis: Cond. Ec. 611. 618.

ὄρᾶν: *Praes.* semel: Temp. P. 859. — *Aor.* tredecies: 1) Temp. A. 1011. R. 17. 815. — 2) Cond. N. 348. 351. 536. 1124. V. 97. P. 951. Av. 1550. R. 644. 1178. — 3) Rel. R. 637. (In optativo praesens nusquam legi, aoristum ter in cond. sent.: A. 520. 1196. E. 423).

πεῖθεσθαι: *Praes.* in libris legitur sexies: Cond. Av. 1086. Th. 1167. R. 1135. 1229. Ec. 209. 239, sed quattuor locis a viris doctis in aoristum mutatum est. *Aor.* semel: Cond. E. 962.

ἡγεῖσθαι constanter in *praesenti* ponitur: 1) Temp. R. 1443. — 2) Cond. Av. 586. Contra

νομίζειν constanter in *aoristo* ponitur: 1) Temp. R. 1463. — 2) Cond. Av. 577. 723.

τυγχάνειν constanter in *aoristo* ponitur: 1) Temp. E. 1138. Av. 1622. Pl. 150. 904. — 2) Cond. N. 1079. Pl. 3. 237. 242. — 3) Rel. Av. 458. (Sed in optativo semel legitur praesens in cond. sent. Pl. 1037, aoristus autem bis: Cond. Ec. 89 et Rel. R. 945).

δύνασθαι constanter in *praesenti* ponitur (apud alios velut Isocratem saepe in aoristo): 1) Temp. R. 1102. — 2) Cond. Ec. 108. 468.

Eodem pertinent multis quidem locis verba *dicendi* (λέγειν, φάναι, φάσκειν, κελεύειν), δίδοναι, quorum nonnulla supra attuli, quorum aoristum Graeci haud raro speciei diutinae praetulisse videntur.

Itaque summa disputationis meae haec est. In enuntiatis temporalibus, condicionalibus, concessivis, relativis inter coniunctivum aoristi et praesentis, quod quidem ad significationem attinet, idem discrimen est, quod inter indicativum aoristi et imperfectum. Nam *aor. coni.* significat 1) actionem absolutam, nullam diuturnitatem habentem; 2) initium status (*aor. incohativus* qui dicitur), 3) summam diutinam vel repetitam actionem statumve (quem aoristum grammatici vocant complexivum sive summarium). *Praes. coni.* indicat 1) diutinam vel repetitam actionem statumve vel consuetudinem, 2) conatum aut ex contrario declinationem aliquid faciendi. In eligendo alterutro magna est fluctuatio: nam idem haud raro utroque modo exprimi potest nullo fere sensus discrimine. At tamen, si temporalem rationem sententiarum indicari opus est, actio contemporanea speciei diutina, h. e. praesenti exprimitur, actio, quae praecedat (aut certe ante incohata est), etiamsi diutina est, plerumque speciei non-diutina, h. e. aoristo profertur; quod cadit potissimum in temporales sententias, sed haud raro etiam in condicionales et relativas. Velut in Ec. 798 ἄττ' ἂν δὲ δόξη ταῦτα πάλιν ἀρνούμενους aoristus coni. necessarius est: nam praesens absurdum esset. Sin autem temporalis nexus enuntiatorum negligitur, id quod semper fit in sententiis

concessivis, sed haud raro etiam in condicionalibus et relativis, in eligendo tempore coniunctivi profecto nihil aliud attenditur, quam species actionis. Qua re est ubi praesenti actio praecedens significetur. Similiter in enuntiatis, indicativo prolatis, si temporalis nexus urgetur, ut in temporalibus enuntiatis, imperfecto actio contemporanea, aoristo — praecedens exprimitur; sin minus, velut in condicionalibus et relativis, etiam imperfecto actio praecedens haud raro indicatur.

Nec vero in hoc ipso iudicando, utrum contemporanea an praecedens actio repraesentanda sit, ulla est multis locis constantia: nam hoc quoque saepe utroque modo dici potest; quam ad rem non parvi momenti est et consuetudo ususque scriptoris (ut Aristophanes semper dicit ἦν βούλη, Isocrates haud raro aoristo quoque utitur), et, quod apud poetam minime neglegendum est, metrum (quam unam causam esse puto, cur Ar. ἡγεῖσθαι semper in praesenti coni. ponat, νομίζειν semper in aoristo).

Haec omnia, quae de coniunctivo dixi, in optativo quoque valent, sive coniunctivi vicem gerit (post historicum tempus) sive per se stat (in condicione potentiali). Plura de optativo dabo infra.

Finem faciam disputandi, cum linguam Graecam cum nostra comparavero. In hac re, qua de agitur, nostra lingua cum Graeca mirum quantum congruit: nam ubi Graeci praesenti coni. utuntur, nos futurum speciei diutinae aut praesens ponimus; ubi illi aoristum usurpant, nos quoque futuro speciei non-diutinae uti possumus, ut ὅταν (ἐάν, ὃς ἂν) λέγῃ = когда (если, кто) будет говорить, говорить, ὅταν (ἐάν, ὃς ἂν) εἴπῃ = когда (если, кто) скажетъ. Etiam in eo est similitudo, quod nos, ut Graeci, actionem vel statum contemporaneum specie diutina exprimimus, praecedentem autem actionem statumve, idque maxime in temporalibus enuntiatis, specie non-diutina, cum in ceteris utraque specie uti possimus: veluti aequè dicere possumus: „если онъ (vel кто) *будетъ жить* праведно, то получить Царство Небесное“ atque если онъ (vel кто) *проживетъ* праведно, etc. Sane in singulis rebus est ubi a Graecis discrepemus, veluti nos nunquam dicimus „если ты *будешь хотѣть*“, ut Aristophanes, sed, ut Isocrates, „если ты *захочешь*“; plerumque tamen prorsus convenimus.

CAPUT III.

Sententiae condicionales.

Sententiarum condicionalium quattuor formae discerni solent: quarum una (quam logicam sunt qui appellant) in temporum usu libera enuntiata sequitur, altera habet coniunctivum, tertia, quam vocant potentialem, — optativum, quarta, quae irrealis dicitur, — imperfectum aut aoristum ind. aut plusquamperfectum, quibus in apodosi praeteritum cum ἄν respondet. Hanc divisionem nos quoque sequemur, ordine tamen formarum ita mutato, ut primo loco ponantur condiciones, quae coniunctivo enuntiatae sunt, altero — quae optativo, tertio irrealis, quarto logicae, — non quod hic ordo usitato melior sit (scio enim meum multo deteriore esse), sed quia de coniunctivo et optativo sententia exposita quam celerrime ipsos locos, huc pertinentes, volo afferre.

A. Sententiae condicionales coniunctivo enuntiatae.

De coniunctionibus. Solent hae sententiae apud Ar. et prosae orationis scriptores non solo coniunctivo enuntiari, sed adiecta particula ἄν. Haec cum ei semper in unam vocem ἐάν vel ἤν coalescit, unde rursus, καί praecedente, κἄν evadit. Praeterea in omnibus libris aliquot locis pro ἤν scriptum est ἄν: Av. 554. L. 901. 902. Th. 154. 1187, quorum in ultimo barbaro Scythae sermoni debetur, in reliquis recte a viris doctis mutatum est in ἤν, quia ἄν pro ἐάν dictum esse videtur in recentiore dialecto Attica ab Aristophaneque esse alienum (quamquam ἄν in uno titulo saeculi V invenitur; v. Meisterh. notam 1709). Pro κἄν aliquot locis, ut A. 717. E. 261. Pl. 196, libri omnes κἤν praebent, quod Blaydesius mirum in modum ubique pro κἄν reponendum censet: sed κἤν ab Attica dialecto abhorere videtur.

Quae ratio inter formas ἐάν et ἤν apud Aristophanem intercedat, iam alii dixerunt. Petrius quidem de hac re ita disputat (p. 31): „Exemplorum ratio, si numerum spectamus, in omnibus comoediis, tantum abest ut par sit, ut progrediente aetate poetae crescere formae ἤν adhibitae exempla animadvertere liceat“. Haec demonstrare conatur comparando numeros utriusque particulae in duabus

antiquissimis fabulis, Acharnensibus et Equitibus, cum numeris in duabus recentissimis, Ecclesiazusis et Pluto. Attamen si omnes fabulas inter se comparasset, aliter sensisset, opinor. Haec enim est tabula numerorum utriusque particulae in omnibus comoediis:

	A.	E.	N.	V.	P.	Av.	L.	Th.	R.	Ec.	Pl.	Fr.	Summa.
έάν.	5	11	3	9	2	9	11	2	5	2	9	1	69
ήν.	6	14	32	37	15	33	29	18	11	46	25	2	268

Unde patet, έάν explere tantum 0,26% eius numeri, quem habeat ήν. In singulis fabulis inter particulas hae intercedunt rationes:

A.	0,83%	Av.	0,27%
E.	0,78%	L.	0,38%
N.	0,09%	Th.	0,11%
V.	0,24%	R.	0,45%
P.	0,13%	Ec.	0,04%
		Pl.	0,36%

Videsne, quanta sit fluctuatio? Non enim eum ordinem, in quo scriptae sunt a poeta comoediae, sequitur comparativa frequentia particulae ήν, sed hunc: Ach., Eq., Ran., Lys., Pl., Av., Vesp., P., Thesm., Nub., Ec.

Praeterea, ubi non Attica dialecto utitur Aristophanes, hae particulae inveniuntur: doricum αἴκα: A. 732. 791. 835. E. 201. 210. L. 105, et epicum αἴκε Av. 978. Ita dederunt Meinekeus et Velsenus in exemplaribus suis. Atque in A. 732. 835. Av. 978 illae formae in codicibus leguntur; sed in A. 791 αἴκα a Blaydesio repositum est pro ἀλλ' ἄν et αἰ δ' ἄν codicum: qua coniectura accepta, in tradita scriptura alia quoque mutari necesse est (v. Mein. Vind. p. 14): ut verear, ne sit falsa. Similiter in L. 105 a Meinekeo repositum est dorice καἴκα ἕκ τῆς ταγᾶς pro κᾶν ἐκ τῆς ταγᾶς: quod non improbable videtur, cum praesertim haud longe a codicibus absit. Restant duo loci E. 201 et 210, quorum alter in ementito oraculo, epico sermone composito, legitur, alter in huius interpre-

tatione. Quorum in illo duo tantum codices Ravennas et Parisinus A praebent κα, quinque alii, in quibus duo bonae notae Venetus et Ambrosianus M, habent κε, unus denique Laurentianus Δ κεν. In v. 210 autem omnes codices in κε consentiunt. Idem κε item in oraculo legitur, ut supra dixi, in Av. 978, ubi ab editoribus intactum relictum est. Quare mirum videtur, qui potuerit Meinekeus, Velseno probatus, codicibus repugnantibus, in v. 210 doricum κα, idque vocali correpta, inferre, Etymologici Magni auctoritate confusus, ubi hic versus ita affertur (Mein. Vind. p. 53), cum ipse non ignoraret, alias κα fere produci: nam quod illam scripturam defendi dicit sequentibus τὰ μὲν λόγι' αἰκάλλει με, in quibus manifesta sit ad αἴκα allusio: num minuetur allusio, si αἴκε scripserimus? Sed quid v. 201 faciamus, ubi longa syllaba metro postulatur? Equidem Petrio (p. 61) et Schnaeco (de Ar. codd., p. 16) assentior, qui κεν scribendum censent: nam et epica vox est, et codicibus fere commendatur: nam κε, quod in plerisque exstat, facillime ex κεν, sequente μ oriri potuit. Quod aliqua ex parte scriptura codicis Laurentiani Δ κεν confirmatur, quod tamen, ut in codice neglegenter scripto et duorum correctorum manus experto, ex coniectura natum esse magis crediderim, quam antiquam lectionem servare.

Omnes particularum condicionalium numeri hac tabula comprehenduntur:

ἐάν	69 *
ἤν	268 **
κᾶν (=et si)	50
κᾷν (=etiamsi)	19
αἴκα et αἴκε	7
ᾶν	1
<hr/>	
Summa	414

* Horum 3 sunt ἐάνπερ: Av. 205. L. 466. R. 570.

** Horum 8 sunt ἤνπερ: E. 366. N. 536. Av. 539. L. 551. Th. 926. Ec. 353. 1035. Pl. 859.

Secundum genera condicionum et tempora coniunctivi hic numerus ita dividitur:

	Praesens.	Aoristus.	Praes. et aor.	Summa.
Condiciones futurae	152	152	3	307
Condiciones generales	40	36		76
Enuntiata concessiva	14	6		20
Summa	206	194	3	403 ***

De coniunctivo nudo et cum particula ἂν iuncto. Solent hae sententiae, ut supra dixi, apud Aristophanem et prosae orationis scriptores non solo coniunctivo enuntiari, sed adiecta particula ἂν. Num vero unquam Aristophanes in huiusmodi sentiis nudo coniunctivo usus sit, magna quaestio est. Nam etsi in libris legitur ei cum coniunctivo, tamen loci et pauciores sunt et facilius emendantur, quam ut quidquam certi concludi possit. Namque in iis editionibus, quibus usus sum, omnino septem exempla huius constructionis reperi: E. 698—700. P. 450. L. 550—581. Fr. 201. Quorum de singulis haec mihi dicenda videntur:

E. 698—700. Π α φ.: οὐ τοι μὰ τὴν Δήμητρά γ', εἰ μὴ σ' ἐκφάγω ἐκ τῆσδε τῆς γῆς, οὐδέποτε βιώσομαι. Ἀ λ λ.: εἰ μὴ 'κφάγῃς μ'; ἐγὼ δέ γ', εἰ μὴ σ' ἐκπίω. Ita Velsenus, magnam partem ex Ravennate; ceteri septem codices, quos ille contulit, praebent in v. 698 Δήμητρ' ἔαν (et Δήμητραν ἔαν M), in v. 700 ἦν. Sed Ravennatis lectio in v. 698 non libera est suspitione vel ob additam γέ particulam: nam „post iusiurandum, inquit Porsonus, qualia sunt νῆ Δία, νῆ τὸν Δία, μὰ Δία, οὐ μὰ Δία, νῆ τὸν Ἀπόλλω et cetera huius modi, numquam sequitur particula γέ, nisi alio vocabulo interpo-

* Differentiae numerorum (414 et 403) ea causa est, quod 11 locis particula condicionalis sine verbo legitur: E. 996. N. 885. V. 930. L. 251; V. 489. Av. 988. L. 939. 1036. Ec. 981. 1097. Pl. 638.

sito“ *. Haec est causa, quare Reisigius, quem sequitur Meinekeus, coniecerit: $\mu\alpha\ \tau\eta\nu\ \Delta\acute{\eta}\mu\eta\tau\rho'\ \xi\tau'$, $\epsilon\iota\ \kappa\tau\lambda.$, quamquam ipse concedit, $\epsilon\iota$ et $\eta\nu$ particulas a librariis nonnunquam permutatas esse. Quod si ita est, quid est cur ceterorum codicum optimae lectioni anteponamus Ravennatis lectionem, bis in uno versu ab Atticorum usu recedentem? „Quem in ipsis Equitibus indignum esse praepotenti ista dignitate, quae ei adhuc a viris doctis addici soleat“, nuper luculentissime demonstravit Schnaeus (De Ar. codd. capp. duo, p. 14) contra Bambergium maxime, uti videtur, qui (De Rav. et Ven. Ar. codd., p. 14) „Veneti auctoritatem in Equitibus longe superari Ravennatis auctoritate“, perperam docuerat. Regnare igitur debet, ut recte idem Schnaeus, in arte critica factitanda sola ratio.

Alter locus est P. 450 $\kappa\epsilon\acute{\iota}\ \tau\iota\varsigma\ — \mu\eta\ \xi\upsilon\lambda\lambda\acute{\alpha}\beta\eta$, $\epsilon\pi\iota\ \tau\omicron\upsilon\ \tau\rho\omicron\chi\omicron\upsilon\ \gamma'$ $\xi\lambda\kappa\omicron\iota\tau\omicron$, ubi sine dubio scribendum est $\xi\upsilon\lambda\lambda\acute{\alpha}\beta\omicron\iota$: nam $\omicron\iota$ et η sexcenties in libris permutantur, huiusmodi autem sententiae, aptae ex optativo vel alia forma, qua votum indicatur, solent ipsae quoque optativo enuntiiari ut in A. 476. E. 694. P. 1072. L. 235. 236. (Fr. 105); Av. 447. Idem in temporalibus et relativis: E. 134. V. 1431. P. 32, qui locus nostro simillimus est: nam hic quoque in libris legitur coniunctivus $\lambda\acute{\alpha}\theta\eta\varsigma$ pro optativo $\lambda\acute{\alpha}\theta\omicron\iota\varsigma$, quod iam pridem dedit Reisigius. Maioris etiam momenti ad nostrum locum est P. 437, ubi meliores libri dant optativum ($\chi\acute{\omega}\sigma\tau\iota\varsigma\ — \xi\upsilon\lambda\lambda\acute{\alpha}\beta\omicron\iota$), deteriores coniunctivum ($\xi\upsilon\lambda\lambda\acute{\alpha}\beta\eta$). Coniunctivum cum $\acute{\alpha}\nu$ in talibus bis vidi apud Ar. A. 324 et R. 586. Itaque in eo versu, de quo

* Sed nulla lex est sine exceptione, ut est in proverbio. Sunt enim aliquot loci, pauci illi quidem, qui huic legi adversantur: mihi in promptu sunt praeter hunc quattuor: E. 1350 $\nu\eta\ \Delta\iota\alpha\ \gamma'$, ubi particula recte remota est. Av. 11 $\omicron\upsilon\delta'\ \acute{\alpha}\nu\ \mu\acute{\alpha}\ \Delta\iota\alpha\ \gamma'$ $\acute{\epsilon}\nu\tau\epsilon\upsilon\theta\epsilon\nu\ \text{'}\text{E}\xi\eta\kappa\epsilon\sigma\tau\iota\delta\eta\varsigma$, quod alii alio modo correxerunt, ut Fritzscheus, Meinekeo probatus, $\mu\acute{\alpha}\ \Delta\iota'\ \acute{\epsilon}\nu\gamma\epsilon\tau\epsilon\upsilon\theta\epsilon\nu$. Th. 225 $\omicron\upsilon\ \gamma\acute{\alpha}\rho\ \mu\acute{\alpha}\ \tau\eta\nu\ \Delta\acute{\eta}\mu\eta\tau\rho\acute{\alpha}\ \gamma'$ $\acute{\epsilon}\nu\tau\alpha\upsilon\theta\omicron\iota\ \mu\epsilon\nu\acute{\omega}$, pro quo nunc ex Porsoni coniectura solent edere $\Delta\acute{\eta}\mu\eta\tau\rho'\ \xi\tau'$ $\acute{\epsilon}\nu\tau$. Ec. 748 $\mu\acute{\alpha}\ \tau\omicron\nu\ \Pi\omicron\sigma\epsilon\iota\delta\omega\ \gamma'$ $\omicron\upsilon\delta\acute{\epsilon}\pi\omicron\tau'$, $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}\ \beta\alpha\sigma\alpha\nu\iota\acute{\omega}$, ubi idem Porsonus verbis transpositis scribit $\Pi\omicron\sigma\epsilon\iota\delta\omega\ \omicron\upsilon\delta\acute{\epsilon}\pi\omicron\tau\acute{\epsilon}\ \gamma'$ $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}$. Sed quantaunque est librariorum in $\gamma\acute{\epsilon}$ interponendo libido, nefas esse duco istius legis gratia, quae nullam prorsus rationem idoneam habeat, codicum nulla ex parte vituperandam lectionem mutare. Idem sensisse G. Hermannum, ex Engeri ann. ad Th. 225 cognosco. Itaque hanc legem in universum quidem valuisse concedo, semper et ubique observatam nego. Similiter, ut infra videbimus, Ar. $\epsilon\acute{\iota}\ \gamma\epsilon$ et $\acute{\epsilon}\nu\alpha\ \gamma\epsilon$ raro quidem, non tamen nunquam dixit.

agitur, aut κεί—Ξυλλάβοι legendum, aut κᾶν Ξυλλάβη, quod multo minus probabile est, quia et constructio haec rarior, et concinnitas orationis, ut iam G. Hermannus vidit (Opp. v. 4, p. 101), magis suadet κεί, qua voce duae praecedentes sententiae incipiunt.

Tertius locus est L. 580—581 (an.) (ἐχρῆν ξαίνειν εἰς καλαθίσκον κοινήν εὖνοιαν ἅπαντας) καταμιγνύντας τοὺς τε μετοίκους κεί τις ξένος ἢ φίλος ὑμῖν κεί τις ὀφείλῃ τῷ δημοσίῳ καὶ τούτους ἐγκαταμίξαι, ubi coniunctivos Meinekeus intulit in exemplar suum Bergkio obsecutus pro ἢ et ὀφείλει codicum, cum in verbis ξένος ἢ φίλος, uti videtur, haesisset. Attamen non video, cur vulgata lectio sollicitanda sit: nam ξένος ab ipsa consociatione cum φίλος significationem mutatur hospitis benevoli, ut nihil fere differat a φίλος: „hospites amice“; itaque tria genera hominum hic memorantur: motoeci, externi amici, debitores publici. Sed utcunque res se habet, nefas esse puto inusitatam constructionem coniectura inferre. Ceterum „verbi substantivi defectus plurimis exemplis satis defenditur, e quibus, si tanti est, allego V. 891 εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίστω“ (Petri p. 2).

Quarto loco Fr. 201 εἰ μὴ μεταλάβῃ τοὔτιπεμπτον, κλαέτω nihil efficitur ob id ipsum, quia fragmentum est. Quod vero Kockius ad hunc locum affert Cratini fr. 28. 29, eo peccare mihi videtur vir doctissimus, quod res non comparandas comparat: Cratini enim locus est lyricus, quo ea structura satis excusatur.

Praeterea ei cum coniunctivo libri praebent in E. 805 sq. εἰ δέ ποτ' εἰς ἀγρὸν οὗτος (= ὁ δῆμος) ἀπελθὼν εἰρηναῖος διατρίψῃ καὶ χῖδρα φαγὼν ἀναθαρρήσῃ καὶ στεμφύλῳ εἰς λόγον ἔλθῃ, γινώσεται, οἷων ἀγαθῶν αὐτὸν τῇ μισθοφορᾷ παρεκόπτου. Ita fere codices, nisi quod nonnulli διατρίψει, διατρίψοι, ἀναθαρρήσει, ἀναθαρρήσοι, ἔλθοι. Codicum lectionem tenet Bergkius et Kockius; Meinekeus et Velsenus Hirschigii emendationem assumpserunt (in editione Vesperum p. 145); hic „in priore, inquit, versu διατρίψει pro ultima voce legatur, in secundo ἀναθαρρήσει quarta sit vox et in eodem ἐλθὼν ultima sit. Haec futuri constructio cum εἰ, sequente futuro in apodosi, sexcenties recurrit. Tum iungens εἰς λόγον ἐλθὼν cum φαγὼν concinnitati huius versus consules atque omnino sic sententiae verbisque Aristophanicum reddes nitorem“. Hanc emendationem ut rectam esse concedam, v. 806 impedior, qui ita scribitur: καὶ χῖδρα φαγὼν ἀναθαρρήσει καὶ στεμφύλῳ εἰς λόγον ἐλθὼν. Equidem existimo, quamquam pro certo affirmare non audeo, Aristophanem, si

duo participia φαγών et ἐλθών uni verbo ἀναθαρρήσει subiecisset, non solo καί, sed compositis τέ — καί duo membra iuncturum fuisse, ut esset καὶ χῖδρά τε φ. ἄν. καὶ στ. εἰς λ. ε.; idque eo magis hic necessarium mihi videtur, quod cum participia illa caesura disiuncta sint, periculum est ne quis alterum membrum cum sequente γνώσεται coniungat. Particularum autem τέ — καί coniunctionis usum, in trimetris iambicis admodum rarum, in ceteris metris esse creberrimum, auctor est Bambergius (1865, p. 17). Quod autem Hirschigius concinnitatem commemorat, sane hoc esset alicuius momenti, si de Isocrate aliove oratore ageretur: at in vulgari sermone eiusmodi inconcinnitates nonne ipsi saepissime admittimus? Sed si quid mutandum, potius εἰ in ἦν mutandum concesserim; sed in anapaestis coniunctivum sine ἄν dici posse ut credam, movet me unus locus, nulli dubitationi obnoxius: Ec. 687 ὅτω — τὸ γράμμα μὴ ἔελκυσθῇ. Quae cum ita sint, vulgata lectio non sollicitanda mihi videtur. — Ceterum, si recte Gildersleeveus (On εἰ with the Future Ind. etc. p. 4) observavit, apud poetas Atticos εἰ cum coni. significatione accedere ad εἰ cum futuro ind., id in hunc quoque locum quadrat: nam hic isiciarius Cleoni iram populi minitatur, in minitando autem, ut infra ostendam, saepe εἰ cum fut. usurpatur.

Itaque, ut iam de hac re quid sentiam exponam, coniunctivum sine ἄν in enuntiatis condicionalibus (itemque in temporalibus cum πρὶν particula et relativis, ut infra ostendam) Aristophani aliisque comoediae scriptoribus, ubi mera incorruptaque dialecto Attica (ut in trimetris) utantur, prorsus abiudicandum esse existimo; ubi vero altius genus scribendi admittant (ut in anapaestis et lyricis partibus), illam structuram non esse ubique temere damnandam, ut hic vel in Cratini fr. 28. 29, quae supra attuli *.

De significatione et usu. ** Sententiarum condicionalium, quae

* Particula ἄν apud coniunctivum in illis enuntiatis similes partes agere mihi videtur atque augmentum in formis verbalibus praeteriti temporis: nam ut augmentum, quod in prisca lingua Indo-Europaeica nondum coaluisse cum ipso verbo novicii illi docent, olim Homeri temporibus et abesse et adesse potuit, ipsa verbi forma praeteritum tempus indicante, postea autem in dialecto Attica non iam omittebatur, ita ἄν particula a coniunctivo olim facile abesse potuit, postea apud Atticos necessaria facta est.

** Obiter moneo sententias condicionales interdum proxime ad temporales accedere, ut N. 992. 1117. 1128. V. 771. 773. Av. 554. 1113, cum is qui loquitur certo scit, id de quo loquitur futurum esse.

coniunctivo cum ἄν enuntiantur, usus duplex est: aut enim ad futurum tempus spectant, aut tale aliquid exprimunt, quod ad quodcunque tempus pertinet (quod igitur in sententia libera indicatiui praesenti profertur) atque actionem saepius repetitam indicat. Cave tamen putes, *significatione* quidquam haec duo genera inter se differre: immo vero et particula et verbum suam significationem retinet; sed discrimen hoc totum in ratione sententiarum nititur, et qualis apodosis, talis est protasis, ut si illa ad futurum pertinet, eodem haec spectet; sin illa rem saepius in praesenti repetitam significat, idem haec indicet.

Ceterum a Graecis, opinor, haec duo genera non discernebantur, ut in utroque aliquid futuri inesse iis videretur: quod quo iure dictum sit, paucis, si placet, explicemus.

Ac primum quidem coniunctivus et solus et cum particula ἄν (vel κέν) iunctus semper futuri notione praeditus est, ut apud Homerum fere indicatiui futuri vice fungatur. Qua de causa hic quoque sinceram futuri vim habere videtur. Idem analogia nostrae linguae non parum confirmatur: nos enim, ut in futuris condicionibus, sic et in generalibus, ad praesens pertinentibus, futuro speciei non-diutinae aequae utimur, ut „если онъ засмѣется, всѣ засмѣются“, „если онъ засмѣется, всѣ смѣются“. Fac abesse apodosin: protasin omnes ad futurum spectare putabunt. Atque quam finitima et propinqua sint illa genera condicionum, vel inde colligas, quod est ubi haud facile discernas, utrius generis sit condicio, ut L. 472 οὐ χρὴ προσφέρειν τοῖς πλησίοισιν — τὴν χεῖρ' ἑάν δὲ τοῦτο δρᾷς, κυλοιδιᾷν ἀνάγκη.

Condicio futura potest non solum coniunctivo cum ἑάν, sed etiam futuro ind. cum εἰ enuntiari; quid sit discriminis inter has constructiones, infra ostendam. Hic autem unum praemonebo, non posse me Gildersleeveo aliisque assentiri, docentibus, ἑάν c. coni. ideo usitatior formam esse, quod coniunctivo diutina actio a non-diutina, contemporanea a praegressa distingui possit, futuro non item. Nam, si futurum recentius est, quam praesens et aoristus, ut nunc docent, atque fuit tempus, cum coniunctivus futuri vice fungeretur, quod etiam apud Homerum videmus, sequitur, ut ἑάν (vei εἰ) cum coniunctivo antiquius sit, quam εἰ cum futuro, ideoque, ut saepe fit, cum iam in liberis sententiis futurum in coniunctivi locum successisset, in pendentibus (condicionalibus, temporalibus, relativis) antiquior ratio principem locum obtinere non desierit. Eoque memorabilior res

mihi videtur, quod futurum ibi etiam, quo penetravit, in sententiis condicionalibus et relativis (nam in temporalibus fere non usurpatur) plerumque retinet modalem, quam dicunt, significationem, in qua natum est (= μέλλειν c. inf.). Quod vero dicunt, futuro actionem diutinam a non-diutina distingui non posse, ideoque non satis aptum fuisse ad eius generis enuntiata, ne hoc quidem magni momenti esse puto: nam si in liberis enuntiatis, qualis sit actio, facile intellegitur, quid est cur in pendentibus hoc minus clarum fuisse putemus? nos quidem, cum dicimus „объяснялъ, грозилъ“ similiaque, nunquam dubitamus, utrius speciei sit verbum; temporis autem nexus, ut supra ostendi, in talibus fere neglegitur.

Restat, ut locos afferam. Qua in re materies in duas partes dividenda mihi videtur, quarum in altera enumerabo condiciones ad futurum pertinentes, in altera eas, quae actionem saepius repetitam significant, quas brevitatis causa „generales“ appellabo. Prioris generis exempla item in duas partes dividuntur: altera continentur ea, quae meram condicionem significant, altera—ea, quae medium quendam locum tenent inter condicionem et indirectam quaestionem, quamquam Goodwinus bis monet (§ 493 et 680), ne quis putet, a coniunctione ἐάν indirectam quaestionem posse duci.

I. CONDICIONES FUTURAE.

In *protasi* condicionum futurarum *aoiŕistum* coniunctivi (quo refero etiam incertas formas ἀποκτείνῃ Av. 1072. 3. 7, κρίνωσι Av. 1102, κρίνητε Av. 1114, κρίνω R. 1415, ὑπεραποκρίνη Th. 186, ὑπεκκλίνῃ E. 272) 152 locis invenimus (quorum 146 sunt propriae condiciones, 6 eae, quae ad indirectam quaestionem accedunt), *praesens* (quo refero perfectum ἔστηκα in Av. 554) item 152 locis (quorum 151 sunt prioris, 1 alterius generis); *praesens et aoristus* una 3 locis invenitur. Sine verbo in locutionibus ἐάν μῆ („nisi“ = „excepto“) et ἐάν δὲ μῆ („sin minus“) 4 locis legitur.

I. Propriae condiciones.

Praesens coniunctivi.

a) In *apodosi* plerumque adest aut intellegitur *futurum ind.*—87 locis: A. 159. 317. 839. 968. — E. 271. 288. (366). 434. 1019.

concessivis, sed haud raro etiam in condicionalibus et relativis, in eligendo tempore coniunctivi profecto nihil aliud attenditur, quam species actionis. Qua re est ubi praesenti actio praecedens significetur. Similiter in enuntiatis, indicativo prolatis, si temporalis nexus urgetur, ut in temporalibus enuntiatis, imperfecto actio contemporanea, aoristo — praecedens exprimitur; sin minus, velut in condicionalibus et relativis, etiam imperfecto actio praecedens haud raro indicatur.

Nec vero in hoc ipso iudicando, utrum contemporanea an praecedens actio repraesentanda sit, ulla est multis locis constantia: nam hoc quoque saepe utroque modo dici potest; quam ad rem non parvi momenti est et consuetudo ususque scriptoris (ut Aristophanes semper dicit ἢν βούλῃ, Isocrates haud raro aoristo quoque utitur), et, quod apud poetam minime neglegendum est, metrum (quam unam causam esse puto, cur Ar. ἡγεῖσθαι semper in praesenti coni. ponat, νομίζειν semper in aoristo).

Haec omnia, quae de coniunctivo dixi, in optativo quoque valent, sive coniunctivi vicem gerit (post historicum tempus) sive per se stat (in condicione potentiali). Plura de optativo dabo infra.

Finem faciam disputandi, cum linguam Graecam cum nostra comparavero. In hac re, qua de agitur, nostra lingua cum Graeca mirum quantum congruit: nam ubi Graeci praesenti coni. utuntur, nos futurum speciei diutinae aut praesens ponimus; ubi illi aoristum usurpant, nos quoque futuro speciei non-diutinae uti possumus, ut ὅταν (ἐάν, ὅς ἂν) λέγῃ = когда (если, кто) будетъ говорить, говорить, ὅταν (ἐάν, ὅς ἂν) εἴπῃ = когда (если, кто) скажетъ. Etiam in eo est similitudo, quod nos, ut Graeci, actionem vel statum contemporaneum specie diutina exprimimus, praecedentem autem actionem statumve, idque maxime in temporalibus enuntiatis, specie non-diutina, cum in ceteris utraque specie uti possimus: veluti aequè dicere possumus: „если онъ (vel кто) *будетъ жить* праведно, то *получить* Царство Небесное“ atque если онъ (vel кто) *проживетъ* праведно, etc. Sane in singulis rebus est ubi a Graecis discrepemus, veluti nos nunquam dicimus „если ты *будешь хотѣть*“, ut Aristophanes, sed, ut Isocrates, „если ты *захочешь*“; plerumque tamen prorsus convenimus.

CAPUT III.

Sententiae condicionales.

Sententiarum condicionalium quattuor formae discerni solent: quarum una (quam logicam sunt qui appellant) in temporum usu libera enuntiata sequitur, altera habet coniunctivum, tertia, quam vocant potentialem, — optativum, quarta, quae irrealis dicitur, — imperfectum aut aoristum ind. aut plusquamperfectum, quibus in apodosi praeteritum cum ἄν respondet. Hanc divisionem nos quoque sequemur, ordine tamen formarum ita mutato, ut primo loco ponantur condiciones, quae coniunctivo enuntiatae sunt, altero — quae optativo, tertio irrealis, quarto logicae, — non quod hic ordo usitato melior sit (scio enim meum multo deteriore esse), sed quia de coniunctivo et optativo sententia exposita quam celerrime ipsos locos, huc pertinentes, volo afferre.

A. Sententiae condicionales coniunctivo enuntiatae.

De coniunctionibus. Solent hae sententiae apud Ar. et prosae orationis scriptores non solo coniunctivo enuntiari, sed adiecta particula ἄν. Haec cum ei semper in unam vocem ἐάν vel ἤν coalescit, unde rursus, καί praecedente, κἄν evadit. Praeterea in omnibus libris aliquot locis pro ἤν scriptum est ἄν: Av. 554. L. 901. 902. Th. 154. 1187, quorum in ultimo barbaro Scythae sermoni debetur, in reliquis recte a viris doctis mutatum est in ἤν, quia ἄν pro ἐάν dictum esse videtur in recentiore dialecto Attica ab Aristophaneque esse alienum (quamquam ἄν in uno titulo saeculi V invenitur; v. Meisterh. notam 1709). Pro κἄν aliquot locis, ut A. 717. E. 261. Pl. 196, libri omnes κἤν praebent, quod Blaydesius mirum in modum ubique pro κἄν reponendum censet: sed κἤν ab Attica dialecto abhorere videtur.

Quae ratio inter formas ἐάν et ἤν apud Aristophanem intercedat, iam alii dixerunt. Petrius quidem de hac re ita disputat (p. 31): „Exemplorum ratio, si numerum spectamus, in omnibus comoediis, tantum abest ut par sit, ut progrediente aetate poetae crescere formae ἤν adhibitae exempla animadvertere liceat“. Haec demonstrare conatur comparando numeros utriusque particulae in duabus

antiquissimis fabulis, Acharnensibus et Equitibus, cum numeris in duabus recentissimis, Ecclesiastis et Pluto. Attamen si omnes fabulas inter se comparasset, aliter sensisset, opinor. Haec enim est tabula numerorum utriusque particulae in omnibus comoediis:

	A.	E.	N.	V.	P.	Av.	L.	Th.	R.	Ec.	Pl.	Fr.	Sum- ma.
έάν.	5	11	3	9	2	9	11	2	5	2	9	1	69
ήν.	6	14	32	37	15	33	29	18	11	46	25	2	268

Unde patet, έάν explere tantum 0,26% eius numeri, quem habeat ήν. In singulis fabulis inter particulas hae intercedunt rationes:

A.	0,83%	Av.	0,27%
E.	0,78%	L.	0,38%
N.	0,09%	Th.	0,11%
V.	0,24%	R.	0,45%
P.	0,13%	Ec.	0,04%
		Pl.	0,36%

Videsne, quanta sit fluctuatio? Non enim eum ordinem, in quo scriptae sunt a poeta comoediae, sequitur comparativa frequentia particulae ήν, sed hunc: Ach., Eq., Ran., Lys., Pl., Av., Vesp., P., Thesm., Nub., Ec.

Praeterea, ubi non Attica dialecto utitur Aristophanes, hae particulae inveniuntur: doricum αἶκα: A. 732. 791. 835. E. 201. 210. L. 105, et epicum αἶκε Av. 978. Ita dederunt Meinekeus et Velsenus in exemplaribus suis. Atque in A. 732. 835. Av. 978 illae formae in codicibus leguntur; sed in A. 791 αἶκα a Blaydesio repositum est pro ἀλλ' ἄν et αἶ δ' ἄν codicum: qua coniectura accepta, in tradita scriptura alia quoque mutari necesse est (v. Mein. Vind. p. 14): ut verear, ne sit falsa. Similiter in L. 105 a Meinekeo repositum est dorice καἶκα ἡ τᾶς ταγᾶς pro κᾶν ἐκ τᾶς ταγᾶς: quod non improbabile videtur, cum praesertim haud longe a codicibus absit. Restant duo loci E. 201 et 210, quorum alter in ementito oraculo, epico sermone composito, legitur, alter in huius interpre-

tatione. Quorum in illo duo tantum codices Ravennas et Parisinus A praebent κα, quinque alii, in quibus duo bonae notae Venetus et Ambrosianus M, habent κε, unus denique Laurentianus Δ κεν. In v. 210 autem omnes codices in κε consentiunt. Idem κε item in oraculo legitur, ut supra dixi, in Av. 978, ubi ab editoribus intactum relictum est. Quare mirum videtur, qui potuerit Meinekeus, Velseno probatus, codicibus repugnantibus, in v. 210 doricum κα, idque vocali correpta, inferre, Etymologici Magni auctoritate confusus, ubi hic versus ita affertur (Mein. Vind. p. 53), cum ipse non ignoraret, alias κα fere produci: nam quod illam scripturam defendi dicit sequentibus τὰ μὲν λόγι' αἰκάλλει με, in quibus manifesta sit ad αἶκα allusio: num minuetur allusio, si αἶκε scripserimus? Sed quid v. 201 faciamus, ubi longa syllaba metro postulatur? Equidem Petrio (p. 61) et Schnaeco (de Ar. codd., p. 16) assentior, qui κεν scribendum censent: nam et epica vox est, et codicibus fere commendatur: nam κε, quod in plerisque exstat, facillime ex κεν, sequente μ oriri potuit. Quod aliqua ex parte scriptura codicis Laurentiani Δ κεν confirmatur, quod tamen, ut in codice negligenter scripto et duorum correctorum manus experto, ex coniectura natum esse magis crediderim, quam antiquam lectionem servare.

Omnes particularum condicionalium numeri hac tabula comprehenduntur:

ἐάν	69 *
ἤν	268 **
κᾶν (=et si)	50
κᾷν (=etiamsi)	19
αἶκα et αἶκε	7
ᾶν	1
<hr/>	
Summa	414

* Horum 3 sunt ἐάνπερ: Av. 205. L. 466. R. 570.

** Horum 8 sunt ἤνπερ: E. 366. N. 536. Av. 539. L. 551. Th. 926. Ec. 353. 1035. Pl. 859.

Secundum genera condicionum et tempora coniunctivi hic numerus ita dividitur:

	Praesens.	Aoristus.	Praes. et aor.	Summa.
Condiciones futurae	152	152	3	307
Condiciones generales	40	36		76
Enuntiata concessiva	14	6		20
Summa.....	206	194	3	403 ***

De coniunctivo nudo et cum particula εἰ iuncto. Solent hae sententiae, ut supra dixi, apud Aristophanem et prosae orationis scriptores non solo coniunctivo enuntiari, sed adiecta particula εἰ. Num vero unquam Aristophanes in huiusmodi sentiis nudo coniunctivo usus sit, magna quaestio est. Nam etsi in libris legitur ei cum coniunctivo, tamen loci et pauciores sunt et facilius emendantur, quam ut quidquam certi concludi possit. Namque in iis editionibus, quibus usus sum, omnino septem exempla huius constructionis reperi: E. 698—700. P. 450. L. 580—581. Fr. 201. Quorum de singulis haec mihi dicenda videntur:

E. 698—700. Π α φ.: οὐ τοι μὰ τὴν Δῆμητρά γ', εἰ μὴ σ' ἐκφάγω ἐκ τῆσδε τῆς γῆς, οὐδέποτε βιώσομαι. Ἀ λ λ.: εἰ μὴ 'κφάγῃς μ'; ἐγὼ δέ γ', εἰ μὴ σ' ἐκπίω. Ita Velsenus, magnam partem ex Ravennate; ceteri septem codices, quos ille contulit, praebent in v. 698 Δῆμητρ' εἰ (et Δῆμητραν εἰ M), in v. 700 ἤν. Sed Ravennatis lectio in v. 698 non libera est suspitione vel ob additam γέ particulam: nam „post iusiurandum, inquit Porsonus, qualia sunt νῆ Δία, νῆ τὸν Δία, μὰ Δία, οὐ μὰ Δία, νῆ τὸν Ἀπόλλω et cetera huius modi, numquam sequitur particula γέ, nisi alio vocabulo interpo-

* Differentiae numerorum (414 et 403) ea causa est, quod 11 locis particula condicionalis sine verbo legitur: E. 996. N. 885. V. 930. L. 251; V. 489. Av. 988. L. 939. 1036. Ec. 981. 1097. Pl. 638.

sito“ *. Haec est causa, quare Reisigius, quem sequitur Meinekeus, coniecerit: *μὰ τὴν Δήμητρ’ ἔτ’, εἰ κτλ.*, quamquam ipse concedit, *εἰ* et *ἦν* particulas a librariis nonnunquam permutatas esse. Quod si ita est, quid est cur ceterorum codicum optimae lectioni anteponamus Ravennatis lectionem, bis in uno versu ab Atticorum usu recedentem? „Quem in ipsis Equitibus indignum esse praepotenti ista dignitate, quae ei adhuc a viris doctis addici soleat“, nuper luculentissime demonstravit Schnaeus (De Ar. codd. capp. duo, p. 14) contra Bambergium maxime, uti videtur, qui (De Rav. et Ven. Ar. codd., p. 14) „Veneti auctoritatem in Equitibus longe superari Ravennatis auctoritate“, perperam docuerat. Regnare igitur debet, ut recte idem Schnaeus, in arte critica factitanda sola ratio.

Alter locus est P. 450 *κεῖ τις — μὴ ξυλλάβῃ, ἐπὶ τοῦ τροχοῦ γ’ ἔλκοιτο*, ubi sine dubio scribendum est *ξυλλάβοι*: nam *οι* et *η* sexcenties in libris permutantur, huiusmodi autem sententiae, aptae ex optativo vel alia forma, qua votum indicatur, solent ipsae quoque optativo enuntiarī ut in A. 476. E. 694. P. 1072. L. 235. 236. (Fr. 105); Av. 447. Idem in temporalibus et relativis: E. 134. V. 1431. P. 32, qui locus nostro simillimus est: nam hic quoque in libris legitur coniunctivus *λάθῃς* pro optativo *λάθοις*, quod iam pridem dedit Reisigius. Maioris etiam momenti ad nostrum locum est P. 437, ubi meliores libri dant optativum (*χῶστις — ξυλλάβοι*), deteriores coniunctivum (*ξυλλάβῃ*). Coniunctivum cum *ἄν* in talibus bis vidi apud Ar. A. 324 et R. 586. Itaque in eo versu, de quo

* Sed nulla lex est sine exceptione, ut est in proverbio. Sunt enim aliquot loci, pauci illi quidem, qui huic legi adversantur: mihi in promptu sunt praeter hunc quattuor: E. 1350 *νῆ Δία γ’*, ubi particula recte remota est. Av. 11 *οὐδ’ ἄν μὰ Δία γ’ ἐντεοθεν Ἐξηκεστίδης*, quod alii alio modo correxerunt, ut Fritzscheus, Meinekeo probatus, *μὰ Δι’ ἐνγετεοθεν*. Th. 225 *οὐ γὰρ μὰ τὴν Δήμητρά γ’ ἐνταυθοῖ μενῶ*, pro quo nunc ex Porsoni coniectura solent edere *Δήμητρ’ ἔτ’ ἐντ’*. Ec. 748 *μὰ τὸν Ποσειδῶ γ’ οὐδέποτ’*, ἀλλὰ *βασανιῶ*, ubi idem Porsonus verbis transpositis scribit *Ποσειδῶ οὐδέποτέ γ’ ἀλλά*. Sed quantacunque est librorum in γέ interponendo libido, nefas esse duco istius legis gratia, quae nullam prorsus rationem idoneam habeat, codicum nulla ex parte vituperandam lectionem mutare. Idem sensisse G. Hermannum, ex Engeri ann. ad Th. 225 cognosco. Itaque hanc legem in universum quidem valuisse concedo, semper et ubique observatam nego. Similiter, ut infra videbimus, Ar. εἴ γε et ἴνα γε raro quidem, non tamen nunquam dixit.

agitur, aut κεί—Ξυλλάβοι legendum, aut κἄν Ξυλλάβη, quod multo minus probabile est, quia et constructio haec rarior, et concinnitas orationis, ut iam G. Hermannus vidit (Opp. v. 4, p. 101), magis suadet κεί, qua voce duae praecedentes sententiae incipiunt.

Tertius locus est L. 580—581 (an.) (ἐχρῆν Ξαίνειν εἰς καλαθίσκον κοινήν εὖνοϊαν ἅπαντας) καταμινύοντας τοὺς τε μετοίκους κεί τις Ξένος ἢ φίλος ὑμῖν κεί τις ὀφείλῃ τῷ δημοσίῳ καὶ τούτους ἐγκαταμίξαι, ubi coniunctivos Meinekeus intulit in exemplar suum Bergkio obsecutus pro ἢ et ὀφείλει codicum, cum in verbis Ξένος ἢ φίλος, uti videtur, haesisset. Attamen non video, cur vulgata lectio sollicitanda sit: nam Ξένος ab ipsa consociatione cum φίλος significationem mutatur hospitis benevoli, ut nihil fere differat a φίλος: „hospites amice“; itaque tria genera hominum hic memorantur: motoeci, externi amici, debitores publici. Sed utcunque res se habet, nefas esse puto inusitatam constructionem coniectura inferre. Ceterum „verbi substantivi defectus plurimis exemplis satis defenditur, e quibus, si tanti est, allego V. 891 εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω“ (Petri p. 2).

Quarto loco Fr. 201 εἰ μὴ μεταλάβῃ τοῦπίπεμpton, κλαέτω nihil efficitur ob id ipsum, quia fragmentum est. Quod vero Kockius ad hunc locum affert Cratini fr. 28. 29, eo peccare mihi videtur vir doctissimus, quod res non comparandas comparat: Cratini enim locus est lyricus, quo ea structura satis excusatur.

Praeterea ei cum coniunctivo libri praebent in E. 805 sq. εἰ δέ ποτ' εἰς ἀγρὸν οὗτος (= ὁ δῆμος) ἀπελθὼν εἰρηναῖος διατρίψῃ καὶ χῖδρα φαγὼν ἀναθαρρήσῃ καὶ στεμφύλῳ εἰς λόγον ἔλθῃ, γινώσεται, οἶων ἀγαθῶν αὐτὸν τῇ μισθοφορᾷ παρεκόπτου. Ita fere codices, nisi quod nonnulli διατρίψει, διατρίψοι, ἀναθαρρήσει, ἀναθαρρήσοι, ἔλθοι. Codicum lectionem tenet Bergkius et Kockius; Meinekeus et Velsenus Hirschigii emendationem assumpserunt (in editione Vesparum p. 145); hic „in priore, inquit, versu διατρίψει pro ultima voce legatur, in secundo ἀναθαρρήσει quarta sit vox et in eodem ἔλθων ultima sit. Haec futuri constructio cum εἰ, sequente futuro in apodosi, sexcenties recurrit. Tum iungens εἰς λόγον ἔλθων cum φαγὼν concinnitati huius versus consules atque omnino sic sententiae verbisque Aristophanicum reddes nitorem“. Hanc emendationem ut rectam esse concedam, v. 806 impediatur, qui ita scribitur: καὶ χῖδρα φαγὼν ἀναθαρρήσει καὶ στεμφύλῳ εἰς λόγον ἔλθων. Equidem existimo, quamquam pro certo affirmare non audeo, Aristophanem, si

duo participia φαγών et ἐλθών uni verbo ἀναθαρρήσει subiecisset, non solo καί, sed compositis τέ — καί duo membra iuncturum fuisse, ut esset καὶ χῖδρά τε φ. ἀν. καὶ στ. εἰς λ. ἐ.; idque eo magis hic necessarium mihi videtur, quod cum participia illa caesura disiuncta sint, periculum est ne quis alterum membrum cum sequente γνώσεται coniungat. Particularum autem τέ — καί coniunctionis usum, in trimetris iambicis admodum rarum, in ceteris metris esse creberrimum, auctor est Bambergius (1865, p. 17). Quod autem Hirschigius concinnitatem commemorat, sane hoc esset alicuius momenti, si de Isocrate aliove oratore ageretur: at in vulgari sermone eiusmodi inconcinnitates nonne ipsi saepissime admittimus? Sed si quid mutandum, potius ei in ἦν mutandum concesserim; sed in anapaestis coniunctivum sine ἄν dici posse ut credam, movet me unus locus, nulli dubitationi obnoxius: Ec. 687 ὅτω — τὸ γράμμα μὴ ἔελκυσθῇ. Quae cum ita sint, vulgata lectio non sollicitanda mihi videtur. — Ceterum, si recte Gildersleeveus (On ei with the Future Ind. etc. p. 4) observavit, apud poëtas Atticos ei cum coni. significatione accedere ad ei cum futuro ind., id in hunc quoque locum quadrat: nam hic isiciarius Cleoni iram populi minitatur, in minitando autem, ut infra ostendam, saepe ei cum fut. usurpatur.

Itaque, ut iam de hac re quid sentiam exponam, coniunctivum sine ἄν in enuntiatis condicionalibus (itemque in temporalibus cum πόν particula et relativis, ut infra ostendam) Aristophani aliisque comoediae scriptoribus, ubi mera incorruptaque dialecto Attica (ut in trimetris) utantur, prorsus abiudicandum esse existimo; ubi vero altius genus scribendi admittant (ut in anapaestis et lyricis partibus), illam structuram non esse ubique temere damnandam, ut hic vel in Cratini fr. 28. 29, quae supra attuli *.

De significatione et usu. ** Sententiarum condicionalium, quae

* Particula ἄν apud coniunctivum in illis enuntiatis similes partes ἄgere mihi videtur atque augmentum in formis verbalibus praeteriti temporis: nam ut augmentum, quod in prisca lingua Indo-Europaeica nondum coaluisse cum ipso verbo novicii illi docent, olim Homeri temporibus et abesse et adesse potuit, ipsa verbi forma praeteritum tempus indicante, postea autem in dialecto Attica non iam omittebatur, ita ἄν particula a coniunctivo olim facile abesse potuit, postea apud Atticos necessaria facta est.

** Obiter moneo sententias condicionales interdum proxime ad temporales accedere, ut N. 992. 1117. 1128. V. 771. 773. Av. 554. 1113, cum is qui loquitur certo scit, id de quo loquitur futurum esse.

coniunctivo cum ἄν enuntiantur, usus duplex est: aut enim ad futurum tempus spectant, aut tale aliquid exprimunt, quod ad quodcunque tempus pertinet (quod igitur in sententia libera indicativi praesenti profertur) atque actionem saepius repetitam indicat. Cave tamen putes, *significatione* quidquam haec duo genera inter se differre: immo vero et particula et verbum suam significationem retinet; sed discrimen hoc totum in ratione sententiarum nititur, et qualis apodosis, talis est protasis, ut si illa ad futurum pertinet, eodem haec spectet; sin illa rem saepius in praesenti repetitam significat, idem haec indicet.

Ceterum a Graecis, opinor, haec duo genera non discernebantur, ut in utroque aliquid futuri inesse iis videretur: quod quo iure dictum sit, paucis, si placet, explicemus.

Ac primum quidem coniunctivus et solus et cum particula ἄν (vel κέν) iunctus semper futuri notione praeditus est, ut apud Homerum fere indicativi futuri vice fungatur. Qua de causa hic quoque sinceram futuri vim habere videtur. Idem analogia nostrae linguae non parum confirmatur: nos enim, ut in futuris condicionibus, sic et in generalibus, ad praesens pertinentibus, futuro speciei non-diutinae aequae utimur, ut „если онъ засмѣется, всѣ засмѣются“, „если онъ засмѣется, всѣ смѣются“. Fac abesse apodosin: protasin omnes ad futurum spectare putabunt. Atque quam finitima et propinqua sint illa genera condicionum, vel inde colligas, quod est ubi haud facile discernas, utrius generis sit condicio, ut L. 472 οὐ χρὴ προσφέρειν τοῖς πλησίοισιν — τὴν χεῖρ' ἑάν δὲ τοῦτο ὀρᾷς, κυλοιδιᾷν ἀνάγκη.

Conditio futura potest non solum coniunctivo cum ἑάν, sed etiam futuro ind. cum εἰ enuntiari; quid sit discriminis inter has constructiones, infra ostendam. Hic autem unum praemonebo, non posse me Gildersleeveo aliisque assentiri, docentibus, ἑάν c. coni. ideo usitatior formam esse, quod coniunctivo diutina actio a non-diutina, contemporanea a praegressa distingui possit, futuro non item. Nam, si futurum recentius est, quam praesens et aoristus, ut nunc docent, atque fuit tempus, cum coniunctivus futuri vice fungeretur, quod etiam apud Homerum videmus, sequitur, ut ἑάν (vel εἰ) cum coniunctivo antiquius sit, quam εἰ cum futuro, ideoque, ut saepe fit, cum iam in liberis sententiis futurum in coniunctivi locum successisset, in pendentibus (condicionalibus, temporalibus, relativis) antiquior ratio principem locum obtinere non desierit. Eoque memorabilior res

mihi videtur, quod futurum ibi etiam, quo penetravit, in sententiis condicionalibus et relativis (nam in temporalibus fere non usurpatur) plerumque retinet modalem, quam dicunt, significationem, in qua natum est (= μέλλειν c. inf.). Quod vero dicunt, futuro actionem diutinam a non-diutina distingui non posse, ideoque non satis aptum fuisse ad eius generis enuntiata, ne hoc quidem magni momenti esse puto: nam si in liberis enuntiatis, qualis sit actio, facile intellegitur, quid est cur in pendentibus hoc minus clarum fuisse putemus? nos quidem, cum dicimus „объщаль, грозиль“ similiaque, nunquam dubitamus, utrius speciei sit verbum; temporis autem nexus, ut supra ostendi, in talibus fere neglegitur.

Restat, ut locos afferam. Qua in re materies in duas partes dividenda mihi videtur, quarum in altera enumerabo condiciones ad futurum pertinentes, in altera eas, quae actionem saepius repetitam significant, quas brevitatis causa „generales“ appellabo. Prioris generis exempla item in duas partes dividuntur: altera continentur ea, quae meram condicionem significant, altera—ea, quae medium quendam locum tenent inter condicionem et indirectam quaestionem, quamquam Goodwinus bis monet (§ 493 et 680), ne quis putet, a coniunctione ἐάν indirectam quaestionem posse duci.

I. CONDICIONES FUTURAE.

In *protasi* condicionum futurarum *aoristum* coniunctivi (quo refero etiam incertas formas ἀποκτείνῃ Av. 1072. 3. 7, κρίνωσι Av. 1102, κρίνητε Av. 1114, κρίνω R. 1415, ὑπεραποκρίνη Th. 186, ὑπεκκλίνῃ E. 272) 152 locis invenimus (quorum 146 sunt propriae condiciones, 6 eae, quae ad indirectam quaestionem accedunt), *praesens* (quo refero perfectum ἔστηκα in Av. 554) item 152 locis (quorum 151 sunt prioris, 1 alterius generis); *praesens et aoristus* una 3 locis invenitur. Sine verbo in locutionibus ἐάν μὴ („nisi“ = „excepto“) et ἐάν δὲ μὴ („sin minus“) 4 locis legitur.

I. Propriae condiciones.

Praesens coniunctivi.

a) In *apodosi* plerumque adest aut intellegitur *futurum ind.*—87 locis: A. 159. 317. 839. 968. — E. 271. 288. (366). 434. 1019.

1307, — N. 501. 561. 801. 933. 992. 1009. 1015. 1085. 1115. 1117. 1128. 1448. — V. 221. 228. 381. 530. 771. (773). 776. 916. 1057. 1231. 1264. — P. 219. 1187. 1356. — Av. 191. 586. 977. 1111. 1113. 1601. 1610. 1618. 1672. — L. 166. 194. 225. 226. 366. (862). 901. 902. (939). 1036. — Th. 223. 267. 677. 926. 1187. — R. 599. 737. (1135. 1229). 1510. — Ec. 98. 248. 258. 261. 468. 619. (660). 670. 887. (981. 1035. 1097). — Pl. (22. 74). 112. 140. 142. (217). 347. 405. 516. 1188. Eodem pertinet *futurum infinitivi* in or. obl. 3 locis: V. 842. Av. 631. Th. 271, et post μέλλω 1 loco: Th. 792. — b) Praeterea futurum ind. intellegitur, ita ut apodosim aut *pronomem interrogativum* τί vel τί δέ faciat (ubi δράσεις vel ἔσται vel simile audiendum est) 11 locis: V. 524. Av. 1655. L. 157. 162. Ec. 254. 256. 801. 802. 863. 864. 1023, aut sola *negandi particula* οὐ vel οὐ δὴ τὰ maneat 5 locis: A. 60. 619. Ec. 668. 669. 856. — c) Porro, *imperativo* efficitur apodosis 13 locis: E. 337. 1386. N. 743. V. 1515. P. 781. Av. 988. 1534. L. (734). 1119. Th. 934. Ec. 420. 1017. — d) *Infinitivus*, ex verbo volendi, debendi similibusque suspensus vel alio modo futuri notionem continens, subiectam habet condicionem 18 locis: A. 39. E. 39. 1311. V. 649. 813. Av. 554. 559. 565. 566. 567. 1598. L. 310. 347. 472. 475. Ec. 1015. Pl. 482. 638. — e) Enuntiationi finali, *coniunctivo* prolatae, subicitur condicio 3 locis: E. 850. V. 816. L. 359. — f) *Optativus cum* ἄν est in apodosi 2 locis: L. 696. Ec. 415. — g) *Praesens ind.*, ex quo futurum cogitatione depromitur, 4 locis invenitur: (E. 276). Av. 568. 604. Ec. 1148. — h) Denique sententia principalis 4 locis *abest*, sive quod facile intellegitur (ut τί δράσεις; vel τί δρώμεν;): P. 107. L. 160, sive quod is qui loquitur eam dicere impeditus est: Av. 1035. 1050.

In *protasi* praesentis coni. *usus* triplex est: aut 1) diutina actio vel consuetudo indicatur, aut 2) repetita actio, aut 3) conatus vel declinatio aliquid faciendi. Sed cum non omnibus locis praesertim in lingua emortua id certo discerni posset, malui omnes locos una ponere. Ad tertium tamen genus hos locos referre possis: A. 60. E. 337. N. 933. P. 107. Av. 1050. 1534. 1601. L. 310. 347. 359. 1119. Ec. 261. 670. 1023.

Iam afferamus locos*.

A. 39 ἤκω παρσκευασμένος—λοιδορεῖν τοὺς ῥήτορας, ἐάν τις ἄλλο λέγῃ (repetita actio). 60 οὐ (sc. σιγήσομαι), ἦν μὴ περὶ εἰρήνης γε πρυτανεύητέ μοι. Ita edidit Meinekeus, nescio casu an sciens: nam in omnibus libris scriptis et typis expressis legitur πρυτανεύσητε, quod nulla ex parte reprehendi potest; ipse in ann. cr. de hac re nihil dixit. 159 τοῦτοις ἐάν τις δύο δραχμὰς μισθὸν διδῶ, καταπελτάσσονται τὴν Βοιωτίαν, ubi praesenti διδῶ fortasse etiam repetitio significatur.

317 (tr.) κἄν γε μὴ λέγω δίκαια μηδὲ τῷ πλήθει δοκῶ, ὑπὲρ ἐπιζήνου θελήσω--λέγειν, quo loco, ut aliis, 'θελήσω scribendum recte censet Bachmannus Coni. p. 71 sq. Praeterea hoc versu Rav. habet λέξω, quod multi receperunt. Utrum praeferendum sit, difficile est dictu, cum praesertim sententia loci non satis clara sit. Quae enim temporalis ratio inter enuntiata intercedit? aut quando Dicaeopolis volet (ne „vult“ quidem) super truncum lanionium verba facere? Profecto, non cum *dixerit*, quae choro non iusta videbuntur, sed ea ipsa, quae choro non iusta videri possunt, vult super truncum lanionium dicere, ut et per se patet et e vv. 355—6, 365—7 apparet. Quae cum ita sint, vix aptus est aoristus λέξω, siquidem hoc coniunctivo et infinitivo λέγειν eadem actio significatur. (Cf. similes locos, ubi actio pendentis enuntiati, quae eadem est ac primarii, cuius actio diutina est, praesenti coni. effertur: P. 651. R. 737). Attamen, fateor, ne ita quidem sententiam intellego. Nam, si statim ab initio super truncum lanionium dicturus est, inutilis est condicio κἄν—δοκῶ: nec enim prius chorus iudicare poterit, iustane dixerit, quam aut totam eius orationem aut certe partem audiverit. Itaque mihi potius hic anacoluthon latere videtur aut ellipsis unius sententiae; sic enim plene dicendum erat: nisi dixero, quae iusta sunt, neque populo talia videbuntur, morte me multate; quod quo citius facere possitis, super truncum lanionium verba faciam“. Idem video Muellerum sensisse, cum scriberet: „post δοκῶ reticentiam statuendam duco, ac suspicor, Dic. gestu aliquo significare, quod aperte dicere dubitat; deinde ἀσυνδέτως magna vi addit: ὑπὲρ ἐπιζ. κτλ. Asyndetum excusatur maxima animi commotione“ etc. Cf. Bakhuyzen. p. 2 sq.,

* Hic iterum populares meos moneo, ne in omnibus alienam linguam ad suam referrent: sunt enim verba, quorum Graeci diutina specie uti maluerunt, quae nos plerumque aliter dicimus, ut verba dicendi, κελεύειν, διδόναι alia.

qui vv. 317 et 318 transponendos censet *. Quae si ita sunt, et λέγω et λέξω aequè bonum est: utroque enim Ar. in talibus utitur, sed aoristum malim, quippe qui et auctoritate optimi codicis defendatur et facilius in praesens ob proximum δοκῶ transire potuerit quam contra: haud raro enim „poeta variavit, librarii variata exaequarunt“, ut ait Heimsoethius (Ind. lect. Bonn. aest. 1867, p. 6). Simile factum est in Pl. 1041, ubi R praebet στεφάνους—καὶ δᾶδας, ceteri στέφανον—καὶ δᾶδ', cum Ar. στεφάνους—καὶ δᾶδ' scripsisse videatur (v. Bamberg. 1885, p. 22. Bachmann. Philolog. V Suppl. p. 242).

619 οὐ δῆτ' (sc. ἀνασχετὰ ταῦτα), ἐὰν μὴ μισθοφορῇ γε Λάμαχος. 835 (Megar.) πειρήσθε—παίειν—τὰν μάδδαν (libri μάζαν), αἶκα τις διδῶ, ubi praesenti repetitio quoque indicatur. 839 (Iyr.) κἄν εἰσὶν τις Κτησίας,—οἰμύζων καθεδεῖται. 968 ἦν—ἀπολιγαίνῃ, τοὺς ἀγοράνομους καλῶ.

E. 39 ἐν — αὐτοὺς παραιτησώμεθα ἐπίδηλον ἡμῖν τοῖς προσώποισιν ποιεῖν, ἦν τοῖς ἔπεσι χαίρωσι, quod Brunckius (itemque Ribbeckius) non recte vertit: „rogemus, manifestum ut nobis voltu faciant, an sermonibus nostris delectentur“: nam hoc significato (de quo et supra dictum est et infra dicetur) particula ἐὰν nisi de actione primariam sequente dici non potest. Verte igitur: „si — delectabuntur“. Ceterum praesenti coni. repetitio quoque fortasse indicatur.

271—2 (tr.) ἐὰν ταύτῃ γε νικᾷ, ταυτῇ πεπλήξεται ἦν δ' ὑπεκκλίνῃ γε δευρί, πρὸς σκέλος κυρηβάσει. De hoc loco obscuro etsi nihil certi proferre possum, tamen quid de aliorum explicationibus sentiam, exponere placet. Ad ταύτῃ et ταυτῇ Kockius πάλη audiri iubet. Sed obstant, opinor, verba ταυτῇ et δευρί: nam „constanter Ar. pronomina demonstrativa quae exeunt in —ί usurpavit de eis quae *sensibus* percipiuntur, aut de rebus vel personis, quae praesentes versantur ante *oculos* spectantium, aut de eis quae dicta sunt

* Cum Bakhuyzeno facit Schnaeus (de Ar. manuscriptis, p. 12): „Ego vero, inquit, v. 317 post v. 318 collocandum censeo. Cuius rei indicia mihi videntur esse et καὶ (v. 318), in quo interpretando laboraverunt viri docti, et futurum [sic!] λέξω codicis Ravennatis, quod versibus permutatis rectissime se habet. Facillime fieri potuit, cum propter eundem utriusque versus (317 et 318) exitum v. 318 excidisset, ut alieno loco insereretur“ etc. Mihi vero istud καὶ traditusque versuum ordo rectissime se habere videtur, si anacoluthon, ut dixi, inesse statuas. Indignant enim choro, num etiam *pro* hostibus verba facere ausurus sit, D. ea quae dixit magis etiam confirmat: „Sane, inquit, audebo: *atque* si non iusta erunt, quae dicam, capitis poenam subire paratissimum“.

ab actoribus, audita a spectantibus“ (Bachmann. Coni. p. 136). Quae si ita sunt, ad ταυτή nequit audiri πάλη, quae cum nondum fiat, *animō* solo percipi potest. Neque magis illud πάλη ad ταύτη audiri potest, quippe quod aperte adverbio δευρί opponatur. Restat igitur, ut ταύτη de loco intellegatur; ac de duabus chori partibus ταύτη et δευρί accipi vult Zielinskus (Gliederung d. Att. Kom. p. 268); ταυτή autem Herwerdenus (Hermes, v. 24, p. 608) „hac dextra“ intellegendum recte vidit, pro qua interpretatione facere videri ait substantivum τὸ σκέλος in sequenti versu oppositum: nam ἡ ἀπὸ χειρῶν et ἡ ἀπὸ σκελῶν πάλη significari videtur. Eodemque modo locum intellegebat unus de scholiastis, qui haec annotavit: τὰς χεῖρας δείκνυσιν. ἡ δὲ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν παλαιόντων. διδ', φασί, καὶ τὸ κυρηβάσει. Quod autem Herwerdenus νικᾶ et ὑπεκκλίνῃ de *conatu* accipienda censet, hoc viro doctissimo non assentior de νικᾶ saltem: nam apud Ar. quidem hoc verbum et similia κρατῶ, ἥτῶμαι (in coni., ind., partic.) *perfecti* notionem habere solet „victor sum, victus sum“, ut in *coni.*: E. 276. N. 1211. V. 581. 1515. R. 792. Pl. 482; *ind.*: A. 626. N. 894. (Pl. 184), quo addendus est *inf.* in or. obl. V. 726; *partic.*: E. 568. P. 769. Pl. 585. 589. De ὑπεκκλίνῃ autem non liquet, praesens an aoristus sit. Totum igitur locum ita verterim: „si hic vicerit (vel victor erit), haece (dextra, manu) ferietur (aut fortasse „victus erit“, ut accuratius vis futuri exacti reddatur); sin huc declinabit (vel declinaverit), in crus cornua impinget“.

276 (tr.) ἐάν μὲν τόνδε νικᾷς τῇ βοῇ, τήνελλά σοι' (ἦν δὲ κτλ.), ubi μὲν τόνδε pro μέντοι γε codicum protulit Porsonus, τήνελλά σοι pro τήνελλος εἰ Kockius.

288 (tr.) διαβαλῶ σ', ἐάν στρατηγῆς. 337 (tetr. iamb.) ἐάν — μὴ ταύτη γ' ὑπέικῃ, λέγε „si cedere noluerit“. 366 (tetr. iamb.) κάμῃ (sc. ἐξέλξεις),—ἦνπερ γε τοῦτον ἔλκῃς. 434 (tetr. iamb.) ἐάν τι παραχαλᾷ, τὴν ἀντλίαν φυλάξω. 850 (tetr. iamb.) ἴν' ἦν σὺ βούλῃ τὸν ἄνδρα κολάσαι,—τοῖ τοῦτο μὴ 'κγένηται. 1019 (hex.) κἂν μὴ δρᾷς (libri δρᾷ) ταῦτ', ἀπολείται. 1307 (tr.) ἐάν με χρῇ (libri χρῇ),—σαπείσῃ—καταγῃράσομαι. 1311 (tr.) ἦν—ἀρέσκῃ ταῦτ' Ἀθηναίοις, καθῃσθαί μοι δοκεῖ, ut Bentleius optime coniecit pro Ἀθηναίοις et δοκῶ. Nam quod Meinekeus, Dawesio praeunte, scripsit καθῃσθ' ἄν μοι δοκῶ, vix aliud quidquam significare potest, nisi „puto me sedere posse“, quod a sententia loci abhorret; consilium autem aliquid fa-

ciendi aut personali δοκῶ cum inf. futuri, aut impersonali δοκεῖ cum inf. praes. vel aor. exprimitur. V. Meinek. Vind. p. 67. Blaydes. ann. cr. ad Ach. 694, qui multa huiusmodi exempla conguessit. Similiter in Pl. 1187 male Velsenus aliique e codicibus ediderunt καυτός μοι δοκῶ—καταμένειν; scribendum καταμενείν.

1386 κἄν που δοκῇ σοι, τοῦτον ὀκλαδίαν ποίει (repetita actio).

N. 501 ἦν ἐπιμελὴς ᾧ καὶ προθύμως μανθάνω, τῷ — ἐμφορῆς γενήσομαι; 561 (v. Eurpol.) ἦν — ἐμοὶ — εὐφραίνεσθε, εἰς τὰς ὥρας τὰς ἐτέρας εὖ φρονεῖν δοκήσετε. 743 κἄν ἀπορῆς τι τῶν νοημάτων, ἀφείς ἄπελθε. 801 ἦν δὲ μὴ θέλῃ (potius θέλῃ), οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἐξελῶ 'κ τῆς οἰκίας. 933 (an.) κλαύσει, τὴν χεῖρ' ἦν ἐπιβάλλης. 992 (an.) κἄν σκώπτῃ τίς σε, φλέγεσθαι (sc. ἐπιστήσει) (repetita actio). 1009 (an.) ἦν ταῦτα ποιῆς — καὶ πρὸς τούτοις προσέχῃς τὸν νοῦν, ἔξεις — στήθος λιπαρόν. 1015 (an.) ἦν δ' ἅπερ οἱ νῦν ἐπιτηδεύης, — ἔξεις χοιρῖαν ὠχράν. 1085 ἦν εὐρύπρωκτος ἦ, τί πείσεται κακόν; 1115 (tr.) ἂ κερδανούσιν, ἦν τι τόνδε τὸν χορὸν ὠφελῶσι. 1117 (tr.) ἦν νεᾶν βούλησθε — τοὺς ἀγρούς, ὕσμεν (repetita actio). 1128 (tr.) κἄν γαμῇ, — ὕσμεν (repetita actio). 1448 (dim. iamb.) ταῦτ' ἦν ποιῆς, οὐδέν σε κωλύσει σεαυτὸν ἐμβαλεῖν εἰς τὸ βάραθρον.

V. 221 ἦν δέη, — αὐτοὺς τοῖς λίθοις βαλλήσομεν. 228 ἐὰν — λίθους ἔχω, πολλῶν δικαστῶν σφηκιὰν διασκεδῶ. 381 (an.) ἦν — ζητήτόν μ' εἰσκαλαμάσθαι, — τί ποιήσετε; 524 (tr.) τί δ', ἦν — τῇ διαίτῃ μὴ μμένης; 530 (tetr. iamb.) φανεῖ ποῖός τις ὦν, ἦν ταῦτα παρακελεύῃ; 649 v. infra. 771 — 3 ἦν ἐξέχῃ ἔλη κατ' ὄρθρον, ἡλιάσει πρὸς ἥλιον· ἐὰν δὲ νίφῃ, πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος (repetitae actiones). 776 ἦν δίκην λέγῃ μακράν τις, οὐχὶ ἀναμενεῖς (actio repetita). 813 προσέστηκεν φακὴ ῥοφεῖν, ἐὰν δέη τι (actio repetita). 816 (τὸν ὄρνιν ἐξηνέγομεν), ἴνα, — ἦν καθεύδῃς, — ἐξεγείρῃ σε (actio repetita).

842 φησὶν — κατηγορήσειν, ἦν τις εἰσάγῃ γραφὴν, ubi Bergkii scripsit εἰσαγάγῃ, quod Meinekeus in ann. cr. probavit, quia, opinor, praesens coni. de actione praecedente dictum non ferebant. Quae coniectura, lenissima illa quidem et probabilis, non necessaria est: nam praesenti praecedentem actionem exprimi posse supra ostendi; huius autem verbi species diutina haud raro dicitur, ubi aoristus quoque dici possit, veluti in participio, ut imperativos omittam: A. 957 κἄν τοῦτο κερδάνῃς ἄγων τὸ φορτίον „hoc onere allato“, ubi idem Mein. in ann. cr. collato v. 906 proponit ἀγαγών. N. 1212 εἰσάγων σε βούλομαι — ἐστιᾷσαι· similiter apud Thucydidem 4, 47, 2 οἱ στρατη-

γοί, — κατάδηλοι ὄντες τοὺς ἄνδρας μὴ ἂν βούλεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας — τὴν τιμὴν τοῖς ἄγουσι προσποιῆσαι.

916 τίς ὑμᾶς εὖ ποιεῖν δυνήσεται, ἦν μὴ τι κῶμοί τις προβάλλῃ; (repetitio). 1057 (an.) κᾶν ταῦτα ποιῇθ', ὑμῖν δι' ἔτους τῶν ἱματίων ὀζήσει δεξιότητος. 1231 ἐὰν ἀπειλῇ, — ἀντάσομαι (ll. ἄσομαι). 1264 εἶπερ — ἀποτίσω μηδέν, ἦν τι δρω κακόν. 1515 v. *infra*.

P. 107 ἐὰν δὲ μὴ σοι καταγορεύῃ; (sc. τί δράσεις;). Ita scripsit Meinekeus Cobetum secutus; codices praebent καταγορεύση, quem aoristum Cobetus ab antiquo sermone recte abiudicat (Var. Lect. p. 36 sq.), cui fere assentitur Rutherfordius in Novo Phrynichio p. 333 atque etiam Veitchius p. 11 de oratoribus quidem (quo comicos quoque referre debebat).

219 ἤξουσι, — ἦν ἔχωμεν τὴν Πύλον. 781 (lyr.) ἦν — σε Καρκίνος — ἀντιβολῇ — χορεῦσαι, — μήθ' ὑπάκουε (ll. ὑπακούσης) μήτ' ἔλθης. 1187 ὦν — εὐθύνας δώσουσιν, ἦν θεὸς θέλῃ. 1356 (lyr.) κᾶν ξυνέπησθέ μοι, πλακοῦντας ἔδεσθε.

Αν. 191 ἦν μὴ φόρον φέρωσιν ὑμῖν οἱ θεοί, — τὴν κνῖσαν οὐ διαφρήσετε (consuetudo). 554 (an.) ἦν (ll. ἂν) τοῦτ' ἐπανεστήκη, τὴν ἀρχὴν τὸν Δι' ἀπαιτεῖν (sc. διδάσκω). 559 (an.) ἦνπερ — ἐπίωσ', ἐπιβάλλειν σφραγίδ' αὐτοῖς (actio repetita). 565—8 (an.) ἦν Ἀφροδίτῃ θύῃ, — φαληρίδι θύειν, ἦν δὲ Ποσειδῶνι τις οἶν θύῃ, νήττη πυρούς καθαγίζειν ἦν δ' Ἑρακλέει (ll. Ἑρακλεῖ) θύῃσι (ll. θύῃ τις; cf. L. 347), λάρω — θύειν — κᾶν Διὶ θύῃ — κριόν, βασιλεύς ἐστ' ὀρχίλος ὄρνις (repetitae actiones), quem corruptum locum alii alio modo sanare conati sunt. 586 (an.) ἦν — ἡγῶνται σε θεόν, — ἀγάθ' αὐτοῖσιν — παρέσται. 604 (an.) ἦν εὖ πράττωσ', οὐχ ὑγίεια — τοῦτ' ἐστι;

631 (lyr.) κατώμοσα, ἐὰν — ἐπὶ θεοὺς ἦς, — μὴ πολὺν χρόνον θεοὺς — σκῆπτρα τάμᾳ τρίψειν. Libri habent ἦν et ἴοις, quorum alterum correxit Meinekeus, alterum Porsonus. Huius emendatio, grammatica lege innixa, certa est: nec enim optativus particulae ἐὰν subiectus ferri potest. Meinekei correctio, metri causa facta, ut senarius evaderet, admodum incerta est, quia de ipso metro dissensio est. Nam qui vv. 631—2 senarios esse volunt, in v. 632 quoque accusativos δικαίους ἀδόλους ὁσίους in nominativos mutare coguntur; qui dochmios, tantum ὁσίους expelli iubent. Metrica igitur nihil affert lucis huic loco. Videamus usum loquendi. Ἄδολος de homine dictum semel vidi idque apud Synesium (v. Stephani Thes. v. I., p. 694), apud antiquos de re solum sensu passivo videtur dici, ut Ar. Lys.

169 εἰράναν, Thuc. 5, 18 et 47 σπονδὰς, Pind. Ol. 7, 53 σοφία, Aeschyl. Ag. 95 παρηγορίαις, Eur. Suppl. 1029 αὔραις, Philem. 4, 37 (10) Μ. φύσιν. (Plat.) Ep. VIII. 355 Ε γνῶμη etc. Itaque particulam ἦν et accusativos servandos versusque pro dochmiacis habendos existimo. De formis dochmiorum in his versibus v. Christ. Metr. p. 458 et 460 ed. I.

977 (hex.) κᾶν — ποιῆς ταῦτα, — αἰετὸς — γενήσεται, ubi Cobetus epicum κᾶν pro attico κᾶν et aoristum ποιήσης pro praesenti ποιῆς reponi iubet. Utrumque mihi inutile videtur. Nam si ποιῆς contra Homeri usum contrahere (Krueg. II, 34, 4) et diphthongo correpta Attice dicere potuit, cur κᾶν non potuit? Nec ποιήσης necessarium esse duco. Nam quamquam ποιῆς de una actione eaque antecedente primariam dictum est, tamen cum aliter illa doctrina admodum lubrica est, ut supra vidimus, ut saepe praeter expectationem praesens ibi inveniamus, ubi nobis quidem aoristus aptior videtur, tum in versu epico praesens eo magis excusatur, quod poesis epica actionem, ut ita dicam, depingere durantemque facere solet.

988 (hex.) φείδου μηδὲν μηδ' αἰετοῦ ἐν νεφέλῃσιν, μήτ' ἦν Λάμπων ἢ μήτ' ἦν — Διοπείθης. 1035 ἔάν — ἀδικῇ (sententia primaria non prolata est). 1050 ἔάν — τις ἐξελαύνη τοὺς ἄρχοντας καὶ μὴ δέχεται (apodosis non prolata est). 1111 (tr.) κᾶν — ἄρπάσαι βούλησθέ τι, — ἱεράκισκον — ὑμῖν δώσομεν (repetita actio). 1112 (tr.) ἦν — δειπνήτε, πρηγοῶνας (ll. πρηγορεῶνας; v. Rumpel. in Philologi v. 28, p. 433) ὑμῖν πέμψομεν (repetita actio). 1534 μὴ σπένδεσθ', ἔάν μὴ παραδιδῷ τὸ σκῆπτρον ὁ Ζεὺς — καὶ τὴν Βασίλειάν σοι γυναῖκ' ἔχειν διδῷ. 1598 ἐθέλομεν, — ἔάν τὸ δίκαιον — ἐθέλητε δρᾶν, σπονδὰς ποιείσθαι, ubi τὸ pro τι codicum e scholiastae interpretatione reposuit Elmsleius, ne anapaestum enclitica ordiretur (v. Bernhardi. p. 262). Nec tamen haec lectio omni suspicione libera est, cum in sequenti versu legatur pluralis τὰ δὲ δικάϊ' ἐστὶν ταδί. Quare fortasse cum Blaydesio reponendum τὰ δικάϊα γ'.

1601 κᾶν (ll. καὶ) διαλλαττώμεθα ἐπὶ τοῖσδε, τοὺς πρέσβεις ἐπ' ἄριστον καλῶ. Hic videtur esse sensus praesentis διαλλαττώμεθα „si inter nos conveniet“, h. e. „si iam in eo erit, ut pacem faciamus“, quo differt ab aoristo διαλλαχθῆτε L. 900.

1610 ἔάν — τοὺς ὄρνις ἔχητε συμμάχους, — ὁ κόραξ — τοῦπιπορκοῦντος — ἐκκόψει τὸν ὀφθαλμόν. 1618 ἔάν τις, — ἱερεῖον — εὐξάμενος, εἴτα

διασοφίζεται — καὶ μάποδιδῶ (ll. μὴ ᾿ποδιδῶ) μισητία (ita Suidas; ll. μισητίαν), ἀναπράζομεν καὶ ταῦτα (repetita actio). 1655 τί δ', ἦν ὁ πατήρ ἐμοὶ διδῶ τὰ χρήματα; 1672 ἦν μεθ' ἡμῶν ἦς, — ὀρνίθων παρέξω σοι γάλα.

L. 157 τί δ', ἦν ἀφίωσ' (ll. ἀφίωσιν) ἄνδρες (ll. ἄνδρες) ἡμᾶς; (repetita actio). 160 ἐὰν δ'—ἐλκωσιν ἡμᾶς; (sc. τί;). (repetita actio). 162 ἐὰν δὲ τύπτωσιν, τί; (pronomen a libris abest) (repetita actio). 166 οὐδέποτ' εὐφρανθήσεται ἀνὴρ, ἐὰν μὴ τῇ γυναικὶ συμφέρῃ. Codices habent ἀνὴρ, quod cum de viro quolibet dictum sit, articulo facile carere potest: „nullus vir voluptate fruetur, nisi mulieri (quacum rem habebit) simul iucundum erit.“ Cf. Fuller. p. 51.

194 ἦν βούλῃ, φράσω. 225 et 226 ἐὰν — με — βιάζεται, — κακῶς παρέξω (actio repetita). L. 310 (tetr. iamb.) κἂν μὴ — τοὺς μοχλοὺς χαλῶσιν αἱ γυναῖκες, ἐμπιμπράναι (ll. ἐμπιμπράναι; v. Kock. ad Av. 1310) χρή τὰς θύρας.

347 (lyr.) σὲ καλῶ εὐμαχον, — ἦν τις ἐκείνας ὑποπίμπρησιν (ll. meliores ὑποπίμπρησιν) ἀνὴρ, φέρειν ὕδωρ μεθ' ἡμῶν. Offendit hic Reisigius aliique in coniunctivo ὑποπίμπρησι; sed in lyrico carmine antiqua forma ferri potest. (Cf. Av. 567). V. Veitch. p. 537.

359 (tetr. iamb.) ὅπως ἄν, ἦν προσφέρῃ τὴν χεῖρά τις, μὴ τοῦτό μ' ἐμποδίζῃ. 366 (tetr. iamb.) τί δ', ἦν σποδῶ τοῖς κονδύλοις, τί μ' ἐργάσει τὸ δεινόν; 472 (tetr. iamb.) ἐὰν — τοῦτο δρᾷς, κυλοιδιᾷν ἀνάγκη. 475 (tetr. iamb.) ἐπεὶ θέλω (potius ᾿θέλω) — σωφρόνως — καθῆσθαι, — ἦν μή τις — βλίττῃ με κᾰρεθίζῃ. 696 (tr.) οὐχ — ὤμων φροντίσαιμ' ἄν, ἦν — ζῇ Λαμπιτώ. 734 ἦν τούτου δέῃ (sc. ἕα ἀπολέσθαι τᾶρια). 862 (δώσω,) ἦν βούλῃ γε σύ.

901—2 Κι ν. ἦν (ll. ἄν) δοκῇ, ποιήσομεν καὶ ταῦτα. — Μυρ. ἦν (ll. ἄν) δοκῇ, — ἄπειμ' ἐκείσε. Male utrumque Brunckius vertit „si tibi ita placet“: nam ἦν δοκῇ ad futurum spectat; neque tamen „si tibi ita placebit“ verti potest: non enim Myrrhina coniugis voluntati obtemperatura est; sed agitur de populi scito, ut ex v. 951 ὅπως — σπονδὰς ποιείσθαι ψηφιεῖ patet. Verte igitur: „si ita populus iusserit, hoc quoque faciemus“; — „si populus iusserit (bellum componi), ego quoque domum redibo, nunc autem (h. e. priusquam pacem faciatis) quin redeam iureiurando teneor“.

939 (μυριῷ σε,) ἦν τε βούλῃ γ' ἦν τε μή. (Eadem locutio in L. 1036. Ec. 981. 1097. Pl. 638). 1036 (tr.) φιλήσω, — ἦν τε βούλῃ γ' ἦν τε μή. 1119 ἦν μὴ διδῶ τὴν χεῖρα, τῆς σάθης ἄγε.

Th. 223 ἐμβαλῶ σοι πάτταλον, ἦν μὴ σιωπᾶς. 267 ἦν λαλής, — ὅπως τῷ φθέγματι γυναικειῖς.

271 οὐκ (sc. βαδιῶμαι), ἦν γε μὴ ὁμόσης ἐμοὶ — συσσωσειν ἐμέ, — ἦν μοί τι προσπίπτῃ κακόν. Codices περιπίπτῃ, quod quia de homine dicitur, in malum incidente, non de ipso malo, quod alicui accidit, (quod dicitur προσπίπτειν), recte videtur Herwerdenus lenissima coniectura soloecismum removisse, quamquam palaeographice vix ista confusio explicari potest, ut colligo ex Bastii Comm. pal. p. 838.

677 (lyr.) κἄν μὴ ποιῶσι ταῦτα, τοιάδ' ἔσται.

926 οὐ γὰρ προδώσω οὐδέποτε σ', ἥνπερ ἐμπνέω. Ita edidit Velsenus aliique de coniectura Elmslei, qui codicum verba (σ' οὐδέποτε) transposuit, quod in senariis comicis rarissime anapaestum incohet ἄν, γάρ, δέ, μέν, ἄρα aut ulla enclitica. Quae lex, quamvis vera sit, ad hunc locum similesque non pertinere mihi videtur: nam in οὐδέποτε et μηδέποτε illa tria οὐ (μή) δέ ποτέ adeo inter se coa-luerunt, ut prorsus pro partibus unius vocis habeantur. Accedit, quod incisio anapaesti in secundo et quarto pede, etiamsi fortior interpunctio post elisionem intercedit, nihil offensionis habet, ut Bernhardius docet (p. 279) multa huiusmodi exempla afferens, in quibus duo sunt nostro simillima: Ec. 1011 κοῦκ ἂν πιθοίμην οὐδέ-ποτ'. — ἀλλὰ νῆ Δία et Ec. 1075 ὡς οὐκ ἀφήσω σ' οὐδέποτ'. — οὐδὲ μὴν ἐγώ, quos locos Meinekeus, cum in Th. 926 Elmsleio obsecutus esset, sibi non constans intactos reliquit, Velsenus autem, violentius grassatus, omnium librorum auctoritate neglecta, ne ab his quidem manum abstinuit.

934 παῖ', ἦν προσή τις (repetita actio). 1187 (Scythes) κλαυσί (ll. κλαυσεῖ et κλαυσῖ) γ', ἂν μὴ ἵνδον μένης.

R. 599 (lyr.) ὅτι, — ἦν χρηστὸν ἢ τι, τοῦτ' ἀφαιρεῖσθαι πάλιν πειράσεται μ' εὖ οἶδ' ὅτι. 737 (tr.) ἐξ ἁλείου — τοῦ εὐλου, ἦν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε. 792 κἄν μὲν Αἰσχύλος κρατῇ, (ἐμελλεν) ἔξιν κατὰ χώραν· εἰ δὲ μὴ κτλ. 1135 ἔαν πείθῃ γ' ἐμοὶ (sc. σιωπήσει). 1229 ἔαν πείθῃ γ' ἐμοὶ (sc. ὠνήσει). 1510 (an.) κἄν μὴ ταχέως ἤκωσιν, ἐγώ — αὐτοὺς — κατὰ γῆς ταχέως ἀποπέμψω.

Ec. 98 ἦν — ἐγκαθεζόμεσθα πρότεροι, λήσομεν. 248 ἦν Κεφαλός σοι λοιδορῆται, — πῶς ἀντερεῖς πρὸς αὐτόν;

254 Γυνή· τί δ', ἦν Νεοκλείδης — σε λοιδορῇ: Πρ α·· τούτῳ μὲν εἶπον εἰς κυνὸς πυγὴν ὄραν. De vi aoristi εἶπον multos dubitare video, cum sensus futurum requirat. Qua de causa Brunckius ex interpolato

codice B, qui habet τούτω μὲν εἶποιμ', dedit τούτω μὲν ἄν εἶποιμ', iure ab Elmsleio (ad Med. 267) improbatus propter anapaestum, credo. Eodem vitio laborat Bentlei τούτω μὲν ἄν εἶπον, et quod de futuro dici non potest. Sed nihil opus est coniecturis. Aoristus pro futuro positus est, ut vidit Elmsleius l. l., qui tamen nullo exemplo sententiam suam confirmavit. At simillimus est locus in eadem fabula v. 772 ἀλλ' ἰδὼν ἐπειθόμην, ubi G. Hermannus (Opp. v. 2, p. 75) particulam ἄν ironice omissam esse putat — parum recte, ut mihi quidem videtur: nam ἰδὼν ἐπειθόμην (ἄν) idem est atque εἰ εἶδον, ἐπειθόμην ἄν: quod hoc quidem loco ad futurum spectare non potest, sententia autem futurum requiritur: nam homines tantummodo *parati sunt* bona sua ferre (v. 771). Eadem de causa reiciendum est ἰδὼν ἐπειθόμην ἄν, quod Brunckius coniecit. Restat igitur, ut ἐπειθόμην et εἶπον per figuram rhetoricam pro futuro dictum esse putemus. Similiter nos dicimus: „такъ я этому сейчасъ и повѣрилъ“, pro „повѣрю“.

256 τί δ', ἦν ὑποκρούσιν σε; 258 ἐκεῖνο μόνον ἄσκεπτον, ἦν σ' οἱ τοξόται ἔλκωσιν, ὃ τι δράσεις. 261 ἦν αἶρωσ', ἑἶν κελεύσομεν. 415 ἦν — παρέχωσι τοῖς δεομένοις οἱ κναφῆς χλαίνας, — πλευρίτις ἡμῶν οὐδέν' ἄν λάβοι ποτέ (repetitio). 420 ἦν — ἀποκλήη (ll. ἀποκλίνῃ) τῇ θύρᾳ, — τρεῖς σισύρας ὀφειλέτω (repetitio). 468 ἦν δὲ μὴ δυνώμεθα, ἄριστον οὐ δώσουσι (actio repetita). 619 (an.) πῶς ἡμᾶς, — ἦν ταῖς αἰσχροῖσι συνῶμεν, οὐκ ἐπιλείπει τὸ πέος; (actio repetita). 660 (an.) (δίκαι ἔσονται,) ἦν τις ὀφείλων ἔξαρνήται.

668—9 (an.) Π ρ α. οὐκ (ἀποδύσουσιν), ἦν οἴκοι γε καθεύδης. Β λ ε. οὐδ' ἦν γε θύραζ' ὥσπερ πρότερον; (repetita actio). In his Velsenium probo, quod v. 669, Dobraeum secutus, Blepyro dedit et θύραζε intactum reliquit. Sed quid hic audiendum sit, dubitatur. Solum καθεύδης audiri profecto non potest, quod θύραζε motum significat. Blaydesius intellegi vult καθεύδης ἰὼν „si foras egressus dormies“. Sed ne hoc quidem mihi placet. Nam haec in eo dici possunt, qui, domo egressus cubitum foris fortasse caloris evitandi causa, qui solet aestate in aedibus esse, in via apud ipsum domicilium suum ostiumque recumbit; quod quia ante fieri non potuit, cum in ipsa urbe tot latrones essent (cf. v. 544), ad verba ὥσπερ πρότερον („ut ante despoliabant“) non convenit et a verbis ἦν ἀποδύη γ', αὐτὸς δώσει discrepat, quoniam dormiunt veste deposita. Isdem de causis Meinekei θύρασ' parum probabile videtur. Itaque mihi

potius ἴω vel ἐξέλθω solum supplendum videtur: latrones enim non modo dormientes, sed etiam vigilantes, ut Euelpidem in Avibus, noctu veste despoliabant: quod sibi, cum aliquo noctu proficiscatur, ut ante, ne accidat, Blepyrus metuit. De omissione verbi ἰέναι v. Kock. ad Eῦ. 193 et Kr. 62, 3, 1. Ceterum de h. l. vide Herwerdenum in Hermæ v. 24, p. 632.

670 (an.) ἦν — ἀποδύη γ', αὐτὸς δώσει. 801 ἦν δὲ κρείττους ὦσι, τί; 802 ἦν δὲ πωλώσ' αὐτά, τί; 856 οὐ δῆτ' (sc. βαδιεῖ ἐπὶ δεῖπνον), ἦν γ' ἐκείναις νοῦς ἐνῆ. 863 ἦν δὲ μαστιγῶσι, τί; 864 ἦν δὲ καταγε-
λῶσι, τί; 887 ἦν τοῦτο δρᾶς, ἀντάσσομαι. 981 ἦν τε βούλη γ' ἦν τε μή (sc. βινήσεις με). 1015 ἔδοξε ταῖς γυναιξίν, ἦν ἀνὴρ νέος, νέας ἐπιθυμῇ, μὴ σποδεῖν αὐτήν (repetita actio). 1017 ἦν δὲ μὴ θέλῃ (po-
tius 'θέλῃ) — προκρούειν, ἀλλ' ἐπιθυμῇ τῆς νέας, ταῖς πρεσβυτέραις γυναιξίν ἔστω τὸν νέον ἔλκειν (actio repetita). 1023 τί δ', ἦν ἀφαι-
ρήται μ' ἀνὴρ τῶν δημοτῶν; 1035 (ὠνήσομαι στεφάνην,) ἦνπερ ἡ γέ
που τῶν κηρίνων. 1097 ἔλν τε βούλη γ' ἦν τε μή (sc. ξυνεισπεσοῦ-
μαι). 1148 τὸ δεῖπνον αὐτοῖς ἔστ' ἐπεσκευασμένον, — ἦν ἀπίωσιν οἴκαδε.

Pl. 22 (τυπτήσω σε,) ἦν λυπῆς τί με. 74 ἡμεῖς γ' (sc. ἀφήσομεν),
ἐὰν βούλῃ γε σύ. 112 ὅσα, παρ' ἡμῖν ἦν μένης, γενήσεται' ἀγαθά. 140
οὐκ ἔσθ' ὅπως ὠνήσεται, — ἦν σύ μὴ — διδῶς τάργυριον. 142 ὥστε τοῦ
Διὸς τὴν δύναμιν, ἦν λυπῇ τι, καταλύσεις. 217 κἂν βούλῃ γ', ἐγὼ (sc.
διαπράξω). 347 ἔσομαι (sc. πλούσιος), — ἦν θεὸς θέλῃ. 405 ἦν θεοὶ
θέλωσι, νῦν ἀφίξεται.

482 τὸ γὰρ αὐτ', ἐὰν ἡττᾶσθε, καὶ σφῶ δεῖ παθεῖν. Libri dant αὐ-
τὸς, αὐτὸ, αὐτό γ', quorum illa duo ferri non posse quivis videt; in
tertio anapaestus est vitiosus, qui hoc versus loco ita conceditur,
„ut voces anapaestum formantes arte inter sese cohaereant et aut
interpunctio aut alia pausa satis distincta post alterum trochaeum
intercedat“ (Bernhardi. p. 258) Recte igitur Dindorfius elisione sola
versum sanavit. Turbas dedit αὐτό ex antiquo more sine elisione
scriptum, unde hiatus evitandi causa reliquae duae lectiones or-
tae sunt.

516 (an.) ἐθελήσει τίς χαλκεύειν κτλ., — ἦν ἐξῇ Ζῆν ἀργοῖς ὑμῖν;
638 πάρεστι χαίρειν, ἦν τε βούλησθ' ἦν τε μή. 1188 καλῶς ἔσται, —
ἦν θεὸς θέλῃ.

Aoristus coniunctivi.

a) In *apodosi* adest *futurum ind.* vel intellegitur 79 locis: A. 277. 791. 957. — E. 99. 272. 389. 976. 1358. — N. 77. 536. 591. 945. 1079. 1083. 1087. 1124. 1436. — V. 292. 303. 374. 523. 774. 808. 1351. — P. 102. 122. 169. 317. (364). 951. (1061). 1258. — Av. 53. 167. 183. 205. 342. 393. 723. 978. 1077. (1078). 1086. 1102. 1607. 1642. — L. 39. 569. 740. 774. 1229. — Th. 184. 668. 693. 927. (1166 v. locum). 1167. 1207. — R. 339. 623. 736. — Ec. 123. 209. 239. 618. 642. 655. 799. 800. 1079. (1084). — Pl. 19. 72. 208. 481 (fut. ind. an aor. coni.?). 600. 945. 1053. Fr. 149. Eodem pertinet *futurum infinitivi* in or. obl. 4 locis: E. 210. V. 513. L. 551. 555, aut post μέλλω 1 loco: E. 933, et *participium futuri* 1 loco: Pl. 859. — b) Praeterea *futurum ind.* intellegitur, ita ut apodosim aut *pronomē interrogativum* τί vel τί δέ faciat (ubi ὁράσεις vel ἔσται vel simile audiendum est) 6 locis: N. 1445 (v. locum). P. 140. Ec. 799. 800. 803. 862, aut sola *negandi particula* οὐ maneat 6 locis: Av. 440. L. 208. 900. Th. 269. Ec. 1078. Pl. 221. — c) Porro *imperativo* efficitur apodosis 10 locis: A. 732. E. 579. N. 1121. Av. 1114. L. 412. 650. R. (570). 617. 1178. 1517, aut *infinitivo*, qui eius vice fungitur, 2 locis: V. 385. Ec. 1105, aut *coniunctivo*, eadem vi praedito, 1 loco: L. 1055. — d) *Infinitivus*, ex verbo volendi, debendi similibusque suspensus vel alio modo futuri notionem continens, subiectam habet condicionem 15 locis: A. 717. E. 799. 962. 963. N. 1074. 1435. Av. 577. 1073. 1074. L. 767. Ec. 353. Pl. (287). 350. 351. 670. — e) *Optativus* solus est in apodosi 2 locis: A. 324. R. 586. — f) *Optativus cum* ἄν 3 locis: N. 116. L. 527. Pl. 52. — g) *Praesens ind.*, ex quo *futurum* cogitatione depromitur, 12 locis: A. 417. E. (73). 201. (277). N. 1500. V. 538. (898). Av. 1543. L. 676. Ec. 247. 287. Fr. 100, 3. Eodem pertinet *praesens infinitivi* in or. obl. 1 loco: Pl. 126. — h) Sententia principalis 3 locis *abest*, sive quod facile intellegitur (ut τί ὁρῶ;): R. 169. 1415, sive quod ab eo qui loquitur de industria, alterius terrendi causa, omittitur: Pl. 468.

In *protasi* usus coni. aoristi triplex est: 1) aut simpliciter actionem ad finem adductam significat, ut nihil aliud nisi ille finis respiciatur, quam speciem *absolutam* appellaverim; qui usus omnium

longe usitatissimus est; 2) aut diutinam actionem, tanquam in unum contractam, qui aor. *complexivus* vocatur, quo hos locos rettulerim: A. 277. E. 799. V. 513; 3) aut denique indicat initium actionis, qui est aor. *incohativus*, quo referri possunt hi loci: Av. 555. 577. 723. 1607. L. 412. 527. 767. Ec. 611. 618. Pl. 126. 221. 494.

Iam afferantur loci.

A. (60 iam supra attuli p. 23). 277 ἐὰν μεθ' ἡμῶν ξυμπίης („πο-
πρεια“),—ἔωθεν εἰρήνης ῥοφήσει τρύβλιον. Mediam formam ῥοφή-
σει pro activa codicum ῥοφήσεις restituit Elmsleius, quocum omnes
fere consentiunt (v. Rutherford. Nov. Phryn. p. 392 sq.); aliter
sentit Veitchius in v.

324 (tr.) ἐξολοίμην, ἣν ἀκούσω. 417 αὕτη—θάνατον, ἣν κακῶς
λέξω, φέρει. 717 (tr.) ἐξελαύνειν χρή τὸ λοιπὸν κἂν (ll. κἥν) φύγη
τις ζημιούν. 732 (Meg.) ἄμβατε ποττὰν μάδδαν, αἶ χ' εὖρητέ πα.
791 (Meg.) αἶκα παχυνθῇ—ἀναχνοανθῇ θ' ὕστριχι, κάλλιστος ἔσται
χοῖρος, de quo loco supra egimus p. 14.

957 κἂν τοῦτο κερδάνης ἄγων τὸ φορτίον, εὐδαμονήσεις συκοφαν-
τῶν γ' οὐνεκα, quem locum vulgo in hanc sententiam interpretan-
tur: „lucrum, si quod feceris, id tantum erit, quod a sycophantis
non vexabere“; sed praestare videtur Merrii interpretatio: „si hoc
sycophanta abducto lucrum feceris, felix eris; non enim Athenis
tibi deerunt sycophantae, ut possis, quotquot libebit, hinc domum
abducere“. *

E. 73 κράτιστ' ἐκείνην ἣν μόλωμεν, quod significare videtur: „opti-
mum est, si illa via (h. e. qua dixisti) fugerimus“. In his ἣν a Bergkio
profectum est; codices exhibent ἣν R, τὴν ceteri. Sed frustra vul-
gata lectio tentatur. Nam Bergkii correctio tribus de causis mihi su-
specta est: si in codice archetypo fuit ἣν, quid est cur plana lectio
facilisque ad intellegendum in multo difficiliorem ac primo aspectu
fere ineptam mutata sit? Porro quid est causae quod comicus usus
sit poetica voce μόλωμεν? nec enim ad hoc enuntiatum μόλωμεν
v. 21 sq. quidquam valere potest. Accedit quod apud Ar. locutionibus
κράπιστον (—α) vel βέλπιστον (—α) (ἔστιν) constanter infinitivus
apponitur, non sententia condicionalis: κράτ.: E. 30. 80. V. 367.

* Anglice: „you may make yourself quite happy, seeing that there is an
unlimited supply of them at Athens; and if the importation of one of them
pays, you can come back for another“.

Pl. 412, βέλτ.: E. 83. (N. 418). L. 34. R. 277. 322. Ne longum faciam, librorum scriptura τὴν multo praestabilior mihi videtur Bergkii commento, cum praesertim optimum sensum praebeat: interroganti enim Demostheni: ποίαν ὁδὸν νῦν τρεπτέον καὶ πρὸς τίνα; Nicias respondet: κράτιστ' ἐκείνην τὴν „μόλωμεν“ (sc. τραπέσθαι) illa via optimum est proficisci, quam appellasti „μόλωμεν“, h. e. via fugae. Ravennatis ἦν videtur a librario substitutum esse, quem offendit articulus verbo adiunctus. Mecum facit R. Schnaeus (De Ar. codd. p. 14).

99 ἦν—μεθυσθῶ, πάντα καταπάσω βουλευματίων. 201 (hex.) κοιλιοπώλησιν - θεὸς—κῦδος ὀπάζει, αἶ κα μὴ πωλεῖν ἀλλάντας—ἐλωνται, de quo loco v. p. 15.—210 τὸν—δράκοντά φησι τὸν βурсαίετον—κρατήσιν, αἶ κα (ll. κε) μὴ θαλφθῇ λόγοις, de quo loco v. p. 15.

272 (tr.) ἦν δ' ὑπεκκλίνῃ γε δευρί, πρὸς σκέλος κυρηβάσει, quem locum iam supra attuli p. 24. Recte hic Velsenus a Ravennate recessit, τὸ σκέλος praebente: nam si κυρηβάσει est μαχήσεται, ut explicatur in Etymologico Magno, et κυρηβασία—ἡ διὰ τῶν κεράτων μάχη, ut dicit scholiasta Aristophaneus et Suida (v. Steph. Thes. v. 4, p. 2141), necesse est Ar. scripsisse πρὸς σκ. Praepositio scholiastae ipsius testimonio fulcitur, haec verba ita explicantis: πρὸς τὸ σκέλος μάχεται ἢ διαπεσεῖται. Cf. Schnaeum de Ar. codd. p. 17.

277 (tr.) ἦν δ' ἀναιδεία παρέλθῃ σ', ἡμέτερος δ' πυραμοῦς. 389 (tr.) ἐὰν νυνὶ μαλάξῃς αὐτόν,—δειλὸν εὐρήσεις. 579 (tr.) ἦν ποτ' εἰρήνη γένηται καὶ πόνων παυσώμεθα, μὴ φθονεῖθ' ἡμῖν. 799 (an.) τοῦτον δεῖ ποτ' ἐν Ἀρκαδίᾳ — ἡλιάσασθαι, ἦν ἀναμείνῃ. 933 (dim. iamb.) (εὐχομαί σε μέλλοντα) κερδανεῖν τάλαντόν, ἦν κατεργάσῃ, σπεύδειν. 962—3 Παφ.· ἐὰν τούτῳ πίθῃ, μολγὸν γενέσθαι δεῖ σε. Ἀλλ.· κἄν γε τουτωί, ψωλὸν γενέσθαι δεῖ σε. 976 (lyr.) ἥδιστον φάος ἡμέρας ἔσται, — ἦν Κλέων ἀπόληται. 1358 ἐὰν τις εἴπῃ—Ξυνήγορος,—τοῦτον τί δράσεις τὸν Ξυνήγορον;

N. 77 ἦν (=ἀτραπὸν) ἦν ἀναπέισω τουτονί, σωθήσομαι. 116 ἦν—μάθῃς—τὸν ἄδικον—λόγον, οὐκ ἂν ἀποδοίῃν οὐδ' ἂν ὀβολόν. 536 (v. Eurpol.) γινώσεται,—ἦνπερ ἴδη, τὰδελφοῦ τὸν βόστρυχον. 591 (tr.) ἦν—φιμώσητε τούτου 'ν τῷ ξύλῳ τὸν αὐχένα,—ἐπὶ τὸ βέλτιον τὸ πρᾶγμα τῇ πόλει συνοίσεται. (De 'ν interiecto dixi in libro meo „De praep. usu Ar.“ p. 15). 945 (an.) ἦν ἀναγρύξῃ,—ἀπολείται. 1074 (tetr. iamb.) τί σοι ζῆν ἄξιον, τούτων ἐὰν στερηθῇς; 1079 (tetr. iamb.) μοιχὸς—ἦν τύχης ἀλούς, τὰδ' ἀντερεῖς. 1083 (tetr. iamb.)

ἦν ῥαφανιδωθῇ—τέφρα τε τιλθῇ, ἔξει τίνα γνώμην λέγειν τὸ μὴ εὐρύ-
πρωκτος εἶναι; 1087 τί ἐρεῖς, ἦν—νικηθῇς;

1121 (tr.) ἦν—ἀτιμάσῃ τις ἡμᾶς,—προσχέτω τὸν νοῦν κτλ., ubi
aor. προσχέτω Bentleio debetur, cum libri praesens προσεχέτω prae-
beant. Quae fuerit causa mutandi, nescio; puto, ut tribrachum vi-
taret. Sed cum in hac locutione τὸν νοῦν προσέχειν codices Aristo-
phanei semper praesens exhibeant (v. Kaehlerii ann. ad N. 575)
neque veteres poetae in tetrametro trochaico dubitaverint uti solu-
tionibus ita, ut eas in iis vocabulis vocabulorumque consociationibus
admitterent, quae natura sua plures breves syllabas continerent
(G. Hermann. Elem. d. m. p. 85. Rumpel. in Philologi v. 28,
p. 429 sq.), idcirco temerariae mihi videntur istae „emendationes“.

1124 (tr.) ἦν—πλινθεύοντ' ἴδωμεν, ὕσομεν. 1435—6 (tetr. iamb.)
Σ τ ρ.· σὺ (δίκαιος εἰ κολάζειν),—ἦν σοι γένηται, τὸν υἱόν. Φ ε ι δ.
ἦν δὲ μὴ γένηται, μάτην ἐμοὶ κεκλαύσεται.

1445 (tetr. iamb.) τί δῆτ' ἄν, ἦν—σε νικήσω; Hic locus in codi-
cibus pessime depravatus est: optimi Rav. et Ven. habent δῆτ' ἄν
et omittunt ἦν contra sensum; in solo cod. Florentino Δ (v. Kaeh-
leri Nub. p. 205) legitur τί δ' ἦν, quod Aristophanis consuetudini
respondet et ab editoribus fere omnibus receptum est: nam sequente
ἦν cum coni., si in apodosi praedicatum omissum est, Ar. solet di-
cere τί δ' itemque οὐ sine ἄν (v. p. 22 et 33); contra, ubi sequitur εἰ
cum opt., ἄν additur: τί ἄν, τί δῆτ' ἄν, οὐκ ἄν (v. infra): quapropter
vulgata lectio unice probanda est. Similiter δῆτ' etiam contra me-
trum in v. 1448 in Venetum irrepsit.—1500 v. infra.

V. 292 (lyr.) ἐθελήσεις τί μοι,—ἦν σοῦ τι δεηθῶ; 303 (lyr.) ἦν
μὴ τὸ δικαστήριον ἄρχων (ll. ἄρχων R, ὥρχων V sec. Cob.) καθίσῃ
νῦν, πόθεν ὠνησόμεθ' ἄριστον; 374 (tr.) τοῦτον,—ἐὰν γρύξῃ τι, ποιή-
σω δακεῖν τὴν καρδίαν. 385 (an.) ἦν τι πάθω,—θεῖναι μ' ὑπὸ τοῖσι
δρυφάκτοις. 513 (tr.) ἐὰν—σιγῶν ἀνάσχη καὶ μάθῃς ἀγῶ λέγω, ἀνα-
διδάξειν οἶομαί σε. 523 (tr.) ἦν—ἡττηθῶ,—περιπεσοῦμαι τῷ ἔμφει.
538 (tetr. iamb.) τί—φάθ' ὑμεῖς, ἦν—με—κρατήσῃ; (cf. Mein. Vind.
p. 28). 774 κἄν ἔγρη μεσημβρινός, οὐδεὶς σ' ἀποκλήσει θεσμοθέτης τῇ
κιγκλίδι. 808 v. infra. 898 θάνατος,—ἦν ἅπαξ ἁλῶ. 1351 ἐὰν γένῃ—
μὴ κακὴ νυνὶ γυνή, ἐγὼ σ'—ἔξω παλλακὴν.

P. 102 οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομ', ἦν μὴ μοι φράσης. 122 ἦν δ'—
ἔλθω, — ἔξετε — κολλύραν. 140 τί δ', ἦν ἐς — πόντιον πέση βάθος; quo

loco Ar. tragicorum usum dicendi irridet (Bakhuyzen. p. 73). 169 ἦν τι — πάθω; πέντε τάλανθ' ἢ πόλις — ὀφλήσει.

317 (tr.) οὔτι χαίρων ἔστιν αὐτὴν ὅστις ἐξαίρησεται, ἦν ἅπαξ εἰς χεῖρας ἔλθῃ τὰς ἐμάς, ubi χαίρων Meinekeus scripsit pro καὶ νῦν, „quod nondum exstitit qui probabiliter explicaret“ (Vind. p. 42). Quae coniectura eo confirmatur, quod οὔτι, ut observavit Bambergius (1869, p. 10) et Poekelius (Neue Jahrb. v. 137, p. 246) apud Ar. non occurrit nisi in quaestione οὔτι που—; (de qua vide Fritzscheum ad R. 526) et in locutione οὔτι χαίρων (χαίρήσων) A. 563. V. 186. R. 843 (nam in A. 809 in sermone hominis Megarensis οὔτι in οὐκί mutandum Poekelius censet).

364 οὐκοῦν, ἦν λάχῳ (ἀπολοῦμαι). Hic locus videtur corruptus esse. Nam οὐκοῦν particula nisi affirmandi sensu „sane, profecto“ intellegi non potest, quem usum nusquam alibi deprehendi. Dobraei coniectura οὐκ, ἦν μὴ λάχῳ bona esset, si libris confirmaretur.

951 (lyr.) ἦν Χαῖρις ὑμᾶς ἴδῃ, πρόσεισιν. 1061 ἦν φράσης (εἴσομαι). 1258 ἐὰν — μάθῃ λαβὰς ποιεῖν, — ἀποδώσεται.

Av. 53 εἰσόμεθα, — ἦν ποιήσωμεν ψόφον. 167 τοὺς πετομένους ἦν ἔρῃ, — ὁ Τελέας ἐρεῖ. 183 ἦν — οἰκίσῃτε τοῦτο καὶ φράξῃθ' ἅπαξ, — κεκλήσεται πόλις. 205 τοῦ φθέγματος ἐάνπερ ἐπακούσῃσι, θεύσσονται δρόμῳ. 342 (tr.) πῶς κλαύσει (ll. κλαυσεῖ et κλαύσῃ), — ἦν ἅπαξ γε τῷ φθαλμῷ ἔκκοπῇς; De futuro dorico quod dicitur v. Rutherford. N. Phryg. p. 91 sq. — 393 (tr.) ἦν — ἀποθάνωμεν, κατορυχησόμεσθα (ll. κατορυχησόμεσθα) ποῦ γῆς; 440 οὐκ (φράσω), ἦν μὴ διάθωνται γ' οἶδε διαθήκην ἐμοί. 577 (an.) ἦν — ἡμᾶς (ll. ὑμᾶς) — εἶναι νομίσῃσι τὸ μηδέν, — τότε χρὴ στρούθων νέφος — τὸ σπέρμ' ἀνακάψαι „если сочтутъ (и бѣдѣтъ считатъ)“. 723 (an.) ἦν — ἡμᾶς νομίσητε θεούς, ἔξετε χρῆσθαι μάντεσι μούσαις, de quo corrupto loco v. Mein. Vind. p. 101. — 978 (hex.) αἱ δέ κε μὴ δῶς, οὐκ ἔσει οὐ τρυγῶν. 1073—4 (tr.) ἐπαναγορεύεται ἦν ἀποκτείνει τις — Διαγόραν, — λαμβάνειν τάλαντον, ἦν τε τῶν τυράννων τίς τινα τῶν τεθνηκότων ἀποκτείνει, τάλαντον λαμβάνειν. 1077—8 (tr.) ἦν ἀποκτείνει τις — Φιλοκράτη, λήψεται τάλαντον, ἦν δὲ ζῶν τις (ll. ζῶντ') ἀγάγῃ, τέτταρα.

1086 (tr.) ἦν δὲ μὴ πίθησθε, — παλεύσετε. Aor. πίθησθε scribendum censet Dindorfius; codices πείθησθε. Similiter praesens coni. omnium librorum consensus tuetur in R. 1135. 1229 ἐὰν πείθῃ, Th. 1167. Ec. 209. 239 ἦν πείθησθε; aoristus, metro quoque postulante, semel exhibetur in E. 962 ἐὰν πίθῃ. Mira inconstantia editores

(Meinekeus et Velsenus) πείθῃ intactum reliquerunt (Dindorfius tamen hic quoque πίθῃ dedit), πείθησθε in πίθησθε ex Cobeti coniectura commutarunt. Cuius rei quae sit ratio, non intellego, sed utramque locutionem et praesenti et aoristo enuntiari potuisse, ex hisce colligere licet. Ἐὰν πίθῃ, praeter Aristophanis locum, quem modo attuli, legitur etiam apud Sophoclem O. R. 321. El. 938. Tr. 570, ubi aoristus metro postulatur; ἦν πείθῃ item metro defenditur in Eur. Hec. 399; ἦν πείθησθε inveni apud Thucydidem 6, 92, 3, nisi quis forte aoristum hic quoque ponere malit, quamquam vulgo putant, formam aoristi medii a prosa oratione fere alienam esse (v. Veitch. in v.). Quae cum ita sint, nihil restat, nisi ut codices sequamur, quaecunque est hac in re eorum auctoritas, omnibusque locis, de quibus agitur, praesens servemus.

1102 (tr.) ὅς' ἀγάθ', ἦν κρίνωσιν ἡμᾶς, — δώσομεν. 1114 (tr.) ἦν δὲ μὴ κρίνῃτε, χαλκεύεσθε μηνίσκους. 1543 ἦν γ' ἦν παραλάβῃς, πάντ' ἔχεις. 1607 οὐ — μεῖζον — ἰσχύσῃ, ἦν ὄρνιθες ἄρξωσιν κάτω; „si imperare coeperint“. 1642 ἦν — ἀποθάνῃ ὁ Ζεὺς, — πένης ἔσει.

L. 39 ἦν — ξυνέλθωσ' αἱ γυναῖκες, — σώσομεν τὴν Ἑλλάδα.

140 ἔὰν γένῃ — μετ' ἐμοῦ, τὸ πρᾶγμα σωσόμεσθ' ἔτι. Codicum lectio corrupta est, quorum R praebet πρᾶγμ' ἂν σωσαίμεσθ', ceteri LBCΔ πρᾶγμ' ἀνασωσαίμεσθ' *. Unde Reisigius (Coni. p. 248) et Engerus πρᾶγμα σωσόμεσθ' scripserunt, cum ἀνασωσαίμεσθ' pro metrici cuiusdam correctione haberent; contra Blaydesius πρᾶγμ' ἀνασωσόμεσθ' veram scripturam esse putat: „scilicet, inquit, librarius aliquis, quum ἂν particulam pro ἀνα in composito legeret, indicativum statim in optativum mutavit: inde propagatus error. Infra v. 569 διαλύσαιμεν pro διαλύσομεν exhibent R. Iunt. Similiter ἀμπεύσειεν in ἂν πείσειεν corruptum infra 171“. Quam ratiocinationem equidem probare non possum: nam eo, quod librarius ἂν pro ἀνα in composito legerit, in R quidem optativus explicatur, in L autem non item: archetypum enim illo vitio nondum laborasse manifestum est: po-

* Consulto omisi scripturam codicis Monacensis (sive Augustani) N πρᾶγμα σωσαίμεσθ', quem Engerus et Velsenus ex Ravennate ductum esse ostenderunt, cuius igitur ratio omnino non habenda est. Similiter BCD, quippe quos ex L natos esse verisimillimum sit, in Lysistrata recensenda nihil fere valent; ipse autem L eandem fere vim et auctoritatem exhibet atque Ravennas. Haec ex Kuehnei dissertatione affero.

tius igitur Ravennatis lectionem Blaydesius ita explicare debebat, ut in archetypo olim indicativum ἀνασώμεσθ' in optativum ἀνασώαιμεσθ' transisse, hoc autem postea a librario, ἄν desiderante, in ἄν σωσώμεσθ' mutatum esse putaret. Sed aliud quoque, tenue illud quidem, non tamen in tali quaestione contemnendum mihi c. Leidensis scripturam suspectam facit: quod Ar., ut Aeschylus et Euripides, simplici σώζειν sescenties utitur, composito isto nusquam. Quae cum ita sint, si comicus hic quoque simplici σώζειν usus est, neque ἀνασώμεσθ' Blaydesii recipiendum est, neque ἀνασώαιμεσθ', quod est in L, aliter explicari potest, nisi quod ex ἄν σωσώαιμεσθ' ortum est. Restat igitur, ut particula transposita Aristophanem scripsisse putemus τὸ πρᾶγμα σωσώαιμεσθ' ἔτ' ἄν, quod miror nemini in mentem venisse. Scilicet, particula, olim suo loco demota atque ante verbum collocata, in Ravennatem, ut erat, transiit, in Leidensi autem metri causa in ἀνα correctā est. Denique, si cui forte optativus cum ἄν hic parum aptus videbitur, conferat locum simillimum eiusdem fabulae v. 527.

208 οὐκ (ἔασομεν), ἐάν γε μὴ λάχης. 412 ἦν σχολάσης, — ἐλθὼν ἐκείνη τὴν βάλανον ἐνάρμοσον „si quid otii nactus eris“. 527 (an.) ἦν — ἡμῶν — ἐθελήσῃτ' ἀντακροᾶσθαι, — ἐπανορθώσαιμεν ἄν ὑμᾶς „заכותите“ (cf. Av. 555); particula ἄν, in R omissa, ex deterioribus petita est.

551—5 (an.) ἦνπερ ὁ τε — Ἔρωσ — χῆ — Ἀφροδίτῃ ἡμερον ἡμῶν κατὰ τῶν κόλπων καὶ τῶν μηρῶν καταπνεύση, κᾶτ' ἐντείνη τέτανον τερπνὸν τοῖς ἀνδράσι, — οἶμαι — Λυσιμάχας ἡμᾶς — καλεῖσθαι, — ἦν παύσωμεν — ζὺν ὄπλοισιν ἀγοράζοντας. Locus in codicibus corruptus; quem alii aliter emendabant: τέ metri causa a Porsono insertum est, ἐντείνη datum a Meinekeo pro ἐντέξῃ vel ἐντήξῃ. Vide eius Vind. p. 127. Sed satis certa emendatio vix reperiri potest.

569 (an.) τὸν πόλεμον — διαλύσομεν, ἦν τις ἔαση. 650 (tr.) τοῦτο μὴ φθονεῖτέ μοι, ἦν ἀμείνω γ' εἰσενέγκω. 676 (tr.) ἦν — ἐφ' ἱππικὴν τράπωνται, διαγράφω (II. — ψω et --ψαι) τοὺς ἱππέας.

740 ἦν — ἄρξης τοῦδε σύ, ἑτέρα γυνὴ ταῦτόν ποιεῖν βουλήσεται. Hic ἄρξης debetur Cobeto, τοῦδε Reisigio; libri ἄρξη omnes et τοῦτου R, τοῦτο ceteri. Atque Cobeti coniecturam probo: nam et lenissima est, et indole linguae Graecae postulatur, et, ut docet L. Dindorfius (Steph. Thes. v. 1, 2, p. 2132), magna est librorum in medio huius verbi inferendo temeritas. Apud Aristophanem

enim, ut apud ceteros Atticos (v. Krueg. 52, 8, 7. Madvig. 82, d, n. 2), activum ἄρχω valet „alicuius rei initium, causa, auctor sum“, cum aliquid primus facio (quod alii post me facient); medium autem ἄρχομαι est „incipio, aggredior ad alqd“, cum de nullo alio cogitatur. Atque *activum*, cum genetivo substantivi coniunctum, 3 locis legimus: P. 436 τὴν νῦν ἡμέραν Ἑλληνισιν ἄρξαι — ἀγαθῶν. 605 ἦρξεν ἄτης. Av. 1596 ἦρξαμεν πολέμου; cum infinitivo semel, idque in anapaestis, legitur, eodem sensu, ut videtur, quo medium: V. 1029 ἦρξε διδάσκειν; absolute semel legi: L. 998 ἄρχεν (ll. ἀρχὰ μὲν) — Λαμπιτῷ, ἔπειτα ἄλλαι — γυναῖκες — ἀπῆλαον τῶς ἀνδρας. *Medii* usus frequentior est: cum genetivo 4 locis inveni: (P. 1270 ἀνδρῶν ὀπλοτέρων ἀρχώμεθα). Av. 684 ἄρχου τῶν ἀναπαίστων. L. 1042 τοῦ μέλους ἀρξώμεθα. Th. 1064 ἄρχου γόων; cum infinitivo 7 locis: N. 1351 ἦρξαθ' ἡ μάχη γενέσθαι. 1353 ἦρξάμεσθα λοιδορεῖσθαι. Th. 67 μελοποιεῖν ἄρχεται. 174 ἠρχόμην ποιεῖν. Pl. 968. 1113. 1173 ἦρξατο βλέπειν; absolute bis dictum est: V. 846 ἀπ' Ἑστίας ἀρχόμενος. P. 66 ἦρχεθ' ἡ χολή. Hinc apparet, nostro loco medium ἄρξη haudquaquam retineri posse, propterea quod non de initio actionis agatur, sed illa mulier quasi viam monstrare aliis dicatur. Eadem de causa Blaydesii interpretatio, Kuehneo probata (p. 39), repudianda est, cui τοῦτο post verbum ἄρξη non offendere videtur, nam intellegi posse δρᾶν vel simile quid. — Sequitur ut de altera huius loci difficultate exponamus atque utrum Reisigii τοῦδε σύ an Bentleyi τουτουί praeferendum sit videamus. Utrumque Blaydesius improbat, illud nescio qua de causa, hoc quia, ut videtur, σύ omitti non posse putat. Mihi vero in Reisigii coniectura displicet τοῦδε, quo res ante commemorata significatur; quapropter Bentleyi correctionem, quae etiam ad libros propius accedat, praestare existimo. Nam σύ necessarium non esse docet Engerus, quum non dicat Lysistrata ἦν ἄρξη τούτου σύ, καὶ ἑτέρα γυνὴ τοῦτο ποιεῖν βουλῆσεται, sed τούτου et ταυτόν vi efferendum esse. Sed magis etiam movet me locus E. 276—7 ἐὰν μὲν τόνδε νικᾶς τῇ βοῇ, τήνελλά σοι ἦν δ' ἀναιδεῖα παρέλθῃ σ', ἡμέτερός δ' πυραμοῦς, ubi nos quidem in priore condicione σύ desideramus, in altera — ὅδε vel simile *. Ceterum Reisigii con-

* Hoc me admonet loci Th. 565 οὐδ' ὡς σὺ τῆς δούλης τεκούσης ἄρρεν εἶτα σαυτῇ—τοῦθ' ὑπεβάλου, τὸ σὸν δὲ θυγάτριον παρήκας αὐτῇ, ubi Velsenus in textum recepit Fritzschei coniecturam: τὸ σὸν δ' ἐκείνη θυγάτριον παρήκας. Causae mutandi hae sunt: una quod pro αὐτῇ sententia, ut in oppositione, re-

iectura, nisi illo vitio laboraret, defendi posset versu E. 133, ubi codices alii exhibent τοῦτον, alii recte τόνδε.

767 χρησμός ἡμῖν ἐστὶν ἐπικρατεῖν, ἐὰν μὴ στασιάσωμεν (de scriptura v. Blaydesii ann. cr.) „если мы не поссоримся (и не будемъ въ ссорѣ)“. 774 (hex.) ἦν δὲ διαστῶσιν καὶ ἀναπτῶνται — χελιδόνες, οὐκέτι δόξει ὄρνεον οὐδ' ὅτιοῦν καταπυγυνέστερον εἶναι. 900 οὐκ (βαδιοῦμαι),—ἦν μὴ διαλλαχθῆτέ γε καὶ τοῦ πολέμου παύσησθε. 1055 (lyr.) κἄν ποτ' εἰρήνη φανῇ,—ἂν λάβῃ, μηκέτ' ἀποδῶ (Il. ἀποδιδῶ). 1229 ἦν τοὺς Ἀθηναίους — πείσω,—μεθύοντες — πρεσβεύσομεν.

Th. 184 ἐὰν — ὑπεραποκρίνη μου,—σώσεις ἐμέ, ubi ὑπεραποκρ. pro praesenti quoque haberi potest. 269 οὐκ (βαδιοῦμαι), ἦν γε μὴ ὁμόσης ἐμοί.

668 (lyr.) ἦν γάρ με λάθῃ δράσας ἀνόσια, δώσει—δίκην. Libri μὴ λάθῃ „contra sententiam et metrum“, ut ait Engerus, qui probat Bergkii Fritzscheique correctionem με itaque interpretatur: „Videtur enim qui clam se aliquid fieri vetat, idem coram se fieri iubere, certe non improbare. At ἀνόσια δρᾶν h. l. nihil aliud est quam in Thesmophorium penetrare“. Quis, quaeso, haec intelleget? Ipsi auctores autem, Bergkii Fritzscheusque, de sensu prudenter tacent. Engeri explicationem nisi coniectura assequi non possum: ita locum intellegere videtur, quasi mulieres, ab eo, qui in Thesmophorium clam se penetraverit, poenam se repetituras minituntur, ab eo, qui idem se scientibus fecerit, non repetituras. Quod tam ineptum est, ut vix credam me recte intellexisse. Nec tamen aliter locus cum illa coniectura accipi posse videtur: nam simplicissima eius interpretatio non minus inepta est: „si fugerit me nefarius ille homo, poenas dabit“. Itaque με λάθῃ nullo pacto ab Aristophane profectum existimo. Librorum vero lectio μὴ λάθῃ, quae et Fritzscheo et

quirit ἐκείνη, altera quod Ar. neque caesuram neglexisse videatur neque duo versus tam simili modo terminasse εἴτα σαυτῇ παρήκας αὐτῇ. Atque hoc quidem tertium refutare vix attinet (cf. P. 896—7), de altero quod caesura in tetrametro iambico non necessaria est, ad Christii metricam § 377 (edit. I) lectores relego; de pronomine αὐτός autem ipse docebo. Ut in illo Equitum versu, quem supra attuli, pronomina σύ et ὅδε propter oppositionem nobis necessaria videntur, Graecis non necessaria fuerunt, ita hoc loco, ubi oppositio non tam fortis est, αὐτῇ pro ἐκείνῃ dictum facile ferri potest. Qua in re me confirmat locus V. 1419 ἐγὼ γάρ ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην δίδωμι σοι, ubi αὐτοῦ et ἐγὼ inter se opponi quivis videt. Cf. A. 1061 ἔν' αὐτῇ δῶ μόνῃ.

Engero sententiae repugnare videtur, meo iudicio bonum sensum praebet: „si quis nefarius, qui nunc latet (v. 664), non fugerit me, poenas dabit“. Sed quoniam haec lectio metrum pessumdat, aliud quidpiam inveniendum est. Non mala est ad sensum quidem Reisigii coniectura (Coni. p. 277) ἦν γὰρ ληφθῆ, sed „a literis procul aberrat“, ut recte vidit Fritzscheus. Ipse tentaverim εἰ γὰρ μ' ἔλα-θεν in hanc sententiam: „nam si quis clam me in Thesm. penetravit, is (profecto, comprehensus) poenas dabit“: scrutatur enim chorus, num quis forte iam penetraverit, non hoc, num penetraturus sit. Syllabas autem εν et η propter similitudinem notarum in codicibus haud raro confundi auctor est Bastius p. 762.

693 τοῦτο — οὐδέποτε — ψωμίεις, ἦν μὴ μ' ἀφῆτε. 927 οὐ — προ-δώσω σ',—ἦν μὴ προλίπωσ' (ll. προλείπωσ') αἱ μυρίαί με μηχαναί.

1166—7 ἦν — κομίσωμαι τοῦτον, οὐδὲν μὴ ποτε κακῶς ἀκούσεσθ'. ἦν δὲ μὴ πίθησθέ μοι,—τοῖσιν ἀνδράσιν—ὕμῶν διαβαλῶ. In his ἀκού-σεσθ' est Hirschigii coniectura (in edit. Vesp. p. 155), πίθησθε Dindorfii; codices habent ἀκούσαι' et πείθησθε. Ac πείθησθε supra ostendi (p. 38) nihil opus esse in aoristum mutari; iam dicam de Hirschigii emendatione. 'Ακούσαι' librorum procul dubio corruptum est: nam in talibus, ubi duplici οὐ μὴ negandi vis tantum augetur neque vetativa sententia evadit, aut aor. coni. aut futur. ind. dici potest. Utrum igitur hic praeferendum est — ἀκούσεσθ' Hirschigii an ἀκούσητ' Elmslei, ut de barbaro ἀκούσετ' Bentlei aliorumque taceam? Atque iam primo aspectu Elmslei correctio praestare videtur, quippe quae propius ad librorum scripturam accedat: nam saepissime in codicibus αἰ et η inter se permutari inter omnes constat (cf. Bast. p. 752). Idem cum aliorum tum ipsius comici usu commendatur. Ac de ceteris quidem optime Goodwinus Synt. § 295 et Madvigius Synt. § 123, n. 3 disputarunt eviceruntque aoristi usum in talibus multo frequentiore esse quam futuri. Idem in Aristophanem quoque cadit. Omnino enim haec constructio in comoe-diis 12 locis invenitur: ex his 6 locis aoristus secundus positus est neque quidquam dubii relinquit: A. 662 ἄλῶ. V. 394 ἀποπάρδῶ. P. 1304 ἐπιλάθῃ. Av. 461 παραβῶμεν. L. 363 λάβηται. L. 492 καθ-έλωσιν. Futurum uno tantum loco certum est: R. 508 περιόψομαι. Reliquis quinque locis, ubi forma sygmatica legitur, etsi pro certo affirmari non potest, futuri ind. an aoristi coni. sit, tamen librorum lectio fere aoristum commendat, ut Vesp. 612 (si recte κού pro καί

restitutum est) δέηση RV secundum Bekkerum, δέηση V sec. Cobetum; P. 1039 παύση S (Venetus 475), sed παύσει RV; P. 1226 ποιήση S, ποιήση V, ποιήσω R; L. 704 παύσησθε omnes (παύσεσθε a Bentleio profectum est); de Th. 1167 hic agitur. Addi potest V. 394 (quem iam attuli) οὐρήσω, quod esse aoristum inde perspicitur, quod in futuro ab Atticis media forma οὐρήσονται usurpatur et quod cum certo aoristo ἀποπάρδω coniunctum est. Hic mihi forsitan quispiam canonis illius Dawesiani admoneat. Sed haec lex neque omnino recte observata videtur (v. Goodwin. § 164), neque hic quidquam valere potest: nam in verbo ἀκούειν aoristus coni. a futuro ind. non sola quantitate litterae thematicae differt, sed ipsa forma, quae est activa in aoristo, media in futuro. Itaque aoristum coni. ἀκούσῃτ' Aristophani reddamus.

1207 ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γ', ἣν ἅπαζ λυθῶ.

R. 169 Διο.· ἐὰν — μηῦρω; Ξαν.· τότ' ἐμ' ἔχειν. Codices τότε μ' ἄγειν. Ac de vocabulis τότ' ἐμ' ita dividendis plane Bergkio assentior; sed ἔχειν Ritschelii displicet. Quem optime refutavit Vahlenus p. 28: „Dionysus verens ne dimisso servo nullum eius vicarium conducendo nanciscatur, ita paciscitur cum Xanthia ἐὰν δὲ μηῦρω; Tum ille τότ' ἐμ' ἄγειν. Quo nihil verius est; neque Ritschelii dubitationes intelligimus, quibus ille motus τότ' ἐμ' ἔχειν (scil. τὰ στρώματα) proposuit, a Velseno nimis fidenter receptum. Nam ἄγειν non est ἄγειν τὰ στρώματα [ut ἐμέ subiectum sit], neque novimus qui hoc ita interpretatus sit, sed hoc dicit Xanthias, „si nullum reppereris, tum me ducas, tecum scilicet et stragula ferentem“, velut idem postea (179) ἐγὼ βαδιοῦμαι cum dicit, intelligit „tecum ibo sarcinas portans“. Neque ἄγειν hac significatione insolens est, quo aptius verbum et magis consuetum inveniri non potuit. Velut ut paucis utamur, Av. 658. V. 1004. R. 1421“.

339 v. infra. 570 ἐάνπερ ἐπιτύχης, Ὑπέρβολον (κάλεσον), quem verum recte videtur Hamakerus et Velsenus pro spurio habere. 586 ἦν σε — ἀφέλωμαι, — ἀπολοίμην. 617 κἄν ποτέ μ' ἔλῃς ἀδικοῦντ', ἀπόκτεινόν με. 623 κἄν τι πηρώσω — τὸν παῖδα, — τὰργύριόν σοι κείνεται. 736 (tr.) κἄν τι σφαλῇτ', ἐξ ἀξίου γοῦν τοῦ ζύλου — πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκῆσετε. 1178 κἄν που δις εἴπω ταῦτόν ἢ στοιβῇν ἴδης, — κατάπτυσον. 1415 Διο.· ἐὰν δὲ κρίνω; Πλ.· τὸν ἕτερον λαβὼν ἄπει. 1517 v. infra.

Ec. 123 περιδήσομαι,—ἦν τί μοι δόξη λέγειν. 209 ἦν—ἐμοὶ πίθησθε (Il. πείθησθε; v. p. 38), σωθήσεσθ' ἔτι. 239 κἂν πίθησθέ μοι (Il. πείθησθε; v. p. 38), εὐδαιμονοῦντες τὸν βίον διάξετε. 247 v. infra. 287 (tetr. iamb.) ὁ κίνδυνος—οὐχὶ μικρός, ἦν ἀλῶμεν. 353 ἐμοὶ—ῶρα βαδίζειν ἔστιν εἰς ἐκκλησίαν, ἦν περ λάβω θοῖμάτιον. 618 (an.) ἦν ταύτης ἐπιθυμήση, τὴν αἰσχροὴν πρῶθ' ὑποκρούσει „погнѣбѣтеъ же ханіе“ (cf. v. 611). 642 (an.) ἦν πληγέντος ἀκούση,—τοῖς δρῶσιν τοῦτο μαχεῖται. 655 (an.) ἦν τις ὀφλη—δίκην,—πόθεν ἐκτίσει ταύτην; 799 et 800 ἦν δὲ μὴ κομίσωσι, τί; 803 ἦν διαρραγῶ δέ, τί; 862 ἦν δὲ κωλύσωσι, τί; 1078 οὐκ (ἀκολουθεῖν με δεῖ σοι), ἦν ἑτέρα γε γραῦς—φανῇ. 1079 ἦν—ὑφ' ὑμῶν—ἀπόλωμαι,—πῶς ἐπὶ—τὴν καλὴν ἀφίξομαι;

1084 ἦν γ' ἡδί μ' ἀφῇ (sc. εἶμι ὡς σέ). Sic recte Brunckius. Codices: ἦν ἡδί γ' ἀφῇ R, ἦν μὰ δία μ' ἀφῇ B, ἦν νῆ δία γ' ἀφῇ Γ N.

1105 sq. ὑμᾶς δ' ἂν τι — πάθω, — θάψαι μ' ἐπ' αὐτῷ τῷ στόματι τῆς εἰσβολῆς· καὶ τήνδ' ἄνωθεν ἐπιπολῆς τοῦ σήματος ζῶσαν καταπιττώσαντας, εἴτα τῷ πόδε μολυβδοχοήσαντας — αἰτῷ 'πιθεῖναι πρόφασιν ἀντὶ ληκύθου. Ita emendavit Velsenus depravatam codicum lectionem partim de sua, partim aliorum coniecturis. Nam ὑμᾶς pro ὅμως dedit Mein. (Vind. p. 205), quia ὅμως non habet quo referatur, pronomen autem sententia requiritur: quos enim „compellari dicamus ab infelici puero et precibus adiri, ut se sepeliant“? (Mein.). Sed accusativus ὑμᾶς, ut ab ipso Mein. editum est, non habet unde pendeat: haec est fortasse causa, cur Velsenus αἰτῷ pro ἄνω (1111) suo periculo scripserit. Attamen verbum tam iniquo loco positum est, ut mihi alia correctio probabilior videatur, ab Herwerdeno profecta (Anal. crit. p. 54) et a Blaydesio adoptata, ut pro ὅμως scribatur ὑμεῖς in nominativo similiterque accusativi καταπιττώσαντας et μολυβδοχοήσαντας in nominativos commutentur, infinitivus autem θάψαι significatione imperativi dictus habeatur. Apte Bl. confert V. 385 ἦν τι πάθω 'γώ, ἀνελόντες καὶ κατακλαύσαντες θεῖναι μ' ὑπὸ τοῖσι δρυφάκτοις. Atque nominativus participii καταπιττώσαντες aliqua ex parte libris quoque confirmatur. Nam codex Γ, quaecumque est eius auctoritas, diserte exhibet — ες. In altero quoque participio aliqua turba est: nam N vitiose dat μολυβδοχοήσαντος. — Ceterum in vv. 1108 sq., ubi τήνδ' Berglerus et Bergkius pro τῶν RΓN τὴν B reposuerunt, Schneiderus (N. Jahrb. v. 113, p. 35), Kuehneo (p. 7) quoque probatus, aliam emendandi viam inivit scribi-que iussit τῶνδ' — ζωσῶν, cum iuvenis non ab una, sed a duabus

mulieribus torqueri dicatur; genetivos autem ex verbo καταπιτῶσαντας vult pendere: „quis est, inquit, qui nesciat verborum cum κατὰ compositorum plurima genetivum asciscere? cuius usus quae ratio sit docte exposuit Bernhardt in syntaxi p. 242. atque ipse Ar. cum alibi hanc legem secutus est, tum in Pace 711 τῆς Ὀπώρας κατελάσας coll. Eccl. 1082“. Hoc viri doctissimi iudicium valde miror: quis enim nescit, verborum cum κατὰ compositorum plurima genetivum asciscere? sed quae sunt ista verba? maximam partem ea, quae in simplici forma non asciscunt accusativum personae, quae apud composita in genetivo ponitur: nam καταλύνειν, καθυβρίζειν τινός similiaque, cum ἐλαύνειν, ὑβρίζειν τινά dicatur, rarissima sunt. Accedit, quod καταπιττοῦν ipsum cum apud alios, tum apud Ar. (Ec. 829) nisi accusativo non iungitur. Quae cum ita sint, nostro quoque loco accusativum retineri necesse est; cum autem in codicibus Ζῶσαν traditum sit, item necesse est pronominis quoque casum huic accommodari. Quod autem iuvenis, etsi a duabus trahitur, unam tamen, quam fortasse digito monstrat, in tumultu suo ampullae loco collocari iubet, non video equidem, quare quemquam offendere possit. Idem Schneiderus verba ἄνωθεν ἐπιπολῆς τοῦ σήματος non recte se habere censet, primum quod „de hoc v. 1111 expressis verbis moneatur addito etiam verbo finito“ (?) nec probabile sit, „Aristophanem iam hic sententiam illam incohasse loco parum illo quidem apto“; deinde quod ἐπιπολῆς τοῦ σήματος non possit de uno aliquo summi tumuli loco, cui imponantur illae, intellegi, cum *omnem* superficiem significet. Censet igitur legendum ἐπιπολῆς τοῦ σώματος, quod ad καταπιτῶσαντας referatur. Quae sententia quam ieiuna sit, quisvis videt; sed aliud me offendit: quid est quod ἐπιπολῆς nisi *omnem* superficiem significare non posse putet? Immo nihil aliud est quam ἐπάνω, ut Moeris interpretatur: nam in Pl. 1207 ταύτης — τῆς γραδὸς ἐπιπολῆς ἔπεισιν αἱ χύτραι quis est qui „in omni superficie anus“ ollas fuisse putet, cum in capite (v. 1198) ferrentur? Cf. Herod. 2, 62 τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ ἐμβάφια ἔμπλεα ἀλὸς καὶ ἐλαίου, ἐπιπολῆς δὲ ἔπεισι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. Alterum Schneideri argumentum, quod Ar. prius, quam debuit, sententiam incohavit, nihil valet; nam in sermone cottidiano talia nihil offensionis habent. Atque Ar. cum verba ἄνωθεν ἐπ. τοῦ σήμ. a verbo ἐπιθεῖναι participiis seiuncta vidisset, interruptam sententiam adiecto ἄνω in v. 1111 redintegrait. — Se-

quitur, ut de Blaydesii annotatione pauca dicam. Hic, Brunckium secutus, codicis B lectionem τὴν ἄνωθεν approbat itaque vertit: „illam quae supra me fuerit, sive quam subter mortuus fuero“, sententia κακεμφάτως accepta: quae tam artificiosa sunt, ut dubitem, an ne Attici quidem, quamvis acri essent ingenio, sine Blaydesii commentario hoc sensu locum accepturi fuerint, praesertim cum ἡ ἄνωθεν non eam significet, quae supra alqm „fuerit“, sed quae nunc supra est. — Sed mihi fatum est non prius ab hoc loco abire, quam hoc etiam monuerim: video enim Schneiderum verba πολλά πολλάκις in v. 1105 ad πάθω referre, collata locutione πολλάκις τεθνάναι; quod si ita est, quomodo dici potuit θάψαι? dicendum enim erat θάπτειν, quoniam si saepe moriturus est, saepe quoque sepeliendus est; neque vero etiam intellego, quomodo iuvenis se saepe moriturum dicere possit: nam longe alia est ratio talium locorum, qualis est Plat. Apol. 30 C, a Schneidero citatus, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι, ibid. 41 A πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθὴ etc.: haec enim tantum rei exaggerandae inserviunt ac non ita dicuntur, quasi reapse fieri possint. Neque Blaydesio, πολλά πολλάκις „ut persaepe fit“ vertenti, quemquam facile assensurum spero. Sed frustra oleum perditis, viri, ad has artes confugientes: iam pridem Brunckius locum recte simpliciterque intellexit, cuius interpretatio haec est: „si quid mihi acciderit, saepius coacto — navigare“: nec enim potest dubitari, quin πολλά πολλάκις cum δεῦρ' εἰσπλέων coniungenda sint: cuius liberioris vocabulorum collocationis haud pauca apud Ar. exstant exempla: v. Bachmann. Coni. p. 89. Bamberg. 1869 p. 19. Blaydes. ad Plut. 205.

Pl. 19 οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι, ἣν μὴ φράσης. 52 ἦν — φράση, πυθοίμεθ' ἂν τὸν χρησμόν. 72 ἦν πύθησθε, — εὖ οἶδ' ὅτι κακόν τί μ' ἐργάσεσθε. 126 οἶε — εἶναι τὴν Διὸς τυραννίδα καὶ τοὺς κεραυνοὺς ἀξίους τριωβόλου, ἐὰν ἀναβλέψης σὺ κἄν σμικρὸν χρόνον „если прозрѣешь“. 208 ὡς, ἐὰν γένη ἀνὴρ πρόθυμος αὐτὸς εἰς τὰ πράγματα, βλέποντ' ἀποδείξω σε. 221 οὐκ (sc. πονηροὶ ἔσονται σύμμαχοι), ἦν γε πλουτήσωσιν ἐξ ἀρχῆς πάλιν „разбогатѣютъ“ (de quo loco v. Herwerdenum in Hermæ v. 24 p. 633). 287 (tetr. iamb.) Μίδαις (sc. ἔστιν ὑμῖν εἶναι) — ἦν ὧτ' ὄνου λάβητε. 350 — 1 ἦν μὲν κατορθώσωμεν, εὖ πράττειν αἰεὶ ἦν δὲ σφαλῶμεν, ἐπιτετρίφθαι (sc. ἐνὶ κίνδυνος). 468 κἄν μὲν ἀποφῆνω μόνην ἀγαθῶν ἀπάντων οὖσαν αἰτίαν ἐμὲ ὑμῖν δι' ἐμέ τε ζῶντας ὑμᾶς · εἰ δὲ μή, ποιεῖτον ἤδη τοῦθ', ὅ τι ἂν ὑμῖν

δοκῇ, ubi ante εἰ δὲ μή statuenda est omissio locutionis καλῶς ἔσται vel similis, quae constructio σχῆμα ἀνανταπόδοτον dicitur (v. schol.). — 481 τί — σοι τίμημ' ἐπιγράψω τῇ δίκῃ, ἐὰν ἀλῶς; 600 οὐ — πείσεις, οὐδ' ἦν πείσης. 670 ὡς — ἡμῖν παρήγγειλ' ἔγκαθεύδειν τοῦ θεοῦ ὁ πρόπολος, εἰπών, ἦν τις αἰσθηται ψόφου, σιγᾶν.

859 (σχέτλια πέπονθα, τὰ χρήματα ἀπολωλεκῶς) διὰ τὸν θεὸν τοῦτον, τὸν ἐσόμενον τυφλὸν πάλιν αὖθις, ἥνπερ μὴ ἄλλίπωσιν αἱ δίκαι. Ita edidit Velsenus aliique multi ex Dawesii coniectura pro λίπωσιν et λείπωσιν codicum. Nec vero contemnenda est Hemsterhusii emendatio μὴ ἴλλίπωσιν, Blaydesio probata, quod ἐλλείπειν valeat „to be deficient, to be short“, potius quam „to fail“. Quamquam non satis linguae Anglicae peritus sum, tamen virum doctissimum idem dicere puto, quod ipse quoque e scriptorum locis collegi, ἐλλείπειν *statum* rei significare „desse“, non *motum*, ut ita dicam, „deficere“, i. e. ἐλλείπειν id dicitur, quod aut omnino non adest aut iusto minus est, non id, quod ante fuit, sed procedente tempore sensim minuitur, ἐπιλείπειν utroque sensu dicitur, praecipue autem „deficere“ valet. Quae cum ita sint, liquet, cur ἐλλείπειν eo sensu haud facile in aoristo positum invenias, ἐπιλείπειν saepissime: quia, opinor, in aoristo ἐπέλιπε pro ἐνέλιπε quoque dicitur. Accedit, quod in comoediis Aristophaneis, si recte observavi, ἐλλείπειν uno tantum loco legitur L. 672 (fut.), idque longe alio significato, ἐπιλείπειν semel „desse“ significat Pl. 554 (praes.), quinquies „deficere“ V. 1445 (fut.). Av. 1106 (fut.). L. 449 (perf.). Ec. 620 (fut.). Pl. 832 (aor.). Utrum igitur hic reponendum est? Mihi quidem ἐπιλείπειν multo aptius videtur: nam 1) verbum, quod „deficere“ valeat, fere requiritur sensu, 2) aoristus item necessarius est, 3) ἐπιλείπειν comici consuetudini magis convenit.

945 ἐὰν — σύζυγον λάβω τινὰ κἄν σύκινον, — τὸν — θεὸν ἐγὼ ποιήσω — δοῦναι δίκην. 1053 ἐὰν — αὐτὴν — σπινθὴρ βάλη (Il. λάβη), — καύσεται.

Fr. 100, 3 v. infra. 149, 12 τούτους — ἦν — ξυνέλθη ξυλλαβῶν ὁ — ποταμὸς οἰχῆσεται, quae corrupta esse videntur.

Praesens et aoristus coniunctivi.

In *apodosi* legitur 2 locis *futurum ind.*, 1 loco *infinitivus*, ex v. διδάσκειν suspensus.

Av. 555 (an.) κἄν — μὴ φῆ μηδ' ἐθελήσῃ μηδ' εὐθύς γνωσιμαχῆσῃ, πόλεμον πρωυδᾶν αὐτῷ (sc. διδάσκω).

Ec. 611 (an.) ἦν μείρακ' ἰδὼν ἐπιθυμήσῃ καὶ βούληται σκαλαθῦραι, ἔξει — δοῦναι. Cf. v. 618.

Pl. 494 ἦν — ὁ Πλούτος νυνὶ βλέψῃ („προσβῆτε“) καὶ μὴ τυφλὸς ὢν περινοστή, ὡς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων βαδιεῖται.

2. Condiciones, quae ad indirectam quaestionem accedunt.

Alterum enuntiatorum condicionalium genus, quae medium quendam locum tenere videntur inter proprias condiciones et quaestiones obliquas, etsi seorsum tractandum mihi proposui, tamen nostrae potius consuetudinis causa quam Graecorum id feci: nam quin ipsi Graeci eiusmodi enuntiata pro meris condicionibus habuerint, vix dubitari potest. Nec differt hoc genus ab eo, quod tractavi, nisi quod in illo plerumque sententiae secundariae actio aut eiusdem temporis est ac primaria aut eam antecedit; in hoc actio sententiae secundariae primariam sequitur. Itaque comparandi causa aliquot enuntiata hic ponenda putavi, quae proprie ad illud genus referenda erant, quae ne nos quidem per obliquam interrogationem vertere possimus, quamquam eorum actio primariam sequi putanda est. Haec igitur enuntiata tanquam gradum faciunt ab illo genere ad alterum. Alterius generis exempla, ut dixi, per obliquam interrogationem vertere solemus; interdum verbum conandi vel quaerendi audiri potest; est ubi haec loquendi forma fere non differat a sententia finali; commodissime vero Rossice per primariam sententiam exprimitur adiecto „можетъ быть“. Ad verbum si quis reddere velit, „nisi forte“ „на случай если“ similibusque uti possit.

In *apodosi* alterius specie legitur locutio imperandi notionem continens, ut imperativus, coniunctivus hortativus, infinitivus; in N. 535 ipsum verbum quaerendi (ζητοῦσα) adest. In *protasi* praesens ter tantum dictum est V. 649. 1515. Ec. 107, alibi aoristus. Illud quoque notatu dignum est, quod particulae condicionali ἐάν addi solet pronomen aut adverbium indefinitum τί, πῶς, ποῦ exceptis V. 649. R. 644. Ceterum et in huius generis condicionibus et in iis, quae a priore ad hoc gradum faciunt, protasis solet sequi apodosin.

Itaque, antequam alterius generis (2) exempla afferam, ea apponam, quae, ut supra dixi, ad prius genus proprie pertinent (1).

1) N. 1500 τοῦτ' αὐτὸ — βούλομαι, ἦν ἡ σμινύη μοι μὴ προδῶ τὰς ἐλπίδας ἢ — ἐκτραχηλισθῶ „modo ne“.

V. 649 μύλην — ὥρα ζητεῖν σοι, — ἦν μή τι λέγῃς, ἥτις δυνατὴ τὸν ἐμὸν θυμὸν κατερεῖξαι „molam tibi tempus est quaerere, si forte nihil dices“: rectius enim videor mihi ita haec intellegere quam Brunckius, qui in conversione sua condicionem illam relativae sententiae subiecit: „molam, quae, si nihil dicas, meam iracundiam frendere possit“. — Ceterum sine causa hic Bergkius scripsit ἦν μ ο ἰ τι λέγῃς: nam chorus haec tantum dicturus erat: „nisi bene locutus eris, non effugies iram meam“.

808 ἀμῖς, — ἦν οὐρητιάσης, — κρεμήσεται, de quo v. p. 3. — 1515 ἄλμην κύκα τούτοισιν, ἦν ἐγὼ κρατῶ.

R. 339 οὐκουν ἀτρέμ' ἔξεις, ἦν τι καὶ χορδῆς λάβῃς, ubi Fritzscheus: „Xanthiae porcinae nidore allecto, si tandem conticuerit, spem facit farciminis“. — 1517 (an.) τὸν θᾶκον (Il. θρόνον et θῶκον) τὸν ἐμὸν παράδος Σοφοκλεῖ τηρεῖν καὶ διασώζειν, ἦν ἄρ' ἐγὼ ποτε δεῦρ' ἀφίκωμαι.

Ec. 247 σὲ στρατηγὸν — αἰρούμεθ', ἦν ταῦθ' ἀπινοεῖς, κατεργάσῃ = ea condicione ut.

Fr. 100,3 δίδωμι χιλίας δραχμάς, ἐάν με — ἀφῆτε = ea condicione ut.

2) A. 1031 (ὑπάλειψον εἰρήνῃ με τῷφθαλμῷ,) ἦν πως κομίσωμαι τῷ βόε, quod in scholiis explicatur ὅπως ἀπολάβω τοὺς βόας.

N. 535 (v. Eurpol.) ἡ κωμῳδία ζητοῦσ' ἦλθ', ἦν που 'πιτύχη θεαταῖς.

V. 271 (tetr. iamb. sync.) δοκεῖ — αὐτὸν ἐκκαλεῖν, ἦν — πως ἐρπύση (Il. ἐξερπύσης). 399 (an.) παῖε, ἦν πως πρύμνην (Il. πρύμναν) ἀνακρούσῃται. 1409 ἄκουσον, ἦν τί σοι δόξω λέγειν.

R. 644 σκόπει, — ἦν μ' ὑποκινήσαντ' ἴδῃς.

Ec. 107 τούτου — τόλμημα τολμῶμεν τοσοῦτον οὐνεκα, ἦν πως παραλαβεῖν τῆς πόλεως τὰ πράγματα δυνώμεθα.

II. CONDICIONES GENERALES.

In *protasi* condicionum generalium *praesens coni.* 40 locis invenimus, *aoristum* 36.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* plerumque est aut intellegitur *praes. ind.* 31 locis: (A. 752). — E. 575. 866. 867. — N. 98. (484. 485). 494. 579.

1439. — V. 90. 489. 496. 568. 1117. — P. 983. 985. 1310. — Av. 188. — Th. (69). 151. 154. 400. 492. 797. 937. — R. 1056. (1475). — Ec. 580. — Fr. 437; praeterea praes. ind. intellegitur, ita ut sola *negatio* ο ὃ maneat, 1 loco: V. 1256. Ex eodem ortum est *participium praes.*, quod 1 loco legitur: A. 372, et *infinitivus praes.*, qui bis reperitur: (L. 466). Pl. 915; imperativi vim habet *infinitivus praes.* semel in lege Av. 1665. Praeterea apodosim efficit *perfectum ind.* gnomicum sive empiricum 4 locis: V. 493. 616. 693. P. 1175, et *aoristus ind.* gnomicus sive empiricus * 1 loco: V. 581.

In protasi praesentis coni. usus duplex est: aut simpliciter diutinam actionem saepius repetitam indicat, aut, cum negatione coniunctum, id significat, quod aliquis saepius ne faciat recusat aut facere non potest, quo referri possunt duo loci V. 568. 616.

In hoc condicionum genere legem illam, qua sancitur, ut praesenti coni. actio contemporanea, aoristo antecedens indicetur, multo diligentius observari videmus quam in futuris condicionibus, quia, opinor, condiciones generales propius ad temporalia enuntiata accedunt, ut temporis ratio plerumque attendi videatur; quare est ubi ἐάν et ὅταν in finitimis sententiis eodem prorsus significatu dicta reperiatur, ut E. 865 et 866. Pl. 150 et 151. Itaque in praesentis usu quinque tantum locos excipi video (N. 98. V. 90. 693. 1256. Th. 69), ubi praesenti actio antecedens exprimitur; sed hoc memoratu dignum est, illarum enuntiationum praedicata esse verba διδόναι, ζυεῖναι, καθίζεσθαι, προίεναι, quae alibi quoque in specie diutina poni solent, ubi actio non-diutina exprimenda est. Neque aoristus semper praecedentem actionem significat: velut in Ec. 177 nullo pacto hanc legem valere crediderim.

* Obiter moneo, neque gnomicum neque empiricum satis aptum nomen esse, quoniam tale perfectum aut aoristus saepe legitur non in dicto aliquo aut loco communi, quo verum usu cognitum continetur, sed simpliciter repetitam actionem significat. Hic operae pretium est paucis exponere de usu et discrimine utriusque formae apud Ar. in apodosi enuntiati condicionalis. Si in protasi generalis condicionis praes. coni. dictum est, in apodosi, ut dixi, perf. quater, aoristus semel legitur; sin autem in protasi aor. coni. positus est, in apodosi, ut infra videbimus, perf. bis, aor. decies occurrit. Quod cum casu factum esse non queat, sequitur, ut inter ea, in apodosi quidem, discrimen fuisse statuendum sit. Equidem puto, perfectum, quod, ut in ipso initio dixi, speciei diutinae est, facilius poni solere in ea apodosi, cuius protasis item diutinam actionem contineat; aoristum autem, quo actio non-diutina indicatur, protasi non-diutinae saepius subici.

Iam afferantur loci.

A. 372 τοὺς—τρόπους τοὺς τῶν ἀγροίκων οἶδα χαίροντας,—ἐάν—
τις αὐτοὺς εὐλογῇ. 752 ἡδὺ (sc. πεινῆν),—ἦν αὐλὸς παρῇ.

E. 575 (tr.) ἐὰν μὴ προεδρίαν φέρωσι,—οὐ μαχεῖσθαι φασιν. 866
(tetr. iamb.) ἐὰν — τὸν βόρβορον κυκῶσιν, αἰροῦσι. 867 (tetr. iamb.)
λαμβάνεις, ἦν τὴν πόλιν ταραττης.

N. 98 διδάσκουσ', ἀργύριον ἦν τις διδῶ, νικᾶν. 484—5 ἦν μὲν—
ὀφείληται τί μοι, μνήμων (sc. εἰμί). — ἐὰν δ' ὀφείλω, ἐπιλήσμων. 494
τί δρᾶς, ἦν τίς σε τύπη; 579 (tr.) ἦν — ἡ τις ἔξοδος,—τότε—βρον-
τῶμεν. 1439 (tetr. iamb.) κλάειν— ἡμᾶς εἰκός ἐστ'. ἦν μὴ δίκαια
δρῶμεν.

V. 90 στένει, ἦν μὴ 'πὶ τοῦ πρώτου καθίζεται ζύλου. 489 (tr.)
ἅπανθ' ὑμῖν τυραννίς ἐστι, — ἦν τε μεῖζον ἦν τ' ἔλαττον πρᾶγμα τις
κατηγορῇ. 493 (tr.) ἦν μὲν ὠνήται τις ὀρφῶς (ll. ὀρφῶς et ὀρφούς),
μεμβράδας δὲ μὴ 'θέλη (ll. θέλη), εὐθέως εἶρηχ' ὁ πωλῶν.

496 (tr.) ἦν δὲ γήτειον προσαιτῇ τις ἀφύαις ἡδύσματα, ἡ λαχανό-
πωλῖς — φησι. In his Meinekeus sequitur Brunckium, qui scribi ius-
sit τις pro ταῖς, et Dobraeum cum Hermannno, qui codicum lectio-
nem ἡδυσμά τι in ἡδύσματα mutarunt, — vix recte, ut mihi quidem
videtur. Mirum enim est, cur γήτειον in singulari positum sit, ἡδύ-
σματα autem, quod eius praedicati fere vice fungitur, in plurali. Nam
quod in E. 678 ταῖς ἀφύαις ἐδίδουν ἡδύσματα comicus plurali usus
est, causa est, quod hoc ad τὰ κορίαννα ἅπαντα τὰ τε γήτεια refer-
tur. Quare mihi magis probatur Hirschigii correctio ἡδυσμά τις.
Quod si ita est, cadit Brunckii τις, quod ille metri causa, ne
dactylus esset in tetrametro trochaico, reponendum existimavit:
nam per se ταῖς nihil offensionis habet, quod talia et cum arti-
culo et sine eo proferri possunt, ut in huius fabulae vv. 491.
493. Sed Brunckii correctio ipsa contra Aristophanis metricam
peccat: nam eiusmodi tribrachus magis etiam ab eo alienus est
quam dactylus. Hanc quaestionem, iam a Rumpelio tractatam (Philo-
logi v. 28, p. 429 sq.), hic mihi liceat retractare omnibus enu-
meratis locis, ubi in quinto tetrametri pede illa solutio exstat.
Horum longe maxima pars ita comparata est, ut tribrachus aut uno
trisyllabo vocabulo contineatur, aut initio polysyllabi: quod inveni
37 locis: A. 316. 322. 680. E. 262. 321. 574. 610. 1303. V. 372.
458. 460. 462. 498. 506. 515. 523. P. 309. 609. 610. 641. 647.
Av. 274. 276. 296. 302. 303. 378. 795. 1072. 1077. 1083. 1087.

L. 655. 679. 701. Th. 838. R. 734. Rarius — 9 locis — tribrachus conformatur ex bisyllaba vel monosyllaba voce (praepositione, coniunctione) et initio sequentis: A. 280. N. 589. 619. P. 570. Av. 1116. L. 703; V. 492. Av. 340. 1109. Semel V. 505, qui versus totus uno vocabulo continetur, tribrachus in media voce invenitur. Semel denique V. 451 tribrachus tripartitus est σὺ δ' ἀχάριστος. Sed hi loci omnes illud commune habent, quod ante quintum pedem caesura intercedit; cuius neglectae duo tantum exempla inveni: V. 510 ἐγγέλεσιν et Av. 791 θοϊμάτιον, ubi tribrachus tres finales syllabas amplectitur, cum prima quarti pedis sit. Longe aliter conformatus est tribrachus in illa Brunckii coniectura: nam et caesura ante encliticam esse non potest et ipse tribrachus in duo vocabula divisus est neque enclitica ullo in pede tribrachum orditur. Eodem vitio laborat Porsoni correctio in Ec. 1156 δι-ὰ τὸ γε-λᾶν pro διὰ τὸν γέλων et Clarkii (Journal of Philology v. 9, p. 15) in A. 318 τι κεφα-λὴν pro τὴν κεφ. Quid igitur faciendum est? Mihi quidem concedendum videtur, his tribus locis et in E. 319 (quem versum Porsonus „sanavit“) Ar. dactylo usum esse. Neque est quod de dactylo dubitemus, siquidem Hephaestio eum comicis usitatum esse dicit neque ita raro invenerit necesse est (v. G. Hermann. El. d. m. p. 85).

568 (an.) κἄν μὴ τοῦτοις ἀναπειθώμεσθα (ll. — ὤμεθα et — ὀμεθα), τὰ παιδάρι' — ἀνέλκει „si nobis persuadere non potest“. 581 (an.) κἄν αὐλητῆς γε δίκην νικᾷ, — ἠῦλησε.

616 (an.) κἄν οἶνόν μοι μὴ 'γχῆς σὺ πείν, τὸν ὄνον τόνδ' εἰσκεκόμισμαι — κᾶτ' ἐγγέομαι „si non vis infundere“. Quos versus totumque hunc locum (vv. 615—618) Meinekeus, Hamakero obsecutus, ab Ar. abiudicat; cuius rei nullam esse causam optime nuper evicit Ehrhardtus p. 8.

693 (an.) κοινωνῶν τῶν ἀρχόντων ἐτέρῳ τινί, — ἦν τίς τι διδῶ, — ἐσπουδάκατον (cf. v. 684). 1117 (tr.) τοῦτο — ἔστ' ἄλγιστον ἡμῖν, ἦν τις — ἐκροφῇ (ll. ἐκφορῇ) τὸν μισθὸν ἡμῶν. 1256 οὐκ (sc. ἀποτίνειν ἀργύριον γίγνεται), ἦν ξυνῆς γ' ἀνδράσι καλοῖς τε κάραθοῖς.

P. 983—5 (an.) κἄν τις προσέχη τὸν νοῦν οὐταῖς, ἀναχωροῦσιν, κᾶτ', ἦν ἀπίη, παρακύπτουσιν. 1175 (tr.) ἦν — που δέη μάχεσθαι, — τηνικαυτ' αὐτὸς βέβαπται βάμμα κυζικηνικόν. 1310 (tetr. iamb.) οὐδὲν — ὀδόντων ἔργον ἔστ', ἦν μὴ τι καὶ μασῶνται.

Av. 188 ἦν ἰέναι βουλόμεθα Πυθῶδε, Βοιωτοὺς δίοδον αἰτούμεθα. 1665 (Solonis lex) ἂν — παῖδες μὴ ὦσι γνήσιοι, τοῖς ἐγγυτάτῳ γένους μετεῖναι τῶν χρημάτων.

L. 466 πολλήν γ' (sc. οἶμαι χολήν γυναιξίν ἐνεῖναι), ἑάνπερ πλησίον κάπηλος ἦ.

Th. 69 κατακάμπτειν τὰς στροφὰς οὐ ῥάδιον, ἦν μὴ προῖη θύρασι πρὸς τὸν ἥλιον. De inutili Engeri coniectura θύρασί τις πρὸς ἥλιον v. Kr. 61, 4, 5. — 151 γυναικεῖ' ἦν ποιῇ τις δράματα, μετουσίαν δεῖ τῶν τρόπων τὸ σῶμ' ἔχειν. 154 ἀνδρεῖα (sc. δράματα) δ' ἦν (ll. ἂν) ποιῇ τις, ἐν τῷ σώματι ἔνεσθ' ὑπάρχον τοῦτο. 400 ὥστ', ἑάν — τις πλέκη γυνὴ στέφανον, ἐρᾶν δόκει. 492 οὐδ' ὥς ὑπὸ δούλων — σποδούμεθ', ἦν μὴ ἔχωμεν ἕτερον, οὐ λέγει. 797 (an.) κἂν — παρακύπτωμεν, τὸ κακὸν ζητεῖτε θεᾶσθαι (ll. ζητεῖ τὸ κακὸν τεθεᾶσθαι). 937 ἦνπερ (= τὴν δεξιάν) φιλεῖς κοίλην προτείνειν, ἀργύριον ἦν τις διδῶ.

R. 1056 (an.) ἦν — λέγῃς Λυκαβηττοῦς, — τοῦτ' ἐστὶ τὸ χρηστὰ διδάσκειν; 1475 τί δ' αἰσχρόν, ἦν μὴ τοῖς θεωμένοις δοκῇ;

Ec. 580 (lyr.) μισοῦσι, — ἦν τὰ παλαιὰ πολλὰκις θεῶνται.

Pl. 915 (τὸ) μὴ ἵπντρέπειν, ἑάν τις ἐξαμαρτάνῃ (εὐεργετεῖν ἐστι).

Fr. 437, 1 (lyr.) ἦν — ἐν' ἄνδρ' ἄδικον σὺ διώκης (ll. συνδιώκης), ἀντιμαρτυροῦσι δώδεκα.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* plerumque adest aut intellegitur *praesens ind.* — 22 locis: N. 351. — V. 92. 223. 579. 614. 622. 626. 684. — P. 27. — Av. 758. — L. 856. — Th. 401. 792. 795. 798. — (R. 94. 1433). — Ec. 177. — Pl. (3). 194. 196. 239; ex hoc ortum est *participium praes.*, quod 1 loco invenimus: V. 1323, et *infinitivus praes.*, qui est 1 loco: Pl. 151. Porro *perfectum ind.* empiricus exstat 2 locis: L. 858. R. 969, *aoristus ind.* empiricus 10 locis: E. 261. — N. 348. — V. 97. 583. 594. — L. 105. — Th. 812. — R. 1068. — Pl. 237. 242.

In *protasi* aoristum complexivum semel legi in Ec. 177, aoristum incohativum bis in V. 92. 622.

Iam sequuntur loci.

E. 261 (tr.) κἂν (ll. fere κῆν) τιν' αὐτῶν γνῶς ἀπράγμον' ὄντα, — ἐνεκολήθασας (ll. ἐνεκολάβησας).

N. 348 (an.) ἦν — ἴδωσι κομήτην, — κενταύροις ἤκασαν αὐτάς. 351 (an.) ἦν — κατίδωσι Σίμωνα, τί δρῶσιν;

V. 92 ἦν — καταμύση κᾶν ἄχνην, ὅμως ἐκεῖ ὁ νοῦς πέτεται. 97 ἦν ἴδη γε — γεγραμμένον — Δῆμον καλόν, — παρέγραψε. 223 τὸ γένος ἦν τις ὀργίσθη τὸ τῶν γερόντων, ἔσθ' ὅμοιον σφηκιᾷ. 579 (an.) κᾶν Οἶαγρος εἰσέλθῃ, — οὐκ ἀποφεύγει. 583 (an.) κᾶν — ὁ πατήρ τῷ δῶ — παῖδα, — ἔδομεν ταύτην. 594 (an.) ἐν τῷ δήμῳ γνῶμην οὐδεὶς πῶποτ' ἐνίκησεν, ἐὰν μὴ εἶπῃ τὰ δικαστήρι' ἀφεῖναι.

614 (an.) ἀλλ' ἦν μὴ μοι ταχὺ μάξῃ, τάδε κέκτημαι πρόβλημα κακῶν, de quo loco, frustra ab Hamakero suspectato, vide supra p. 52. De ἄλλην autem, quod pro ἀλλ' ἦν Rav. et Ven. praebent et multi editores retinent, vix attinet dicere: nam praeterquam quod ἀλλ' ἦν in Florentino Γ legitur, ἄλλην — μάξῃ, etiamsi δέει, unde haec pendeant (v. Richter notam), cogitando suppleas, sensu carent: quomodo enim ὁ ταμίας timere potest, ne ipse seni cito aliam pin-sat offam?

622 (an.) ἦν — θορυβήσωμεν, πᾶς τις φησιν „если шумимъ“. 626 (an.) κᾶν ἀστράψω, ποππύζουσιν. 684 (an.) σοι — ἦν τις δῶ τοὺς τρεῖς ὀβολούς, ἀγαπᾷς. 1323 ἔρχεται, τύπτων ἅπαντας, ἦν τις αὐτῷ ξυντύχη.

P. 27 φαγεῖν οὐκ ἀξιοῖ, ἦν μὴ παραθῶ — γογγύλην (μάζαν).

Av. 758 (tr.) καλὸν παρ' ἡμῖν ἐστίν, ἦν τις τῷ πατρὶ—εἶπη.

L. 105 (Lac.) καῖκα 'κ (vulgo κᾶν ἐκ) τὰς ταγᾶς ἔλση ποκά (vulgo πόκα),—ἔβα. 856 κᾶν ψὸν ἢ μῆλον λάβῃ,—φησίν. 858 κᾶν περὶ ἀνδρῶν γ' ἐμπέση λόγος τις, εἶρηκ' εὐθέως ἢ σὴ γυνή.

Th. 401 κᾶν ἐκβάλλῃ σκευὸς τι, ἀνὴρ (ll. ἀνήρ) ἐρωτᾷ. 792 (an.) κᾶν ἐξέλθῃ τὸ γύναιόν ποι, κᾶθ' εὖρητ' αὐτὸ θύρασιν, μανίας μαίνεσθε, ubi εὖρητ' certa est Porsoni emendatio pro εὖροισ' codicum. 795 (an.) κᾶν καταδαρθῶμεν (legendum καταδάρθωμεν) ἐν ἀλλοτρίων,—πᾶς τις τὸ κακὸν τοῦτο ζητεῖ. 798 (an.) κᾶν — ἀναχωρήσῃ,—πᾶς ἐπιθυμεῖ—ιδεῖν. 812 (an.) ἦν τὰ μέγισθ' ὑφέληται,—αὐθημερόν αὐτ' ἀπέδωκεν.

R. 94 ἃ φροῦδα θᾶπτον, ἦν μόνον χορὸν λάβῃ.

969 ὅς, ἦν κακοῖς τις περιπέσῃ, καὶ πλησίον παραστή, πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, ubi τις a Velseno datum est pro που codicum (quod in V omissum est). Quam coniecturam felicem non equidem appellaverim: neque enim a libris quidquam praesidii habet: nam in priore Ranarum parte usque ad v. 1008 si A cum R consentit, discrepans Veneti scriptura satis suspecta est, v. Schnaei de Ar.

man. p. 8. Praeterea vereor, ne dura sit mutatio subiecti apud duo proxima verba, quamquam vide Frohbergerum ad Lys. 1, 10.

1068 (an.) κἄν ταῦτα λέγων ἑξαπατήσῃ, παρὰ τοὺς ἰχθῦς ἀνέκυψεν. 1433 ἦν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν (sc. χρή).

Ec. 177 κἄν τις ἡμέραν μίαν χρηστὸς γένηται, δέκα πονηρὸς γίγνεται „если кто пробыдет“.

Pl. 3 ἦν—τὰ βέλτισθ' ὁ θεράπων λέξας τύχη, δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ, μετέχειν ἀνάγκῃ τὸν θεράποντα τῶν κακῶν. 151 τὰς ἐταίρας φασί,—ὅταν μὲν αὐτάς τις πένης πειρῶν τύχη, οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἔαν δὲ πλούσιος, τὸν πρωκτὸν αὐτὰς εὐθὺς εἰς τοῦτον τρέπειν. 194—6 ἦν τάλαντά τις λάβῃ τριακαίδεκα, πολὺ μᾶλλον ἐπιθυμῇ λαβεῖν ἑκκαίδεκα· κἄν (ll. κῆν) ταῦτ' ἀνύσῃται (ll. ἀνύσῃ), τετταράκοντα βούλεται. 237—42 ἦν μὲν γὰρ ὡς φειδωλὸν εἰσελθὼν τύχῳ, εὐθὺς κατώρυξέν με.—κἄν τις προσέλθῃ,—ἕξαρνός ἐστι μὴδ' ἰδεῖν με πώποτε· ἦν δ' ὡς παραπλήγ' ἄνθρωπον εἰσελθὼν τύχῳ,—θύραζ' ἐξέπεσον ἐν ἀκαρεῖ χρόνου.

III. SENTENTIAE CONCESSIVAE.

Sententias concessivas, quae κἄν (etiamsi, даже если, хотя бы) vel οὐδ' ἦν coniunctionibus incipiunt, Graeci profecto a condicionibus non discernebant; seorsum autem eas tracto nostrae tantum consuetudinis causa. Itaque hae, ut ceterae condiciones, partim ad futurum spectant (16 locis), partim sunt generales (4 locis).

I. Sententiae concessivae futurae

in *protasi* praesens coni. habent 11 locis, aoristum 5.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* 7 locis est futurum ind.: V. 654. 798. 1074.—L. 123. 499.—R. 265.—Pl. 216; rarius alia locutio, quae futuri vicem sustinet: ut *optativus cum* ἄν bis intellegi videtur: N. 1153. L. 115; ab *infinitivo praes.* pendet enuntiatum concessivum 2 locis: N. 1317. L. 133.

N. 1153 πολλῷ γε μᾶλλον (sc. ἀποφύγοις ἄν), κἄν παρῶσι χίλιοι (sc. μάρτυρες). Mira est Teuffelii—Kaehlerii annotatio ad h. l.: „kei [in v. 1152] der wirkliche Fall, κἄν (1153) der angenommene.

παρώσι der Konj. des Imperf.: auch wenn (in dem betr. Falle) dabei waren“. Quasi coniunctivo praeterita actio exprimi possit aut κει in v. 1152 de re vere facta dictum sit! Rectissime G. Hermannus: „quod de uno facto dixerat Strepsiades, Socrates universe de quavis simili caussa eloquitur“. Itaque praesenti coni. hic actio futura, sed quae primariam antecedit, effertur, ut infra in loco simillimo V. 1074.

1317 (lyr.) οἶμαι — αὐτὸν — εὐρήσειν, ὅπερ — ἐζήτει, εἶναι τὸν υἱὸν δεινὸν — λέγειν, — ὥστε νικᾶν ἅπαντας, — κἂν λέγῃ παμπόνηρα.

V. 654 (an.) οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ τεθνήξεις (ll. — Ξει vel — σει), κἂν χρῇ (ll. χρῇ) σπλάγχχνων μ' ἀπέχεσθαι. 798 κἂν — πυρέττω, τὸν — μισθὸν λήψομαι. 1074 (tr.) εἴ τις — θαυμάζει, — διδάξω, κἂν ἄμουσος ἦ τὸ πρὶν „etiamsi indoctus fuerit antea“.

L. 115 ἐγὼ δέ γ' ἄν (sc. ἐθέλωμι), κἂν ὥσπερ εἰ πῆτταν δοκῶ δοῦναι ἂν ἐμαυτῆς παραταμοῦσα θῆμισυ, qui locus aperte corruptus est (cf. Schenk. p. 1). 123 ποιήσομεν, κἂν ἀποθανεῖν ἡμᾶς δέη. 133 κἂν με χρῇ, διὰ τοῦ πυρὸς ἐθέλω βαδίζειν. 499 (an.) σωθήσει, κἂν μὴ βούλῃ.

R. 265 (lyr.) κεκράζομαι, — κἂν δέη δι' ἡμέρας, ubi κἂν δέη Cobetus scribi iussit pro κἂν με δῆ codicum, de qua coniectura quid sentiam, vide statim Pl. 216.

Pl. 216 κἂν χρῇ μ' ἀποθανεῖν, — διαπράξω ταῦτα, ubi χρῇ ab eodem Cobeto pro δεῖ codicum substitutum est. Abiudicat igitur ab Atticis contractionem ε+η in exitu verborum, quae duas syllabas continent. Quod mihi secus videtur. Nam etsi rarissimum hoc est, tamen aliquot locis, paucis illis quidem, et ipsius Aristophanis et aliorum comoediae scriptorum confirmari videtur. Apud Ar. contracta coniunctivi forma verborum χεῖν et δεῖν duobus maxime locis defenditur V. 616 et Pl. 216, quos nisi iusto violentius tractes, monosyllabam formam non vitabis. Eadem in R. 265 verbi δεῖν metro postulatur, quamquam hic faciliorem correctionem admittit. Ex fragmentis comicorum duo exempla monosyllabi δέη affert Kockius ad R. 265. Praeterea ex titulis Atticis saeculi IV contractae coniunctivi formae duo exempla feruntur: alterum (a Meisterhansio p. 140 citatum) προσδεῖται (anni 320), quaecunque est eius origo, alterum (Dittenbergeri Sylloge 126, 8) ἐὰν δὲ δεῖ (anni 304—3), de quo Dittenbergerus: „Contractio coni. δέη in δῆ aliena illa quidem a severo Atticismo, sed *nequaquam inaudita*, et scriptura quarti

a. Chr. saeculi frequentissima ei pro ηι⁴. Itaque monosyllabis coniunctivi formis, parcius quidem, quam bissyllabis, non tamen nunquam usos esse Atticos, concedendum mihi videtur. Sed quomodo eas scripserint aut dixerint — εἰ an ἦ an ἐη cum synizesi, hoc profecto scire non possumus. --- Ceterum eius loci, a quo profecta est haec disputatio, Rutherfordius (The new Phryn. p. 299) aliam proponit correctionem. Is, cum in hoc versu codices nonnulli pro κᾶν habeant κεῖ, in coniunctione ait, non in verbo vitium latere scribendumque censet in hoc versu κεῖ δεῖ, itemque in proximo κεῖ βούλει,—analogiae causa, credo, quamquam hic omnes libri in κᾶν consentiunt omnesque praeter R³ dant βούλη. Quod falso eum coniecisse ipse Ar. disertissime arguit, apud quem frustra quaeras locutiones κεῖ δεῖ vel κεῖ χρή, cum κᾶν δέη et κᾶν χρή aliquoties occurrant (V. 654. L. 123. 133. R. 265). Idem fere in γ. βούλεσθαι cadit. Nam, si in apodosi futurum est, semper dicitur ἐάν (itemque δταν) cum coni. (locos vide p. 10), non εἰ cum ind., quod apud Ar. in iis tantum invenitur condicionibus, quarum apodosis aut praesenti ind. (N. 1274. Ec. 893), aut imperativo (A. 870. E. 1314. N. 454. P. 10. 604. Av. 753. 766. R. 1159) enuntiata est.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* ter *futurum ind.* legimus: L. 698. R. 685. Ec. 796; bis *coniunctivum* in enuntiato condicionali E. 701 et finali Av. 1550.

E. 701 (οὐδέποτε βιώσομαι,) εἰ (lege ἦν, p. 16) μή σ' ἐκπίω, κᾶν ἐκροφήσας αὐτὸς ἐπιδιαιρραγῶ, ubi recte Botheus particulam eruit ex κᾶπεκροφήσας, quod mendose in libris scriptum est.

Av. 1550 ἵνα με κᾶν ὁ Ζεὺς ἴδῃ,—ἀκολουθεῖν δοκῶ κανηφόρῳ.

L. 698 (tr.) οὐκ ἔσται δύναμις οὐδ' ἦν ἐπτάκις σὺ ψηφίσῃ, qui aoristus complexivus est.

R. 685 (lyr.) ὡς ἀπολεῖται, κᾶν ἴσαι γένωνται.

Ec. 796 καταθήσεις, κᾶν ἔνης ἔλθῃς.

2. Sententiae concessivae generales

in *protasi praesens coni.* ter habent, *aoristum* semel.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* bis est *praesens*: V. 1297. R. 381, semel L. 595 *perfectum gnomicum*.

V. 1297 παῖδα, — κἄν ἡ γέρων, καλεῖν δίκαιον, ὅστις ἂν πληγὰς λάβῃ.

L. 595 (an.) κἄν ἡ πολιός, ταχὺ παῖδα κόρην γεγάμηκεν.

R. 381 (lyr.) ἡ τὴν χώραν σώζειν φησί,—κἄν Θωρυκίων μὴ βούληται.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* est *praesens ind.*

V. 691 (an.) φέρει τὸ συνηγορικόν, κἄν ὕστερος ἔλθῃ.

B. Sententiae condicionales optativo prolatae.

Optativi in enuntiatis condicionalibus, temporalibus, concessivis, relativis ratio, ut surpa dixi, eadem est quae coniunctivi. Praesentis enim actio diutina exprimitur, aoristo non-diutina. Diutina actio secundaria plerumque contemporanea est primariae, non-diutina plerumque eam antecedit (nempe exceptis iis sententiis, quae a particula ἕως ducuntur). Verumtamen non semper ita fieri, aliquot loci documento sunt. Nam, ut omittam N. 754 εἰ μηκέτι ἀνατέλλοι, ubi de temporali nexu ne cogitare quidem licet, in R. 110 condicio εἰ δεοίμην apodosin suam sequi putanda est. Contra in E. 606 εἰ ἐξέρποι et E. 1350 εἰ λεγοίτην actiones secundariae primariam necesse est antecedant.

Atque aoristo non semper actio aliam antecedens enuntiatur. In E. 1057 εἰ μαχέσαιο et Pl. 977 εἰ δεηθείην perversa esset sententia, si quis putaret, totas has actiones ante factas esse, quam primariae inirent, sed aoristi illi pro incohativis habendi sunt. Item in P. 330. R. 1158. Pl. 329 atque etiam fortasse in Pl. 466 et 1136 actiones alia aliam amplectuntur.

De significatione et usu. Sententiarum condicionalium, quae optativo enuntiantur, usus duplex est: aut enim ad futurum tempus spectant aut actionem saepius repetitam in praeterito significant. Cave tamen putes, *significatione* quidquam haec duo genera inter se differre: immo vero, ut coniunctivus cum ἂν semper aliquid futuri habet, ita et optativus utrobique significatum suum retinet; sed totum discrimen hoc ex ratione sententiarum pendet, ἔτ qualis apodosis, talis est protasis, ut si illa ad futurum pertinet, eodem haec spectet; sin illa rem saepius repetitam in praeterito significat, idem haec indicet.

Puto igitur, in utroque genere optativum eandem vim habere atque futuri aliquid continere; quod quo iure putem, paucis explicabo.

Atque quin in priore genere optativus ad futurum spectet, nemo dubitat; idem in altero esse, haec documento sint. In hoc genere optativus nihil aliud est nisi obliqua forma, quae dicitur, coniunctivi, qui in sententiis repetitionem in praesenti significantibus ponitur. Atqui coniunctivus, ut supra vidimus, etiam in generalibus enuntiatis ad futurum spectat; eodem igitur spectat eius obliqua forma, qui est optativus; non enim optativo orationis obliquae tempus ipsum rectae mutatur, sed idem tempus in praeteritum transfertur, ut coniunctivus deliberativus, cum in optativum transit, futuri vim non amittit. Idem analogia nostrae linguae confirmatur: nos enim, cum de actione saepius repetita in praeterito agitur, futuro specie non-diutinae saepissime utimur, velut „бывало, я боялся, какъ увижу медвѣдя“.

In condicionibus optativo prolatis, quae ad futurum pertinent, item duo genera discernenda sunt: alterum est earum, quae aut per se stant aut, si alicunde pendent, etiam in recta oratione eandem formam habiturae erant; alterum earum, quae optativum ideo habent, quod ex historico, quod dicunt, tempore suspensae sunt, sed si absolutae essent, coniunctivum haberent. Sed quoniam in hoc genere ei cum optativo eandem fere vim, quam εἰν cum coniunctivo, habeat necesse est, (nam coniunctivus condicionis absolutae in oratione obliqua, ex historico tempore suspensa, in optativum transire potest), patet, quam tenue sit discrimen earum condicionum, quae coniunctivo, et earum, quae optativo enuntiantur, siquidem obliquae utrarumque formae nihil inter se differunt.

Verumtamen aliquid inter eas interesse in recta saltem forma, omnes consentiunt. Quod discrimen verbis quidem exprimere non facile possumus, sed plane intellegimus: nam εἰν c. coni. nostro „если“ cum futuro respondet, ei c. opt.—nostro „если бы“ cum forma verbi praeterita. De hac re optime disputavit B. L. Gildersleeveus * et Goodwinus **, quibus tamen non omnia assentior. Vul-

* „On εἰ with the Future Indicative and εἰν with the Subjunctive in the Tragic Poets“ in Transactions American Philological Association, 1876.

** „Shall and should in protasis, and their Greek equivalents“ in Journal of Philology, v. VIII, № XV.

go enim putant, coniunctivum in condicione tum dici solere, cum de re, quae fieri possit, agatur. Quod falsum esse, Gildersleeveus duobus exemplis, ex Euripide sumptis, demonstrare conatur, ubi de re parum naturali agitur: Or. 1593 ἀλλ' οὔτι χαίρων, ἦν γε μὴ φύγῃς πτεροῖς et Phoen. 1216 ἦν μὴ γε φεύγων ἐκφύγῃς πρὸς αἰθέρα. Profecto, volare est contra hominis naturam: sed quid hoc ad grammaticam? cuius minime interest, possitne hoc re ipsa fieri necne; illud interest, quomodo is qui loquitur rem efferat: nam etiam tale quid, quod reapse naturae repugnet, ita potest tractari, quasi effici possit, id quod in illos quoque locos cadit: similis enim est figura ei, quae apud Propertium, ut hoc utar, legitur (1, 15, 29): „Muta prius vasto labentur flumina ponto, Annus et inversas duxerit ante vices, Quam tua sub nostro mutetur pectore cura“. Itaque eam legem, quam supra attuli, in hanc formam redegerim: „Coniunctivus in condicione tum ponitur, cum is qui loquitur id quod dicit fieri posse existimat, aut certe tale verbis facere vult“. Huiusmodi exemplum apud Aristophanem quoque exstat Av. 1075 ἦν — τῶν τυράννων τίς τινα τῶν τεθνηκότων ἀποκτείνει, τάλαντον λαμβάνειν (sc. ἐπαναγορεύεται): ubi iocus hac ipsa condicionis forma nititur: idem si serio dicere contraque naturam rem esse ostendere voluisset, alia condicionis forma uti debuisset, velut: εἴ τις ἀπέκτεινεν, ἔλαβεν ἄν (aut fortasse εἴ ἀποκτείνειε, λάβοι ἄν).

Iam veniamus ad condiciones, optativo elatas. In quibus hoc notatu dignum est, quod apud ceteros saepissime, apud Aristophanem fere constanter in apodosi optativus cum ἄν ponitur; earum vero, quae coniunctivo enuntiantur, in apodosi plerumque futurum legimus, optativum cum ἄν rarissime. Ex quo effici mihi videtur, inter condiciones ipsas, quae coniunctivo enuntientur et quae optativo, eandem fere esse rationem, quam inter futurum et optativum cum ἄν. Optativo autem cum ἄν tum maxime utimur, cum aliquid fieri posse illud quidem existimamus, tamen vix reapse fore putamus, sed haud raro nihil aliud est nisi modestior forma futuri, cum quis aliquid diserte dicere non audet vel non vult. Similiter et optativo in condicione primum tum utimur, cum aliquid fieri posse existimamus, magis tamen non eventurum speramus, coniunctivo autem tum, cum nullam expectationem habemus. Haec est causa, quod coniunctivo saepe duae ferantur condiciones, utram libet eligendi optione data, optativo apud Aristophanem quidem nunquam. Quin etiam optati-

vum de eo etiam dicimus, quod etsi nec fore nec fieri posse certo scimus, tamen quem eventum haberet, si fieret, meditamur. Alibi discrimen tam tenue est, ut verbis definiri vix queat. Haec tantum addam, coniunctivum tum saepius poni, cum condicio ad vitae usum conferatur; optativo saepius ibi locum esse, cum condicio tanquam in cogitatione sola posita, etiamsi de rebus ad vitam pertinentibus agatur, proferatur. Quare illud legis latoris est, hoc philosophi. Eadem de causa, ut rectissime Gildersleeveus, optativus saepe ponitur, cum aliquis ut aliquid fiat optat aut contra ne fiat metuit (vide, si tanti est, optimum exemplum in L. 146, ubi etiam $\delta \mu\eta \gamma\acute{\epsilon}\nu\omicron\iota\tau\omicron$ additum est). Idem solet in exemplis fictis, quae dicuntur, et in comparationibus usurpari.

Condiciones, optativo elatas, in duas partes divisi, quarum altera ad futurum spectat, quas *futuras* appellabo, altera rem saepius in praeterito repetitam indicat, quas *generales* appellabo. Ordiamur igitur a futuris condicionibus.

I. CONDICIONES FUTURAE.

Hoc condicionum genus item in duas species divisi, quarum altera continet eas, quae aut per se stant aut, si alicunde pendent, etiam in recta oratione eandem formam habiturae erant, quas brevitas causa *potentiales* appellabo; altera eas, quae optativum ideo habent, quod ex historico tempore suspensae sunt, at si absolutae essent, coniunctivum haberent. Dicamus igitur de priore specie.

1) Condiciones potentiales.

In *protasi* huius generis saepius *optativus aoristi* ponitur 37 locis, rarius *praesentis* 20 locis, bis utrumque coniunctum legimus.

Condicionum potentialium usitatissima ac legitima forma ea est, cum in apodosi optativus cum $\acute{\alpha}\nu$ est; quam legem Aristophanem diligentissime observasse videmus. Nam ex omni numero (59) locorum tres tantum excipiuntur L. 1112. Ec. 647. Pl. 329, quorum in apodosi sunt locutiones οὐχὶ χαλεπὸν τοῦργον, δεινότερόν ἐστι, δεινόν; alibi aut praesto est *optativus cum* $\acute{\alpha}\nu$ vel qui eius vices sustinet in obliqua oratione *infinitivus cum* $\acute{\alpha}\nu$, aut vel totum enuntiatum vel solum verbum auditur, quo referendae sunt locutiones οὐκ εἰ P. 712, οὐκ $\acute{\alpha}\nu$ εἰ A. 966. N. 108. V. 299. Pl. 924, τί $\acute{\alpha}\nu$ εἰ Th.

773, τί δῆτ' ἄν εἰ N. 154. 769. L. 399, οὐκ οὖν εἰ L. 307, ὥσπερ εἰ Av. 180. 282. R. 1158. Ec. 126; praeterea in E. 1057 solus optativus in apodosi est, ἄν auditur. Th. 681 cum futuro in apodosi malim omittere, quia incertus locus est.

Ann. In tribus locis, quos attuli, L. 1112. Ec. 647. Pl. 329, ubi apodosis non optativum cum ἄν habet, sed substantivum vel adiectivum cum ἐστὶ aut sine eo, optativus in protasi fere non differt a coniunctivo; velut pro δεινότερόν ἐστιν, εἴ σε φιλήσειεν Ἀρίστυλλος Ec. 247 reponere possis ἔαν φιλήσῃ. De hoc optativi usu v. Goodwin. 501.

Iam afferamus locos.

Optativus praesentis.

N. 754 εἰ μηκέτ' ἀνατέλλοι σελήνη, — οὐκ ἄν ἀποδοίην τοὺς τόκους. 758 εἴ σοι — γράφοιτο — δίκη, ὅπως ἄν αὐτὴν ἀφανίσαιας εἰπέ μοι.

Av. 180 οὗτός — ἐστὶν ὀρνίθων πόλος, — ὥσπερ εἰ λέγοις τόπος, ubi εἰ λέγοις ex Cobeti coniectura datum est: nam quod in libris scriptum est ὥσπερ εἴποι τις soloecum videtur: vide Krueg. II, 54, 3, 8. Goodwin. § 242, ubi qui afferuntur loci ex poetis sumpti sunt. Cobeti emendatio vellem propius ad codicum vestigia accederet. Neque vero aliorum coniecturae magis laudandae sunt, ut Dobraei ὥσπερ εἴ γ' εἴποις eo suspecta est, quod Ar. si non nunquam, ut vult Bachmannus (Phil. V Suppl. p. 256), at rarissime γέ cum εἰ coniungit. In eiusdem ὥσπερ ἄν εἴποι τις, quod Dindorfio quoque probatum est, anapaestus vitiosus est, quia ab enclitica initium capit: nam haec particula in trimetro ita collocari solet, ut περ aut sequente consona cum priore syllaba sua spondeum faciat, aut sequente vocali vel dactyli priorem brevem, vel primam tribrachi efficiat, anapaestum autem nunquam incipiat. Neque ipsius Dindorfii correctionem ὡς ἄν εἴποι probaverim, quoniam apud Ar. ὡς cum optativo et ἄν in simili locutione non occurrit. Restat igitur, ut aut Cobeti coniecturam adoptemus, aut cum Blaydesio ὥσπερ εἰ εἴποι τις scribamus, quae synizesis quamquam ipsa insolens est, tamen similibus exemplis, a Bl. collectis, maxime Av. 86 μοι οἴχεται, aliquid defenditur.

197 ὥστ' ἄν κατοικίζοιμι μετὰ σοῦ τὴν πόλιν, εἰ ξυνδοκοίῃ τοῖσιν — ὀρνέοις. 282 (tr.) ὥσπερ εἰ λέγοις.

L. 118 (Lac.) καὶ κα ποττὸ Ταῦγετον — ἔλσοιμ' ὄρος, αἱ μέλλοιμί γ' εἰράναν ἰδῆν. In his ἰδῆν, ut Laconicum, pro ἰδεῖν librorum ab

Ahrensio repositum est, ὅρος αἱ pro ὅπα a Meinekeo (Vind. p. 120). Quod valde suspectum est. Nam praeterquam quod a codicum lectione longius abest, anapaestum insuper efficit rarissimum, ne dicam intolerabilem. Nam cum omnino bisyllabae omnes praeter praepositiones, nisi excipiunt aliquam interpunctionem, in medio versu anapaestum perraro ordiuntur (Bernhardi. p. 281), tum interpunctio inter thesim et arsim, nisi forte in uno et altero exemplo, excepto primo pede, ferri non potest (Bernhardi. p. 282, qui etiam paucissimos locos, huic legi adversantes, emendandos censet). De codicum scriptura Mein. haec dicit: „Certum est ὅπα corruptum esse. Dobraeus ὅσεν vel ὀπόσεν tentabat. Sententia sine dubio haec est, se vel Taygeti cacumen adscendere velle, si hoc inde consequatur, ut pacem videat, vel visura sit“. Mihi quid de hoc loco iudicandum sit, incertus haereo ob eam maxime causam, quod Laconica dialectus est, cuius syntaxim verisimile est ab Attica nonnihil discrepasse. Attice autem haec haud scio an prorsus sensu careant. Eadem de causa Dobraei ὅσεν vel ὀπόσεν damnandum est. Equidem igitur putaverim, Laconice ὅπα hic „si ibi“ vel „ut ibi“ significare potuisse.

146 εἰ—ἀπεχοίμεθα,—γένοιτ' ἂν εἰρήνη; 1132 πόσους εἵπομι' ἂν ἄλλους, εἴ με μηκύνειν δέοι;

Th. 440 (lyr.) ὥστ' ἂν, εἰ λέγοι μετ' αὐτὴν Ξενοκλῆς,—δοκεῖν ἂν αὐτὸν—μηδὲν λέγειν. 681 (lyr.) αὐτῶν ὅταν ληφθῇ τις,—εἰ δρῶν τί πως (ll. εἴ τι δρῶν), πᾶσιν ἐμφανῆς ὄρᾶν ἔσται, de quo incerto loco supersedeo dicere. 773 τί δ' ἂν, εἰ—τάγάλατα—διαρρίπτομι; 1221 ἔτ' ἂν καταλάβοις, εἰ διώκοις.

R. 533 ἴσως—ἐμοῦ δεηθείης ἂν, εἰ θεὸς θέλοι. 585 εἴ με τύπτοις, οὐκ ἂν ἀντείπομι σοι. 1437—40 Εὐρ.· εἴ τις πτερώσας Κλεόκριτον Κινησίᾳ αἵροιεν αὖραι πελαγίαν ὑπὲρ πλάκα. Διο· γέλοιον ἂν φαίνοιτο. Εὐρ.· εἰ ναυμαχοῖεν, κᾶτα ραίνοινεν: de his versibus, quos iam Aristarchus et Apollonius pro spuris habuerunt, vide Vahlen. p. 8.

Ec. 794 χαρίεντα — πάθομι' ἂν, εἰ μὴ 'χομι' (ll. μήχομι' aliaque), ὅποι ταῦτα καταθείην (ll. καταθείμην, cf. 796 et 871).

Pl. 136 παύσει' ἂν, εἰ βούλοιο, ταῦθ' (Πλ.· ὅτι τί δή;). Libri variant: R παύσειαν, εἰ β., ταῦτα. V et A παύσειεν, εἰ β., ταῦτ' ἂν. U παύσειεν, εἰ β., ταῦτα. In Pluti responso omnes consentiunt in ὅτι τί δή, nisi quod V aperto mendo ὅτι δή. Velsenus, ut alii, male Dindorfii coniecturam recepit; quam iam ante me optime refu-

tavit Rutherfordius (The new Phryn. p. 437) et Bambergius 1885, p. 20, qui de hac re ita iudicavit: „Bergkii, Meinekii, Dindorfii, Velsenus trium codicum communi scriptura posthabita Ravennatis ita acceperunt, ut παύσει' ἄν scriberent immemores Kruegeri Gr. gr. II, § 12, 3, 2 apud poetas—εἰε optativi aoristi terminationem raro, ante ἄν fortasse nunquam elidi docentis.... Itaque Ravennatis παύσειαν illud eodem iudicio damnabimus, quo v. 1019 quod in Vaticano est προτείνοιαν et Ran. 1438 quod in UM legitur αἶροιαν. Quod si certum est, quae ex illa scripturae discrepantia colligitur archetypi a lectio παύσειεν, εἰ βούλοιτο, ταῦτ' ἄν. Πλ. ὅτι τί δῆ; ad Aristophanem auctorem referenda erit, cf. de ἄν particulae collocatione Nub. 753. Lys. 1104. Ran. 96.“

1037 Γ ρ.· διὰ δακτυλίου—ἐμεγ' ἄν διελκύσαις. Χ ρ ε.· εἰ τυγχάνοι γ' ὁ δακτύλιος ὦν τηλίας.

(Fr. 40, 1 εἰ Πάμφιλόν γε φαῖν κλέπτειν.)

Eodem referendum est enuntiatum *concessivum*

L. 113 ἐγὼ—ἄν (sc. ἐθέλωμι), κἂν εἴ με· χρεῖη (Il. χρῆ ἦ)—ἐμπιῖν (Il. ἐκπιῖν).

Optativus aoristi.

Aoristum incohativum bis legimus: Pl. 95 et 510.

A. 923 εἴπερ λάβοιτο τῶν νεῶν τὸ πῦρ ἅπαξ, σελαγοῖντ' ἄν. 944 (lyr.) οὐκ ἄν καταγείη ποτ', εἴπερ—κρέμαιτο. 966 οὐκ ἄν,—εἰ δοίη γέ μοι τὴν ἄσπίδα. 1196 (lyr.) ἐκείνο—αἰακτὸν ἄν γένοιτο, Δικαιοπολις εἴ μ' ἴδοι τετρωμένον κἄτ' ἐγχάνοι ταῖς ἐμαῖς τύχαισιν.

E. 855 (tetr. iamb.) εἰ—βριμήσαιο καὶ βλέψαις ὀστρακίνδα,—τάς εἰσβολὰς τῶν ἀλφίτων ἄν καταλάβοιεν. 1057 (hex.) οὐκ ἄν μαχέσαιτο· χέσαιτο γάρ, εἰ μαχέσαιτο· de omissa ἄν particula v. Kock. ad N. 426.

N. 108 οὐκ ἄν, εἰ δοίης γέ μοι τοὺς φασιανούς. 154 τί δῆτ' ἄν, ἕτερον εἰ πύθοιο—φρόντισμα; 769 τί δῆτ' ἄν, εἰ—τὰ γράμματ' ἐκτῆξαιμι; 779 εἰ—ἀπαγξαίμην (sc. ἀποστρεψαίμην ἄν τὴν δίκην). 870 τρίβων εἴης ἄν, εἰ κρέμαίό γε.

V. 73 ἦν οὐδ' ἄν εἰς γνοίη ποτ' οὐδ' ἄν ξυμβάλοι, εἰ μὴ πύθοιθ' ἡμῶν. 299 (lyr.) οὐκ ἄν,—εἰ κρέμαισθῆ (Il. κρέμεσθε V, κρέμοισθε cett.) γ' ὑμεῖς. 1404 εἰ—πυροὺς πρίαιο, σωφρονεῖν ἄν μοι δοκεῖς: de δοκοῖς, quod nonnulli codices exhibent deterioris notae, optime disputavit Rutherfordius in Phrynicho suo p. 446.

P. 330 (tr.) οὐκ ἂν ὀρχησαίμεθ', εἴπερ ὠφελήσαιμὲν τί σε.

712 Τρ υ· ἄρ' ἂν βλαβῆναι διὰ χρόνου τί σοι δοκῶ,—τῆς Ὀπά-
ρας κατελάσας; Ἑρ μ· οὐκ, εἴ γε κυκεῶν' ἐπιπίοις βληχωνίαν. In
hoc loco duplex vitium inesse ait Bachmannus (Philolog. V Suppl.
p. 256), quod γέ particula ei coniunctionem excipiat, cum alibi
Ar. has voculas seiungere soleat (cf. Dobraei Adv. crit. II, p. 187),
et quod ad οὐκ desideretur ἂν, ut in A. 137. 966. 1035. N. 108.
V. 298. (P. 907). Av. 11. (816). L. 113. 115. 130. Pl. 924. Qua-
re scribendum censet οὐκ, εἰ κυκεῶνά γ' ἐπιπίοις, aut, quod malit,
οὐκ ἂν κυκεῶνά γ' ἐπιπιών. Hae coniecturae quam sint inutiles, in
libro meo „De praep. usu Ar.“ p. 120 ostendi. Particularum
enim collocatio εἴ γε, quamvis apud antiquos quidem rara sit, satis
tamen defenditur et ipsius Aristophanis loco Pl. 1202, quem Bach-
mannus sane eadem de causa mutandum censet, et aliorum, ut
Eur. Or. 1513. Thuc. 6, 18, 2; 8, 87, 4; Dem. 7, 8; 8, 16; Lys 31,
27; Antiphan. 3, 105, 2 M. Platonis locos Astius in lexico I, p.
601 collegit, Xenophontis multos Baeumleinus Gr. Patrikeln p.
65. * Nec plus altera eius dubitatio valet: nam eorum, quos contul-
lit, locorum et huius, de quo agitur, longe alia ratio est. In illis
enim ἂν necessarium est, quia optativus vel praeteritum simul au-
ditur; in hoc ea particula nihil opus est: nam negatio ad indicativum
δοκεῖς, quod auditur, pertinet (οὐ δοκεῖς ἂν βλ., εἰ...); οὐ δοκῶ
ποιεῖν autem eodem modo dicitur atque οὐκ ἐῷ, οὐ φημι ποιεῖν.

1262 εἰ διαπρίσειεν,—λάβοιμ' ἂν αὐτ' εἰς χάρακας, ubi libri dant
διαπρίσθειεν. Emendandi duplex via esse videtur: aut διαπρίσειεν scri-
bendum, ut Meinekeus in exemplari suo edidit, aut cum Dindorfio
διαπρίσθειν, quod Mein. ipse postea in Vindiciis p. 49 probavit.

Av. 163 ἐνορῶ βούλευμα — καὶ δύναμιν, ἥ (ll. ἥ) γένοιτ' ἂν, εἰ
πίθοισθέ μοι. Ita correxit Dawesius codicum πείθεσθε et πείθεσθαι,
quod veri simillimum videtur, quamquam aliter quoque locus emen-
dari potest.

L. 111 ἐθέλοιτ' ἂν,—εἰ μηχανὴν εὖροιμ' ἐγώ,—καταλῦσαι τὸν πό-

* Eadem de causa, credo, Cobetus Meinekeo probatus in V. 816 pro ἴνα
γ', ἣν καθεύδης,—ἐξεγείρη σ' οὐτοσί scribi iussit ἴν' ἔν ἥν, quod quam falsum
sit vel pueri nunc sciunt. At ἴνα γε praeter hunc locum bis apud Ar. occur-
rit E. 797 et 801.—Nec saepius additur γέ iurisiurandi formulis, ut supra
dixi; similiter bis tantum Ar. posuit ὥσπερ γε V. 172 et R. 1158.

λεμον; 191 Λ υ σ· τίς ἄν — γένοιθ' — ὄρκος; Κ α λ· εἰ λευκὸν ποθεν ἵππον λαβοῦσαι τόμιον ἐντεμοίμεθα.

307 (tetr. iamb.) οὐκουν (ll. οὐκοῦν) ἄν, εἰ τῷ μὲν ζύλῳ θείμεσθα, — τῆς ἀμπέλου δ' εἰς τὴν χύτραν τὸν φανὸν ἐγκαθέντες ἄφαντες εἴτ' εἰς τὴν θύραν — ἐμπέσοιμεν; In his L exhibet θείμεσθα; R θώμεσθα, unde Reisigius (Coni. p. 255) ἦν — θώμεσθα coniecit; quo quid efficiatur equidem non video. Nam optativum rectius se habere quam coniunctivum, ἄν particula ostendit; sed quod verbum ad οὐκοῦν ἄν audiatur, nemo dum explicavit; ἐμπέσοιμεν quidem, ut vertit Brunckius („quidni — in ianuam arietamus“), audiri nequaquam potest: obstant enim verba τῷ μὲν ζύλῳ et τῆς ἀμπέλου δέ, unde patet θείμεσθα verbo ἐμπέσοιμεν appositum, non suppositum esse. Itaque cum codicum scriptura corrupta videretur, duplex emendandi via inita est: aut servato ei cum optativis et particula ἄν οὐκουν in τί δῆτ' vel simile mutant, ut Blaydesius, aut οὐκοῦν, θώμεσθα, ἐμπέσωμεν scribunt, sed pro ἄν ei aliud quid substituunt, ut Blaydesius χαμαί (quod tamen nullo pacto ab Ar. profectum esse potest: debebat enim χαμαί verbis τῷ μὲν ζύλῳ postponi), Schenkius (p. 2) τὰ νῦν, quod non multo plus probabilitatis habet: nam Ar. rarissime adverbiiis addit articulum, ita ut adverbiorum vim non amittant: duobus tantum locis, si qua fides Fullero p. 87 haberi potest, N: 1510 τό γε τήμερον (ubi tamen Meinekeus ex Moeridis auctoritate edidit τό γε τήμερον εἶναι) et V. 1074 τὸ πρίν. Ego vero, his nugis omissis, malim traditam scripturam servare, quae non ea est, ut a librario pro alia facile reponi potuerit. Quid si ad οὐκουν ἄν intellegatur id quod sensu requiritur καλὸν εἶη vel καλῶς ἔχοι vel simile: „nonne bonum sit, si“....? Nam si tota apodosis hoc significato reticere potest (Krueg. 54, 12, 12. Goodwin. 482) aut si in N. 227 εἶπερ vel in R. 39 ὅστις per se stat verbo omisso, quid est quod idem apud οὐκουν ἄν fieri posse negemus?

399 τί δῆτ' ἄν, εἰ πύθοιο καὶ τὴν τῶνδ' ὕβριν; 1112 οὐχὶ χαλεπὸν τοῦργον, εἰ λάβοι γέ τις ὀργῶντας.

R. 1158 (δὶς ταῦτόν εἶπεν) ὥσπερ γ' εἴ τις εἴποι γείτονι. 1446 εἰ τῶν πολιτῶν, οἷσι νῦν πιστεύομεν, τούτοις ἀπιστήσαιμεν, οἷς δ' οὐ χρώμεθα, τούτοισι χρῆσθαιμεσθ', ἴσως σωθείμεν ἄν, ubi libri contra metrum et usum antiquorum σωθείμεν, de quo vide Rutherfordii The new Phryn. p. 451.

Ec. 95 καλὰ — ἂν πάθοιμεν, εἰ πλήρης τύχοι ὁ δῆμος ὧν, κάπει-
τά — τις — δείξετε τὸν Φορμίσιον. 126 (καταγέλαστον τὸ πρᾶγμα φρί-
νεται) ὥσπερ εἰ τις σπηταῖς πώγωννα περιδῆσειεν. 647 (an.) δεινότε-
ρόν — ἐστι, — εἰ σε φιλήσειεν Ἀρίστυλλος. 791 σεισμὸς εἰ γένοιτο
πολλάκις — ἡ διᾶξειεν γαλῇ, παύσαιντ' ἂν εἰσφέροντες.

Pl. 95 εἰ πάλιν ἀναβλέψειας, — φεύγοις ἂν — τοὺς πονηρούς;

329 δεινόν, — εἰ τριωβόλου μὲν οὖνεκα ὥστιζόμεσθ' ἐκάστωτ' ἐν τῇ-
κλησίᾳ, αὐτὸν δὲ τὸν Πλούτον παρείην τῷ λαβεῖν, ubi mirum in mo-
dum Patrius (p. 3) in priore membro ait ei idem significare atque
ὅτι: quasi illud senibus absurdum videatur, quod in concione inter
se trudent. Nota est figura, de qua Baeumleinus (Gr. Partikeln
p. 168), Frohbergerus (ad Lys. 12, 47), Schneiderus (ad Isocr. 1, 12)
alii disputarunt. Frustra Blaydesius hic tentabat παρήσω, cum di-
ceret: „Vix bene legeretur παρείην, nisi praecessisset δεινὸν γὰρ ἂν
εἶη“: neglexit vir doctissimus Ec. 647, quem supra attulimus; quam-
quam apud alios scriptores quae quidem viderim talia exempla,
omnia habent in apodosi optativum cum ἂν.

466 Π ε ν. • τί ἂν νομίζετε κακὸν ἐργάσασθαι μῆζον ἀνθρώπους;
Χ ρ ε. • ὁ τι; εἰ τοῦτο δρᾶν μέλλοντες ἐπιλαθοίμεθα. 509 (an.) εἰ τοῦτο
γένοιτο, — οὐ φημ' ἂν λυσitteλεῖν σφῶν. 510 (an.) εἰ — ὁ Πλούτος
βλέψειε πάλιν διανείμειν τ' ἴσον αὐτόν (ll. εαυτόν), οὔτε τέχνην ἂν —
οὔτ' ἂν σοφίαν μελετῇ οὐδέις. 924 οὐδ' ἂν (sc. μεταμάθοιμι), εἰ
δοίης γέ μοι τὸν Πλούτον. 1062 ὄναιο μέντ' ἂν (ll. μὲν γ' ἂν R, μέντ'
ἂν V etc.), εἰ τις ἐκπλύνει σε. 1136 (ὠφελήσας ἂν με), εἰ μοι —
ἄρτον — δοίης καταφαγεῖν.

Optativus praesentis et aoristi

una in his invenitur:

N. 749 Σ τ ρ. • εἰ — καθέλοιμι — τὴν σελήνην, εἴτα δὲ αὐτὴν καθ-
εῖρξαιμ' εἰς λοφεῖον, — κᾶτα τηροίην ἔχων, Σ ω. • τί τοῦτ' ἂν ὠφελή-
σειέν σε:

L. 149 εἰ — καθήμεθα, — παρίοιμεν, — στύοιντο δ' ἄνδρες κάπιθυμοῖεν
σπλεκοῦν, ἡμεῖς δὲ μὴ προσείμεθ', ἀλλ' ἀπεχοίμεθα, σπονδὰς ποιή-
σαιντ' ἂν ταχέως. In his καθήμεθα recte a Dobraeo datum est pro
καθήμεθα codicum, nisi quis malit καθοίμεθα, στύοιντο δ' ἄνδρες pro
στύοιντ' ἂν ἄνδρες item certa correctio est. Quod vero προσείμεθ'
a Halbertsma pro προσοίμεν scriptum est, hoc nullo pacto assen-
tior. Nam et praesens sensu postulatur, quia de re saepius repetita

agitur, ut in ceteris huius loci optativis, et ἀπεχοίμεθα multo melius opponitur verbo προσίοιμεν („si non accedamus, sed abstineamus“), quam προσείμεθα, cui opponi debebat ἀπελαύνειν (cf. v. 1001).

2) Condiciones optativae ex historico tempore suspensae.

Huc rettuli aliquot condiciones, quae optativum in protasi non per se habere videntur, sed propterea, quod apodosis, ad quam accommodantur, aut optativo ipsa elata est aut infinitivo ex tempore historico pendente. Atque has quidem in recta oratione coniunctivo enuntiari debuisse, inde concludimus, quod Ar., cum in potentialium condicionum apodosi fere constanter optativum cum ἄν ponat, hic quoque, si infinitivus ex optativo cum ἄν ortus esset, ἄν addere debebat, quod nusquam invenimus. In ceteris, quarum apodosis ipsa optativum habet, utra sit vera protasis forma, certo sciri non potest. — Ceterum ei cum optativo in oratione obliqua antiquitus ortum esse non ex ἐάν cum coniunctivo, ut vulgo docent, sed ex ei cum coniunctivo, rectissime vidit Gildersleeveus („On ei with the Future Ind.“ p. 4), cum ἄν orationis rectae in obliqua quoque soleat manere.

In apodosi igitur quater infinitivum, ex praeterito pendente, invenimus (a), quinquies optativum proprium liberum (b), semel infinitivum, ex praesenti suspensum, sed qui ex optativo proprio natus videatur (c), his in apodosi est enuntiatio finalis, ex praeterito suspensa ob eamque causam optativum continens (d), semel apodosis ipsa condicionem optativam continet (e). Hic commodissime collocandae videntur tres (vel quattuor) sententiae, quae medium locum tenent inter condicionem et obliquam interrogationem, quales, cum coniunctivo efferuntur, p. 48 sq. tractavi (f).

In protasi plerumque legimus aoristum 13 (vel 14) locis, praesens 3 locis, quorum unus ad *d*, unus ad *e*, unus ad *f* pertinet, perfectum uno loco, qui ad *f* refertur.

a) E. 662 παρήνεσα εὐχὴν ποιήσασθαι,—αἱ τριχίδες εἰ γενοίαθ' ἑκατὸν τοῦ βολοῦ, ubi inf. aor. ex imperativo aor. orationis rectae ortus est.

Ec. 194 τὸ συμμαχικὸν — εἰ μὴ γένοιτ', ἀπολεῖν ἔφασκον τὴν πόλιν.
Pl. 836 ψμην, οὓς τέως εὐηργέτησα δεομένους, ἔξειν φίλους,—εἰ δεηθείην ποτέ. 866 ποῦ 'σθ' ὁ—ἡμᾶς πλουσίους ὑποσχόμενος—ποιή-

σιν εὐθέως, εἰ πάλιν ἀναβλέψειεν ἐξ ἀρχῆς; qui aoristus incohativus est.

b) Haec est quae dicitur *attractio modi* (Kuehner. II, § 399, 6, b). Bis autem, ut supra ostendi p. 17, Ar., attractione neglecta, ἐάν cum coni. posuit.

A. 476 ἀπολοίμην, εἴ τί σ' αἰτήσαιμι.

E. 694 εἰ μή σ' ἀπολέσαιμ',—διαπέσοιμι.

P. 1072 (hex.) ἀπόλοι', εἰ μή παύσαιο βακίζων.

L. 235 et 236 εἰ—παραβαῖν, ὕδατος ἐμπλήθ' ἢ κύλιε, ubi codices ἐμπλήσθῃ; correxit Dawesius.

Fr. 105 εἴ γ' ἐγκικλίσαιμ', ἐξολοίμην, si recte correxit Bergkiius omni sensu carentem codicum lectionem.

c) Av. 447 εἰ—παραβαῖν, ἐνὶ κριτῇ νικᾶν, ubi ὁμνυμι, cui subicitur infinitivus, a scholiasta explanatur per εὔχομαι: rectius dixisset, hoc verbum ex sententia loci intellegi. Ceterum hoc ad potentiales quoque condiciones referri potest.

d) L. 753 ταύτην εἶχον, ἵνα μ' εἰ καταλάβοι ὁ τόκος ἔτ' ἐν πόλει, τέκοιμ' εἰς τὴν κυνὴν εἰσβάσαι.

R. 110 ὡν περ ἔνεκα—ἦλθον,—ἵνα μοι τοὺς ξένους τοὺς σοὺς φράσεις, εἰ δεοίμην.

e) E. 694 εἰ μή σ' ἀπολέσαιμ', εἴ τι τῶν αὐτῶν ἐμοὶ ψευδῶν ἐνείη, διαπέσοιμι.

f) Av. 121 ἰκέται — πρὸς σέ — ἀφίγμεθα, εἴ τινα πόλιν φράσεις ἡμῖν „si quam urbem indicare habeas“ „не γκαжемь ли“. Ac ne quis putet, hanc esse vere obliquam questionem, attendat, optativum *aoristi*, non futuri dictum esse. Hic locus eo quoque memorabilis est, quod perfectum pro historico tempore habetur.

Pl. 680 περιῆλθε τοὺς βωμούς,—εἴ που πόπανον εἴη τι καταλελειμμένον, ubi verbum quaerendi cogitatur.

Eodem pertinet, si recte in codicibus scriptus est, locus

V. 819 Φυλ. ἐν ἔτι ποθῶ τὰ δ' ἄλλ' ἀρέσκει μοι. B δ. τὸ τί; Φιλ. θῆρῶν εἴ πως ἐκκομίσαις τὸ τοῦ Λύκου, pro quo Meinekeus in Ar. editione violentius οὕτω ἑκόμεσας substituit, cum in fragmentis comicorum (II, 558) idem εἴ πως ἐκκομίσαιο τοῦ Λ. scripsisset. Maximo opere suspicor eum offendisse in optativi forma non satis Attica: nam cetera versus bonus est. Quod si ita est neque haec forma apud Ar. ferri potest, ut etiam Rutherfordio atticistae optimo videtur (The new Phryn: p. 441), velim lenior adhibeatur medici-

na, quam qua usus est Mein. in editione sua, cum praesertim et particula εἰ et optativus aliqua ex parte defendatur testimonio Herodiani (v. *Fragm. com.* II, 558 M.), qui hunc versum paulum immutatum memoriae errore Eupolidi assignavit (ἡρώων εἰ πῶς μοι κομίσαιο τοῦ Λύκου). Itaque, cum media forma non satis apta videatur, equidem probaverim lenissimam Reiskei emendationem ἐκκομίσαιας τοῦ Λ. De optativo autem post praesens posito vide supra p. 62 et Goodwin. §§ 500—502. Ipsum εἰ post ποθῶ eodem modo dictum est, quo ἦν post ζητοῦσα in N. 535.

Ann. 1. Optativum orationis obliquae, sed ex indicativo ortum, in hoc exemplo legimus (de quo usu vide Goodwin. § 697):

P. 1292 (hex.) θαύμαζον, — εἰ σὺ μὴ εἴης ἀνδρὸς βουλομάχου — υἱός „mirabar ni esses“, quod in praesenti ita dicendum erat: θαυμάζω, εἰ σὺ μὴ εἴ. Notandum est, Aristophanem, qui hoc loco aperte Homerum imitatur, minus quam nos grammaticae eius gnarum fuisse: alioqui εἴης non dixisset, quoniam Homerus indicativum or. rectae non mutat in obliqua in optativum (v. Goodwin. § 671). Cf. quae diximus in Av. 977 p. 28.

Ann. 2. De optativo futuri E. 776 ob historicum tempus ex indicativo fut. orto, infra dicetur.

II. CONDICIONES GENERALES.

In *protasi* huius generis, ut in potentialibus et generalibus coniunctivo elatis, multo saepius *aoristum* optativi legimus (14 locis), quam *praesens* (5 locis, quibus unum concessivum annumero), semel utrumque (Th. 842).

In *apodosi* plerumque invenitur *imperfectum* 11 locis, quorum 7 sunt, cum in *protasi* est aoristus, 3 — cum praesens, 1 — cum utrumque, rarius *imperfectum cum* ἄν 4 locis (E. 1350. P. 212. 215. Pl. 1010), quorum 3 sunt cum aoristo in *protasi*, 1 cum praesenti, *aoristus cum* ἄν item 4 locis (A. 639. E. 571. N. 1382. L. 1236) itemque 3 cum aoristo in *protasi*, 1 cum praesenti, *plusquamperfectum cum imperfecto* coniunctum 1 loco (A. 520) cum aoristo in *protasi*.

Ann. 1. Egrege errat Petrius, qui (p. 28), si particula ἄν verbo addita sit, inter imperfectum et aoristum quidquam interesse ne-

gat. Immo vero inter impf. et aoristum, cum particula ἄν instructa sunt, idem intercedit discrimen, quod inter nudum impf. et nudum aoristum: nam imperfecto cum ἄν significatur actio diutina repetita, aoristo cum ἄν actio non-diutina repetita. Inter hunc autem loquendi usum et nudum imperfectum nihil fere interesse, recte idem demonstrat duobus locis e Pluto allatis, quorum in altero v. 977 legitur: εἰ—του δεηθείην ἐγώ,—ἅπαντ' ἐποίει μοι, in altero v. 1010 de re simillima: εἰ λυπούμενην αἰσθοιτό· με, νητάριον ἄν καὶ φάβιον ὑπεκορίζετο.

Ann. 2. Actio in praeterito repetita, praeter optativum, imperfecto quoque indicativi potest exprimi. Inter has rationes loquendi quid interesset, cum quaererem, nullum potui discrimen investigare, sed indicativi usus multo rarior est (cf. Goodwin. § 467). Atque quam nihil inter has constructiones intersit, unus clarissime docet locus, ubi de eadem fere re utrumque legimus nullo prorsus sensus discrimine: Pl. 1019 sq. Γρ.· καὶ τὰς χεῖρας παγκάλας ἔχειν μ' ἔφη. Χρ ε.· ὁπότε προτεῖνοίεν γε δραχμὰς εἴκοσιν. Γρ.· ὀζειν γε τῆς χρᾶς ἔφασκεν ἡδύ μου. Χρ ε.· εἰ Θάσιον ἐνέχεις.

Iam afferamus locos.

Praesens optativi.

E. 606 (tr.) ἦσθιον—τοὺς παγούρους,—εἴ τις ἐξέρποι θύραζε.

1350 καὶ νῆ Δί' εἴ γε δύο λεγοίτην ῥήτορε, ὁ μὲν ποιεῖσθαι ναὺς μακράς, ὁ δ' ἕτερος αὖ καταμισθοφορεῖν, τοῦτοιν ὁ τὸν μισθὸν λέγων τὸν τὰς τριῆρεις παραδραμῶν ἄν ᾤχετο. Librorum lectio valde turbata est: nam in v. 1350 omnes Velseniani exhibent contra metrum νῆ δία γ' εἰ δύο, nisi quod Venetus contra usum Atticorum, metri ut videtur causa, νῆ δι' εἰ δύο, in v. 1352 omnes consentiunt in aoristo καταμισθοφορῆσαι, sed in sequenti vocabulo variant: τοῦτων praebebat R, τοῦτον VPM, τοῦτο θ' ΓΘΔ, τοῦθ' A. In Velsenii editione εἴ γε debetur Porsono, καταμισθοφορεῖν τοῦτοιν Elmsleio. De his quid sentiam, explicabo. Ac primum quidem quod in plurimis codicibus legitur νῆ Δία γ' εἰ propter Porsoni legem (v. p. 16 sq.) suspectum est. Itaque γέ transponendum est. Sed quonam transponendum? Porsonus γέ agglutinavit ei particulae. Obloquitur Reisigius (Coni. p. 255), quod δύο sit acuendum, non ipsa condicionis particula, scribi-que iubet: νῆ Δι' εἰ δύο γε λεγοίτην. Hinc optime discas, quantum ho-

minum opinionibus tribuendum sit: nec enim ego video, cur δύο magis quam εἰ acuendum sit, nec vero facile Aristophanes ita scribere potuit: nam Reisigii coniectura eius legi metricae repugnare videtur. Bachmannus quidem (Philologus, V Suppl. p. 248 sq.) omnibus fabulis diligentissime pertractatis, tres omnino locos repperit, ubi tribrachus in tertio senarii pede ita conformatur, ut priora eius tempora vocabulo bisyllabo vel fine polysyllabi contineantur, tertium autem monosyllabo vel initio sequentis, ut igitur ictus in ultimam brevem cadat: A. 71 σφόδρα γάρ. Av. 1588 περὶ πολέμου. L. 993 εἰδότες με. Quorum primum in eo excusationem habere dicit, quod illo tribracho responsum incipiat (ceterum hoc loco Meinekeus, ex Mehleri coniectura, dedit σφόδρα τάρ', quod tribrachum quidem tollit, sed anapaestum in tertium pedem immittit, quod malum illo nescio an etiam peius sit). In altero loco ex optimorum librorum vestigiis recte edi περὶ τοῦ πολέμου. In tertio denique loco illud etiam offensioni esse, quod encliticam trisyllabum vocabulum praegrediatur, contra consuetudinem Aristophanis, qui in talibus tribrachis bisyllabam vocem soleat praepondere encliticae; recte igitur recentiores editores cum Porsono scribere εἰδότες ἐμέ. His quae dixi satis, opinor, refutatur Reisigii correctio. Veniamus ad alias. Brunckius interponi iussit pronomen σοί: Δία γ', εἰ δύο σοι λεγοίτην (unde Bergkii fecit Δία γ' εἰ σοι vel Δί' εἰ σοι δύο), quod expressum oportuisset, cuinam ista dicerent, quae sequuntur, duo oratores. Huic recte opponit Reisigius isto additamento nihil opus esse, quod ex v. 1340 verba ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ animo iam teneat Agoracritus. Praeterea in Brunckii commento anapaestus ita conformatus in tertio pede fere ab Aristophanis consuetudine abhorret: nam, ut observavit Bernhardius (p. 281), „bisyllabae omnes praeter praepositiones, nisi excipiunt aliquam interpunctionem, in medio versu anapaestum ordiri non solent. Cuius legis in trimetris Aristophanis inter centenos anapaestos illos a bisyllabis incipientes perrarae exstant exceptiones“ atque in tertio quidem pede una omnino: R. 158 τίνας εἰσίν. Brunckii igitur emendatione locus parum emendatur. Denique Brunckii Bergkiiue coniecturae etiam eo damnandae sunt, quod si νῆ Δία γ' εἰ relinquitur, Porsoni lex violatur; sin autem νῆ Δί' εἰ scribitur, γέ omnino ex hoc versu expellitur, quod hic adesse, sive εἰ sive alii voci appositum, ex Aristophanis consuetudine necesse est, ut ostendit Blaydesius in ann. cr. ad Pl. 1010 et Bambergius 1885, p. 18.

Est praeterea haec correctio: Δι' ὅτε γε, quam Elmslei esse ferunt: sed ne hanc quidem probaverim: nam praeterquam quod illius ὅτε nulum vestigium est in codicibus, Ar. in enuntiatis iterativis aut εἰ aut ὁπότε aut ἐπειδή cum optativo coniungere solet, ut infra videbimus; ὅτε semel posuit Ec. 270. Restat igitur Porsoni εἰ γε, quod ab Ar. profectum pro certo affirmare non equidem audeo, tamen omnium, quae quidem adhuc prolata sint, veri simillimum puto: nam εἰ γε, quamvis rarum sit, tamen offendere non posse supra p. 65 ostendi. — Iam veniamus ad v. 1352. Hic veteres editores legebant τοῦτον, quod cum τὸν τὰς τριῆρεις coniungebant (ubi cum alia, tum anapaestus tripartitus aliquid offendit: v. Bernhaldi p. 249 sq.). Elmsleius coniecit τοῦτοιν, quod Meinekeus et Velsenus receperunt. Qui cur dualem reponi necesse esse existimaverit, cum Ravennatis τούτων retineri posset, non satis intellego: nam numerum pluralem a duali exceptum contraque cum alibi habes, tum in titulo Attico anni 409, a Meisterhansio n. 1375 allato, ubi scriptum est: φιάλα ἀργυρὰ σταθμὸν τούτων, cf. Av. 367—9 ἄνδρε — τῶνδε. Sed noli Kockio credere, qui, ut aoristum καταμισθοφορῆσαι servaret, τῶνδε pro τούτων substituit, Kruegeri Gr. 51, 7, 2. 3' citans, qui tamen disertissime docet, eum pronominis ὅδε usum, quo ad antecedentia referatur, ex prosae orationis scriptoribus fere apud Thucydidem et Herodotum reperiri (cf. Kuehnerum ad Xen. Mem. 1, 2, 3). Sed neque τοῦτον neque τούτων neque τοῦτοιν neque τῶνδε Aristophanem scripsisse contendo. Quid enim est καταμισθοφορεῖν? In scholiis legimus: εἰς μισθὸν ἀναλῶσαι, μισθὸν διδόναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς δικαστηρίοις, τὸν δικαστικὸν καὶ τὸν ἐκκλησιαστικόν. Hinc qui τοῦτον, τούτων, τοῦτοιν, τῶνδε scribunt aut, priore explicatione scholiastae neglecta, alteram asciscunt, ut Ribbeckius, qui verbum ita interpretatur: „Richter- und Versammlungs-Sold zahlen“, aut, si priorem sequuntur, tacite aliquid incertum unde supplent, ut Kockius: „*die Einkünfte des Staates ganz und gar auf Richter- und Ekklesiastensold verwenden*“. At tamen veram esse priorem solam scholiastae interpretationem, analogia omnium eiusmodi verborum docet: talia enim cum κατὰ praepositione composita consumptionem alicuius rei in id, quod ipso verbo exprimitur, significant, ubi Germani *ver*, nos *pro* praefigere verbo solemus. Multa huiusmodi collegit Zeunius ad Vigerum p. 638 maximeque Frohbergerus in appendice ad Lysiae or. XIV, 27. Haec sunt: κατακυβεύειν rem alea perdere προηγρᾶν, καθιπποτροφεῖν rem

perdere equis alendis, καταλείπουργεῖν muneribus edendis rem familiarem minuere, καταρραυεῖν, καταριστάν, καταμωραίνειν, καταληρεῖν, καταφροντίζειν, καταχορηγεῖν, κατεσθίειν, καταβιβρώσκειν, καταπίνειν, καταχαρίζεσθαι, καταπαιδεραστεῖν, καταμισθοφορεῖν, καθηδυναθεῖν etc. Quorum usum cum apud scriptores considerarem, ubique sine exceptione vidi iis, ut verbis transitivis, si active dicta sunt, accusativum obiecti aut apponi aut ex antecedentibus intellegi. Ubi, quaeso, est hoc obiectum nostro loco aut unde audiri potest? Quod si obiectum necessarium est, quid restat, nisi ut τοῦθ' codicis Parisini pro genuina scriptura habeatur? Huc aliud accedat, quod de illis verbis observavi: longe plurimis locis verba illa aut in aoristo aut in perfecto aut in plusquamperfecto posita sunt, id quod optime eorum significationi convenit. Quod etsi ipsum non magni est momenti, tamen hic, cum id agatur, utrum aoristum, qui in codicibus legitur, retineamus, an cum Elmsleio praesens reponamus, nonnulli momenti debet esse. Ne multa, scribendum est e codice Parisino καταμισθοφορήσαι τοῦθ', * quo ducit etiam prava scriptura codicum ΓΘΔ τοῦτο θ', quae haud dubie orta est ex τοῦτο et suprascripto θ' **. Ex eodem τοῦτο, antiquo more sine elisione scripto ***, τοῦτον, quod in codicibus VPM legitur, natum est, quod librarii, ut saepe solent, hiatus evitandi causa atque ut pronomē ad proximum τὸν τὰς τῇρῃς accommodarent intulisse videntur. Ex τοῦτον vero profectum est τοῦτων Ravennatis, cuius originem vel accentus circumflexus satis indicat. Quibus expositis, restat ut lectionem nostram interpretemur. Ac primum quidem καταμισθοφορήσαι, ut supra dixi, hoc significat: „consumere (aliquam pecuniam) in mercedem (in comitiis et iudiciis dandam)“. *† Quae sit haec pecunia, pronomine τοῦθ' significatur, quo quid indicetur, ex tota praecedente sententia

* Hanc scripturam Bentleio quoque, criticorum facile principi, probatam fuisse video.

** Madvigius in Emendationibus Livianis p. 18 sq. (ed. I) aliquot eiusmodi errores collegit, ut ex *rariſque* et suprascripto *verutis* (Liv. X, 29, 7) ortum est *ve rariſque rutis*.

*** Huius rei multa exempla attulit ex antiquissimis Menandri fragmentis, nuper repertis, saeculi fere IV, Jernstedtius noster, professor Petropolitae, in libro optimo, qui inscribitur „Πορφύριεῦς ἀπομνημονεύματα ἐκ τῆς Ἀττικῆς κωμῆς“, Petropoli edito a. 1891; vide eius p. 47.

*† Mirum in modum Dindorfius hanc vocem interpretatur: „pecuniam impendere stipendio militum mercenariorum“: quasi hic de militibus agatur.

intellegitur: est autem τὸ δαπάνημα εἰς τὰς ναῦς, ut recte Brunckius vidit. Durius hoc est, fateor; sed in cottidiano simplicique sermone nihil offensionis habet: nam sensus facillime intellegitur: ac saepe ipsi loquentes talia admittimus. Iam vero redeamus ad propositum.

Av. 508 (an.) ὥστ' εἴ τις καὶ βασιλεῖοι, — ἐπὶ τῶν σκήπτρων ἐκάθητ' ὄρνις, qui locus optime iis opponi potest, qui condicionales sententias iterativas fere pro temporalibus habent: nam haec sententia condicionalis, ut aliae, quae locutione εἴ τις duuntur, fere sententiae relativae vel etiam substantivi vice fungitur.

L. 1236 εἰ μὲν γέ τις ἄδοι Τελαμώνος, — ἐπηνέσαμεν ἄν.

Concessivum enuntiatum habemus in

N. 965 (an.) ἔδει — βαδίζειν — τοὺς κωμήτας γυμνούς, καὶ κριμνώδη κατανίφοι.

Aoristus optativi.

A. 520 εἴ που σίκυον ἴδοιεν, — ταῦτ' ἦν μεγάρικὰ κατέπρατ' αὐθημερόν. 639 (an.) εἴ — τις — λιπαρὰς καλέσειεν Ἀθήνας, ἡῦρετο πᾶν ἄν.

E. 423 (tetr. iamb.) εἰ — ἴδοι τις, — τοὺς θεοὺς ἀπώμυνν, quod recte a Bentleio restitutum est pro ἀπώμυνον codicem, de quo vide Rutherfordium ad Babrium p. 53. Cf. Meisterhans. p. 153.

571 (tr.) εἰ — πέσοιεν εἰς τὸν ὠμόν, — τοῦτ' ἀπέψῃσαντ' ἄν.

N. 970 (an.) εἴ — τις — βωμολοχεύσαιτ' ἢ κάμψειν τινα καμπήν, — ἐπετρίβετο. 1382 (tetr. iamb.) εἰ μὲν γε βρῦν εἴποις, — ἄν πιεῖν ἐπέσχοι.

P. 212—5 εἰ μὲν οἱ Λακωνικοὶ ὑπερβάλοιντο μικρόν, ἔλεγον ἄν. — εἰ δ' αὖ τι πράξαιτ' ἀγαθὸν ἀττικωνικοί, καλῶθιεν οἱ Λάκωνες εἰρήνης πέρι, ἐλέγет' ἄν ὑμεῖς εὐθύς, ubi πράξαιτ' pro πράξαντ' recte repositum est, quia et secunda persona verbi sensu requiritur et medium in tali locutione soloecum est; item verum simile est, quamquam necessarium non est; ἀττικωνικοί pro ἀττ. ex Kruegeri gr. 50, 8, 13 et 15 (cf. etiam Bachmann. Coni. p. 43 sq. Fuller. p. 39 et 67): nam etsi nomen, pronomini personali appositum, articulo plerumque ornatur (ut A. 329 τοῖς Ἀχαρνικοῖσιν ἡμῖν), tamen est ubi eo careat (ut L. 760 ἐγὼ — τάλαινα), atque universe in numero plurali nominum gentiliciorum articulus modo additur modo non additur.

677 εἴ — ποτ' ἐξέλθοι στρατιώτης, εὐθέως ἀποβολιμαῖος τῶν ὅπλων ἐγίγνετο.

Av. 1490 (lyr.) εἰ — ἐντύχοι τις — Ὀρέστη, γυμνὸς ἦν.

Pl. 977 εἷ — του δεηθείην ἐγώ, ἅπαντ' ἐποίει — μοι. 1010 καὶ νῆ Δί' εἰ λυπουμένην αἰσθοιτό με, νητάριον ἄν καὶ φάβιον ὑπεκορίζετο, ubi νητάριον recte pro νιτάριον restitutum esse videtur, sed de φάβιον, quod pro βάβιον a Meinekeo (Vind. p. 220) substitutum est, dubito. Quod vulgo legitur φάτιον, a Bentleio datum, cum proceleusmaticum faciat cum proxima voce, nonnihil suspectum est, quamquam tam bene inventum est, ut metrica difficultas neglegi possit. Ceterum post λυπουμένην particulam γέ, in R omissam, ex VAU addendam esse recte vidit Bambergius 1885, p. 18. Cf. quae supra diximus p. 72.

Ann. 1. Praeterea sunt in Thesm. tres loci, ubi εἰ cum optativo repetitionem non in praeterito, ut solet, sed in praesenti significat, ut idem quod ἐάν cum coniunctivo valeat. In causa est quod illa enuntiata verbo χρῆν subiecta sunt, quod formam praeteriti habet, sed significationem praesentis.

Th. 832 — 6 (tr.) χρῆν γὰρ ἡμῶν εἰ τέκοι τις ἄνδρα χρηστὸν τῇ πόλει, — λαμβάνειν τιμὴν τινα. — εἰ δὲ δειλὸν καὶ πονηρὸν ἄνδρα τις τέκοι γυνή, — ὑστέραν αὐτὴν καθῆσθαι — τῆς τὸν ἀνδρεῖον τεκούσης, ubi χρῆν in v. 832 recte restitutum est pro χρή codicum, ut ex v. 842 χρῆν et 835 ἤγομεν apparet; item in v. 836 recte εἰ pro ἦν Porsonus correxit. 842 (tr.) ἦ χρῆν, εἰ δανείσειέν τιμι καὶ τόκον πράττειτο, δίδόναι μηδέν' ἀνθρώπων τόκον, ubi item in libris perperam legitur ἦν. Optativis praeteritam repetitionem significari non posse quivis videt. Neque veri simile est ad futurum pertinere condiciones: nam primum apodosis irrealis est, quae est rarissima condicionum forma (vide Goodwin. § 508), deinde protasis potentialis a sententia loci aliena videtur (v. quae p. 60 disputavimus), tum nusquam apud Ar. quidem vidimus alternatas, quas dicunt, condiciones futuras optativo potentiali efferri (εἰ μὲν..., εἰ δέ), id. quod in generalibus facile fit (ut P. 212—215). Denique totius loci ratio postulat, ut his enuntiatis actiones in praesenti repetitae significentur: „oportebat enim, si qua utilem civitati virum peperisset, affici honore aliquo“ etc.

Ann. 2. Dubius haereo, quo referam locum

Fr. 592,1 πλὴν εἷ τις πρίαιτο — βασκάνιον.

C. Condiciones irreales.

Cum quis non esse aliquid vel non fuisse (vel non futurum esse) scit ille quidem, sed coniecturam facit de eo, quod esset vel fuisset, si illud fieret vel factum esset, Graece ad hoc exprimendum ponitur in protasi ei cum indicativo praeteriti (imperfecti, aoristi, plusquamperfecti), in apodosi praeteritum cum *äv* plerumque coniunctum. Quas condiciones ego, ut alii, *irreales* appello.

Vulgo docent, imperfecto et in protasi et in apodosi eum rerum statum significari, qui nunc esset, 'si servata esset condicio, sed qui re vera non sit, propterea quod illud alterum ipsa re non fiat; aoristum autem de tali rerum statu praeterito dici. Futuras vero res hac condicionis forma nullo pacto significari posse censent. Falsam esse hanc doctrinam statim demonstrare conabor.

Ac primum quidem imperfectum utrobique de re praeterita tam saepe usurpatur, ut pro exceptione haberi, ut illi docent, non possit. Veluti apud Aristophanem

a) imperfectum et in protasi et apodosi ad praeteritum his locis pertinet: A. 137. E. 506. L. 516. (R. 1374, v. infra);

b) imperfectum in protasi, cum in apodosi est aoristus rem praeteritam indicans, et ipsum ad praeteritum pertinet: P. 908. Av. 786 (ubi agitur de spectatore aegre impatienterque assistente tragico actui, qui comoediae actum antecedeat). 1223. L. 1025. R. 1374 (ubi in apodosi et aoristus et imperfectum una invenitur). Ec. 407;

c) imperfectum in apodosi, praecedente in protasi item imperfecto, ad quodlibet tempus pertinente, rem praeteritam indicat in N. 1056;

d) imperfectum in apodosi, cuius protasis aoristo elata est, ad praeteritum spectat in A. 138 (quem supra quoque attuli) (et 541?).

Ad praeteritum haec spectare, ex iis, quae opponuntur, discimus, ut in L. 516 cum dicitur: *κᾶν ᾤμωζές γ'*, *εἰ μὴ ὀίρας* „et plorasses (vel plorares), nisi tacuisses (vel taceres)“, intellegendum est: „propterea non plorabas, quod tacebas“.

Itaque ex 26 enuntiatis, quorum protasis imperfecto elata est, in apodosi item imperfecto aut aoristo posito, et 7 enuntiatis, ubi in apodosi est imperfectum, in protasi autem aoristus, ex 33 igitur enuntiatis 10 (quod tertiam fere partem totius numeri facit) ita comparata sunt, ut imperfecto res praeteritae significantur.

Neque aoristus semper, ut vulgo docent, ad praeteritum pertinet. Veluti in Th. 793, ubi mulieres viros irrident, qui cum feminam malum esse dicant, uxores suas nihilo minus diligentissime custodiunt: οὓς χρῆν σπένδειν καὶ χαίρειν, εἴπερ ἀληθῶς ἐνδοθεν τῆρετε φρουδὸν τὸ κακὸν καὶ μὴ καταλαμβάνει' ἐνδον, quis, quaeso, aoristo rem praeteritam significari putet? Similis ratio est protasis Ec. 735 εἰ τὸ φάρμακον ἔψουσ' ἔτυχες, * ubi si v. ἔτυχες omisisset Ar., sine dubio dixisset εἰ ἤψες. Ut iis locis aoristi actio in omne tempus valet, ita in R. 542 aoristum et imperfectum in protasi et apodosi vix quisquam de praeterito et praesenti accipiat, sed aut de futuro aut de quolibet tempore: οὐ γὰρ ἂν γέλοιον ἦν, εἰ Ξανθίας μὲν—ἤτησεν ἀμὰδ', ἐγὼ δὲ—τοῦρεβίνθου ὄραττόμην οὗτος δ'—εἶδε, κἄτ. ἐκ τῆς γνάθου—μουξέκοψε τοὺς χοροὺς τοὺς πρόσθιους; Bacchus enim de futuro tempore cogitare videtur, sed quae dixit in omne tempus valent: nam quolibet tempore ridiculum videretur, si quid tale accideret.

Luculentissimum exemplum aoristi in apodosi, ad praesens vel quodlibet tempus pertinentis, habemus in (Xen.) Reip. Ath. I, 140: εἰ νόμος ἦν τὸν δοῦλον ὑπὸ τοῦ ἐλευθέρου τύπτεσθαι,—πὸ ὁλλάκις ἂν οἴηθεις δοῦλον εἶναι τὸν Ἀθηναῖον ἐπάταξεν ἄν: opponitur enim ἄλλ' οὐ τύπτει, ὅτι κτλ.

Aperte de re futura accipiendus est uterque aoristus in Ec. 191 χαριέντά γ' ἂν ἔδρασας, εἰ τοῦτ' εἶπας ἐν τῇ κκλησίᾳ: nondum enim cōntio fuit, sed futura est: timet igitur Praxagora, ne mulier, quae modo per Venerem iuravit, idem in cōntione faciat. Eodem sensu dictus est aoristus cum ἂν in Ec. 134 τοιαῦτ' ἂν ἡμᾶς εἰργάσω κἀκεῖ (h. e. ἐν τῇ κκλησίᾳ). Nec dubitari potest, quin aoristus in apodosi de futura re dictus sit in E. 1276, ubi comicus se excusat, quod Aripkradi, homini nequissimo, maledicturus, fratris quoque eius Arignoti, viri optimi, mentionem facere cogatur: εἰ—ἄνθρωπος—ἦν ἐνδοχος, οὐκ ἂν ἀνδρὸς ἐμνήσθην φίλου. Alio loco Av. 790, ubi commoda enumerantur, quae spectatores, si essent alati, capere possent, protasis ipsa praesenti indicativi elata ostendit, aoristos et imperfectum cum ἂν in apodosi, quippe quae protasim necessario sequantur, ad futurum spectare: εἴ τε Πάτροκλείδης τις ὑμῶν τυγχάνει χεζητιῶν, οὐκ ἂν ἐξίδισεν εἰς θοιμάτιον, ἀλλ' ἀνέπτετο, κάποπαρ-

* Inter imperfectum et aoristum verbi τυγχάνειν quam tenuē ac nescio an nullum sit discrimen, optime discas comparato hoc λόγῳ cum Ec. 407 εἰ παρῶν ἐτύγχανον.

δὼν κἀναπνεύσας αὐθις αὐτὸν κατέπτeto· εἴ τε μοιχεύων τις ὕμῶν ἐστὶν ὅστις τυγχάνει, κἄθ' ὁρᾷ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς ἐν βουλευτικῷ, οὗτος ἂν — ἀνέπτeto, εἴτα βινήσας ἐκείθεν αὐθις αὐτὸν κατέπτeto, ubi ad omnes aoristos et imperfectum cum ἂν altera protasis ex antecedentibus intellegitur: εἰ ἦν ὑπόπτερος. Neque aliter nisi de futuro accipi potest aoristus cum ἂν in Av. 1692 εὖ γε μέντ' ἄν διετεῖθην (frustra Meinekeus, Hamakerum secutus, διετίθην), cuius protasis εἰ μεθ' ὕμῶν ἦα ex praegressis intellegitur. Iubenti enim Neptuno secum in caelum ascendere Hercules male sibi se consulturum dicit, si carnibus relictis cum iis proficiscatur. Huc fortasse referendus est aoristus et imperfectum in protasi et apódosi loci lepidi V. 1437, ubi mulier Sybaritis echino fracto, qui eam in ius vocabat, haec dicit: εἰ,—τὴν μαρτυρίαν ταύτην ἑάσας, ἐν τάχει ἐπίδεσμον ἐπρίω, νοῦν ἂν εἶχες πλείονα, cui loco simillimus est alter, optativo elatus, V. 1404 εἰ — ἂντ' ἰ τῆς κακῆς γλώττης ποθὲν πυροῦς πρίαο, σωφρονεῖν ἂν μοι δοκεῖς. Opponi videtur: „non tamen emes neque igitur mentem habebis“ (cf. Av. 1371).

Haec omnia ad futurum pertinere opposita docent. Veluti in Ec. 191 haud dubie opponitur: „non tamen re vera haec dices neque ideo haec lepida nobis facies“.

Similes locos haud paucos ex tragicis collegit A. Winterus (De modorum etc. p. 16), quamquam de multis locis difficile esse dicit certi quidquam statuere: Aesch. (Dind.) Suppl. 288. Soph. (Dind.) Ant. 755. O.R. 402. 1386 (?). O.C. 905. 1348. Eur. (Nauck.) Alc. 357. 737. Med. 1351. Hipp. 1022. 1042. H. F. 232. 436. 655. Hel. 75. 1622. Phoen. 1561. I. A. 1211. Huc addo aoristum cum ἂν ex Soph. O. R. 1372 (ἂν προσεῖδον) et impf. cum ἂν ex Eur. Alc. 296 (ἂν ἔζων). Bonum eiusmodi exemplum apud Lucianum quoque vidi (Dial. Meretric. 2, 4 ad fin.), ubi Myrtium meretrix Pamphilo amatori suo, quem timebat ne aliam duceret uxorem, postquam frustra se timuisse ex illo cognovit, haec dicit: ἀπέσωσας, ὦ Πάμφιλε· ἀπήγξάμην γὰρ ἂν, εἴ τι τοιοῦτο ἐγένετο. *

* Latine quoque imperfectum coni. in talibus de re futura dici posse auctor est Riemannus (Synt. Lat. § 207, n. 1), qui haec affert istius usus exempla: Tac. Ann. 12, 37 „supplicium mei oblivio sequeretur (=sequatur)“ et Cic. Tusc. 1, 41, 98 „quanta delectatione autem afficerer, cum Palamedem, cum Aiace, cum alios iudicio iniquo circumventos convenirem“, quod a Platone Cicero convertit: Apol. 41 A B ἐμοιγε—θαυμαστή ἂν εἶη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὅποτε ἐν τούτοις Παλαμήδει καὶ Αἴαντι etc.

Plures igitur loci sunt, quam ut aut omnino negligi aut exceptionum numero haberi possint. Itaque si imperfecto et imperfectum et futurum opponitur, aoristo autem saltem aoristus et futurum (etiam praesens sine ullo sententiae damno opponi potest), si denique est ubi dubius haereas, ad quod tempus referas condicionem (ut A. 541. Av. 1223), restat, ut legem illam parum recte datam statuamus atque Graecos in aoristo et imperfecto in talibus eligendo non tempus condicionis, sed aliud quidpiam attendisse putemus.

Quid igitur inter aoristum et imperfectum in his condicionibus interesse statuamus? Et hic ipse eorum apud scriptores usus et reliqui usus analogia disertissime docet, aoristum et imperfectum hic, ut alibi, specie actionis inter se differre, ut imperfecto actio diutina vel saepius repetita, aoristo non-diutina designetur. Temporis vero, ad quod condicio pertinet, Graeci, ut nos, nullam rationem habuerunt, ut si quis talem condicionem ad praesens etiam pertinentem afferat, aoristo uti possit, si actionem non-diutinam esse velit. Quodsi de futuro rarius irrealis forma dicitur, causa est, quod propter ipsam rerum naturam, ut mox viderimus, in futura condicione illa forma non saepe opus fuit. Nam futurae condiciones, ut supra vidimus, etiam indicativo futuri, coniunctivo, optativo enuntiantur. Videamus igitur, quid inter potentiales et irreales condiciones intersit. Harum longe plurima pars ita comparata est (quo pertinent omnes tragicorum loci et ex Aristophaneis E. 1276 et Av. 790), ut in protasi, imperfecto elata, de eo agatur, quod praesenti rerum statui contrarium sit obstetque, ne aliud fiat, de quo agitur in apodosi. In ceteris exemplis (Av. 1692). Ec. 191. (V. 1437). Lucian. Dial. Meretric. 2, 4, in quibus utrumque membrum ad futurum pertinet, itidem praesens rerum status actionem protasis ideoque apodosi fieri prohibet, id quod aut ex ipsis verbis aut e tota loci sententia intellegitur. Longe alia ratio est potentialium condicionum. Hic neque praesens rerum status respicitur, et utrumque enuntiatum semper ad futurum spectat, et is qui loquitur plerumque non dubitat, quin utrumque fieri possit, atque etiam si de aliqua re naturae contraria dicit, hoc quodammodo obliviscitur fereque posse fieri fingit. Ne multa: hic nihil opponitur, ibi semper intellegitur illud re vera fieri non posse.

Sed est ubi ad sensum nihil referat, utrum dicas, veluti in V. 1404 et 1437, quos locos supra attuli, aut in Platonicis Prot. 311

B. C. D, a Goodwino § 414 allatis, εἴ τις σε ἤρετο, τί ἂν ἀπεκρίνω; et εἰ οὖν τις ἡμᾶς ἔροτο, τί ἂν αὐτῷ ἀποκρινάιμεθα; *

Plusquamperfecti usus in enuntiatis condicionalibus admodum angustis finibus circumscriptus est. Semel enim legitur in apodosi L. 1099, cuius protasis aoristum habet, ter in protasi N. 1347. Th. 596. 1119, in apodosi aoristo aut imperfecto posito. In his omnibus propriam vim suam retinet, ut statum, qui actionem sequitur, significet ac simillime imperfecto adhibeatur. (Verba κεῖσθαι et καθ-ῆσθαι, ut alibi, pro praesentibus habeo).

In *apodosi* Ar. constanter praeterito indicativi ἂν particulam addit, exceptis duobus locis Th. 793 et Pl. 586, ubi legitur (ἐ)χρήν, quod hac particula carere solet. Bis invenimus additam particulam, ubi etiam abesse poterat: L. 2 ἦν ἂν (v. Goodwin. § 416) et V. 706 ῥᾷδιον ἦν ἂν (?).

Numeros et rationem temporum protasis et apodosis hac tabula describam:

P r o t a s i s.	A p o d o s i s.					
	Impf. cum ἂν.	Impf. sine ἂν.	Aor. cum ἂν.	Aor. et imperf. cum ἂν.	Plqp. cum κα.	abest.
Imperfectum 28	15 **	2	9	1	—	—
Aoristus 13.....	8	—	3	—	1	1
Impf. et aor. 2.....	1	1	—	—	—	—
Plqp. 3.....	1	—	2	—	—	—

* Idem ad Latinorum quoque usum valere, docet Riemannus (Synt. Lat. § 206, n. 2), qui haec duo exempla comparari iubet: Cic. Cat. 1, 8, 19 „haec si tecum—patria loquatur, nonne impetrare debeat?“ et Cic. Div. in Cacc. 5, 19 „Sicilia tota, si una voce loqueretur, hoc diceret“.

** Huc refero infin. praes. cum ἂν in or. obl. E. 1176.

Εἰ cum imperfecto coniunctum.

In *apodosi*, ut ex tabula cognoscas, plerumque est impf., rarius aor. cum ἄν, semel utrumque, bis ἔχον sinē ἄν, semel inf. praes. cum ἄν in or. obl. Semel Ec. 219—220 uni *apodosi* subiecta est duplex protasis. Bis A. 137. P. 908 in *apodosi* legimus οὐκ ἄν, ut verbum ex praecedentibus audiatur.

Iam afferamus locos.

A. 137 Θ ε ω ρ· χρόνον μὲν οὐκ ἄν ἦμεν ἐν Θράκη πολύν. Διὰ δὲ οὐκ ἄν, εἰ μισθόν γέ μὴ ᾿φερεις πολύν.

E. 506 (an.) εἴ — τις — τῶν ἀρχαίων — ἡμᾶς ἠνάγκαζεν — παρὰ βῆναι, οὐκ ἄν φαύλως ἔτυχεν τούτου, ubi v. Kock. 1176 οἶε — οἰκείσθ' ἄν — τήνδε τὴν πόλιν, εἰ μὴ (ἡ θεός) — ἡμῶν ὑπερείχε τὴν χύτραν. 1276 (tr.) εἰ — ἄνθρωπος (ll. ἄνθρ.) — ἦν ἐνδηλος, οὐκ ἄν ἀνδρὸς ἐμνήσθην φίλου.

N. 231 εἰ — τάνω κάτωθεν ἐσκόπουν, οὐκ ἄν ποθ' ἡῦρον. 1056 (tetr. iamb.) εἰ — πονηρόν ἦν, "Ὀμηρος οὐδέ ποτ' ἄν ἐποίει τὸν Νέστορ' ἀγορητὴν ἄν.

V. 344 b (lyr.) οὐκ — ἄν ποτε — τοῦτ' ἐτόλμησεν λέγειν, εἰ μὴ ξυνωμότης τις ἦν. 706 (an.) εἰ — ἐβούλοντο βίον πορίσαι τῷ δήμῳ, ῥάδιον ἦν ἄν.

708 (an.) τούτων εἴκοσιν ἄνδρας βόσκειν εἴ τις προσέταπεν ἐκάστη, δύο μυριάδ' ἄν τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγῷσι. Ita Meinekeus edidit, recepta Dawesii coniectura προσέταπεν pro προσέταξεν et Dobraei μυριάδ' ἄν pro μυριάδες. Quarum illa haud dubie falsa est, haec unice probanda. Aoristum enim in imperfectum propterea mutaverat Dawesius, quod in re praesenti aoristo nullum locum esse existimabat. Quod quam falsum sit, supra ostendimus. Quamquam hic aoristus etiam de praeterito tempore accipi potest: „si quis imperasset, nunc viverent“ (sed quia nemo imperavit, nunc non vivunt). — Alia est ratio versus proximi. Duae res hic offendunt: ἄν omissum in *apodosi* condicionis irrealis et pluralis μυριάδες cum δύο consociatus. Atque ἄν particula quam hic necessaria sit * quamque

* De eius omissione vide Goodwin. §§ 431. 432.

saepe in codicibus omittatur *, notissima res est, atque in ipso Ravennate plus duodecim locis omissam esse auctor est Poekelius (N. Jahrb. v. 137, p. 252); de constructione autem verbi δύο apud Ar. exposuit Bachmannus in Specimine lex. Ar., quam quaestionem hic retractabo. Δύο, sive nominativus est casus sive accusativus, duobus aut tribus locutionibus exceptis, constantissime apud Ar. cum quali numero nominum omnis generis coniungitur, quae constructio 30 locis invenitur. ** Ac *primae* declinationis nomina cum δύο consociata haec legimus: κλέπτης V. 928, ξυνθιασώτης Pl. 508, πρεσβυτης Av. 320. Pl. 508, — πώλης E. 133, ξυνοικία E. 1001, πόρνη A. 527; *secundae*: δίφρος Fr. 348, (θάνατος) Pl. 488, κόπος R. 1268, κύβος R. 1400, νεκρός R. 1405, όβολός V. 52. 1189. R. 140. 141. Fr. 44, τρόπος N. 483, θρίον R. 134, κακόν N. 1060, κρόμμυον Ec. 307, δξύβαφον Fr. 70; *tertiac*: άνήρ Pl. 441, άρμα Av. 1127. R. 1405, δράκων Pl. 733, έπος *** R. 1410, πρέσβυς Fr. 639, ρήτωρ E. 1350, σκευός E. 983; adde τώ—δύο V. 362. Excipiuntur haec tria: δύο δραχμάς A. 66. 90. 159. 161. R. 173. 176. Fr. 614, ήμέραι δύο, δύ' ήμέρας N. 1182. 1189. 1223, δύ' ή τρείς: ψυχάς P. 829. μνάς L. 1052. κακά Th. 474. χύτρας R. 506. όρχηστρίδες έτεραι R. 515,

* Vide Brunnkii notam ad h. l.: „Vides imperitos illos librorum exscriptores millies in poetis contra metri rationem particulam illam omisisse: quidni idem contigisse credas in solutae orationis scriptoribus“. Adde, quod de hac re Cobetus, vir in codicibus multum versatus, protulit (V. L. p. 100): „Nulla est vocula quae facilius intercitat: eius salus saepissime a tenui lineola pendeat, ut oculatiores etiam, quam scribae describendi taedium vix devorantes, dubii haereant utrum ΜΑΛΙΣΤΑ an ΜΑΛΙΣΤΑ id est μάλιστ' άν scriptum sit in codice, quem teneant manibus. Levissima de causa άν perit, sive quid praecedit sive sequitur quod non multum discrepet, particula absorbetur“. Ad Aristophanem quoque haec valere, cognoscas ex varietate scripturae Ec. 141, ubi pro genuina lectione τοσαυτ' άν εϋχοντ' (= ηϋχοντο) libri vitiose habent: τοσαυτά γ' εϋχοντο R, τοσαυτά γ' εϋχονται A, τοσαυτά γ' εϋχοντ' B, τοσαυτ' εϋχονται Γ, τοσαυτ' εϋχοντ' N, quae omnia credo ex ΤΟΣΑΥΤΑ ΕΥΧΟΝΤΟ fluxisse, postquam lineola suprascripta evanuisset, cum alii hiatus evitandi causa γ', ut solent, insererent, alii α eliderent.

** Δυοίν, ut apud ceteros, sic apud Ar. semper dualem requirit: E. 318. V. 1207. Av. 1625. Ec. 1096. Fr. 14.

*** Ceterum pro έπη, σκευή, quae formae dualis in codicibus hic ut alibi leguntur, scribendum esse έπει, σκευει recte docet Blassius (in III ed. Kuehneri grammaticae Gr. I, § 123, n. 5) aliique; pro pluralibus autem illa haberi et analogia vetat et χρησιμω in E. 983 adiectum.

quae locutio, cum τρεῖς adiectum habeat, proprie huc non pertinet. Restant igitur illa duo, ubi pluralis quamvis facile, ζ deleto, in dualem corrigi possit (nusquam enim versus impedit), ab omnibus codicibus, toties in una eademque locutione consentientibus, satis praesidii habere videtur: ac fieri potest, ut in his formulis pluralis in locum dualis iam eo tempore successerit (nam nominativus et accusativus dualis nominum primae declinationis omnium primus ex Atticorum usu evanuisse videtur, ut in oratoribus demonstravit Keckius p. 206). Aliter iudico de Ec. 1064, ubi quod traditum est ἐγγυητάς σοι δύο tam facile, σ geminato, ex ἐγγυητά σ. δ. oriri potuit, ut dualem restituere fere non dubitem. Quae cum ita sint, in eo loco, unde haec disputatio profecta est, et δύο μυριάδε fere necessarium est scribere et ἄν particula utique inserenda, haec verò aliter fieri non possunt, nisi si, Dobraeum secuti, Aristophani μυριάδ' ἄν restituamus. Mendum eo natum esse puto, quod primo, cum sine elisione μυριάδε ἄν scriptum esset, ad hiatum explendum σ additum esset, postea nescio casu an consulto metri causa ἄν loco motum sit. Cobeti coniectura δύο μυριάδες τῶν δ. Ζῶεν ἄν ἐν π. λ. nec pluralem removet et sensum non ita bonum praebet et a codicibus longius abest. Iam porro progrediamur.

824 εἰ θάπτον ἐκαθίζου σί, θάπτον ἄν δίκην ἐκάλουν.

P. 734 (an.) χρῆν — τύπτειν τοὺς ῥαβδούχους, εἴ τις κωμωδοποιήτης αὐτὸν ἐπῆναι. 908 οὐκ ἄν (sc. ἔδρασας τοῦτο), εἴ τι προῖκα προσ-αγαγεῖν σ' ἔδει, ἀλλ' ἡὔρον ἄν σ' ὑπέχοντα τὴν ἐκεχειρίαν.

Av. 786 (tr.) εἴ τις ἦν ὑπόπτερος, εἶτα — τοῖς χοροῖσι — ἤχθετο, ἐκπτόμενος (ll. ἐκπετόμενος et ἐκπετάμενος) ἄν οὗτος ἡρίστησεν — κᾶτ' ἄν — κατέπτετο (ll. κατέπτato): de aoristo v. πέτεσθαι v. Cobeti V. L. p. 305. Rutherfordii Phryn. p. 373. Jernstedtii „Πορφ. στρ.“ p. 91.—1223 ἄρα — οἶσθα τοῦθ', ὅτι δικαιοτάτ' ἄν — ἀπέθανες, εἰ τῆς ἀξίας ἐτύγχανες;

L. 516 (an.) κᾶν ψμωζές γ', εἰ μὴ 'σίγας, ubi L et qui cum eo faciunt praebent ψμωξας, R recte ψμωζες.

572 (an.) κᾶν ὑμῖν γ' εἴ τις ἐνήν νούς, ἐκ τῶν ἐρίων — ἐπολιτεύεσθ' ἄν ἅπαντα, ubi Meinekeus (in ann. cr.) κᾶν (= καὶ ἐν) se malle ait. Quod neque necessarium est: nam κᾶν εἰ particulae alibi quoque una inveniuntur (v. Viger. p. 526 et 836. Coenen. p. 67. Blaydes. ad h. l.), et fortasse ab Aristophanis usu alienum, qui huic locutioni dativum sine praepositione subicere solet: A. 556. E. 1121.

L. 1124. Ec. 856. Idem apud Sophoclem El. 1328. Platon. Com. Fr. 174, 4 K. = 2, 674 (2, 4) M. Nec cum de aliis rebus agitur, quae in hominis animo inesse (ἐνεῖναι) dicuntur, usquam vidi (excepto Ec. 895) ἐν praepositionem dativo personae additam: v. E. 695 εἴ τι τῶν αὐτῶν ἐμοὶ ψευδῶν ἐνείη. 1132 καὶ σοὶ πυκνότης ἐνεστ' ἐν τῷ τρόπῳ. N. 486 ἐνεστὶ σοὶ λέγειν ἐν τῇ φύσει. V. 446 τοῦ τοις οὐκ ἐνι οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδώς. L. 545 αἷς ἐνι φύσις, ἐνι χάρις, ἐνι θράσος κτλ. 1191 οὐ φθόνος ἐνεστὶ μοι. Sed Ec. 895 οὐ γὰρ ἐν νέαις τὸ σοφὸν ἐνεστιν, ἀλλ' ἐν ταῖς πεπειραῖς.

1025 (lyr.) κεῖ με μὴ 'λύπεις, ἐγὼ σοῦ κἄν τόδε τὸ θηρίον—ἐξεῖλον ἄν, ut recte editum est pro κἄν μὴ με λυπῆς (λυπεῖς) codicum, quod et contra metrum est et sensu caret. Item vitiose R dat σοῦ γ' ἄν (cum L κἄν exhibeat); nam pronomen non modo non est augendum, sed potius accentu inclinato scribendum.

R. 489 κατέκειτ' ἄν,—εἴπερ δειλὸς ἦν. 1374 (lyr.) οὐδ' ἄν εἴ τις ἔλεγέ μοι τῶν ἐπιτυχόντων, ἐπιθόμην, ἀλλ' φόμην ἄν αὐτὸν αὐτὰ ληρεῖν, ubi ἐπιθόμην, quod versu postulatur, recte a Bentleio restitutum est pro imperfecto.

Ec. 141 τίνος χάριν τοσαῦτ' ἄν ἠῤυχοντ', εἴπερ οἶνος μὴ παρῆν; Particula ἄν, quae ab omnibus codicibus abest rectissimeque a Dindorfio restituta est, qua de causa exciderit, p. 83 dixi. — 219—220 ἢ — 'Αθηναίων πόλις, εἰ τοῦτο χρηστῶς εἶχεν, οὐκ ἄν ἐσώζετο, εἰ μὴ τι καινὸν ἄλλο περιειργάζετο; 407 ἔγωγ' ἄν εἶπον, εἰ παρῶν ἐτύχανον.

Pl. 583 (an.) εἰ — ἐπλούτει (sc. ὁ Ζεὺς), πῶς ἄν — ἀνεκῆρυπτεν τῶν ἀσκητῶν τοὺς νικῶντας στεφανώσας κοτινῷ (ll. κοτίνῳ etc.) στεφάνῳ; 586 (an.) χρυσῷ (sc. στεφάνῳ στεφανοῦν) μᾶλλον ἐχρῆν, εἴπερ ἐπλούτει.

Fr. 108, 3 (tr.) οὐκ — ἦν ἄν μικρόν, εἰ μὴ μισόδημον ἦν. 488,8 οὐδὲ (ll. οὐ) — ἄν ἀποθανόντες ἐστεφανωμένοι προῦκείμεθ',—εἰ μὴ καταβάντας — πίνειν ἔδει. 569,10 (tetr. iamb.) εἰ μὴ — ἦν (sc. λαβεῖν), οὐκ ἄν ἐπεθύμουν.

Εἰ cum aoristo coniunctum.

In *apodosi*, ut supra ostendi, plerumque est *imperfectum* cum ἄν (vide sis, quam ignarus fuerit Aristophanes grammaticae nostrae); rarius *aoristus* cum ἄν; semel L. 1099 in Laconis sermone *plusquamperfectum* cum κά; semel Ec. 390 *aoristus* cum ἄν ex antecedentibus intellegitur, negandi particula οὐδέ sola relicta; semel Ec. 735 in comparatione *apodosi* omnino abest.

Iam afferantur loci.

A. 138 χρόνον — οὐκ ἂν ἡμεν ἐν Θράκῃ πολύν, — εἰ μὴ κατένιψε χιόνι τὴν Θράκην ὅλην καὶ τοὺς ποταμοὺς ἔπηξε. 541 εἰ Λακεδαιμονίων τις — ἀπέδοτο — κυνίδιον Σεριφίων, καθῆσθ' ἂν ἐν δόμοισι κτλ.;

E. 981 (lyr.) ὡς εἰ μὴ 'γένεθ' οὗτος ἐν τῇ πόλει μέγας, οὐκ ἂν ἦσθιν σκευὴ δύο χρησίμω, ubi 'γένεθ' pro 'γένοιθ' est certa Scaligeri correctio, et metro et sententiae satisfaciens.

V. 462 (tr.) οὐ ραδίως — ἂν αὐτοὺς διέφυγες, εἴπερ ἔτυχον τῶν μελῶν — βεβρωκότες, ubi μελῶν pro μελέων correxit Brunckius, ut scilicet dactylum removeret. Quod satis probabile est: nam etsi dactylus in tetr. troch. ferri potest, ut p. 51 sq. dixi, tamen sine magna necessitate admittendus non est.

1437 εἰ — ἐν τάχει ἐπίδεσμον ἐπρίω, νοῦν ἂν εἶχες.

L. 1 εἴ τις εἰς βακχείον αὐτὰς ἐκάλεσεν, — οὐδ' ἂν διελθεῖν ἦν ἂν ὑπὸ τῶν τυμπάνων. 360 (tetr. iamb.) εἰ — τὰς γνάθους τούτων τις — ἔκοψεν, — φωνὴν ἂν οὐκ ἂν εἶχον.

1099 (Lac.) δεινά κα' πεπόνθεμες, αἱ εἶδον ἀμέ τῶνδρες. Multa hic coniecturis debentur: pro δεινά κα' πεπόνθεμες a Bergkio dato, nisi quod ille πεπ. sine apostropho scribit, codices habent omnes δεινά γ' αὐ πεπόνθαμες; quae sequuntur reposuit Meinekeus et Elmsleius pro αἱ κ' ἴδον ἀμές ἄνδρες. Quid in his verum, quid falsum sit, alii videant, qui dialecti Doricae me peritiores sunt; ego vero Bergkii emendationem ceteris praestare puto, quippe quae et lenissima sit et vere Dorica esse videatur: nam qui ἂν pro αὐ substituunt Reiskeus, Elmsleius, dialecto Doricae male consulunt; in Blaydesii lectione δεινά τοῖ κ' ἐπεπόνσεμες displicet elisio α longi ante ε: nam κα Doricum α producere (apud Aristophanem quidem) inter omnes constat; elisio autem fieri non potest, nisi in vocis exitu ante vocem vocali incipientem est aut vocalis brevis aut diphthongus: quo tandem igitur pacto α in κα eliditur? Blaydesius dicit (ad A. 762) ultimam esse ancipitem, sed nullo exemplo Aristophaneo istam opinionem confirmavit neque vero potuit confirmare. Idem addit: „nisi Dorum propriam esse statuas longae syllabae elisionem“.*

* Similiter Ahrensius (de dial. Dor. p. 382): „longae vocalis in hac particula singularis elisio certissime Dorica est“; quod confirmatur nonnullis Epicharmi locis; sed quid certi ex corruptis fragmentis colligi potest? Quamquam etiam apud hunc ista elisio ibi plerumque inveniri videtur, ubi longam syllabam versus patitur.

Sed videamus, ubi apud Ar. illud α „elidatur“. In Meinekei editione omnino 8-ies hoc inveni: A. 732. 762. 798. L. 105. 173. 180. 1005. 1098 (quibus addo nonum locum L. 1099, ubi κ, quod in libris legitur, a Meinekeo eiectum est). Quos locos cum considerarem, animadverti, constanter hōt, praeter A. 798 et L. 180, aut in thesi (sensu antiquo) fieri aut in arsi pedum imparium: ubique igitur longam syllabam metro aut postulari aut certe admitti (illud quoque notandum est, 2 locis L. 105 et 1098 Meinekeum elisione inversa usum esse: α igitur pro longa habet). Itaque repugnare videntur duo loci: sed in his illud κ valde suspectum est; nam in A. 798 κ ανις (in quarto pede) Blaydesio debetur, libris κανευ contra metrum vel καν ανευ praebentibus; in L. 180 autem, ubi Meinekeus dedit παντ' ευ κ' εχοι (in secundo pede), libri in particula variant, cum R παντα κ' εχοι, L et scholiastes παντα γ' εχοι habeant; cuius loci cum sententia non satis clara sit, ne emendatio quidem certa fieri potest (cf. Herwerden in Hermæ v. 24, p. 622). Quae cum ita sint, non elisio, sed aphaeresis aut crasis et hic et ceteris omnibus locis in hac voce facienda est. — Sed ut iam redeamus ad nostrum locum, in versu insequenti Meinekei αι ειδον non probo, quod (falso Ahrensio II, p. 42 tribuens) laudat Blaydesius omninoque reponendum censet, quia in initio verbi digamma fuerit. Sed hoc obliviscuntur viri docti, ιδειν quidem et similia digammate incipere, ειδον, quod ex εφιδον ortum est, non item. Fortasse igitur statuendum est, Doriensibus licuisse etiam in protasi κα ponere, ut Homero II. 23, 526 ει — κε — γένετο κτλ. (Goodwin. 437).

Ec. 191 χαρίεντά γ' αν εδρασας, ει τουτ' ειπας εν τη κκλησία.

390 Βλ ε. ουδ' αρ' αν εγω λαβοιμι νυν ελθων; Α ν. ποθεν; ουδε μα Δι' ει τοτ' ηλθες κτλ. Verba in libris ita collocata: ουδ' ει μα Δία τοτ' ηλθες, transposuit Meinekeus propter μα Δία (Vind. p. 192). Sed, cum ad ουδέ intellegendum sit αν ελαβες atque in talibus Aristophanes constantissime αν servare soleat (v. supra p. 65), nescio an melius sit scribere ουδ' αν μα Δι' ει: nam αν ante μ facillime excidere potuit. De anapaesto vide Bernhardi. p. 285 et P. 930. Ec. 551.

422 ει δ' εκείνά γε προσέθηκεν, ουδεις αντεχειροτόνησεν αν.

735 η χύτρα—ξείθι,—μέλαινά γ' ως αν ει το φάρμακον εψουσ' ετυχες, ubi ως Velsenus ab Halbertsma recepit pro ουδ' codicum,

quod sensu caret. Sed ne illa quidem coniectura locus sanari mihi videtur: nam, ut supra ostendi p. 62, Ar. in comparatione nunquam neque ὥσπερ ἂν εἰ neque ὡς ἂν εἰ dicit, sed tantum ὥσπερ εἰ, quod hic reponendum putarem, nisi longius a tradita scriptura recederet. Nec Meinekei οἱ' ἂν εἰ praestat.

Fr. 488, 2 πόθεν Πλούτων γ' ἂν ὠνομάζετο, εἰ μὴ τὰ βέλτιστ' ἔλαχεν; ubi γ' a Vossio insertum est.

Εἰ cum aoristo et imperfecto

duobus locis legitur, quorum in altero *apodosis* habet *imperfectum* cum ἂν, in altero *imperfectum* verbi χρῆναι sine ἂν:

Th. 793 (an.) χρῆν σπένδειν καὶ χαίρειν, εἴπερ ἀληθῶς ἔνδοθεν ἤυρετε φρουδὸν τὸ κακὸν καὶ μὴ καταλαμβάνετ' ἔνδον. In libris, ut saepe, vitiose scriptum est χρή et καταλαμβάνετ'.

R. 542 οὐ γὰρ ἂν γέλοιον ἦν, εἰ Ξανθίας μὲν—ἤτησεν ἀμίδ', ἐγὼ δὲ—τοῦρεβίνθου ὄραπτόμην· οὗτος δ' εἶδε, κατ' ἐκ τῆς γνάθου—μοῦξέκοψε τοὺς χοροὺς τοὺς προσθίους;

Εἰ cum plusquamperfecto

tribus locis invenitur, quorum unus in *apodosi* habet *impf.* cum ἂν, ceteri duo *aoristum* cum ἂν.

N. 1347 (lyr.) εἰ μὴ τῷ 'πεποίθειν, οὐκ ἂν ἦν—ἀκόλαστος, ubi cum ceteri codices vitiose praebeant perf. πέποιθεν, Rav. solus recte servavit plqp. πεποίθει, nisi quod 'apostrophī signum et v paragogy cum omisit. V. Rutherford. Phryn. p. 229.

Th. 596 οὐκ ἂν ἦλθον,—εἰ μὴ 'πεπύσμην ταῦτα τῶν σάφ' εἰδόντων. Libri πεπύσμην sine apostropho et ταυτί, quod et metro (nam i productum habet) et sententiae (v. Bachmann. Coni. p. 136) repugnat. Ex proximo versu hoc irrepsisse censet Blaydesius. Correxīt Bentleius.

1119 (Scyth.) εἰ τὸ πρῶκτὸ δεῦρο περιστραμμέν' ἦν, οὐκ ἐπτόνησ' ἂν σ' αὐτὸ πυγίζεις, ubi ll. contra metrum et sensum: τῷ πρῶκτῷ, περιστραμμένον, ἐπτόνησας (ἐπόνησας) αὐτό.

D. Condiciones logicae.

Haec condicionis forma tum usurpatur, cum aliquis rem „vere esse vel fuisse vel futuram esse sumit, ut certum aliquid inde concludat, neque vero iudicium suum de veritate rei prodit“ (Winter. p. 3).

1) Plerumque igitur is qui loquitur de veritate rei ipse nescius est, qui est legitimus usus hoc genus condicionum.

2) Sed haud raro eadem forma ponitur, cum aliquis de ea re loquitur, quam vere esse vel fuisse persuasum habet, sed cum nolit quod reapse sentit aperire, tantum sumit eam esse vel fuisse (a). Quo fit, ut saepissime condicionalis enuntiatio specie tantum sit condicionalis, re vera autem causalis (b). Alibi sententia condicionalis ad obiectivam tam prope accedit, ut pro ei nullo sensus discrimine $\delta\tau\iota$ substitui possit; quod cum alibi observare licet, tum si sententia illa verbo alicui affectum animi significanti subiecta est (c); est denique ubi ei Latine „quod“, Rossice „что касается до того что“ verti possit (d).

3) Contra, est ubi quis aliquid verum esse sumat, cum ipse non nescius sit, reapse illud non ita se habere. Quod plerumque tum fit, cum quis, alienum de aliqua re iudicium ut verum afferens, si non certo scit, at suspicatur tamen, verum rerum statum non talem esse; atque ut ostendat, dubitare se de eius iudicii veritate, interdum sententiae condicionali inserit adverbium ἀληθῶς.

4) Praeterea sunt loci, in quibus inter protasim et apodosim nullus logicus, qui dicitur, nexus intercedat, „in quibus condicio non ad rem ipsam pertineat, sed ad eius, in quem oratio conversa est, vel cognitionem vel animi affectum. Tum vero, si grammaticam rationem spectamus, apodosi efficienda est verbo λέγω vel simili, nam res ipsa ex condicione nulla pendet“ (Winter. p. 7).

Haec omnia quae dixi ut exemplis confirmemus, a secundo genere ordiamur: nam primum tam usitatum est, ut exemplis non egeat.

2. a) In Av. 326 choro Epopem interroganti, num apud aves sint, advenae Pithetaerus et Euelpides κάστων ἤδη που παρ' ἡμῖν; Epops respondet: εἰ παρ' ὑμῖν εἴμ' ἐγώ, hoc est: ut verum est apud vos esse me, ita verum est apud vos esse illos. Idem in L. 992. Cf. E. 1310, Th. 1156. R. 242. Eodem pertinet εἰ μή post negati-

vam apodosim sensu „nisi quod“: E. 615. N. 1183. Huc pertinet interdum etiam locutio εἴ τις, cum idem significat atque ὅσοι, ut V. 419 ὦ—Θεώρου θεοισεχθρία, κεί τις ἄλλος προέστηκεν ἡμῶν κόλαξ=ὅσοι προεστήκασιν. Pl. 144 εἴ τί γ' ἔστι λαμπρὸν καὶ καλὸν ἢ χροίεν ἀνθρώποισι, διὰ σέ γίνεται=ὅσα ἔστι λαμπρὰ κτλ.; et εἰ δεῖ, cum is qui loquitur non dubitat, quin sibi aliquid facere necesse sit, ut R. 1368. Praeterea vide P. 386. Ec. 945. Pl. 475.

b) Plures sunt loci, ubi condicione vera causa affertur, non ipsius facti illa quidem plerumque, sed iudicii de eo, ut condicio illud contineat, quo aliquis argumento utatur ad concludendum de veritate alicuius rei: veluti in E. 1135 σοὶ πυκνότης ἔνεστι,—εἰ τούδε—τρέφεις, ex eo quod Demus adulatores data opera alit, chorus colligit, prudentiam ei inesse. Vide etiam A. 307. E. 347. N. 1274. 1284. 1339. V. 62. 442. 466. 503. 535. 956. 1050. Th. 540. R. 1449. Ec. 1098. Pl. 910. 1146.

c) Rarius condicio obiectivi enuntiati partes sustinet atque illud indicat, in quo vis verbi regentis repraesentatur, ut in Pl. 461 τί—ἀδικούμεν τούτῳ σε, εἰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ προρίζομεν; „num, inquit, iniuriam tibi facimus, quod omnibus mortalibus bona praebemus?“ Idem est in A. 773. E. 790. N. 645, ubi sententia condicionalis ex verbo περιδοῦσθαι „pignore certare“ pendet. Ex verbis affectuum suspensa talia enuntiata repperi: A. 498 et L. 649 φθονεῖν R. 579 συγγνώμην ἔχειν. V. 958 συγγνώσκειν. Th. 474 βαρέως φέρειν. R. 1007 ἀναγκτεῖν.

d) „Quod“ sive „quod attinet ad“ „что касается до того что“ εἰ significare mihi videtur uno loco Th. 497 εἰ δὲ Φαίδραν λαιδῶρεῖ, ἡμῖν τί τούτ' ἔστι; „quod autem Phaedram conviciis incessit, quid hoc ad nos?“

3. a) Nec multi sunt loci, ubi protasi fingitur aliquid, quod a vero rerum statu abhorrere is qui loquitur non ignorat, ut in Th. 789 mulieres, cum viris dicant: εἰ κακὸν ἔσμεν, τί γὰρ ἐμὸν ἡμᾶς, εἴπερ ἀληθῶς κακὸν ἔσμεν, nullo pacto ipsae consentiunt, malum se esse, sed tantum virorum de se iudicium, tanquam verum, proferrunt. Idem invenias in N. 341. 399. R. 74. 634. Pl. 591. (Quamquam est ubi simpliciter aliena verba repetantur, ut in E. 483). Huc fortasse referenda sunt ea, quae ut vera esse persuadeat aliquis alii, diras ipse sibi imprecatur, ut E. 767 εἰ δὲ σε μισῶ καὶ μὴ περὶ σοῦ μάχομαι,—ἀπόλοιμην: nam tota hac formula nihil aliud efficitur, nisi

ut demonstratur, verum rerum statum contrarium esse ei, qui in condicione admittatur: vult enim Cleo dicere, se non odisse Demum, sed pro eo pugnare.

47. Quarti usus exempla duo apud Ar. legi: A. 896 οὐκ ἔνδον ἔνδον ἔστιν; et γνώμην ἔχεις, quod ita suppleri potest „non intus, intus est: (hoc intelleges,) si mentem habes“. Similiter in Ec. 22 καταλαβεῖν—ἡμᾶς ἔδρας, ἃς Φυράμαχος—εἶπεν, εἰ μέμνησθ' ἔτι, δεῖ ubi tamen vix quidquam audiri potest.

Tempora protasis et apodosis. Longe maxima pars condicionalium sententiarum, huc pertinentium, in *protasi* habet *praesens ind.* * 167 locis (quo refero etiam δέδοικα, ἔστηκα, μέμνημαι, πέποιθα, πέφυκα), quibus addenda sunt, 6, enuntiata concessiva. Proximum loquum tenent condicioes *futura* prolatae, quae sunt 79 numero. Multo pauciores sunt quae, in quibus legitur *agritus*; harum numerus est 24. Rarius occurrit *perfectum* 6 locis—et *imperfectum* (quo refero formam frequentativam in —σκον exeuntem) item 6 locis, quod legitur insuper, in 2 concessivis enuntiationibus. Semel invenj in una eademque sententia *praesens et aoristum*, item semel *aoristum et perfectum*. Praeterea ad hoc genus condicionum referendae sunt duae, *optativo* elatae, quarum in altera est optativus cum ἄν, qui modus nihil fere aliud est nisi modestior forma indicativi. Omnis igitur numerus logicarum condicionum est 286, quae, additis 8 concessivis enuntiatis, faciunt 294.

De verbo *apodosis* dicam, cum singulas formas protasis tractabo.

Εἰ cum praesenti indicativi.

In *apodasi* huius generis condicionum frequentissimum est *praesens indicativi*, quod adest vel intellegitur 54 locis; suppar est numerus *imperativorum*, qui est 48; cetera omnia multo sunt pauciora: *futurum ind.* 12 locis occurrit, *optativus* proprius 10, *aoristus ind.* 5, *optativus cum ἄν* potentialis 4, *imperfectum* 2, *perfectum* 2, *coniunctivus* (hortativus et prohibitivus) 2, *modus irrealis* qui dicitur, h. e. praeteritum cum ἄν 2; denique locutione τὶ δ' ἐ efficitur

* Obiter moneo, et hic et alibi plerumque, cum dicam in enuntiato hanc vel illam verbi formam inveniri, non eos tantum locos a me annumerari, in quibus illa forma expressa sit, sed etiam eos, ubi sive ex antecedentibus sive e cohaerentia orationis intellegatur.

apodosis 1 loco. Haec omnia faciunt numerum 143. Quod autem dixi, condicionum ipsarum numerum esse 167, differentia eo facta est, quod 18 locis verbum in apodosi vel tota apodosis deest, quorum 8 locis praesens ind. intellegendum est, 2 futurum, 2 coniunctivus, 1 imperativus, 1 optativus cum ἄν, 1 loco nulla apodosis est, 4 loci sunt fragmenta, quorum apodosis non servata est. Denique restant 6 condiciones propterea, quod aliquot locis singulae apodoses habent binas vel ternas protases.

Quibus locis quaeque verbi forma occurrat si quis velit scire, et ex ipsis locis, quos mox afferam, et ex hac tabula cognoscat:

Praes. ind.: A. 107. 396. 788. 1228. E. 315. 1135. N. 295. 322. 327. 660. 795. 1274. 1284. V. 178. 442. 466. 503. 535. 573. 956. P. 277. 736. Av. 665. 757. 1084. 1597. 1630. 1681. L. 120. 167. 943. 1162. 1204. Th. 470. 497. 789. 962. 1160. R. 74. 77. 861. 1007. Ec. 22. 893. 945. 1164. Pl. 144. 289. 397. 461. 475. 566. 591. Fr. 569, 8. Intellegitur: E. 186. N. 251. Av. 326. L. 992. Th. 898. R. 70. Ec. 1098. Pl. 356.

Imperativus: A. 207. 331. 338. 766. 772. 870. 882. 1028. E. 1314. N. 86. 106. 454. 645. 696. 1285. 1488. V. 86. 891. 1015. 1153. 1498. 1535. P. 10. 20. 118. 305. 395. 506. 604. Av. 753. 764. 766. L. 73. 532. 649. 1051. 1176. Th. 216. 234. 347. 1123. R. 197. 496. 853. 1109. 1159. 1368. Ec. 1141. Pl. 61. Intell.: A. 814 (?).

Futurum ind.: V. 1071. P. 1103. Av. 760. 762. L. 377. 1093. 1202. 1219. Th. 536. R. 694. 706. Pl. 1202. Intell.: N. 930. Av. 56.

Optativus: A. 151. E. 400. 767. 769. 770. V. 572. 630. P. 444. 447. R. 579.

Aor. ind.: A. 591. N. 399. 1339. Av. 531 (gnom.). 1359.

Optativus cum ἄν: P. 849. R. 1148. 1449. Pl. 910. Intell.: Pl. 1135.

Imperfectum: A. 562. E. 848.

Perfectum: N. 341. R. 15.

Coniunctivus: A. 498. N. 11. Intell.: V. 1008. P. 386.

Modus irrealis: Av. 790. 793.

τὶ δέ; Fr. 100, 2.

Nulla apodosis: V. 419. Fr. 45. 139. 645. 657.

Ann. Notandum est, Ar. nusquam ei cum praes. ind. generali sensu pro ἐάν cum coni. dicere: cf. Goodwin. § 467.

Iam afferamus locos.

A. 107 χαυνοπρώκτους τοὺς Ἰάονας λέγει, εἰ προσδοκῶσι χρυσίον. 151 ἀπολοίμην, εἰ — πείθομαι. 207 (tr.) μηνύσατε, εἴ τις οἶδε. 331 (tr.) βάλλει, εἰ βούλεσθε. Non alienum a re esse puto hic afferre ceteros locos, ubi in sententiā condicionali indicativus v. βούλεσθαι legitur: A. 870. E. 1314. N. 454. P. 10. 604. Av. 753. 766. Th. 1160. R. 1159. Ec. 893.

338 λέγ', εἴ σοι δοκεῖ. Reliqui loci, in quibus hoc verbum praedicatum enuntiati condicionalis facit, hi sunt: N. 11. V. 1008. P. 1103. Av. 56. 531. 665. 1597. 1630. L. 167. 1176. Th. 216. 234. R. 861.

396 οὐκ ἔνδον ἔνδον ἐστίν, εἰ γνώμην ἔχεις.

498 μὴ — φθονήσῃ, εἰ — λέγειν μέλλω. Praeter hunc locum indicativus v. μέλλειν in condicione occurrit etiam his tribus: N. 1339. L. 120. Ec. 1164.

562 εἰ δίκαια, τοῦτον εἰπεῖν αὐτ' ἐχρήν; 591 εἰ — ἰσχυρὸς εἶ, τί μ' οὐκ ἀπεψώλῃσας; 766 (Meg.) ἄντεινον, αἱ λῆς. 772—3 (Meg.) αἱ λῆς, περιίδου μοι, — αἱ μὴ ὅστιν οὗτος χοῖρος. 788 (Meg.) αἱ τράφεν λῆς, ἄδε τοι χοῖρος καλὰ. 814 (Meg.) Δι κ· πόσου πρίωμαι — τὰ χοιρίδια; Μ ε γ· — τὸ δ' ἄτερον, αἱ λῆς, χοίνικος — ἁλῶν. 870 (Boeot.) εἴ τι βούλει, πρίασο. 882 δός μοι προσειπεῖν, εἰ φέρεις τὰς ἐγχέλεις. 1028 εἴ τι κῆδει Δερκέτου, — ὑπάλειψον εἰρήνην με. 1228 (tetr. iamb.) τήνελλα δῆτ', εἴπερ καλεῖς γε, — καλλίνικος.

E. 186 Οἱ κ· μῶν ἐκ καλῶν εἴ κάγαθῶν; Α λ λ· μὰ τοὺς θεοὺς, εἰ μὴ ἔκ πονηρῶν γε „immo ex improbis“. De vi particularum εἰ μὴ — γε omnium optime disputavit Engerus ad Lys. 943: „εἰ μὴ — γε, inquit, post negationem fortius affirmat, idemque significat, quod ἄλλὰ γε. Vide L. Dindorfium in Thesouro Stephani III. p. 190. Cf. Eq. 185. Thesm. 898. M. αὐτῇ Θεονόῃ Πρωτέως. Γ. μὰ τῷ θεῷ, εἰ μὴ Κρίτυλλά γ' Ἀντιθέου Γαργηττόθεν, immo sum Crityllo. Non satis intellexit hunc locum Fritzschi, cui modestiam quandam haec mulier prodere videtur, quae honorem tantum, quasi Theonoe sit, recusset, seque tantummodo Crityllam esse affirmet. εἰ μὴ — γε enim vim habere graviter minuendi, esseque tantummodo. Non graviter minuendi vim habet, sed graviter affirmandi. Docet hoc iam γε particula addita, quae cum vi notionem effert, cui addita est.“ Fritzscheo male assentitur Kockius ad E. 186: nam qui omnes locos, ubi istae particulae occurrunt, diligenter perpenderit, Engero haud dubie consentiet. Occurrunt autem, praeter hunc locum, in

Av. 1681. L. 943. Th. 898. Notandum est, ubique praecedere iuris iurandi formulam.

315 (tr.) εἰ — μὴ σύ γ' οἶσθα κάττω, οὐδ' ἐγὼ χορδεύματα.
400 (tr.) εἰ σὲ (ll. εἴ σε) μὴ μισῶ, χενοίμην ἐν Κρατίου κώδιω, (ll. ἐν — κώδιον, vide librum nostrum de praerpp. usu Ar. p. 10).
767 (an.) εἴ — σε μισῶ καὶ μὴ — μάχομαι, — ἀπολοίμην. 769—770 (an.) εἰ μὴ σε φιλῶ καὶ μὴ στέρω, — ἐφοίμην — κεί μὴ τούτοις πέποιθας, — κατακνησθῆην. 848 (tetr. iamb.) οὐ — σ' ἐχρῆν, εἴπερ φιλεῖς τὸν δῆμον, — ταύτας ἔαν — ἀγατεθῆναι. 1135 (lyr.) σοὶ πυκνότης ἔνεστι, — εἰ τούσδε τρέφεις. 1314 (tr.) πλείτω, — εἰ βούλεται.

N. 11 εἰ δοκεῖ, ῥέγκωμεν. 86 εἴπερ — με — φιλεῖς, — πιθοῦ μοι. 106 εἴ τι κήδει τῶν πατρώων ἀλφίτων, τούτων γενοῦ. 251 εἴπερ ἔστι γε (sc. βούλομαι εἰδέναι τὰ θεῖα πράγματα). 295 (an.) κεί θέμις ἐστίν, νυνὶ γ' ἤδη, κεί μὴ θέμις ἐστί, χεσεῖω. 322 (an.) εἴ πως ἔστιν, ἰδεῖν αὐτὰς — ἐπιθυμῶ. 327 (an.) καθορᾶς, — εἰ μὴ λημᾶς. 341 (an.) τί παθοῦσαι, εἴπερ νεφέλαι γ' εἰσίν, — εἴξασι γυναῖξιν; 399 (an.) εἴπερ βάλλει τοὺς ἐπιόρκους, πῶς οὐχὶ Σίμων' ἐνέπρησεν; 454 (an.) εἰ βούλονται, — παραθέντων. 645 περίδου — ἐμοί, εἰ μὴ τετράμετρον ἔστιν ἡμικτέον. 660 οἶδα — τάρρεν', εἰ μὴ μαίνομαι. 696 εἴπερ γε χρῆ, χαμαὶ μ' ἔασον — ἐκφροντίσαι. 795, συμβουλευόμεν, εἴ σοί τις υἱός ἔστιν, — πέμπειν ἐκείνον. 930 (an.) εἴπερ γ' αὐτὸν σωθῆναι χρῆ, (sc. διδάξω). 1274 ληρῶ, τὰ χρήματ' ἀπολαβεῖν εἰ βούλομαι; 1284 πῶς — ἀπολαβεῖν τὰργύριον δίκαιος εἴ, εἰ μὴδὲν οἶσθα τῶν μετεώρων πραγμάτων; 1285 εἰ σπανίζεις, — τὸν τόκον ἀπόδοτε.

1339 ἐδιδασκάνην — σε — τοῖσιν δικαίοις ἀντιλέγειν, εἰ μέλλεις ἀναπείσειν. Mirum in modum haec Hermannus (De part. ἄν, p. 75) interpretatur: „Si sine ironia loquutus esset, dixisset οὐκ ἂν ἐδιδασκάνην σε.... Nam quum ironiae sit contrarium dicere, quam intelligi debeat, non est obscurum, ea, quae sine ironia cum particula ἂν dicenda essent, si ironice dicuntur, carere debere particula“. Hermannum non refutarem, nisi viderem, esse quibus eius explicatio etiam nunc probetur. Petrius quidem, Hermanno laudato, haec dicit (p. 9): „Lamentatur Strepsiadēs se ipsum, cum Phidippides patrem a filio verberari iustum esse demonstrare velit, et sine ironia dicere debebat: οὐκ ἂν ἐδιδασκάνην σε, εἰ μέλλεις ἀναπείσειν, non mehercle te sophistis erudiendum tradidissem, si nunc persuasurus es“. Sed dubito an ironice sola negatio, ac non etiam ἂν omittendum sit. Recte de hoc loco, sed non satis clare iudicavit Coenenus (p. 23): „Nequa-

quam hic opus est particula *ὅν*. Strepsiades enim filio probare conanti iustum esse patrem a filio verberari dicit; Bene i. e. non frustra, mehercle, te docendum curavi obloqui iustis, si hoc mihi persuasurus es“. Plenius clariusque huius loci sententiam ita explana-verim: „Video, te in disciplinam traditum (bene) didicisse obloqui iustis, si hoc persuasurus es“.

1488 τὸ τέγος κατάσκαπτ', εἰ φιλεῖς τὸν δεσπότην.

V. 86 εἰ δὴ 'πιθυμεῖτ' (ll. δ' ἡπ.) εἰδέναι, σιγάτε. 178 τί στέναις, εἰ μὴ φέρεις 'Οδυσσεά; 419. (lyr.) ὦ — Θεώρου θεοισεχθρία (ll. θεὸς ἐχθρία), κεῖ τις ἄλλος προέστηκεν ἡμῶν κόλαξ.

442 δῆλα δ' (sc. ἐνόντα τῷ γήραι κακά), εἰ καὶ νῦν γε τὸν — δεσπότην χειροῦσιν, οὐδὲν — μεμνημένοι, ubi δῆλα δ' εἰ a Cobeto pro δηλαδὴ codicum repositum est. Qua coniectura sententia loci optime emendatur: nam quod vulgo legitur δηλαδὴ καὶ... suspicionem movet et adverbio absolute posito et asyndeto. Richtero particula δὲ in Cobeti emendatione vix ferenda videtur: at addita est eidem voci in Th. 804 δῆλα δὲ τάρτα. Pl. 333 δῆλος δ' ἐστίν, nec dubito quin alibi sexcenties. Ac ne quis in οὐδὲν haereat, quod participio, conditioni subiecto, adicitur, videat infra locum similem v. 466 sq.

466 (lyr.) ἄρα — οὐκ αὐτόδηλα (ll. αὐτὰ δῆλα, v. Aesch. Sept. 848),—ἡ τυραννὶς ὡς λάθρα μ' ἐλάμβαν' (γ' ἐλάμβαν' B, γ' ἐλάνθαν' V) ὑπιοῦσα (ll. addunt με),—εἰ σύ γε — τῶν νόμων ἡμᾶς ἀπειργαίς. 503 (tr.) ταῦτα — τούτοις ἀκούειν ἡδέ', εἰ καὶ νῦν γ' ἐγὼ — αἰτίαν ἔχω, ubi γ' a Meinekeo insertum est. 535 (lyr.) ὄρᾳς,—ὡς σοὶ μέγας ἐστὶν ἄγών (ll. ἄγών),—εἴπερ—οὗτός σ' ἐθέλει κρατῆσαι. 572—3 (an.) εἰ μὲν χαίρεις ἄρνός φωνῇ, παιδὸς φωνὴν ἐλεήσαις, εἰ δ' αὖ τοῖς (ll. αὐτοῖς) χοιριδίους χαίρω, θυγατρὸς φωνῇ με πιθέσθαι (sc. ἀντιβολεῖ). 630 (an.) ἀπολοίμην, εἴ σε δέδοικα. 891 εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω. 956 τί — ὄφελος, τὸν τυρὸν εἰ κατεσθίει; 1008 ταῦτά νυν, εἴπερ δοκεῖ „id fiat, si videtur“. 1015 (an.) πρόσχετε τὸν νοῦν, εἴπερ καθαρὸν τι φιλεῖτε. 1071 (tr.) εἴ τις — θαυμάζει,—διδάξω. 1153 εἴπερ γ' ἀνάγκη, κριβανόν μ' ἀμπίσχετε. 1498 εἴ τις τραγῳδὸς φησὶν ὀρχεῖσθαι καλῶς,—εἰσίτω. 1535 (lyr.) ἐξάγετ', εἴ τι φιλεῖτ' ὀρχοῦμενοι,—ἡμᾶς.

P. 10 προσλάβεσθε,—εἰ μὴ με βούλεσθ' ἀποπνιγέντα περικυβεῖν. 20 εἴ τις οἶδ', ἐμοὶ κατειπάτω. 118 (lyr.) εἰπέ,—εἴ τι φιλεῖς με. 277 εἴ τις ὑμῶν — τυγχάνει μεμνημένος, νῦν ἐστὶν εὖξασθαι καλόν. 305 (tr.), ἡμῖν, εἴ τι χρὴ δρᾶν, φράζε. 386 (lyr.) μηδαμῶς (sc. λακήσης),—εἴ

τι — χοιρίδιον οἶσθα — κατεδηδοκώς. 395 (lyr.) χάρισαι, — εἴ τι — βδελύττει. 444 εἴ τις — σοι φθονεῖ, — πάσχοι τοιαῦτα. 447 εἴ τις — ἐπιθυμεῖ μαχῶν, — ἐσθίοι κριθάς. 506 εἶπερ ἐπιθυμεῖτε τήνδ' ἐξελκύσαι, — ὑποχωρήσατε. 604 (tr.) τὰμὰ — ξυνίετε ῥήματ', εἰ βούλεσθ' ἀκούσαι. 736 (an.) εἰ — εἰκός τινα τιμῆσαι, — ἄξιος εἶναι φησ' εὐλογίας. 849 οὐκ ἄν — δοίην τῶν θεῶν τριώβολον, εἰ πορνοβοσκοῦσι. 1103 (hex.) εἰ ταῦτα δοκεῖ, — ἔμαυτῷ βαλανεύσω.

Αν. 56 πάνυ γ' (sc. κόψω λίθῳ), εἰ δοκεῖ. 326 (tr.) (παρ' ὑμῖν ἐστόν,) εἰ παρ' ὑμῖν εἴμ' ἐγώ. 531 (an.) οὐδ', — εἶπερ ταῦτα δοκεῖ δρᾶν, ὀπητῆσάμενοι παρέθενθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπικνῶσιν τυρόν. 665 εἰ δοκεῖ σφῶν, ταῦτα χρή δρᾶν. 753 (tr.) εἰ μετ' ὀρνίθων τις ὑμῶν — βούλεται διαπλέκειν, — ὡς ἡμᾶς ἴτω. 757 (tr.) εἰ — ἐνθάδ' ἐστὶν αἰσχρὸν τὸν πατέρα τύπτειν, — τοῦτ' ἐκεῖ καλόν — ἐστίν. 760 (tr.) εἰ — τυγχάνει τις — δραπετῆς ἐστιγμένος, ἀτταγᾶς κεκλήσεται. 762 (tr.) εἰ — τυγχάνει ὦν Φρυῆ, — φρυγίλος — ἔσται. 764 (tr.) εἰ — δοῦλός ἐστι, — φυσάτω πάππους. 766 (tr.) εἰ — προδοῦναι — τὰς πύλας βούλεται, πέρδιξ γενέσθω. 790 (tr.) εἰ — τυγχάνει χεζητιῶν, οὐκ ἄν ἐξίδισεν εἰς θοῖμάτιον. 793 (tr.) εἰ — μοιχεύων τις — ἐστὶν ὅστις τυγχάνει, κᾶθ' ὅρᾳ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς ἐν βουλευτικῷ, οὗτος ἄν ἀνέπτετο (ll. ἀνέπτατο), εἴτα — αὐθις καθέζετο. 1084 (tr.) εἴ τις ὀρνιθας τρέφει, — φράζομεν μεθίεναι.

1359 ἀπέλαυσά τᾶρα νῆ Δί' ἐλθὼν ἐνθαδί, εἶπερ γέ μοι καὶ τὸν πατέρα βοσκητέον, ubi codices contra metrum exhibent γὰρ ἄν. Multis modis viri docti locum sanare conati sunt: plerique scribunt τᾶρ' ἄν, Blaydesio vera scriptura videtur ἀπολαύσομαι γάρ (quamquam ipse in contextum recepit ἀπολαύσομαρ et, ut solet, alias quinque „veras scripturas“ attulit). Blaydesium ita refellit Herwerdenus (Hermae v. 24, p. 620): „Fallitur dicens loci rationem postulare futurum, quod ita tantum verum esset, si parricida nondum in avium civitatem venisset“. Ac de Blaydesii commentis dicere supersedeo; vulgatum autem illud τᾶρ' ἄν eo displicet, quod ἄν quid sibi velit non patet. Nam si modus irrealis est ἀπέλαυσα ἄν, ubi, quaeso, est aut quae intellegitur condicio? Quae nulla alia potest esse nisi verba ἐλθὼν ἐνθαδί, i. e. „operae pretium fecissem, si huc venissem“ (quibus opponitur: „sed non veni neque operae pretium feci), at hoc patricida dicere non potest, quoniam iam venit. Pro praeterito potentiali (Goodwin. § 243) accipi iubet Coenenus p. 17: sed cur praeteritum, cum de praesenti agitur? Iam exponamus de

Meinekei lectione τὰρα νῆ Δί': quae et a libris non longius, quam illa, recedit, nam ἄν facillime ex geminata ν proxima oriri potuit, et tam bonum sensum praebet, ut non dubitem equidem, quin ab ipso comico profecta sit: „operae pretium feci, inquit, quod huc veni, si pater quoque mihi est nutriendus“; aoristus autem, ut saepe, fere perfecti vim habet. Ceterum ironice haec dicere iuvenem pro οὐκ ἀπέλαυσα, non est cur moneam.

1597 ἐθέλομεν, εἰ δοκεῖ,—σπονδὰς ποιεῖσθαι. 1630 εἰ — δοκεῖ σφῶν ταῦτα, κάμοι συνδοκεῖ.

1681 μὰ τὸν Δί', οὐχ οὗτός γε παραδοῦναι λέγει, εἰ μὴ βαβράζει γ' ὥσπερ αἱ χελιδόνες, ubi libri sine sensu βαδίζειν omisso γ'. Βαβράζει dedit Meinekeus, haud dubie, falso: βαβράζειν enim est „contentissima voce clamare“, ut Hesychius explicat: βαβράζων· κεκραγῶς συντόνως. Alii aliter emendarunt. Quid Ar. scripserit, incertum; sed omnium optima emendatio est Bentlei: βαβάζει, quod idem Hesychius interpretatur: τὸ μὴ διηρθρωμένα λέγειν „inarticulate loqui“. Sensus tamen loci apertus est: „non hic se concedere dicit, sed loquitur obscure, ut hirundines“. Ceterum de vi particularum εἰ μὴ — γε vide supra p. 93 ad E. 186.

L. 73 εἴ τι — δεῖ,—λέγε. Idem verbum in protasi legitur: L. 1219. R. 77. 1007. 1368. Ec. 1098. (Pl. 566).

120 ἡμῖν,—εἴπερ μέλλομεν ἀναγκάσειν τοὺς ἄνδρας εἰρήνην ἄγειν, ἀφεκτέ' ἐστίν. 167 εἰ — δοκεῖ σφῶν ταῦτα, χήμιν ξυνδοκεῖ. 377 (tetr. iamb.) εἰ ῥύμμα τυγχάνεις ἔχων, λουτρόν — παρέξω.

532 (an.) εἰ τοῦτ' ἐμπόδιόν σουστιν,—τουτὶ τὸ κάλυμμα — ἔχε: de σουστίν, quod a Meinekeo loco σοί codicum substitutum est, vide eius Vind. p. 126 et Zielińskii p. 124.

649 (tr.) εἰ — γυνὴ πέφυκα, τοῦτο μὴ φθονεῖτέ μοι. 513 οὐχ ἡδὺ τὸ μύρον μὰ τὸν Ἀπόλλω τουτογί, εἰ μὴ διατριπτικόν γε κοῦκ ὄζον γάμων „istud unguentum minime est suave, sed moram olet, concubitum non item“. De particulis εἰ μὴ — γε vide supra p. 93 ad E. 186.

992 Π ρ.· τί δ' ἐστὶ σοι τοδί; Κ η.· σκυτάλα Λακωνικά. Π ρ.· εἴπερ γε χαῖτη 'στὶ σκυτάλη Λακωνική. 1051 (lyr.) ἐπαγγελλέτω,—εἴ τις ἀργυρίδιον δεῖται λαβεῖν. 1093 εἰ σωφρονεῖτε, θαίματ' αἰ λήψεσθε. 1162 (Lac.) λῶμες (ll. λώμεσθ'), αἳ τις ἀμὴν τοῦγκυκλον λῆ τοῦτ' ἀποδόμεν (ll. ἀποδῶμεν). 1176 εἰ δοκεῖ δρᾶν ταῦτα, βουλεύσασθε. 1202 (lyr.) ὀψεται — οὐδέν,—εἰ μὴ τις — ὀξύτερον ἐμοῦ βλέπει. 1204 α

(lyr.) εἶ — τῷ μὴ σίτος — ἔστι, βόσκει δ' οἰκέτας, — ἔστι παρ' ἐμοῦ λαβεῖν πυρίδια. 1219 εἶ — δεῖ τοῦτο δρᾶν, — προσταλαίπωρήσομεν (ll. προσταλαίπωρήσαιμεν).

Th. 216 πρᾶττ', εἶ σοι (ll. εἴσω) δοκεῖ. 234 εἶ δοκεῖ, φέρε. 343—7 ἢ μοιχὸς εἶ τις ἔξαπατᾷ, — κεῖ τις κάπηλος — τοῦ χοδός — τὸ νόμισμα διαλυμαίνεται, κακῶς ἀπολέσθαι τοῦτον — ἀρᾶσθε. 470 μισῶ τὸν ἄνδρ', — εἰ μὴ μαίνομαι. 497 εἶ — Φαίδραν λοιδορεῖ, ἡμῖν τί τοῦτ' ἔστι;

536 (tetr. iamb.) εἶ μὲν οὖν τίσις τίς ἐστ' ἐν ἡμῖν, — ταύτης ἀποψιλώσομεν τὸν χοῖρον, quae lectio Velseno debetur; codices: εἶ μὲν οὖν τίς ἐστὶν εἰ δὲ μὴ ἡμεῖς; quod quam longe absit a Velseni coniectura, nemo non videt. Librorum lectionem, quamvis mira nobis videatur, recte se habere equidem existimo; in interpretando autem scholiastae codicis Ravennatis (et Fritzscheo) assentior, qui illud τίς ita explicat: συντιμωρεῖσθαι αὐτὸν βουλούμεναι (— νη Fritzscheus), ἐπειδὴ ἐπὶ σκηνῆς εἰσιν, et scholiastae Venet. ad Iliad. 1,137, qui hunc locum pro exemplo attici ἀνανταποδότου profert: „nam hoc potissimum mulier, credo, sensit: *si quis adest ultor iniuriae nostrae, bene habet* (valde enim nobis incommodum est in scena versantibus de nostrum una vindictam in propatulo sumere); *sin minus, nos quum ipsae, tum etiam servulae*“ (Fritzscheus). „Quod vero praeter mulieres earumque servas nemo aderat, ad quem illud τίς spectare posset: id non est adeo urgendum in oratione mulieris quam maxime commota“ (Engerus). Praeterea vide Schenk. p. 11.

789 (an.) εἶ κακὸν ἔσμεν, τί γαμειθ' ἡμᾶς, εἴπερ ἀληθῶς κακὸν ἔσμεν; 898 Κ η δ.· αὕτη Θεονόη Πρωτέως. Γ υ.· μὰ τῷ θεῷ, εἰ μὴ Κρίτυλλά γ' Ἀντιθέου, de quo loco vide quae supra p. 93 ad Eq. 186 disputavimus. 962 (lyr.) εἶ — τίς προσδοκᾷ κακῶς ἐρεῖν — γυναῖκά μ' οὔσαν ἄνδρας, οὐκ ὀρθῶς φρονεῖ. 1123 (Scyth.) εἶ — ἐπιτυμείς τῇ γέροντο πύγισο, — πρῶκτισον. 1160 εἶ βούλεσθε — σπονδὰς ποιήσασθαι πρὸς ἐμέ, νυνὶ πάρα.

R. 15 ὦνπερ Φρύνιχος εἴωθε ποιεῖν καὶ Λύκις κάμειψίας, σκευή ποτ' εἰ φέρουσιν ἐν κωμῳδίᾳ. Sic Velsenus coniectura quamvis incerta refingere conatur ineptam codicum scripturam σκευή φέρουσ' ἐκάστοτ' ἐν κ. 70 καὶ — εἶ τί γ' ἔστιν ἔτι κατωτέρω (sc. εἴμι). 74 τοῦτο — μόνον ἔτ' ἔστι λοιπὸν ἀγαθόν, εἰ καὶ τοῦτ' ἄρα (sc. ἀγαθὸν ἐστι).

77 εἶτ' οὐ Σοφοκλέα — μέλλεις ἀνάξειν, εἴπερ ἐκεῖθεν δεῖ σ' ἀγεῖν, ubi ἀνάξειν ex Halmii coniectura a Velseno scriptum est, cum libri partim

ἀνάγειν RV contra metrum, partim ἀναγαγεῖν UAM exhibeant, quae scriptura vel eo suspicionem movet, quod aoristus infinitivi tam raro in Atticorum sermone verbo μέλλειν adiungitur, ut Phrynichus hanc constructionem ἐσχάτως βάρβαρον appellet (v. Rutherford. p. 420). Accedit quod, sive aoristum sive futurum inf. legimus, anapaestus efficitur in tertio pede (περ ἐκεῖ) vix ferendus (v. Bernhardi. p. 263). Restat igitur, ut, praesenti ἀνάγειν, quod in melioribus libris legitur, servato, cum aliquot deterioris notae codicibus, a Blaydesio allatis, γέ particulam post εἴπερ inseramus: licet enim ibi particula metri causa ex alicuius coniectura addita sit, sed tam bona est lectio, ut ipsius Aristophanis esse videatur. Vide Kock. ann.—In initio praecedentis versus codices praebent εἴτ' οὐχί; correxit Bentleyus: „Σοφοκλέα, inquit, ultimam habet longam. Aut ergo lege εἴτ' οὐ Σοφοκλέα πρότερον ὄντ' Εὐριπίδου, aut οὐχί, delete ὄντ'. Viro praestantissimo restitit Brunckius, qui in Σοφοκλέα duas ultimas in unam coalescere putat, ut in Πηλέα v. 863 et Ἡρακλέα Th. 26. Recentiores omnes, quod sciam, priorem Bentley coniecturam receperunt (alteram inconsiderate factam recte docuit Fritzscheus). Nos vero utrum ducem sequamur: Bentleyum an Brunckium atque libros? Equidem hic libros deserere atque Bentley signa sequi fas esse existimo. Nam etsi tradita scriptura aliqua ex parte duobus illis locis defendi potest, nihilo minus tamen cum omnino ea contractio rarissima est, tum si in reliquis casibus talium nominum semper in iambicis quidem et trochaicis versibus contractas formas aspernatur * Aristophanes alique comici (v. Kock. ad E. 283 et Fragm. Cratin. 15), nonne multo magis etiam eandem legem in accusativo valuisse putandum est? Accedit alia observatio. Jam pridem docuit Reisigius (Coni. p. 62), in Aristophanis esse consuetudine, ut in trimetro iambico nominis Σοφοκλέης (et similibus), ante caesuram penthemimerem collocati, antepaenultimam ictu percuti soleat, contra post caesuram prima syllaba ictum habeat. Isti doctrinae nonnullos locos repugnare, recte animadvertit Fritzscheus, qui tamen unum exemplum e Cratino contra eum affert (nam in Th. 168 nunc aliter legitur): in primo enim pede, qui est ante caesuram, quarta a fine syllaba percutitur (Cratin. 2, 61 (1). Eupol. 2, 515 (16) M.), in quarto autem pede, quamquam post

* In anapaestis unum, quod exstat, exemplum Σοφοκλεῖ R. 1516 contractam formam habet, ut par est: aliter enim in versu poni non poterat.

caesuram est, antepaenultima (N. 815. Pl. 84). Lex ita ferri debet: in paribus trimetri pedibus antepaenultima ictu percutitur, in imparibus pedibus (et in trochaeis) — quae eam antecedit. * Haec lex tam vera est, ut unam tantum exceptionem invenerim: Cratin. 2, 27 (2) αἰτουντι Σόφοκλεϊ in quarto pede. Nititur autem 35 locis, (23 Aristophanis, 12 aliorum), quorum 15 sunt in paribus, 20 in imparibus pedibus. Ac *primi* pedis exempla haec inveni: ** Cratin. 2, 61 (1). Eupol. 2, 515 (16); *secundi*: Ar. N. 70. 859. P. 697. Av. 1295. Th. 168. 169. R. 79. 86. 787. Fr. 2, 1176 (2). Cratin. 2, 226 (156). Phryn. 2, 592 (1). Leucon. 2, 749 (1); *tertii*: A. 530. N. 46. P. 531. 695. Av. 100. Fr. 2, 991 (16). Cratin. 2, 218 (139 b). Teleclid. 2, 366 (1). Alexid. 3, 395 (v. 12); *quarti*: N. 815. Pl. 84; *quinti*: A. 774. N. 46. 124. 213. P. 1046. Eupol. 2, 464 (13). Platon. 2, 683 (7). Stratt. 2, 774 (5). Antiphan. 3, 3 (1, 6). In *trochaeis* haec nomina reperias in E. 283. V. 462. P. 606. Av. 281. Th. 440. Teleclid. 2, 371 (1, 1). Haec eadem lex plerumque in aliis quoque vocibus valet, quae paeonem quartum exaequant. Quibus demonstratis ad versum nostrum redeo. Tradita igitur scriptura duabus de causis suspecta est: propter synecphonesim terminationis εα raram ac fortasse in eo vocabulo vitiosam et quod in secundo pede ictus cadit in primam syllabam nominis Σοφοκλέα. Equidem non ignoro, haec argumenta, ut quae exceptiones admittant, per se non satis firma esse, sed duo talia unum firmum aequare puto. Itaque Bentlei coniectura lenissima, qua utrumque mendum tollitur, omni laude digna putanda est. Ceterum οὐ alibi quoque in οὐχί corruptum inveniri docet Blaydesius, ut in Pl. 178, ubi ex Velsenianis solus R veram lectionem servavit, Antiph. Athen. p. 226 D. Anaxandr. p. 655 A.

197 εἴ τις ἔτι πλεῖ (ll. ἐπιπλεῖ), σπένδεται. 496 σὺ — γενοῦ 'γώ, — εἴπερ ἀφοβόσπλαγχνος εἶ. 579 ἀπολοίμην, Ξανθίαν εἰ μὴ φιλῶ. 634 εἴπερ θεός — ἐστίν, οὐκ αἰσθήσεται. 706 (lyr.) εἰ δ' ἐγὼ ὀρθὸς ἰδεῖν βίον ἀνέρος, — οὐ πολὺν οὐδ' ὁ πίθηκος οὗτος — χρόνον ἐνδιατρίψει. 853 ἀπὸ τῶν χαλαζῶν — ἀναγε σεαυτὸν ἐκποδῶν, εἰ σωφρονεῖς. 861 ἔτοιμός εἰμι — δάκνεσθαι, — εἰ τούτῳ δοκεῖ. 1007 (an.) τὰ σπλάγχν'

* In imparibus pedibus ut hic sit ictus, non est mirum: nec enim aliter fieri potest, cum tres aut quattuor breves excipit longa.

** Fragmenta hic affero secundum editionem Meinekei.

ἀγανακτεῖ, εἰ πρὸς τοῦτον δεῖ μ' ἀντιλέγειν. 1109 (lyr.) εἰ — τοῦτο καταφοβεῖσθον, — μηδὲν ὀρρωδεῖτε τοῦτο. 1148 Εὐρ.· εἰ — πατρῶον τὸ χθόνιον ἔχει γέρας, ... Διο.· οὕτως ἂν εἴη πρὸς πατρός τυμβωρύχος. 1159 χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει, κάρδοπον. 1368 ἴτε, — εἶπερ γε δεῖ — με ἀνδρῶν ποιητῶν τυροπωλῆσαι τέχνην.

1449 εἰ νῦν γε δυστυχοῦμεν ἐν τούτοισι, πῶς τάναντί' ἂν (ll. τάναντία, v. notam in p. 83) πράττοντες οὐ σωζοίμεθ' ἄν; Hos versus ut spurios Velsenus, Hamakero duce, uncis seclussit: „in quo, inquit Vahlenus p. 7, nos non possumus nisi tralatitiam criticorum libidinem agnoscere, qui sicubi paulo plenius elatam sententiam offendunt, sine quibus ea constare quodam modo possit, ut superflua rescandant instant“.

Ec. 22 καταλαβεῖν — ἡμᾶς ἔδρας, δς Φυρόμαχος — εἶπεν, εἰ μένησθ' ἔτι, δεῖ. 893 (lyr.) εἴ τις ἀγαθὸν βούλεται παθεῖν τι, παρ' ἐμοὶ χρή καθεύδειν. 945 (lyr.) ταῦτα ποιεῖν ἐστὶ δίκαιον, εἰ δημοκρατούμεθα. 1098 ὦ τρισκακοδαίμων, εἰ γυναῖκα δεῖ σαπρὰν βινεῖν. 1141—2 καὶ τῶν θεατῶν εἴ τις εὖνους τυγχάνει, καὶ τῶν κριτῶν εἰ μὴ τις ἐτέρωσε βλέπει, ἴτω μεθ' ἡμῶν. 1164 (tr.) ὥρα, — εἶπερ μέλλομεν τὸ χρήμα δρᾶν, ἐπὶ τὸ δεῖπνον ὑπαποκινεῖν (ll. ὑπανακινεῖν).

Pl. 61 εἴ τι χαίρεις ἀνδρὸς εὐόρκου τρόποις, ἐμοὶ φράσον. 144 εἴ τι γ' ἔστι λαμπρὸν — ἀνθρώποισι, διὰ σὲ γίγνεται. 289 (tetr. iamb.) ἥδομαι, — εἶπερ λέγεις — ταῦτ' ἀληθῆ. 356 εἴ τι κεκλοφῶς — ἥκεις ἀργύριον ἢ χρυσίον, — κάπειτ' ἴσως σοι μεταμέλει (sc. πρὸς ἀνδρὸς οὐδὲν ὑγιές ἐστ' εἰργασμένου). 397 εἰ — ἔστιν ἕτερός τις Ποσειδῶν, τὸν ἕτερον (sc. λέγω). 461 τί — ἀδικοῦμεν τοῦτό σε, εἰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ πορίζομεν; 475 οἶμαι — ἀμαρτάνοντά σ' ἀποδείξειν ἐγώ, εἰ τοὺς δικαίους φῆς ποιῆσειν πλουσίους. 566 εἰ δεῖ λαθεῖν αὐτόν, πῶς οὐχὶ κόσμιόν ἐστι (sc. κλέπτειν), quem versum et metro carentem et sententia ineptum recte iam Bentleius damnavit. 591 (an.) τῆς πενίας πρᾶγμ' αἵσχιον ζητεῖς αὐτῷ περιᾶσαι, εἰ — ἀνελευθερός ἐστι. 910 πῶς — ἂν εἴης χρηστός, — εἴ σοι προσῆκον μηδὲν εἴτ' ἀπεχθάνει; 1135 (ὠφελῆσαιμι ἂν σε,) εἴ του δέει γ' ὦν δυνατός εἰμί σ' ὠφελεῖν. 1202 εἴ γε — ἐγγυᾶ σύ μοι ἤξειν ἐκείνον ὡς ἔμ', οἶσω τὰς χύτρας.

Fr. 45 εἰ μὴ παραμυθεῖ μ' (ll. παραμύθημ') — ἐκάστοτε.

100,2 A. ἐθέλω γεωργεῖν. B. εἴτα τίς σε κωλύει; A. ὑμεῖς. τί δ', εἰ δίδωμι χιλίας δραχμάς, ἔάν με — ἀφῆτε; „quid vero facietis, si do?“ ubi τί δ' εἰ a Kockio datum est pro ἐπεὶ codicum. Sed emendatio

vix vera est: nunquam enim alibi in condicionibus logicis apud Ar. haec apodosis legitur, ac si hoc voluisset comicus, τί δ' ἦν cum coni., ut saepissime, dixisset. At ἐπεὶ hic aptissimum est nec ab Ar. usu alienum: nam „saepe (18 locis) quod coniunctione ἐπεὶ adnectitur enuntiatum, proxime accedit ad vim sententiae primariae: nam, etenim,— doch“ (Bachmann. Spec. lex. Ar. p. 10), ut V. 319. L. 473. Ec. 312. „Vos, inquit, impeditis: *et* do etc.“

139 (an.) εἰ παιδαρίοις ἀκολουθεῖν δεῖ. 569,8 (tetr. iamb.) μέγιστον ἀγαθόν, εἴπερ ἔστι — λαβεῖν. 645 εἰ μὴ Προμηθεύς εἰμι. 657 (lyr.?) εἴ τις κολακεύει.

Εἰ cum futuro indicativi.

Futurum indicativi (quo εἶμι quoque propter significationem refero) in ea ponitur condicione, quae ad futurum pertinet. Idem coniunctivo cum ἄν (vel solo apud poetas quidem) exprimi, notum est. Harum constructionum apud Aeschylum Sophoclemque illam, apud Euripidem, Homerum, comicos, prosae orationis scriptores hanc frequentiore esse, scite docuit Gildersleeveus. * Quaeritur, quid inter has loquendi rationes intersit. Qua de re multa grammatici protulerunt, quae vix ipsis auctoribus satis intellecta sunt, nedum usui Graecorum respondeant. Atque Kuehneri, Kruegeri, Madvigii, Akenii aliorum de ea re sententias refutavit Middendorffius. ** Videamus igitur, quid hic ipse statuerit et Gildersleeveus cum Goodwino. Ac Middendorffius haec docet (p. 12): „Ἐάν c. coni. wird gebraucht, wenn nicht bloss die Bedingung ausgedrückt wird, sondern auch das temporale Verhältniss, in welchem die Handlung des Bedingungssatzes zu der Handlung des Hauptsatzes steht, deutlich bezeichnet werden soll; dagegen wird εἰ c. futur. indic. gebraucht, wenn nur die Bedingung ausgedrückt, das temporale Verhältniss aber gar nicht bezeichnet werden soll“. Haec lex in mente auctoris nata, non ex Graecorum usu data esse videtur: nam si condicio, quae aperte apodosim suam tempore antecedit, haud raro, ut supra ostendi, praesenti coni. effertur, profecto hoc est contra temporalem rationem eaque condicio, si Middendorffio credimus, futuro ind. enuntianda erat. Quid quod in concessivis sententiis, in quibus

* On εἰ with the Future Ind. etc.

** Beiträge etc.

nunquam futurum ind., sed coniunctivus ponitur, temporis ratio omnino negligitur? Sunt denique loci, quos mox afferam, qui tam inter se similes sunt, ut prorsus dubius haereas, cur in altero illa, in altero hac structura maluerit uti scriptor.

Omnium optime de hac re iudicavit Gildersleeveus, probatus Goodwino (§ 447), qui ita de *ei* cum futuro ind. docet: „This is a still stronger form of expression than the subjunctive, though it sometimes alternates with it in the same sentence. Both, however, correspond to the English *if I shall do* this, *if I do* this, etc. The future, as an emphatic form, is especially common ‘when the condition contains a strong appeal to the feelings or a threat or a warning’. Idem docet (§ 407), futurum ind. poni in ea condicione, quae exprimat praesens consilium vel necessitatem faciendi aliquid („a present intention or necessity that something shall be done hereafter“), ut pro futuro dici possit μέλλω cum inf. Eadem fere sunt, quae ipse apud Aristophanem observavi. Sed praemonendum est, *ἐάν* c. coni. ubique fere pro *ei* c. fut. dici posse: nam vis utriusque structurae eadem est. Sed alibi illa, alibi haec ratio loquendi saepius occurrit.

Ac primum quidem illud attendendum est, dimidium hoc genus condicionum ad secundam personam pertinere: ex 79 enim locis in 40 condicio eum tangit, quocum aliquis loquitur; eodem referendi sunt 2 loci, ubi tertia aut prima persona in obliqua oratione pro secunda dicta est. Restant 37 loci, quorum 15 ad primam, 22 ad tertiam pertinent. Contra in condicionibus, quae *ἐάν* c. coni. habent, principem locum tertia persona tenet, quae 150 locis invenitur, h. e. dimidium fere omnium hoc genus condicionum continet, cum ad primam 53, ad secundam 103 exempla pertineant.

Deinde hoc observavi, saepissime *ei* cum futuro dici in *minis*, quas aliquis *ei*, quocum loquitur, si hoc vel illud fecerit aut non fecerit, intendit: quod 26 locis inveni, quo annumerandi sunt illi quoque duo loci in oratione obliqua. Hic *ἐάν* c. coni. multo rarius occurrit. Contra, si quis absenti alicui minitatur, plerumque *ἐάν* c. coni. utitur, ut A. 839. 962. N. 945. V. 374. P. 317; *ei* cum fut. ind. quater tantum repperi * (a).

* Parum accurate igitur viri docti illi, quos laudavi, universe dicunt „in *minis*“ hoc fieri.

vix vera est: nunquam enim alibi in condicionibus logicis apud Ar. haec apodosis legitur, ac si hoc voluisset comicus, τί δ' ἦν cum coni., ut saepissime, dixisset. At ἐπεὶ hic aptissimum est nec ab Ar. usu alienum: nam „saepe (18 locis) quod coniunctione ἐπεὶ adnectitur enuntiatum, proxime accedit ad vim sententiae primariae: nam, etenim,—doch“ (Bachmann. Spec. lex. Ar. p. 10), ut V. 319. L. 473. Ec. 312. „Vos, inquit, impeditis: *et* do etc.“

139 (an.) εἰ παιδαρίοις ἀκολουθεῖν δεῖ. 569,8 (tetr. iamb.) μέγιστον ἀγαθόν, εἴπερ ἔστι — λαβεῖν. 645 εἰ μὴ Προμηθεύς εἰμι. 657 (lyr.?) εἴ τις κολακεύει.

Εἰ cum futuro indicativi.

Futurum indicativi (quo εἶμι quoque propter significationem re-fero) in ea ponitur condicione, quae ad futurum pertinet. Idem coniunctivo cum ἄν (vel solo apud poetas quidem) exprimi, notum est. Harum constructionum apud Aeschylum Sophoclemque illam, apud Euripidem, Homerum, comicos, prosae orationis scriptores hanc frequentiore esse, scite docuit Gildersleeveus. * Quaeritur, quid inter has loquendi rationes intersit. Qua de re multa grammatici protulerunt, quae vix ipsis auctoribus satis intellecta sunt, nedum usui Graecorum respondeant. Atque Kuehneri, Kruegeri, Madvigii, Akenii aliorum de ea re sententias refutavit Middendorffius. ** Videamus igitur, quid hic ipse statuerit et Gildersleeveus cum Goodwino. Ac Middendorffius haec docet (p. 12): „Ἐάν c. coni. wird gebraucht, wenn nicht bloss die Bedingung ausgedrückt wird, sondern auch das temporale Verhältniss, in welchem die Handlung des Bedingungssatzes zu der Handlung des Hauptsatzes steht, deutlich bezeichnet werden soll; dagegen wird εἰ c. futur. indic. gebraucht, wenn nur die Bedingung ausgedrückt, das temporale Verhältniss aber gar nicht bezeichnet werden soll“. Haec lex in mente auctoris nata, non ex Graecorum usu data esse videtur: nam si condicio, quae aperte apodosim suam tempore antecedit, haud raro, ut supra ostendi, praesenti coni. effertur, profecto hoc est contra temporalem rationem eaque condicio, si Middendorffio credimus, futuro ind. enuntianda erat. Quid quod in concessivis sententiis, in quibus

* On εἰ with the Future Ind. etc.

** Beiträge etc.

nunquam futurum ind., sed coniunctivus ponitur, temporis ratio omnino neglegitur? Sunt denique loci, quos mox afferam, qui tam inter se similes sunt, ut prorsus dubius haereas, cur in altero illa, in altero hac structura maluerit uti scriptor.

Omnium optime de hac re iudicavit Gildersleeveus, probatus Goodwino (§ 447), qui ita de *ei cum futuro ind.* docet: „This is a still stronger form of expression than the subjunctive, though it sometimes alternates with it in the same sentence. Both, however, correspond to the English *if I shall do this*, *if I do this*, etc. The future, as an emphatic form, is especially common ‘when the condition contains a strong appeal to the feelings or a threat or a warning’. Idem docet (§ 407), futurum ind. poni in ea condicione, quae exprimat praesens consilium vel necessitatem faciendi aliquid („a present intention or necessity that something shall be done hereafter“), ut pro futuro dici possit μέλλω cum inf. Eadem fere sunt, quae ipse apud Aristophanem observavi. Sed praemonendum est, εἰν c. coni. ubique fere pro *ei c. fut* dici posse: nam vis utriusque structurae eadem est. Sed alibi illa, alibi haec ratio loquendi saepius occurrit.

Ac primum quidem illud attendendum est, dimidium hoc genus condicionum ad secundam personam pertinere: ex 79 enim locis in 40 condicio eum tangit, quocum aliquis loquitur; eodem referendi sunt 2 loci, ubi tertia aut prima persona in obliqua oratione pro secunda dicta est. Restant 37 loci, quorum 15 ad primam, 22 ad tertiam pertinent. Contra in condicionibus, quae εἰν c. coni. habent, principem locum tertia persona tenet, quae 150 locis invenitur, h. e. dimidium fere omnium hoc genus condicionum continet, cum ad primam 53, ad secundam 103 exempla pertineant.

Deinde hoc observavi, saepissime *ei cum futuro dici in minis*, quas aliquis *ei*, quocum loquitur, si hoc vel illud fecerit aut non fecerit, intendit: quod 26 locis inveni, quo annumerandi sunt illi quoque duo loci in oratione obliqua. Hic εἰν c. coni. multo rarius occurrit. Contra, si quis absenti alicui minitatur, plerumque εἰν c. coni. utitur, ut A. 839. 962. N. 945. V. 374. P. 317; *ei cum fut. ind.* quater tantum repperi * (a).

* Parum accurate igitur viri docti illi, quos laudavi, universe dicunt „in minis“ hoc fieri.

Tum *εἰ* cum futuro saepe ibi ponitur, ubi aliquis sibi *timet*, si hoc vel illud fiat aut non fiat: quod 13 locis inveni. Hic quoque *ἐάν* cum *coni.* rarius dici videtur (b).

Simile est, cum condicio subicitur locutionibus *δεινόν, αἰσχρόν*, verbo aliquo addito vel omisso: nam hic quoque timor quodam modo exprimitur: quod 9 locis legi. In huiusmodi condicionibus *ἐάν* c. *coni.* apud Ar. quidem nusquam vidi (c).

Porro, *εἰ* cum fut. ind. dicitur, cum condicione exprimitur *consilium* vel *necessitas* aliquid faciendi (quo sensu μέλλω cum inf. usurpatur A. 498. N. 1339. L. 120. Ec. 1164), omninoque cum condicio implebitur postea, quam id, de quo agitur in apodosi, erit perfectum. Haec est fortasse causa, cur futurum ind. in protasium potissimum ponitur, cum in apodosi est praeteritum (quod vidit Goodwinus § 448) aut praesens proprium, non spectans ad futurum. Hoc sensu *εἰ* cum fut. ind. inveni 15 (aut 17) locis. Eodem significato rarissime quidem, non tamen nunquam, quod est Goodwini iudicium § 408, *ἐάν* c. *coni.* dici, aliquot exempla docent, quae p. 49 attuli (d).

Bis denique *εἰ* cum fut. ind. legitur in *adhortationibus*, cum aliquis alii, quid lucri factururus sit, si hoc vel illud perfecerit, ostendit. Sed longe saepius hoc significato *ἐάν* c. *coni.* usurpatur, ut N. 561. 1009. V. 1057. P. 977. Av. 1111. 1113. Pl. 112. (e).

Restant 6 loci, in quibus qua de causa *εἰ* c. fut. ind. potius quam *ἐάν* c. *coni.* dictum sit, non satis liquet (f).

Iam apponam comparandi causa aliquot exempla utriusque structurae, quae tam similes sunt, vix ut ullum sensus discrimen statui possit.

Εἰ cum fut. ind.

Ἐάν cum *coni.*

a) L. 439 *εἰ*—ταύτη μόνον τὴν χεῖρ' ἐπιβαλεῖς, ἐπιχεσεῖ πατούμενος.

N. 933 κλαύσει, τὴν χεῖρ' ἣν ἐπιβάλλης.

L. 364 *εἰ* μὴ σιωπήσει, θενών σου ἑκοκκιῶ τὸ γῆρας.

Th. 223 ἐμβαλῶ σοι πάτταλον, ἣν μὴ σιωπῆς.

N. 1000 *εἰ* ταῦτα—πέισει τούτω, —τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴσεις.

E. 962 *ἐάν* τούτω πίθη, μολτὸν γενέσθαι δεῖ σε.

- b) *Av.* 932 παρέξει—ἡμῖν— *Ec.* 468 ἦν—μὴ δυνώμεθα, ἀρι-
πράγματα, εἰ μὴ—ἀποφευξούμεθα. στον οὐ δώσουσι.
d) *R.* 1460 εὔρισκε,—εἴπερ ἀνα- *R.* 339 οὐκουν ἀτρέμ' ἔξεις, ἦν
δύσει πάλιν. τι καὶ χορδῆς λάβης;
Ec. 247 σὲ στρατηγὸν—αἰρού-
μεθ', ἦν ταῦθ' ἀπινοεῖς κατεργάση.
e) *A.* 564 εἰ θενεῖς τὸν ἄνδρα *N.* 1009 ἦν ταῦτα ποιῆς,—ἔξεις
τοῦτον, αὐτὸς ἀρθήσει. στήθος λιπαρόν.

Ceterum, quod observavit Gildersleeveus, ei cum futuro ind. rarissime opponi ἐάν cum coni., id tam verum est, ut apud Ar. omnino nihil tale occurrat.

Praeterea hoc adiecerim, temporis notionem prorsus alienam esse ab hoc genere condicionum (quod sensisse videtur Middendorffius); eadem de causa factum esse videtur, ut nulla huiusmodi condicio generalis sit.

Apodosis plerumque *futurum* habet (quo v. εἶμι quoque refero), sive verbis expressum est, sive ex praegressis intellegitur, indicati- vi in or. recta, infinitivi in obliqua—53 locis; rarius adest aut intellegitur *praesens* indicati- vi vel infinitivi—17 locis; *imperativus* invenitur 5 locis, *optativus cum ἄν* 2, *impf.* 1, *aor. ind.* 1.

Futurum: *A.* 564. 742. 828.—*E.* 68. 175. 294. 295. 805. 837. 949.—*N.* 586. 1000. 1278.—*V.* 190. 254. 437. 653. 1228. 1329.—*P.* 152. 176. 189. 265. 318. 381.—*Av.* 177. 932. 1226. 1246. 1253. 1506. 1523.—*L.* 364. 435. 439. 443. 447. 519. 656. 671. 682. 691. 1091.—*Th.* 248. 853.—*R.* 10. 255. 594. 703.—*Ec.* 1041.—*Pl.* 65. 447. 1064.

Praesens: *A.* 316.—*E.* 609. 1360.—*N.* 443. 1035.—*V.* 426. 1264.—*Av.* 549. 900. 1270.—*L.* 780.—*Ec.* 471. 568. 644.—*Pl.* 505. 878. 923.

Imperativus: *N.* 452. *P.* 88. *Av.* 759. *R.* 176. 1460.

Optativus cum ἄν: *N.* 1393. *Ec.* 162.

Imperfectum: *R.* 13.

Aoristus ind.: *Pl.* 556.

His disputatis iam liceat mihi locos afferre.

a) *Minae*, ad *II personam* pertinentes:

A. 742 (*Meg.*) εἴπερ ἰξεῖτ' οἴκαδ'ις,—πειρασεῖσθε τὰς λιμῶ. 828 κλάων (sc. φανείς),—εἰ μὴ 'τέρωσε συκοφαντήσεις τρέχων.

E. 68 εἰ μὴ μ' ἀναπέισετ', ἀποθανείσθε, ubi libri fere omnes ἀναπέισητ'.

294 (tr.) διαφορήσω σ', εἴ τι γρύζει, quod Elmsleius scribi iussit pro γρύζεις et γρύξεις codicum; vide Rutherford. Phryn. p. 384.

295 κοπροφορήσω σ', εἰ λαλήσεις. 949 ἴσθ', ὅτι εἰ μὴ μ' ἑάσεις ἐπιτροπεύειν, ἕτερος ἐμοῦ πανουργότερος—ἀναφανήσεται, ubi malim ita scribere: εἰ μὴ 'μ' ἑάσεις: in pronomen enim cadit pondus orationis. 1360 οὐκ ἔστιν ὑμῖν—ἄλφита, εἰ μὴ καταγνώσεσθε ταύτην τὴν δίκην.

N. 1000 εἰ ταῦτα—πέισαι τούτῳ,—τοῖς Ἱπποκράτους υἱέσιν εἴξεις.

1278 προσκεκλήσεσθαί γέ μοι (sc. δοκεῖς), εἰ μάποδώσεις τὰργύριον. Male hic Meinekeus deteriores codices sequi maluit, quam cum melioribus Rav. et Ven. scribere: προσκεκλήσθαί μοι δοκεῖς, quae et difficilior est lectio et proxime se applicat ad verba Strepsiadis v. 1277 σεσεῖσθαί μοι δοκεῖς. Cf. Teuffelii — Kaehlerii ann.

V. 190 εἰ μὴ μ' ἑάσετε,—μαχοῦμεθα. 254 (tetr. iamb. sync.) εἰ—κονδύλοις νουθετήσθ' ἡμᾶς,—ἄπιμεν. 437 (tr.) εἰ—μὴ τοῦτον μεθήσεις, ἔν τί σοι παγήσεται. De ἔν pro ἔν codicum reposito vide quae disputavi in libro meo „De praep. usu Ar.“ p. 1.

653 (an.) εἰ μὴ—τουτί—με διδάξεις, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ τεθνήξεις, ubi libri τεθνήξει et τεθνήσει: vide Rutherford. Phryn. p. 412.

1228 τοῦτ' εἰ σὺ δράσεις, παραπολεῖ. Ita coniecit Porsonus, libri habent τοῦτ' σὺ δράσεις; quae lectio tam bona est, ut ne lenissima quidem Porsoni correctione opus esse videatur.

1329 (lyr.) εἰ μὴ 'ρρήσεθ' (ll. 'ρρήσεσθ'), ὑμᾶς—φρυκτοὺς σκευάσω.

P. 189 οὐκ—ἔσθ' ὅπως οὐκ ἀποθανεῖ, εἰ μὴ κατερεῖς μοι.

Av. 1253 εἴ με λυπήσεις τι,—διαμηριῶ τὴν Ἰριν.

L. 364 (tetr. iamb.) εἰ μὴ σιωπήσει, θένων σου ἑκκοκκῶ τὸ γῆρας, quae recte dedisse videtur Dindorfius et Reisigius pro θένων ἑκκοκκῶ τὸ γ. σου, ut in libris scriptum est.

439 εἰ—ταύτη μόνον τὴν χεῖρ' ἐπιβαλεῖς, ἐπιχεσεῖ πατούμενος.

443 εἰ—τὴν χεῖρ' ἄκραν ταύτη προσοίσεις, κύαθον αἰτήσεις. 447 εἰ—ταύτη πρόσει, ἑκκοκκῶ σου τὰς—τρίχας. 656 (tr.) εἰ—λυπήσεις τί με,—πατάξω—τὴν γνάθον. 682 (lyr.) εἴ—με ζωπυρήσεις, λύσω τὴν ἑμαυτῆς ὕν. 691 (lyr.) εἰ—κακῶς ἑρεῖς,—ἀετὸν τίκτοντα κἀνθαρός σε μαיעύσομαι.

Th. 853 πικρὰν Ἑλένην (ll. Ἑ—η) ὄψει τάχ', εἰ μὴ κοσμίως ἔξεις.

Pl. 65 εἰ μὴ φράσεις,—ἀπό σ' ὀλῶ.

Adde duos locos in *or. obl.*:

Av. 1523 ἐπιστρατεύειν φασὶ — τῷ Δί, εἰ μὴ παρέξει τὰμπόρι' ἀνευπηγμένα.

L. 519 (an.) ἂν ἔφασκ', εἰ (ll. ἔφασκε κεί) μὴ τὸν στήμονα νήσω, ὅτοτύξεσθαι μακρὰ τὴν κεφαλὴν.

Minae, ul III personam pertinentes:

Av. 1246 ἄρ' οἴσθ', ὅτι Ζεὺς εἴ με λυπήσει πέρα, μέλαθρα — αὐτοῦ — καταιθαλώσω;

L. 435 εἰ — τὴν χεῖρά μοι ἄκραν προσοίσει,—κλαύσεται.

Th. 248 οἰμώζετ' ἄρ', εἴ τις τὸν ἐμὸν πρῶκτον πλυνεῖ, ubi pro quatuor prioribus verbis, a Dindorfio et Porsono restitutis, codices exhibent: οἰμώζετ' ἄρ' εἰσ.

Huc referendus est quartus locus in *or. obl.*

N. 586 (tr.) ὁ — ἥλιος — οὐ φανεῖν ἔφασκεν ὑμῖν, εἰ στρατηγήσει Κλέων: in recta *or.* esset: οὐ φανῶ Ἀθηναίοις, εἰ κτλ.

b) *Timor* eius qui loquitur his locis apparet:

E. 175 εὐδαιμονήσω,—εἰ διαστραφήσομαι; quod nisi interrogative esset dictum, negationem haberet: οὐκ εὐδ.

P. 152 εἰ — ὀσφρήσεται,—ρίψας με βουκολήσεται. 176 εἰ μὴ φυλάξει (ll. φ - εις), χορτάσω τὸν κύνθαρον. 265 εἴπερ — ἥξει τὸν ἀλετριβανον φέρων, τούτῳ ταραῖζει τὰς πόλεις, ubi Trygaeus etsi non de se, sed de Graeciae civitatibus timet, tamen harum calamitas ad ipsum quoque pertinet. 318 ἐξολεῖτέ μ',—εἰ μὴ τῆς βοῆς ἀνήσετε. 381 ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀμαλδυνθήσομαι, εἰ μὴ τετορήσω πάντα καὶ λήσομαι.

Av. 177 ἀπολαύσομαί τι,—εἰ διαστραφήσομαι; (v. supra ad E. 175). 932 παρέξει — ἡμῖν πράγματα, εἰ μὴ — ἀποφευξόμεθα. 1506 ἀπὸ γάρ μ' ὀλεῖς, εἴ μ' — ὁ Ζεὺς ὀψεται, ubi codices vitiose ὀλέσει.

L. 671 (tr.) εἰ — ἐνδώσει τις ἡμῶν ταῖσδε κἄν σμικρὰν λαβὴν, οὐδὲν ἐλλείψουσιν αὐταί — χειρουργίας. 1091 εἴ τις ἡμᾶς μὴ διαλλάξει,—οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ Κλεισθένη βινήσομεν.

R. 10 μῆδ' (sc. εἴπω), ὅτι τοσοῦτον ἄχθος ἐπ' ἑμαυτῷ φέρων, εἰ μὴ καθαιρήσει τις, ἀποπαρδήσομαι. 703 (tr.) εἰ δὲ ταῦτ' ὀγκωσόμεθα κάποσεμνυνούμεθα,—εὖ φρονεῖν οὐ δόξομεν.

c) Verbo δεινόν subiecta est condicio, obiectivi enuntiati quodam modo vicem sustinens, in his:

A. 316 (tr.) τοῦτο τοῦπος δεινόν,—εἰ—τολμήσεις ὑπὲρ τῶν πολέμων — λέγειν.

E. 609 (tr.) δεινά,—εἰ μὴδ' ἐν βυθῷ δυνήσομαι μήτε γῇ μήτ' ἐν θαλάττῃ διαφυγεῖν τοὺς ἱππέας. Duo sunt in his, quae coniecturis hominum doctorum debentur: alterum est Bentley, qui recte pro μῆτ' ἐν γῇ codicum, praepositione deleta, reposuit id quod metro flagitatur. Quod vero Brunckius μὴδ' ἐν βυθῷ scribi iussit pro μῆτ' ἐν β., quae est codicum lectio, collato Av. 987 καὶ φείδου μὴδὲν μὴδ' αἰετοῦ ἐν νεφέλῃσιν, μῆτ' ἦν Λάμπων ἢ μῆτ' ἦν ὁ μέγας Διο-
 πείθης, hoc viro clarissimo non assentior. * Nec enim illa correc-
 tione quidquam opus esse et per se patet et e loco simillimo A. 533 ὡς χρὴ Μεγαρέας μήτε γῇ μήτ' ἐν ἄγορᾷ μήτ' ἐν θαλάττῃ μῆτ' ἐν οὐρανῷ μένειν satis intellegitur. Accedit quod Avium loci longe alia ratio est. In nostro enim versu tria illa aequalia sunt; ibi autem duo posteriora priori ita subiciuntur, ut totum (αἰετός) in partes di-
 vidatur; nam sententia haec est: „ne aquilae quidem in nubibus quidquam parcito, h. e. ei vati, qui oraculum de aquila recitave-
 rit (v. Bergleri notam), sive Lampon erit, sive Diopithes“. Cf. schol.: μήτε, φησὶν, ἐὰν αὐτὸς ἦ ὁ Λάμπων, φείδου αὐτοῦ, ἐὰν καὶ λέγῃ οἷ
 ὡς αἰετός γενήσῃ.

V. 426 (tr.) τοῦτο — δεινόν,—εἰ μαχοῦμεθα.

Av. 1226 δεινότατα—πεισόμεσθ',—εἰ τῶν μὲν ἄλλων ἄρχομεν, ὑμεῖς δ' — ἀκολαστανεῖτε κοῦδέπω γνώσεσθε, ubi mirum in modum pleri-
 que editores, Cobetum secuti, ἄρχομεν pro ἄρχομεν, quod in libris legitur, scripserunt, quamquam multo facilius librarii praesens ad
 sequentia futura accommodassent, quam futurum in praesens mu-
 tassent. De sententia vide Kockii notam. **

1270 δεινόν — τὸν κήρυκα — εἰ μὴδέποτε νοστήσει.

R. 255 (lyr.) δεινότερα (sc. πείσομαι),—εἰ διαρραγήσομαι.

Ec. 644 (an.) εἰ δὲ — Ἐπίκουρος — πάππαν με καλεῖ, τοῦτ' ἤδη δεινὸν ἀκοῦσαι. Cf. v. 647, ut videas, quam parvum sit interdum
 discrimen inter εἰ cum futuro ind. et εἰ cum optativo.

Pl. 447 δεινότατον ἔργον — ἐργασόμεθα, τὸν θεὸν ἔρημον ἀπολι-
 πόντες εἰ φευζόμεθα τῇνδὶ δεδιότες, μὴδὲ διαμαχοῦμεθα. Ita edidit
 Velsenus, Meinekeum et Dobraeum secutus. Codices enim habent

* Ridiculum est, quod Brunckius ex Avium loco illum Equitum versum
 corrigit, Blaydesius autem eum ipsum locum emendatione egere censet.

** Miror Bernhardium, cum de incisione anapaesti ageret, huius memorabi-
 lis ac rarissimi anapaesti ἀρ—χομεν υ—υεῖς nullam mentionem fecisse.

ἐργασόμεθ' (et ἐργασόμεσθ') εἰ et ἀπολιπόντε ποι, praeterea δεδιότες in solo Veneto legitur, in ceteris δεδιότε. Quod quam temere Velsenus fecerit, Bambergius 1885 p. 13 optime docet: „Ego neque in eodicum lectione quid reprehendi possit intellego et in Velseni lectione εἰ ab initio enuntiatum tam longe recedere aegre fero. — De ποι cf. Ach. 1035 ἀπιὼν οἴμωζέ ποι. Thesm. 792 κὰν ἐξέλθῃ τὸ γύναιον ποι“.

Similiter ex αἰσχρόν pendet condicio in

L. 780 αἰσχρόν,—τὸν χρησμόν εἰ προδώσομεν.

d) Veniamus ad eos locos, ubi *protasis actio actionem apodosis sequitur*, ut interdum simul in animo aliquem habere vel cogi vel posse aliquid facere significetur. Quod et e sententia loci intellegitur et inde quod apodosis non futurum habet, sed aut praesens ind., aut imperativum, aut etiam praeteritum (R. 13. Pl. 556). Ipsa condicio saepe ad notionem finalis enuntiatum proxime accedit.

N. 443 (an.) τοῦμόν σῶμα — παρέχω τύπτειν,—εἴπερ τὰ χρέα διαφευξοῦμαι τοῖς τ' ἀνθρώποις εἶναι δόξω θρασύς = εἰ μέλλω διαφευξείσθαι δόξειν τε: „istuc corpus meum trado verberandum, si modo aes alienum effugere possum“, „(ea condicione) ut (vel modo) aes alienum effugiam“. 452 (an.) ταῦτ' εἰ με καλοῦσι,—δρῶντων,—ὃ τι χρῆζουσιν. 1035 (tetr. iamb.) δεινῶν—σοι βουλευμάτων ἔοικε δεῖν,—εἴπερ τὸν ἄνδρ' ὑπερβαλεῖς καὶ μὴ γέλωτ' ὀφλήσεις „si vis eum superare“.

V. 1264 μαθητέον — ἐστὶ πολλοὺς τῶν λόγων, εἴπερ γ' ἀποτίσω μηδέν, ubi et Ravennatem et Venetum omittere γ' dicit Meinekeus in ann. cr. Sed, ut Bekkerus testatur quantumque ex Hirschigii subobscura nota colligi potest, solus V particulam omittit, R autem habet. Sed utcunque res se habet, utraque lectio aequae bona est; quamquam si Florentinus Γ quoque, ut ferunt, γ' non habet et Veneti ipsius auctoritas in Vespis quidem multo maior est quam Ravennatis (v. Bamberg. 1865 p. 14), malim particulam omitti.

P. 88 (an.) μὴ πνεῖ μοι κακόν.—εἰ δὲ ποιήσεις τοῦτο, κατ' οἴκουσ—μείνον, quos versus nescio qua de causa Meinekeus, Hamakero duce, eiecit.

Av. 759 (tr.) αἶρε πληκτρον, εἰ μαχεῖ (ll. μάχει). 900 (lyr.) δεῖ με — καλεῖν — μάκαρας, ἓνα τινὰ μόνον, εἴπερ ἱκανὸν ἔχει ὄψον „si quidem satis opsonii habituri estis“.

R. 13 τί — ἔδει με ταῦτα τὰ σκεύη φέρειν, εἴπερ ποιήσω μηδὲν „si mihi facere non licet“. 176 εἰ μὴ καταθήσεις δύο δραχμάς, μὴ διαλέγου „si non vis deponere“. 1460 εὗρισκε, — εἴπερ ἀναδύσει πάλιν „si quidem emergere vis“, quem locum Velsenus, Kockio obsecutus, pro spurio habet.

Ec. 471 εἰ τῇ πόλει τοῦτο ξυνοίσει, ταῦτα χρή πάντ' ἄνδρα δρᾶν. 568 μεγάλα γ', εἰ μὴ ψεύσεται „magna pollicetur (vel potius: magna sunt haec quidem): modo ne fallat“.

Pl. 556 (an.) ὡς μακαρίτην — τὸν βίον αὐτοῦ κατέλεξας, εἰ — καταλείψει μὴδὲ ταφῆναι.

878 πολλοῦ — ἄξιος — ὁ θεός ἐστιν, εἰ τοὺς συκοφάντας ἐξολεῖ, ubi Velsenus ὁ θεός ἐστιν dedit pro vulgato ὁ θεός οὗτος: Plutum enim non a sectatoribus, i. e. ab hominibus iustis (haec autem verba „Iusti“ sunt), sed ab adversariis solis ipsi succensentibus vocari: ὁ θεός οὗτος. In codicibus utrumque legitur ita: RAU ὁ θεός ἔσθ' οὐτοσί (U οὗτος) εἰ, solus V ὁ θεός ἔσθ' ὅτι exhibet. Velseni lectionem reprehendit Bambergius 1885 p. 14, qui contulit v. 452, ubi item Plutus ab sectatore Chremylo ὁ θεός οὗτος vocatur. „Ut non dicam, inquit, hos duos versus inter se tueri, illic (v. 452) hunc potissimum deum natura inimicum paupertati victorem evasurum esse οὗτος pronomine adiecto maiore vi contenditur, hic (v. 878) ad gravitatem, ne dicam maiestatem verborum, quibus homo iustus utitur, satis apte pronomen additum est, quod nisi cum contemptu dici non posse nemo evincet. Ac copula deleta hic totus locus.... his satis similis est: E. 609. Av. 1269. A. 315. V. 426. L. 779. Pl. 329, quibus enuntiatis omnibus vides copulam deesse. Quae cum ita sint, etiam his duobus locis (v. 452 et 878) Venetum, non RAU peccasse iudicabimus“. Recte ille quidem, sed oblivisci videtur, Velseni lectionem non magis Veneti, quam illorum RAU codicum scriptura niti; qui cum utrumque verbum exhibeant, liberum est, utrum velis, servare; et οὗτος nihilo minus quam ἐστίν a posteriore librario vel lectore addi potuit. Itaque utramque lectionem aequae bonae esse equidem censeo.

923 προβατίου βίον λέγεις, εἰ μὴ φανεῖται διατριβή τις τῷ βίῳ.

Eodem potissimum hi duo loci referendi videntur:

Av. 549 (an.) Ζῆν οὐκ ἄξιον ἡμῖν, εἰ μὴ κομιοῦμεθα — τὴν — βασιλείαν, si ita intellegamus: „sine spe regni recuperandi“. Aliter N. 1074 τί σοι Ζῆν ἄξιον, τούτων ἐὰν στερηθῆς;

Pl. 505 (an.) οὐκ οὖν εἶναι φημ', εἰ παύσει ταύτην βλέψας ποθ' ὁ Πλούτος, δδόν, ἦντιν' ἰὼν τοῖς ἀνθρώποις ἀγάθ' ἂν μείζω πορίσειεν = *optimam viam bona hominibus praebendi ingreditur Plutus, si hanc perditurus est. De variis huius loci lectionibus vide Bamberg. 1885 p. 21.*

e) *Praemium* facti promittitur in his:

A. 564 εἰ θενεῖς τὸν ἄνδρα τοῦτον, αὐτὸς ἀρθήσει.

E. 837 (tetr. iamb. sync.) εἰ — ὦδ' ἐποίσεις, μέγιστος — ἔσει.

f) Reliqui loci hi sunt:

E. 805 (an.) εἰ δέ ποτ' εἰς ἀγρόν οὗτος (= ὁ δῆμος) ἀπελθὼν εἰρηναῖος διατρίψει, καὶ χῖδρα φαγὼν ἀναθαρρήσει καὶ στεμφύλῃ εἰς λόγον ἐλθὼν, γινώσεται οἷων ἀγαθῶν αὐτὸν τῇ μισθοφορᾷ παρεκόπτου, εἴθ' ἥξει σοι δριμύς ἄγροικος, κατὰ σοῦ τὴν ψήφον ἰχνεύων, de quo loco supra dixi p. 18. Sed si εἰ cum futuro genuina lectio esset, eo defendi posset, quod isiciarius Cleoni malum minatur.

N. 1393 (lyr.) εἰ — ἀναπέσει, τὸ δέρμα τῶν γεραιτέρων λάβοιμεν ἂν ἄλλ' οὐδ' ἐρεβίνθου, qui locus fortasse iis annumerandus est, quos littera *b* insigniuit.

R. 594 (lyr.) εἰ — παραληρῶν ἀλώσει κάκβαλεις τι μαλθακόν, αὐθις αἶρεσθαί σ' ἀνάγκη 'σται — τὰ στρώματα, ubi libri pro κάκβαλεις praebent καὶ βάλης, κάκβάλης, καὶ βάλλεις, pro 'σται V dat 'στι, reliqui omnino omittunt. Hic locus fortasse iis similis est, quos littera *a* notavi: nam hic quoque, ut ibi, chorus Xanthiae malum praedicat, nisi quod non infenso est in eum animo, sed benevolo.

Ec. 162 ἐκκλησιάσουσ' (ll. ἐ-ζουσ') οὐκ ἂν προβαῖν, — εἰ μὴ ταῦτ' ἀκριβωθήσεται. 1041 εἰ καταστήσεσθε τοῦτον τὸν νόμον, τὴν γῆν ἅπασαν Οἰδιπόδων ἐμπλήσετε. Hic quoque locus ad *b* referri potest.

Pl. 1064. εἰ — ἐκπλυνεῖ τις — τὸ ψιμύθιον, ὅψει κατάδηλα τοῦ προσώπου τὰ ῥάκη, ubi ἐκπλυνεῖ τις Wakefieldius coniecit pro ἐκπλυνεῖται codicum: nam futurum medii verborum liquidorum sensu passivo non usitatum fuisse videtur. Vide Krueg. gr. 39, 11, ann., qui tamen mirum in modum hoc verbum iis annumerat, quae in —ιοῦμαι exeunt. Sed si Platoni Gorg. 521 Eliecit ita dicere κρυνοῦμαι, quid est cur Aristophani ἐκπλυνεῖται non licuisse putemus?

Εἰ cum futuro optativi.

Optativus futuri semel legitur pro fut. indicativo in condicione, cuius apodosis, participio prolata, ex praeterito ipsa pendet. Qui

locus iis annumerandus est, quos littera *d* signavi. Cf. Madvig. Gr. § 132 d.

E. 776 (an.) σοὶ χρήματα πλείστ' ἀπέδειξα ἐν τῷ κοινῷ, — οὐ φροντίζων — οὐδενός, εἰ σοὶ χαρισίην „modo tibi gratificarer“.

Ei cum aoristo indicativi.

In *Apodosi* legitur *praesens ind.* 7 locis: E. 790. Av. 477. Th. 474. 540. R. 613. 689. Ec. 1006; *futurum ind.* 5 locis: E. 483. N. 593. V. 62. R. 147. 242; *imperfectum* 4 locis: E. 347. P. 1151. R. 152. 1196; *imperativus* 4 locis: A. 579. V. 556. 958. Th. 1156; *coniunctivus aor.* (prohibitivus cum μή) 1 loco: Pl. 1146; *perfectum ind.* 1 loco: V. 1050; *optativus cum ἄν* 1 loco: A. 307; locutio τί ἄλλο 1 loco: E. 615.

Iam sequuntur ipsi loci.

A. 307 (tr.) πῶς — ἂν καλῶς λέγοις ἂν, εἴπερ ἔσπεισω γ' ἅπαξ. 579 συγγνώμην ἔχε, εἰ — εἰπόν τι κάστωμυλάμην.

E. 347 (tetr. iamb.) εἶ που δικίδιον εἶπας εὖ, — ὦσου δυνατὸς εἶναι λέγειν. 483 δείξεις, εἴπερ ἀπεκρύψω τότε — τὸ κρέας. 615 τί δ' ἄλλο γ', εἰ μὴ Νικόβουλος ἐγενόμην; „quid aliud nisi victoriam adeptus sum?“ V. Kockii ann. 790 (an.) εἶ πού τις ἀνὴρ ἐφάνη τῷ Δήμῳ μᾶλλον ἀμύνων, ἐθέλω περὶ τῆς κεφαλῆς περιδόσθαι.

N. 593 (tr.) εἶ τι κάξημάρτετε, ἐπὶ τὸ βέλτιον τὸ πρᾶγμα τῇ πόλει ζυνοίσεται.

V. 62 οὐδ' εἰ Κλέων γ' ἔλαμψε, — αὐθις τὸν αὐτὸν ἄνδρα μυττωτεύσομεν. 556 (an.) οἴκτειρόν μ', — εἰ — πῶποθ' ὑφείλου. 958 εἰ — ὑφείλετο, ζύγγνωθι. 1050 (an.) ὁ ποιητῆς οὐδὲν χείρων — νενόμισται, εἰ παρελαύνων (Il. εἴπερ ἐλαύνων) τοὺς ἀντιπάλους τῇ ἐπίνοιαν ζυνέτριπεν.

P. 1151 (tr.) ἦν—λαγῶα τέτταρα, εἶ τι μὴ 'ξήνεγκεν αὐτῶν ἡ γαλῆ.

Av. 477 (an.) εἰ πρότεροι — γῆς — ἐγένοντο, — αὐτῶν — ἔσθ' ἡ βασιλεία.

Th. 474 τί — βαρέως φέρομεν, εἰ δὲ ἡμῶν ἢ τρία κακὰ ζυνειδῶς εἶπε; 540 (tetr. iamb.) εἰ — εἶπον — δίκαια, διὰ τοῦτο — με δεῖ δοῦναι δίκην; 1156 (lyr.) εἶ — ποτε — ἤλθετε (Il. ἤλθετον), — νῦν ἀφίκεσθε (Il. ἀφίκεσθον).

R. 147 (ᾄσει) ἐν — τούτῳ κειμένους, εἶ που ξένον τις ἠδίκησε κτλ. 152 ἐχρῆν (sc. κείσθαι ἐκεῖ), — κεὶ τὴν πυρρίχην τις ἔμαθε τὴν Κι-

νησίῳ. 242 (lyr.) φθεγξόμεσθ', εἰ δὴ ποτε — ἡλάμεσθα κτλ. 613 εἰ πώποτ' ἦλθον δεῦρ', ἐθέλω τεθνηκέναι, ἢ 'κλεψα τῶν σῶν — τι. 689 (tr.) εἰ τις ἡμαρτε, — ἐγγενέσθαι φημί χρῆναι — λύσαι τὰς — ἁμαρτίας.

1196 εὐδαίμων ἄρ' ἦν, εἰ κάστρατήγησέν γε μετ' Ἑρασινίδου, quem locum sunt qui ita accipiant, quasi in apodosi esset ἄν (v. Petri. p. 20). Quod cum fieri non posse sensisset Blaydesius in annotatione critica vulgatam sibi placere negavit atque in contextu scripsit εὐδ. γ' ἄν ἦν, sed in commentario traditam scripturam optime ita interpretatus est: „Edepol beatus fuit (hominem beatum praedicat), si quidem etiam classi praefuit cum Er.“ Fritzscheo explicanti: „beatus igitur erat (*beatior futurus*), siquidem etiam praetor fuisset“, haud facile quemquam assensurum puto.

Ec. 1006 οὐκ ἀνάγκη μούστίν, εἰ μὴ τῶν ἐτῶν (Pl. ἐμῶν) τὴν πεντακοσιοστὴν κατέθηκας.

Pl. 1146 μὴ μνησικακήσης, εἰ σὺ Φυλὴν κατέλαβες.

Ei cum praesenti et aoristo ind.

In *apodosi* est *imperativus*.

Th. 335 sq. εἰ τις ἐπιβουλεύει τι τῷ δήμῳ κακόν,—ἢ 'πικηρυκεύεται,—ἢ τυραννεῖν ἐπινοεῖ,—ἢ παιδίον ὑποβαλλομένης κατεῖπεν, ἢ δούλη—ἐνετρύλισεν,—ἢ—ἀγγελίας ψευδεῖς φέρει,—ἀπολέσθαι τοῦτον—ἀράσθε.

Ei cum perfecto indicativi.

In *apodosi* legitur *praesens ind.* 4 locis: E. 764. N. 1143. R. 191. Fr. 267, 1; *futurum ind.* 2 locis: Av. 1571. Ec. 679.

E. 764 (an.) εὐχομαι, εἰ—γεγένημαι βέλτιστος ἀνὴρ,—δειπνεῖν ἐν τῷ πρυτανείῳ.

N. 1143 ὀλίγον—μοι μέλει, εἴπερ μεμάθηκέ γ' εὖ λέγειν Φειδιππίδης, ὅφρ' Meinekeus μεμάθηκέ γ' pro μεμάθηκεν codicum scripsit.

Av. 1571 ὦ δημοκρατία, ποῖ προβιβᾷς ἡμᾶς ποτε, εἰ τούτον κεχειροτονήκασ' οἱ θεοί; ubi verba τούτον κεχ. pro τούτον γ' ἔχειροτόνησαν scribi iussit Elmsleius (ad A. 108), propterea quod rarissime apud Ar. usurpentur ὅδ' γε, οὗτος γ' et similia, et quod quinque versibus interpositis dictum sit perfectum ἡρήμεσθα. Sed „rarissime“ non est „nunquam“, aoristus autem haud raro ibi etiam

ponitur, ubi perfectum exspectandum erat: cf. R. 1010, ubi perf. cum aor. eodem sensu coniunctum est.

R. 191 δούλον οὐκ ἄγω, εἰ μὴ νευαυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν.

Ec. 679 (an.) ῥαψωδεῖν ἔσται—τοὺς ἀνδρείους ἐν τῷ πολέμῳ, κεῖ τις δειλὸς γεγένηται.

Fr. 267, 1 εἰ τί σ' ἠδίκηκ', ἐθέλω δίκην δοῦναι.

Εἰ cum perfecto et aoristo ind.

In apodosi est *futurum ind.*

R. 1010 (an.) ταῦτ' — εἰ μὴ πεποίηκας, ἀλλ' ἐκ χρηστῶν καὶ γενναίων μοχθηροὺς τοῦσδ' ἀπέδειξας, τί παθεῖν φήσεις ἄξιός εἶναι; Verba μοχθηροὺς τοῦσδ' Velsenus de coniectura scripsit: codices enim fluctuant, cum alii RA μοχθηροὺς (sine τοῦσδ') habeant, alii V μοχθηροτέρους τ', alii UM μοχθηροτάτους. Lectiones codicum VUM pro glossematis ut habeantur, suadet etiam Schnaeus (De Ar. manuscriptis etc. p. 8), qui multis locis perpensis hanc legem tulit: „si Parisinus A cum R consentiat, discrepantem Veneti scripturam satis suspectam esse habendam“, ipseque παμμοχθηρούς [lege παμμοχθήρους] coniecit. Ego vero μοχθηροτάτους, licet correctio sit, cum utique optimum sit, retinendum censeo. Cf. Fritzschei ann.

Εἰ cum imperfecto.

In apodosi adest vel intellegitur *imperfectum* 3 locis: P. 1070. L. 522. Pl. 1021; *aoristus ind.* vel *inf.* 2 locis: A. 559. V. 1025; *futurum ind.* auditur 1 loco: E. 1310.

Generalem condicionem esse in Pl. 1021 supra dixi p. 71.

A. 559 συκοφάντης εἴ τις ἦν, ὠνείδισας.

E. 1310 (tr.) οὐδὲ Ναυφάντης (sc. ἄρξει),—εἴπερ ἐκ πεύκης γε κάγῳ καὶ εὐλῶν ἐπηγνύμην.

V. 1025 (an.) εἴ τις ἐραστής—ἔσπευδε πρὸς αὐτόν, οὐδενί—φησι πιθέσθαι.

P. 1070 (hex.) εἰ—μὴ νύμφαι γε—Βάκιν ἐξαπάτασκον,—οὕπω θέσφατον ἦν Εἰρήνης δέσμ' ἀναλῦσαι.

L. 522 (an.) πῶς ὀρθῶς (sc. ἔλεγεν), εἰ μὴδὲ κακῶς βουλευομένοις ἔξην ὑμῖν ὑποθέσθαι;

Pl. 1021 Γ ρ· ὀζειν—τῆς χροᾶς ἔφασκεν ἡδύ μου· Χ ρ ε· εἰ Θάσιον ἐνέχεις.

Ei cum optativus est av.

In *apodosi* item *optativus cum* av intellegendus est.

N. 1183 πῶ γάρ (sc. μί' ἡμέρα γένοιτο av ἡμέραι δύο); εἰ μή
πέρ γ' ἅμα αὐτὴ γένοιτ' av γραῦς τε καὶ νέα γυνή.

SENTENTIAE CONCESSIVAE,

quae propriè sunt ipsae quoque condiciones, ducuntur a particulis
καὶ E. 1250. N. 1152. 1492. V. 1333. P. 652. L. 501. Ec. 888 et εἰ καὶ
L. 254. Hae omnes, praeter N. 1152, ad illud condicionum genus perti-
nent, quibus quæ facta continentur re ipsa vera sunt (v. p. 89, 2).

In *protasi*, ut dixi, sexies legitur *praesens*: E. 1250. N. 1492.
V. 1333. L. 254. 801. Ec. 888, bis *imperfectum*: N. 1152. P. 652.
In *apodosi* ter *praesens ind.*, bis *futurum ind.*, bis *imperativus* in-
venitur, semel *optativus cum* av intellegendus est.

E. 1250 ἀπιθι, καὶ σ' ἄκων ἐγὼ λείπω, ubi καὶ a Bergkio pro καὶ
datum est, quamquam hoc retineri potest.

N. 1152 (ἀποφύγοις av δίκην,) καὶ μάρτυρες παρήσαν. 1492 καγὼ
τιν' αὐτῶν—δοῦναι δίκην ἐμὴ ποιήσω, καὶ σφόδρ' εἶς' ἀλαζόνες.

V. 1333 δώσεις—τούτων δίκην,—καὶ σφόδρ' εἰ νεανίας.

P. 652 ἄττ' av—λέγῃς ἐκείνον, καὶ πανούργος ἦν,—ταῦτα—τούς
σεαυτοῦ λοιδορεῖς.

L. 254 (tet. iamb.) ἱγού βύδην, εἰ καὶ τὸν ὦμον ἀλγείς. 501 (an.)
Λυσ. σωστέον.—Προ. καὶ μὴ δέομαι;

Ec. 888 καὶ — δι' ὄχλου τοῦτ' ἐστὶ τοῖς θεωμένοις, ὅμως ἔχει τερ-
πνόν τι.

E. De elliptico usu particulae condicionalis.

Particula condicionalis haud raro usurpatur in nonnullis locutio-
nibus, in quibus ex usu Graccorum praedicatum omitti solet. Apud
Ar. hae locutiones eiusmodi inveniuntur.

1. Εἰ vel εἴπερ cum pronomine indefinito τις (cui additur ἄλλος
vel καὶ ἄλλος) aut adverbio indefinito ποτέ vel πώποτε in formulis:
εἴ (εἴπερ) τις (καὶ) ἄλλος, εἴ (εἴπερ) ποτε (πώποτε), usurpatur ad
augendam vim alicuius vocis sensu „magis quam alius quisquam,

magis quam unquam“=„potissimum, quam maxime“. Similiter Latine dicitur: „si quisquam“ (Cic. Lael. 2, 9).

A. 405 ὑπάκουσον, εἴπερ πῶποτ' ἀνθρώπων τινί, quod significat: „ausculta mihi, si unquam auscultasti cuiquam“, h. e. „nunc quam maxime“.

E. 594 (lyr.) δεῖ—πορίσαι σε νίκην, εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν.

N. 356 (an.) εἴπερ τινὶ κάλλω,—ῥήξατε κάμοι φωνήν.

P. 302 (tr.) βοηθήσωμεν, εἴπερ πῶποτε.

Ec. 81 ἐπιτήδειος—ἄν ἦν,—εἴπερ τις ἄλλος, βουκολεῖν τὴν Δημιῶν (ll. τὸν δῆμιον) „omnium aptissimus esset“.

Pl. 655 ἄνδρα τότε μὲν ἀθλιώτατον, νῦν δ' εἴ τιν' ἄλλον μακάριον κευδαίμονα „felicissimum ac beatissimum“, ubi attractio casus attendenda est.

2. Ei interdum additur verbo ὥσπερ in comparatione, ita tamen, ut eius vim nihil mutet (cf. Goodwin. § 485): A. 876. E. 270. N. 1358. 1360. V. 130. 1107. Av. 51. (748). 1519. L. 115. Ec. 537. Fr. (266. 474). 495.

3. Semel εἴπερ per se stat singulari significatione in

N. 227 ἔπειτ' ἀπὸ ταρροῦ τοὺς θεοὺς ὑπερφρονεῖς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς γῆς, εἴπερ; ubi intellegendum esse videtur ὑπερφρονεῖν χρῆ (δεῖ) τοὺς θεοὺς. Cf. Krueg. Gr. 65, 5, 11.

4. Οὐδ' εἰ valet „ne—quidem“ in

V. 352 (an.) οὐκ ἔστιν ὁπῆς οὐδ' εἰ σέρφω διαδύναι.

Idem a Meinekeo de coniectura scriptum est in

V. 1223 ὥς οὐδ' εἰ Διακρίων δέξεται pro ὥς οὐδεὶς γε Διακρίων (vel διακριῶν) δεδέξεται, quod in codicibus exstat, unde vulgata lectio profecta est: ὥς οὐδεὶς Δ. δέξεται. Meinekei coniectura, cuius sensum hunc esse voluit (Vind. p. 33): „tam scite excipiam scolia, ut ne Diacrio [quidem?] possit scitius“, vereor ne sit falsa: alia enim est ratio versus 352, quem citat, alia huius: ibi enim negatio praecedat, hic non item. Omninoque locutio rara esse videtur. Vulgata autem lectio cur ferri non possit, equidem non video (nisi quod δέξεται aliquid suspicionis movet: solet enim Ar. in talibus praedicatum omittere). Ceterum si quem (ut Bambergium 1865 p. 22) offendit, quod in vulgata lectione γέ particula contra libros omissa est, possis particula transposita ita scribere: ὥς γ' οὐδεὶς Δ. δέξεται, quam collocationem semel apud Ar. vidi in Ec. 1130 ὥς γ' οὐδεὶς ἀνήρ; sine γέ legitur ὥς οὐδεὶς (ἀνήρ) quin-

quies: V. 88. 150. 889. 1023. Pl. 247; γέ post οὐδεῖς positum est ὡς οὐδεῖς γ' ἀνὴρ semel: Pl. 901.

5. Saepe in negativa sententia Graece dicitur εἰ μὴ eodem sensu, quo Latine „nisi“ h. e. „excepto“. Cf. p. 112 ad E. 615. Goodwin. § 476.

a) A. 684 (tr.) οὐχ ὀρῶντες οὐδὲν εἰ μὴ τῆς δίκης τὴν ἡλύγην.

E. 1106 μὴδὲν ἄλλ' εἰ μὴ ὄσθιε=nihil aliud fac nisi ede.

N. 229 οὐ γὰρ ἄν ποτε ἐξηῦρον—τὰ μετέωρα πράγματα, εἰ μὴ κρεμάσας τὸ νόημα καὶ τὴν φροντίδα λεπτὴν καταμίξας εἰς τὸν ὅμοιον ἄερα „nisi suspensa meditatione“, ubi Teuffelius audiri iubet (εἰ μὴ) ἐζήτουν (κρεμάσας). Cf. infra fr. 217, 1.

V. 402 (an.) πότε,—εἰ μὴ νῦν, ἐπαρήξετέ μοι;

P. 828 οὐκ (sc. εἶδον), εἰ μὴ γέ που ψυχὰς δύο' ἢ τρεῖς.

Fr. 217,1 (tetr. iamb.) εἰ μὴ φέροντες.

Ann. Alia est ratio loci

L. 629 (tr.) οἷσι πιστὸν οὐδέν, εἰ μὴ περ λύκῳ κεχηνότι, ubi particulae non exceptionem significant, sed sententiam praecedentem confirmant, ut in Av. 326. L. 992, de quibus p. 89 egi. Ad verbum enim ita haec vertenda sunt: „quibus nihil est fidei, si non est fides lupo“, i. e. „quibus non plus inest fidei quam lupo“.

b) Eandem vim exceptionis habent particulae in locutione εἰ μὴ διά.

V. 558 (an.) ὃς ἔμ' οὐδ' ἄν ζῶντ' ἤδειν, εἰ μὴ διὰ τὴν προτέραν ἀπόφευξιν „qui ne esse quidem me sciret, nisi a me ante absolutus crimine esset“.

c) Eodem sensu dicitur ἔάν μὴ, sed ita, opinor, ut per totius loci rationem liceat coniunctivum audire.

E. 996 (lyr.) ἀρμονίαν ὁ παῖς οὗτος οὐ δύναται μαθεῖν, ἣν μὴ ὁωροδοκηστί, scilicet μάθῃ.

L. 251 οὐ — τοσαύτας οὐτ' — ἀπειλὰς οὔτε πῦρ ἤξεουσ' ἔχοντες, ὥστ' ἀνοῖξαι τὰς πύλας, ἔάν μὴ ὄϊσιν ἡμεῖς εἴπομεν, h. e. ἔάν μὴ ἀνοίξωσιν.

d) Pro εἰ μὴ sine ullo sensus discrimine dicitur πλὴν εἰ, quod tamen duobus locis (N. 361. 734) in codicibus in πλὴν ἢ depravatum est. Vide Kaehleri notam ad N. 361.

N. 361 (an.) οὐκ — ἄν ἄλλῳ — ὑπακούσaiμεν,—πλὴν εἰ Προδίκῳ. 734 οὐδέν γε (sc. ἔχω), πλὴν εἰ τὸ πέος ἐν τῇ δεξιᾷ.

Αγ. 601 (αρ.) οὐδεις οἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν, πλὴν εἰ τις ἄρ' ὄρνις.

Th. 531 (tetr. iamb.) οὐκ — ἔστι τῶν ἀναισχύντων — γυναικῶν οὐδὲν κάκιον, — πλὴν ἄρ' εἰ γυναῖκες.

6. Restat locutio εἰ δὲ μὴ „sin minus, alioqui“, quae adeo usque trita est, ut fere in unius vocabuli vim abierit: ponitur, enim etiam tum, cum praecedat negativa sententia, cum igitur propria ei δὲ solum dicendum erat. Pro εἰ δὲ μὴ multo rarius dicitur εἰ δὲ μὴ, nullo tamen discrimine: nam εἰ δὲ μὴ quoque saepissime ibi ponitur, ubi, si plene elata esset sententia, εἰ δὲ cum coni. ponendum erat. Ceterum εἰ δὲ μὴ invenitur apud Ar. omnino 19 locis, quattuordecies praecedente affirmativa sententia: E. 69, 1158. N. 1194. V. 428. 972. 1444. P. 262. Th. 288. R. 793. 1133. Ec. 962. 1060. Pl. 470. Fr. 506,3, quater negativa: N. 1433. P. 384. Av. 133. R. 629, semel mixta: V. 435. — Ἐὰν δὲ εἰ μὴ bis legitur, praecedente affirmativa sententia: N. 885. V. 930.

Restat, ut de sex locis pauca disputem: E. 1132. N. 414. Av. 371, 1259. L. 304. Pl. 119, ubi quae in codicibus exstant condicionales sententiae ab editoribus meis in alia enuntiationum genera mutatae sunt. Atque

E. 1131 sq. (lyr.) in codicibus ita legitur: χοῦτῳ μὲν ἂν εὖ ποιοῖς (ita fere omnes, nisi quod A ποιῆς et P ποιεῖς), εἴ σοι πυκνότης ἔνεστ' ἐν τῷ τρόπῳ, ὡς λέγεις, τοῦτῳ πάνυ πολλή, εἰ τοῦσδ' ἐπίτηδες — τρέφεις κτλ. In his Velsenus, Meinekeum et Reiskeum secutus, pro ἂν — ποιοῖς scripsit ἄρ' — ποιεῖς, pro εἴ σοι πυκν. autem καὶ σοι πυκν. Causa mutandi, ut ex Meinekeo cognoscimus (Vind. p. 65), duplex est: altera quod nullum praeter hoc exemplum optativi contracti ποιοῖς apud Ar. reperitur, altera quod duplex εἰ offensionem habet. Atque optativum hoc loco — optime defendit Rutherfordius (Phrya. pl. 444), vir, ut Cobetti cultor, coniecturarum minime metuens: „No conjecture, inquit, is required, for a single instance of a form that was certainly possible in Tragedy, occurring in Comedy out of regular metres does not enfranchise that form as genuine Attic, or diminish the validity of our argument against it“. Attamen Meinekei correctio tam lenis est tantoque meliorem facit sententiam (nam optativus cum ἂν parum aptus videtur), ut praesertim

tim in tanta codicum discrepantia quin recipiatur non resistam. Duplicis protasis in una eademque sententia exempla sat multa alijs homo Anglus conguessit Goodwinus § 510. Praeterea particula condicionalis in v. 1132 aliquid praesidii habet ex adiectis verbis ὡς λέγεις, quae conditioni, alienam orationem repetenti, optime conveniunt, ut in E. 483 νυνὶ διδάξεις, εἴπερ ἀπεκρούσω — τὸ κράς, ὡς αὐτὸς λέγεις, in simplici autem affirmatione admodum languida sunt.

N. 413 sq. (an.) in libris ita legitur: ὦ τῆς μετὰς ἐπιθυμίας σοφίας ἄνθρωπε παρ' ἡμῶν, ὡς εὐδαίμων ἐν Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἕλλησι γενήσῃ, εἰ μνήμων εἰ καὶ φροντιστής, — καὶ μὴ κάμνεις μήθ' ἐστὼς μήτε βαδίζων, μήτε ῥιγῶν ἄχθῃ λίαν, μήτ' ἀριστῶν ἐπιθυμείς κτλ. Haec verba citat Diogenes Laertius (II, 5, 27), sed aliquantum mutata, ut pro παρ' ἡμῶν habet δικαίως, pro τοῖς Ἕλ. γενήσῃ habet τοῖς ἄλλοις διαζῆς, pro εἰ μν. εἰ habet εἰ γάρ, μνήμων indeque in sequentibus οὔτε pro μήτε, κοῦτε τι pro καὶ μὴ. Hunc secutus est Meinekeus, nisi quod παρ' ἡμῶν et τοῖς Ἕλλησι servavit et διαζῆς ex Cobeti conjectura, in διέξῃς mutavit. Meinekeus igitur magis Diogeni credit, quam libris Aristophaneis, qui nobis servati sunt. Quod si recte facit, concedendum est, codices nostros adeo depravatos esse, ut fere nullus versus errore gravissimo vacuus sit. Non tamen concedet hoc qui secum reputaverit, quam perverse saepissime antiquorum loci a posterioribus afferantur, sive quod memoriter scribebant, sive quod sui consilii gratia verba mutabant (cf. Blass. Kritik § 5. et 25). Adde quod codicum lectio Diogenis lectioni praestare videtur: nam choro, Strepsiadem ignorantem, multo magis convenit condicio quam certum iudicium (cf. v. 483—4). Illud quoque monebo, quod scio non magni esse momenti, nusquam me neque apud Ar. nec apud ceteros comicos legisse μήτε τι aut οὔτε τι, quod Diogenes in v. 415 praebet. Particulae autem ita coniunctae, ut in codicibus invenimus, μή — μήτε — μήτε, alibi quoque reperiuntur, ut A. 634—5.

Av. 371 (tr.) in libris ita legitur: εἰ δὲ τὴν φύσιν μὲν ἐχθοί, τὸν δὲ νοῦν εἰσιν φίλοι. Meinekeus ex Dobraei conjectura scripsit εἰ δὲ. Quod quam inutile sit, ex Kockii annotatione colligas.

1259 in libris ita traditur: ἦν μὴ σε παύσει τῆς ὕβρεως σῶμός πατήρ. Meinekeus, Bentleium secutus, scripsit ἦ μὴν, quod verum videtur.

L. 304 (Iyr.) libri: εἰ πότ' αὐτῇ μάλλον ἢ νῦν — ἀρήξομεν. Recte Meinekeus ἦ πότ'.

Pl. 119 libri: ὁ Ζεὺς μὲν οὖν εἰδὼς τὰ τούτων μῶρ' ἔμ' εἰ πύθοιτ' ἄν ἐπιτίψει. Velsenus pro ἔμ' εἰ πύθοιτ' iusto violentius dedit: ἐμὲ αἰόχιστ'. In loco multum vexato nolim diu versari, cum praesertim nullam spem habeam sanandi; sed non possum non proferre lenissimam correctionem, quae mihi in mentem venit: quid si pro εἰδὼς reponamus εἰδότα? quod propter proximum τὰ in εἰδο decurtatum facile ad Ζεὺς accommodari potuit: „Juppiter si me cognoscat horum stulta consilia scire, penitus perdat“. — Sed cum editoribus fere omnibus (Bergkio, Meinekeo, Dindorfio, Blaydesio) lectionem οἷδ' ὤς, quam in margine codicis cuiusdam ferunt inveniri, probatam esse videam, de hac paucis exponendum censeo. Hoc Ar. vix scribere potuit. Nam ὤς post v. οἷδα rarissimum est: 6 enim locis tantum occurrit, quorum 5 non trimetri sunt: N. 458 (lyr.). 626 (tr.). V. 635 (tetr. iamb.). 1337 (lyr.). Av. 605 (an.), 1 trimeter est ille quidem, sed a choro dicitur: N. 1509. Usitata autem constructio huius verbi est aut ὅτι (ὁτιή) aut participium. Deinde, nostro loco, si scribas οἷδ' ὤς, haec verba quasi in parenthesi dicta esse putandum est. In hac vero formula semper dicitur (εὖ) οἷδ' ὅτι, ut (εὖ) ἴσθ' ὅτι, quorum illud legitur apud Ar. 15 locis: A. 555. 1175. V. 1348. P. 365. 953. 1296. L. 59. 100. 154. 764. (R. 599). Pl. 72. 452. 838. Fr. 152,2; alterum 6 locis: N. 39. P. 373. Av. 1408. Th. 12. Pl. 183. 889. Reliqui loci, ubi ὅτι post οἷδα positum est, hi sunt 17 numero: A. 118. 375. E. 948. N. 331. 1254. 1329. P. 228. 371. 1303. Av. 84. 609. 668. 1176. 1221. 1246. R. 584. Ec. 992; ὁτιή 2 locis legitur: V. 1395. Av. 1010. Quid igitur valent illi sex contra hos quadraginta?

CAPUT IV.

Sententiae temporales.

Sententiarum temporalium tria genera discerno: unum est earum, quae a particulis *cum* significantibus ducuntur, alterum earum, quae particula *dum* incipiunt, tertium earum, quas particula *priusquam* orditur. Hae autem omnes secundum modos ita dividuntur, ut aliae habeant indicativum, aliae coniunctivum (cum ἄν plerumque coniunctum), aliae optativum; praeterea πρίν etiam cum infinitivo con-

iungitur. Harum eas, quae coniunctivo et optativo apud Ar. elatae sunt, fusius tractabo, omnibus locis allatis; de iis autem, quae indicativum (et infinitivum) habent, brevius disputabo, numeris tantum versuum apposis, ne liber nimis crescat. Ordiamur igitur, ut in condicionalibus, ab iis, quae coniunctivo efferuntur.

A. Enuntiationes temporales, coniunctivo prolatae.

Enuntiationes temporales, quae coniunctivo (cum ἄν) efferuntur, ut condicionales, aut *futuræ* sunt, aut *generales*. Ac primum quidem videamus

I. Enuntiata temporalia, quae a particula cum ducuntur.

Graecae particulae, quae Latinae „cum“ in his enuntiatis respondent, sunt hae: ὅταν (ὅκκα in sermone hominis Megarensis A. 762), ἥνικ' ἄν, ἐπειδάν, ὁπότεν, ἐπὴν, ἐπεὶ κεν (E. 1056 in versu epico). Huius generis sententiae ita comparatae sunt, ut actio secundarii enuntiati aut eiusdem sit temporis atque actio primarii, aut eam antecedit. Semel tantum Ec. 634 actio secundaria sequitur actionem primariam, quae admodum rara exceptio videtur esse. Actio contemporanea, eaque diutina, quae eadem interdum repetita est, semper exprimitur praesenti coniunctivi; actio, quae vel tota vel initium eius primariam antecedit, profertur aoristo, nisi quod in Ec. 663 et 665 actio futura, aliam antecedens, (fortasse, quia repetita est et in priore loco diutina) praesenti coni. elata est, et Th. 493 idem factum est in sententia generali de actione diutina, in praesenti repetita. Perfectum coni., cuius usus admodum angustis finibus circumscriptus est, usitatam vim suam retinet atque statum, qui actionem sequitur, eventumque eius, enuntiato primario contemporaneum, significat.

Ann. 1. Semel in sententia generali Av. 1440 enuntiatum temporale, verbo ἀκούειν subiectum, fere obiectivi vice fungitur.

Ann. 2. Mirum in modum, nisi quid me fallit, in L. 404 sententia temporalis ad causalem prope accedit.

De particulis. De particularum temporalium, quas supra attuli, usu quo facilius iudicari possit, duas tabulas appono, quarum altera ostenditur, quoties quaeque particula cum praesenti, aoristo, perfecto coni. iuncta inveniatur, altera — in quo metri genere quoties reperiatur.

	Præsens.		Aoristus.		Præter. et aor.		Perfectum.		S. U. M. M. A.
	Sent. fut.	Sent. gen.	Sent. fut.	Sent. gen.	Sent. fut.	Sent. gen.	Sent. fut.	Sent. gen.	
ὅταν	21	27	16	14	2	1	0	2	
48			30		3		2		83 = 63,84%
ἡνίκ' ἂν	3	7	2	3	0	1	1	0	
10			5		1		1		17 = 13,08%
ἐπειδὴν	5	1	9	0	0	0	0	0	
6			9		0		0		15 = 11,54%
ὁπότεν	1	5	3	3	0	0	0	0	
6			6		0		0		12 = 9,23%
ἐπὶν	1	0	1	1	0	0	0	0	
1			2		0		0		3 = 2,31%
Summa.	31	40	31	21	2	2	1	2	
71			52		4		3		130 = 100%

II.

	Trim. iamb.	Anap.	Lyr.	Troch.	Petram. iamb.	Hexam.
ὅταν	38	22	10	4	6	3
ἡνίκ' ἂν	5	0	7	5	0	0
ἐπειδὴν	11	1	1	1	2	0
ὁπότεν	0	7	2	0	0	3
ἐπὶν	2	0	0	0	0	1
56		30	20	9	8	7

Ex his tabulis haec de particularum usu colligi possunt.

1. Longe frequentissima est particula ὅταν in omnibusque generibus versuum usitata (maxime autem in iambis et anapaëstis, rarius in trochaeis). Semel in Th. 1205 et additum est ὁπόταν.

2. Ἦνίκ' ἄν praecipue ponitur in trochaeis et lyricis locis.

3. Ἐπειδὴν praeter iambos raro occurrit. Semel in Ec. 416 ei additum est πρῶτον.

4. Ὅπόταν poetica (vel potius epica) particula esse videtur nec cottidiani sermonis, quippe quae neque in iambis neque in trochaeis usquam invenitur. Eademque eius ratio esse videtur apud ceteros comoediae antiquae scriptores: his enim locis occurrit Phaeocr. 2, 255 (2) M. — lyr.; 2, 264 (8) — trim. (sed fragmentum brevius est, quam ut quidquam certi statui possit); Platon. 12, v 679 (1) — trim. (sed in oratione magnifica). Neque in *media* comoedia alius eius usus est: Ephipp. 3, 323 (1, 1 et 1, 9) — anap.; Timod. 3, 600 (1, 3) — locus lyricus, uti videtur, quamquam de metro dubitatur; Xenarch. 3, 617 (1, 23) — trim. (sed fortasse parodia est, ut v. 21; utique Xen. ultimus fere est mediae comoediae scriptorum). Novae vero comoediae temporibus particula iam in cottidianum sermonem penetrat et in trimetris occurrit: Philem. 4, 14 (59 a); Men. 4, 236 (13); Mach. 4, 497 (v. 10).

5. Ἐνὶν, epica atque antiqua particula sinequē dubio a cottidiano sermone Attico aliena, omnium rarissima est: legitur enim semel in hexametro, bis in trimetris, quorum alter versus (Av. 1855) est in lege antiqua ficta (ubi contracta forma accusativi πελαγονίδης aut πεινός tem mira neque usitata est), alter (L. 1175) legitur in Lysistratae oratione, quae elatiori genere dicendi constanter fere uti solet (cf. Bachmann. Coni. p. 107). Neque in fragmentis comicorum usquam haec particula legitur, sed ἔτιν in media et nova comoedia saepe.

6. De significatione particularum haec annotanda videntur. Omnium earum vis fere eadem est: omnes enim et praesens et aoristum, coni. admittunt, tamnesque et in futura et in generalibus sententiis occurrunt, quin etiam est ubi alia aliam nullo sensus discrimine excipiat, ut in E. 1031—2 ὅταν et ὁπόταν; sed ὅταν et ἦνίκ' ἄν saepius praesenti, ἐπειδὴν contra saepius aoristo iungitur: ἐπειδὴν igitur magis „postquam“ quam „cum“ est (vide etiam infra, cum de indi agatur). Mirum in modum denique ἐπειδὴν fere in futuris sententiis legitur (14-ies), in generalibus autem semel tantum.

ponitur, ubi perfectum expectandum erat: cf. R. 1010, ubi perf. cum aor. eodem sensu coniunctum est.

R. 191 δούλον οὐκ ἄγω, εἰ μὴ νεναιμαάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν.

Ec. 679 (an.) ῥαψωδεῖν ἔσται—τοὺς ἀνδρείους ἐν τῷ πολέμῳ, κεῖ τις δειλὸς γεγένηται.

Fr. 267, 1 εἴ τί σ' ἡδίκηκ', ἐθέλω δίκην δοῦναι.

Εἰ cum perfecto et aoristo ind.

In apodosi est *futurum ind.*

R. 1010 (an.) ταῦτ' — εἰ μὴ πεποίηκας, ἀλλ' ἐκ χρηστῶν καὶ γενναίων μοχθηροὺς τοῦσδ' ἀπέδειξας, τί παθεῖν φήσεις ἄξιός εἶναι; Verba μοχθηροὺς τοῦσδ' Velsenus de coniectura scripsit: codices enim fluctuant, cum alii RA μοχθηροὺς (sine τοῦσδ') habeant, alii V μοχθηροτέρους τ', alii UM μοχθηροτάτους. Lectiones codicum VUM pro glossematis ut habeantur, suadet etiam Schnaeus (De Ar. manuscriptis etc. p. 8), qui multis locis perpensis hanc legem tulit: „si Parisinus A cum R consentiat, discrepantem Veneti scripturam satis suspectam esse habendam“, ipseque παμμοχθηροὺς [lege παμμοχθήρους] coniecit. Ego vero μοχθηροτάτους, licet correctio sit, cum utique optimum sit, retinendum censeo. Cf. Fritzschei ann.

Εἰ cum imperfecto.

In apodosi adest vel intellegitur *imperfectum* 3 locis: P. 1070. L. 522. Pl. 1021; *aoristus ind.* vel *inf.* 2 locis: A. 559. V. 1025; *futurum ind.* auditur 1 loco: E. 1310.

Generalem condicionem esse in Pl. 1021 supra dixi p. 71.

A. 559 συκοφάντης εἴ τις ἦν, ὠνειδίσας.

E. 1310 (tr.) οὐδὲ Ναυφάντης (sc. ἄρξει),—εἴπερ ἐκ πεύκης γε κἀγὼ καὶ Ξύλων ἐπηγνύμην.

V. 1025 (an.) εἴ τις ἐραστής—ἔσπευδε πρὸς αὐτόν, οὐδενί—φησι πιθέσθαι.

P. 1070 (hex.) εἰ—μὴ νύμφαι γε—Βάκιν ἐξαπάτασκον,—οὔπω θέσφατον ἦν Εἰρήνης δέσμ' ἀναλῦσαι.

L. 522 (an.) πῶς ὀρθῶς (sc. ἔλεγεν), εἰ μηδὲ κακῶς βουλευομένοις ἐξῆν ὑμῖν ὑποθέσθαι;

Pl. 1021 Γ ρ. ὀζειν—τῆς χροάς ἔφασκεν ἡδύ μου· Χ ρ ε.· εἰ Θάσιον ἐνέχεις.

Εἰ cum optativum et ἄν.

In *apodosi* item *optativus* cum ἄν intellegendus est.

N. 1183 πῶ, γάρ (sc. μί' ἡμέρα γένοιτο ἄν ἡμέραι δύο); εἰ μή πέρ γ' ἅμα αὐτὴ γένοιτ' ἄν γραῦς τε καὶ νέα γυνή.

SENTENTIAE CONCESSIVAE,

quae propriè sunt ipsae quoque condiciones, ducuntur a particulis καὶ E. 1250. N. 1152. 1492. V. 1333. P. 652. L. 501. Ec. 888 et εἰ καὶ L. 254. Hae omnes, praeter N. 1152, ad illud condicionum genus pertinent, quibus quae facta continentur re ipsa vera sunt (v. p. 89, 2).

In *protasi*, ut dixi, sexies legitur *praesens*: E. 1250. N. 1492. V. 1333. L. 254. 801. Ec. 888, bis *imperfectum*: N. 1152. P. 652. In *apodosi* ter *praesens ind.*, bis *futurum ind.*, bis *imperativus* invenitur, semel *optativus* cum ἄν intellegendus est.

E. 1250 ἀπιθι, καὶ σ' ἄκων ἐγὼ λείπω, ubi καὶ a Bergkio pro καὶ datum est, quamquam hoc retineri potest.

N. 1152 (ἀποφύγοις ἄν δίκην,) καὶ μάρτυρες παρήσαν. 1492 καὶ γὰρ τιν' αὐτῶν—δοῦναι δίκην ἐμοὶ ποιήσω, καὶ σφόδρ' εἰς' ἀλαζόνες.

V. 1333 δώσεις—τούτων δίκην,—καὶ σφόδρ' εἰ νεανίας.

P. 652 ἄττ' ἄν—λέγῃς ἐκείνον, καὶ πανοῦργος ἦν,—ταῦτα—τοὺς σεαυτοῦ λοιδορεῖς.

L. 254 (tele. iamb.) ἱγού βάδην, εἰ καὶ τὸν ὤμον ἀλγείς. 501 (an.) Λυσ. συιστέον.—Προ. καὶ μὴ δέομαι;

Ec. 888 καὶ — δι' ὄχλου τοῦτ' ἐστὶ τοῖς θεωμένοις, ὅμως ἔχει τερπνόν τι.

E. De elliptico usu particulae condicionalis.

Particula condicionalis haud raro usurpatur in nonnullis locutionibus, in quibus ex usu Graecorum praedicatum omitti solet. Apud Ar. hae locutiones eiusmodi inveniuntur.

1. Εἰ vel εἴπερ cum pronomine indefinito τις (cui additur ἄλλος vel καὶ ἄλλος) aut adverbio indefinito ποτέ vel πώποτε in formulis: εἴ (εἴπερ) τις (καὶ) ἄλλος, εἴ (εἴπερ) ποτε (πώποτε), usurpatur ad augendam vim alicuius vocis sensu „magis quam alius quisquam,

magis quam unquam“=„potissimum, quam maxime“. Similiter Latine dicitur: „si quisquam“ (Cic. Lael. 2, 9).

A. 405 ὑπάκουσον, εἴπερ πώποτ' ἀνθρώπων τινί, quod significat: „ausculta mihi, si unquam auscultasti cuiquam“, h. e. „nunc quam maxime“.

E. 594 (lyr.) δεῖ—πορίσαι σε νίκην, εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν.

N. 356 (an.) εἴπερ τινὶ κάλλω,—ῥήζατε κάμοι φωνήν.

P. 302 (tr.) βοηθήσωμεν, εἴπερ πώποτε.

Ec. 81 ἐπιτήδειος—ἄν ἦν,—εἴπερ τις ἄλλος, βουκολεῖν τὴν Δημιῶν (Il. τὸν δῆμιον) „omnium aptissimus esset“.

Pl. 655 ἄνδρα τότε μὲν ἀθλιώτατον, νῦν δ' εἴ τιν' ἄλλον μακάριον κευδαίμονα „felicissimum ac beatissimum“, ubi attractio casus attendenda est.

2. Εἰ interdum additur verbo ὥσπερ in comparatione, ita tamen, ut eius vim nihil mutet (cf. Goodwin. § 485): A. 876. E. 270. N. 1358. 1360. V. 130. 1107. Av. 51. (748). 1519. L. 115. Ec. 537. Fr. (266. 474). 495.

3. Semel εἴπερ per se stat singulari significatione in

N. 227 ἔπειτ' ἀπὸ ταρροῦ τοὺς θεοὺς ὑπερφρονεῖς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς γῆς, εἴπερ; ubi intellegendum esse videtur ὑπερφρονεῖν χρῆ (δεῖ) τοὺς θεοὺς. Cf. Krueg. Gr. 65, 5, 11.

4. Οὐδ' εἰ valet „ne—quidem“ in

V. 352 (an.) οὐκ ἔστιν ὁπῆς οὐδ' εἰ σέρφω διαδύναι.

Idem a Meinekeo de coniectura scriptum est in

V. 1223 ὥς οὐδ' εἰ Διακρίων δέξεται pro ὥς οὐδεὶς γε Διακρίων (vel διακριῶν) δεδέξεται, quod in codicibus exstat, unde vulgata lectio profecta est: ὥς οὐδεὶς Δ. δέξεται. Meinekei coniectura, cuius sensum hunc esse voluit (Vind. p. 33): „tam scite excipiam scolia, ut ne Diacrio [quidem?] possit scitius“, vereor ne sit falsa: alia enim est ratio versus 352, quem citat, alia huius: ibi enim negatio praecedat, hic non item. Omninoque locutio rara esse videtur. Vulgata autem lectio cur ferri non possit, equidem non video (nisi quod δέξεται aliquid suspicionis movet: solet enim Ar. in talibus praedicatum omittere). Ceterum si quem (ut Bambergium 1865 p. 22) offendit, quod in vulgata lectione γέ particula contra libros omissa est, possis particula transposita ita scribere: ὥς γ' οὐδεὶς Δ. δέξεται, quam collocationem semel apud Ar. vidi in Ec. 1130 ὥς γ' οὐδεὶς ἀνήρ; sine γέ legitur ὥς οὐδεὶς (ἀνὴρ) quin-

quies: V. 88. 150. 889. 1023. Pl. 247; γέ post οὐδέϊς positum est ὡς οὐδέϊς γ' ἀνὴρ semel: Pl. 901.

5. Saepe in negativa sententia Graece dicitur εἰ μὴ eodem sensu, quo Latine „nisi“ h. e. „excepto“. Cf. p. 112 ad E. 615. Goodwin. § 476.

a) A. 684 (tr.) οὐχ ὀρῶντες οὐδὲν εἰ μὴ τῆς δίκης τὴν ἡλύγην.

E. 1106 μὴδὲν ἄλλ' εἰ μὴ 'σθιε= nihil aliud fac nisi ede.

N. 229 οὐ γὰρ ἂν ποτε ἐξηύρον—τὰ μετέωρα πράγματα, εἰ μὴ κρεμάσας τὸ νόημα καὶ τὴν φροντίδα λεπτὴν καταμίξας εἰς τὸν ὁμοιον ἄερα „nisi suspensa meditatione“, ubi Teuffelius audiri iubet (εἰ μὴ) ἐζήτουν (κρεμάσας). Cf. infra fr. 217, 1.

V. 402 (an.) πότε,—εἰ μὴ νῦν, ἐπαρήξετέ μοι;

P. 828 οὐκ (sc. εἶδον), εἰ μὴ γέ που ψυχὰς δύο' ἢ τρεῖς.

Fr. 217,1 (tetr. iamb.) εἰ μὴ φέροντες.

Ann. Alia est ratio loci

L. 629 (tr.) οἷσι πιστὸν οὐδὲν, εἰ μὴ περ λύκῳ κεχηνότι, ubi particulae non exceptionem significant, sed sententiam praecedentem confirmant, ut in Av. 326. L. 992, de quibus p. 89 egi. Ad verbum enim ita haec vertenda sunt: „quibus nihil est fidei, si non est fides lupo“, i. e. „quibus non plus inest fidei quam lupo“.

b) Eandem vim exceptionis habent particulae in locutione εἰ μὴ διὰ.

V. 558 (an.)⁴ ὅς ἔμ' οὐδ' ἂν ζῶντ' ἦδειν, εἰ μὴ διὰ τὴν προτέραν ἀπόφευξιν „qui ne esse quidem me sciret, nisi a me ante absolutus crimine esset“.

c) Eodem sensu dicitur ἐὰν μὴ, sed ita, opinor, ut per totius loci rationem liceat coniunctivum audire.

E. 996 (lyr.) ἀρμονίαν ὁ παῖς οὗτος οὐ δύναται μαθεῖν, ἣν μὴ δωροδοκηστί, scilicet μάθῃ.

L. 251 οὐ — τοσαύτας οὐτ' — ἀπειλὰς οὔτε πῦρ ἤξεουσ' ἔχοντες, ὥστ' ἀνοῖξαι τὰς πύλας, ἐὰν μὴ 'φ' οἷσιν ἡμεῖς εἶπομεν, h. e. ἐὰν μὴ ἀνοίξωσιν.

d) Pro εἰ μὴ sine ullo sensus discrimine dicitur πλὴν εἰ, quod tamen duobus locis (N. 361. 734) in codicibus in πλὴν ἢ depravatum est. Vide Kaehler's notam ad N. 361.

N. 361 (an.) οὐκ — ἂν ἄλλῳ — ὑπακούσαιμεν,—πλὴν εἰ Προδίκῳ. 734 οὐδὲν γε (sc. ἔχω), πλὴν εἰ τὸ πέος ἐν τῇ δεξιᾷ.

Αγ. 601. (an.) οὐδεὶς οἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν, πλὴν εἰ τις ἄρ' ὄρνις.

Th. 531 (tetr. iamb.) οὐκ — ἔστι τῶν ἀναισχύντων — γυναικῶν οὐδὲν κάκιον, — πλὴν ἄρ' εἰ γυναῖκες.

6. Restat locutio εἰ δὲ μὴ „sin minus, alioqui“, quae adeo usque trita est, ut fere in unius vocabuli vim abierit: ponitur enim etiam tum, cum praecedat negativa sententia, cum igitur proprie ei de solo dicendum erat. Pro εἰ δὲ μὴ multo rarius dicitur, ἐάν δὲ μὴ, nullo tamen discrimine: nam εἰ δὲ μὴ quoque saepissime ibi ponitur, ubi, si plene elata esset, sententia, ἐάν cum coni. ponendum erat. Ceterum εἰ δὲ μὴ invenitur apud Ar. omnino 19 locis, quattuordecies praecedente affirmativa sententia: E. 69, 1158. N. 1194. V. 428. 972. 1444. P. 262. Th. 288. R. 793. 1133. Ec. 962. 1060. Pl. 470. Fr. 506,3, quater negativa: N. 1433. P. 384. Av. 133. R. 629, semel mixta: V. 435. — Ἐάν γ' δ' εἰ μὴ bis legitur, praecedente affirmativa sententia: N. 885. V. 930.

Restat, ut de sex locis pauca disputem: E. 1132. N. 414. Av. 371, 1259. L. 304. Pl. 119, ubi quae in codicibus exstant condicionales sententiae ab editoribus meis in alia enuntiationum genera mutatae sunt. Atque

E. 1131 sq. (Iyr.) in codicibus ita legitur: χοῦτω μὲν ἂν εὖ ποιοῖς (ita fere omnes, nisi quod A ποιῆς et P ποιεῖς), εἴ σοι πυκνότης ἐνεστ' ἐν τῷ τρόπῳ, ὡς λέγεις, τοῦτω πάνυ πολλή, εἰ τοῦσδ' ἐπίτηδες — τρέφεις κτλ. In his Velsenus, Meinekeum et Reiskeum secutus, pro ἂν — ποιοῖς scripsit ἄρ' — ποιεῖς, pro εἴ σοι πυκν. autem καὶ σοι πυκν. Causa mutandi, ut ex Meinekeo cognoscimus (Vind. p. 65), duplex est: altera quod nullum praeter hoc exemplum optativi contracti ποιοῖς apud Ar. reperitur, altera quod duplex εἰ offensionem habet. Atque optativum hoc loco optime defendit Rutherfordius (Phrya. p. 444), vir, ut Cobetti cultor, coniecturarum minime metuens: „No conjecture, inquit, is required, for a single instance of a form that was certainly possible in Tragedy occurring in Comedy out of regular metres does not enfranchise that form as genuine Attic, or diminish the validity of our argument against it“. Attamen Meinekei correctio tam lenis est tantoque meliorem facit sententiam (nam optativus cum ἂν parum aptus videtur), ut praesert-

tim in tanta codicum discrepantia quin recipiatur non resistam. Duplicis protasis in una eademque sententia exempla sat multa alijs homo Anglus conguessit Goodwinus § 510. Praeterea particula condicionalis in v. 1132 aliquid praesidii habet ex adiectis verbis ὡς λέγεις, quae conditioni, alienam orationem repetenti, optime conveniunt, ut in E. 483 νυνὶ διδάξεις, εἴπερ ἀπεκρύψω — τὸ κράας, ὡς αὐτὸς λέγεις, in simplici autem affirmatione admodum languida sunt.

N. 413 sq. (an.) in libris ita legitur: ὦ τῆς μεγάλης ἐπιθυμίας σοφίας ἀνθρώπου παρ' ἡμῶν, ὡς εὐδαίμων ἐν Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἑλλήσι γενήσῃ, εἰ μνήμων εἰ καὶ φροντιστής, — καὶ μὴ κάμνεις μήδ' ἐστὼς μήτε βαδίζων, μήτε δίχων ἄχθει λίαν, μήτ' ἀριστὸν ἐπιθυμεῖς κτλ. Haec verba citat Diogenes Laertius (II, 5, 27), sed aliquantum mutata, ut pro παρ' ἡμῶν habet δικαίως, pro τοῖς Ἑλ. γενήσῃ habet τοῖς ἄλλοις διαζῆς, pro εἰ μν. εἰ habet εἰ γάρ μνήμων, indeque in sequentibus οὔτε pro μήτε, κοῦτε τι pro καὶ μή. Hunc secutus est Meinekeus, nisi quod παρ' ἡμῶν et τοῖς Ἑλλήσι servavit, et διαζῆς ex Cobeti conjectura in διέξεις mutavit. Meinekeus igitur magis Diogeni credit, quam libris Aristophaneis, qui nobis servati sunt. Quod si recte facit, concedendum est, codices nostros adeo depravatos esse, ut fere nullus versus errore gravissimo vacuus sit. Non tamen concedet hoc qui secum reputaverit, quam perverse saepissime antiquorum loci a posterioribus afferantur, sive quod memoriter scribebant, sive quod sui consilii gratia verba mutabant (cf. Blass. Kritik § 5 et 25). Adde quod codicum lectio Diogenis lectioni praestare videtur: nam choro, Strepsiadem ignorantem, multo magis convenit condicio quam certum iudicium (cf. v. 483—4). Illud quoque monebo, quod scio non magni esse momenti, nusquam me neque apud Ar. nec apud ceteros comicos legisse μήτε τι aut οὔτε τι, quod Diogenes in v. 415 praebet. Particulae autem ita coniunctae, ut in codicibus invenimus, μή — μήτε — μήτε, alibi quoque reperiuntur, ut A. 634—5.

Av. 371 (tr.) in libris ita legitur: εἰ δὲ τὴν φύσιν μὲν ἐχθροί, τὸν δὲ νοῦν εἰσὶν φίλοι. Meinekeus ex Dobraei conjectura scripsit αὐτὸ δὲ. Quod quam inutile sit, ex Koockii annotatione colligas.

1259 in libris ita traditur: ἦν μὴ σε παύσαι τῆς ὑβρεως, σὺ μὲν πατήρ. Meinekeus, Bentleium secutus, scripsit ἦ μὴν, quod verum videtur.

L. 304 (Iyr.) libri: εἰ πότ' αὐτῇ μάλλον ἢ νῦν — ἀρξόμεν; Recte Meinekeus ἦ πότ'.

Pl. 119 libri: ὁ Ζεὺς μὲν οὖν εἰδὼς τὰ τούτων μῶρ' ἔμ' εἰ πύθοιτ' ἄν ἐπιτίψειε. Velsenus pro ἔμ' εἰ πύθοιτ' iusto violentius dedit: ἐμὲ ἀλγιστ'. In loco multum vexato nolim diu versari, cum praesertim nullam spem habeam sanandi; sed non possum non proferre lenissimam correctionem, quae mihi in mentem venit: quid si pro εἰδὼς reponamus εἰδότα? quod propter proximum τὰ in εἰδο decurtatum facile ad Ζεὺς accommodari potuit: „Juppiter si me cognoscat horum stulta consilia scire, penitus perdat“. — Sed cum editoribus fere omnibus (Bergkio, Meinekeo, Dindorfio, Blaydesio) lectionem οἷδ' ὥς, quam in margine codicis cuiusdam ferunt inveniri, probatam esse videam, de hac paucis exponendum censeo. Hoc Ar. vix scribere potuit. Nam ὥς post v. οἷδα rarissimum est: 6 enim locis tantum occurrit, quorum 5 non trimetri sunt: N. 458 (lyr.). 626 (tr.). V. 635 (tetr. iamb.). 1337 (lyr.). Av. 605 (an.), 1 trimeter est ille quidem, sed a choro dicitur: N. 1509. Usitata autem constructio huius verbi est aut ὅτι (ὁρή) aut participium. Deinde, nostro loco, si scribes οἷδ' ὥς, haec verba quasi in parenthesi dicta esse putandum est. In hac vero formula semper dicitur (εὖ) οἷδ' ὅτι, ut (εὖ) ἴσθ' ὅτι, quorum illud legitur apud Ar. 15 locis: A. 555. 1175. V. 1348. P. 365. 953. 1296. L. 59. 100. 154. 764. (R. 599). Pl. 72. 452. 838. Fr. 152,2; alterum 6 locis: N. 39. P. 373. Av. 1408. Th. 12. Pl. 183. 889. Reliqui loci, ubi ὅτι post οἷδα positum est, hi sunt 17 numero: A. 118. 375. E. 948. N. 331. 1254. 1329. P. 228. 371. 1303. Av. 84. 609. 668. 1176. 1221. 1246. R. 584. Ec. 992; ὁρή 2 locis legitur: V. 1395. Av. 1010. Quid igitur valent illi sex contra hos quadraginta?

CAPUT IV.

Sententiae temporales.

Sententiarum temporalium tria genera discerno: unum est earum, quae a particulis *cum* significantibus ducuntur, alterum earum, quae particula *dum* incipiunt, tertium earum, quas particula *priusquam* orditur. Hae autem omnes secundum modos ita dividuntur, ut aliae habeant indicativum, aliae coniunctivum (cum ἄν plerumque coniunctum), aliae optativum; praeterea πρίν etiam cum infinitivo con-

iungitur. Harum eas, quae coniunctivo et optativo apud Ar. elatae sunt, fusius tractabo, omnibus locis allatis; de iis autem, quae indicativum (et infinitivum) habent, brevius disputabo, numeris tantum versuum apposis, ne liber nimis crescat. Ordiamur igitur, ut in condicionalibus, ab iis, quae coniunctivo efferuntur.

A. Enuntiationes temporales, coniunctivo prolatae.

Enuntiationes temporales, quae coniunctivo (cum ἄν) efferuntur, ut condicionales, aut *futurae* sunt, aut *generales*. Ac primum quidem videamus

I. Enuntiata temporalia, quae a particula cum ducuntur.

Graecae particulae, quae Latinae „cum“ in his enuntiatis respondent, sunt hae: ὅταν (δokka in sermone hominis Megarensis A. 762), ἡνίκ' ἄν, ἐπειδάν, ὁπότεν, ἐπὶν, ἐπεὶ κεν (E. 1056 in versu epico). Huius generis sententiae ita comparatae sunt, ut actio secundarii enuntiati aut eiusdem sit temporis atque actio primarii, aut eam antecedit. Semel tantum Ec. 634 actio secundaria sequitur actionem primariam, quae admodum rara exceptio videtur esse. Actio contemporanea, eaque diutina, quae eadem interdum repetita est, semper exprimitur praesenti coniunctivi; actio, quae vel tota vel initium eius primariam antecedit, profertur aoristo, nisi quod in Ec. 663 et 665 actio futura, aliam antecedens, (fortasse, quia repetita est et in priore loco diutina) praesenti coni. elata est, et Th. 493 idem factum est in sententia generali de actione diutina, in praesenti repetita. Perfectum coni., cuius usus admodum angustis finibus circumscriptus est, usitatam vim suam retinet atque statum, qui actionem sequitur, eventumque eius, enuntiato primario contemporaneum, significat.

Ann. 1. Semel in sententia generali Av. 1440 enuntiatum temporale, verbo ἀκούειν subiectum, fere obiectivi vice fungitur.

Ann. 2. Mirum in modum, nisi quid me fallit, in L. 404 sententia temporalis ad causalem prope accedit.

De particulis. De particularum temporalium, quas supra attuli, usu quo facilius iudicari possit, duas tabulas appono, quarum altera ostenditur, quoties quaeque particula cum praesenti, aoristo, perfecto coni. iuncta inveniatur, altera — in quo metri genere quoties reperiatur.

Ex his tabulis haec de particularum usu colligi possunt.

1. Longe frequentissima est particula ὅταν in omnibusque generibus versuum usitata (maxime autem in iambis et anapaëstis, rarius in trochaeis). Semel in Th. 1205 et additum est τόχαϊον.

2. Ἦναι ἄν praecipue ponitur in trochaeis et lyricis locis.

3. Ἐπειδὴν praeter iambos raro occurrit. Semel in Ec. 416 ei additum est ἰσχυρόν.

4. Ὅπου ποίησις (vel potius epica) particula esse videtur nec cottidiani sermonis, quippe quae neque in iambis neque in trochaeis usquam invenitur. Eademque eius ratio esse videtur apud ceteros comoediae antiquae scriptores: his enim locis occurrit Pherecr. 2, 255 (2) M. — lyr.; 2, 264 (8) — trim. (sed fragmentum brevius est, quam ut quidquam certi statui possit); Platon. 12, v 679 (1) — trim. (sed in oratione magnifica). Neque in *media* comoedia alius eius usus est: Ephipp. 3, 323 (1, 1 et 1, 9) — anap.; Timod. 3, 600 (1, 3) — locus lyricus, uti videtur, quamvis de metro dubitatur; Xenarch. 3, 617 (1, 23) — trim. (sed fortasse parodia est, ut v. 21; utique Xen. ultimus fere est mediae comoediae scriptorum). *Novae* vero comoediae temporibus particula iam in cottidianum sermonem penetrat et in trimetris occurrit: Philem. 4, 14 (59 a); Men. 4, 236 (13); Mach. 4, 497 (v. 10).

5. Ἐνν, epica atque antiqua particula sineque dubio a cottidiano sermone Attico aliena, omnium rarissima est: legitur enim semel in hexametro, bis in trimetris, quorum alter versus (Av. 1855) est in lege antiqua ficta (ubi contracta forma accusativi τελεσφιδῆς aut πειφῆς tem mira neque usitata est), alter (L. 1175) legitur in Lysistratae oratione, quae elatiori genere dicendi constanter fere uti solet (cf. Bachmann. Coni. p. 107). Neque in fragmentis comicorum usquam haec particula legitur, sed ἐνν in media et nova comoedia saepe.

6. De significatione particularum haec annotanda videntur. Omnium earum vis fere eadem est: omnes enim et praesens et aoristum coni. admittunt, omnesque et in futura et in generalibus sententiis occurrunt; quin etiam est ubi alia aliam nullo sensus discrimine excipiat, ut in E. 1031—2 ὅταν et ὁπου; sed ὅταν et ἦναι ἄν saepius praesenti, ἐπειδὴν contra saepius aoristo iungitur: ἐπειδὴν igitur magis postquam quam cum est (vide etiam infra, cum de indi. agatur). Mirum in modum denique ἐπειδὴν fere in futuris sententiis legitur (14-ies), in generalibus autem semel tantum.

Restat, ut locos enumerem, in quibus hae particulae inveniuntur.

ὁταν: A. 1065.—E. 92. 754. 865. 888. 1032. 1129. 1137.—
N. 69. 71. 376. 391. 404. 489. 620. 703. 988.—V. 160. 194. 253.
263. 482. 590. 606. 687. 705. 1236.—P. 338. 800. 833. 863. 913.
931. 1351.—Av. 134. 190. 518. 521. 710. 967. 1116. 1440. 1611.
1622.—L. 404. 560. 567. 1019. 1231.—Th. 153. 157. 493. 678.
948. 1205.—R. 11. 17. 746. 753. 812. 877. 1101. 1443. 1463.—
Ec. 100. 309. 359. 633. 634. 640. 652. 665. 781. 871. 990.—
Pl. 150. 520. 783. 904.—Fr. 84. 488. 535. 693.

ἡνίκ' ἄν: A. 670.—N. 618. 622. 1124. 1211.—V. 404. 892.—
P. 120. 1159. 1179.—Av. 1095.—R. 747. 815. 1003.—Ec. 273.—
Pl. 107. 248.

ἐπειδὴν: A. 29. 256. 1011.—E. 1388.—V. 1352.—P. 859. 916.—
R. 132. 206.—Ec. 272. 354. 416. 663. 1092. 1100.

ὁπότεν: E. 197. 824. 1031.—N. 1008.—V. 715.—P. 1166.—
Av. 489.—L. 770. 1193.—R. 1042.—Pl. 529. 567.

ἐπὶ ἣν: Av. 983. 1355.—L. 1175.

1) ENUNTIATA FUTURA.

In enuntiatis temporalibus primi generis futuris in *protasi praesens coni.* 31 locis legimus, *aeoristum* 32, *praesens et aoristum* 2, *perfectum* 1 loco. Haec omnia faciunt numerum 66.

Ann. Semel legimus in sententia temporali ὁπότε cum futuro ind.:

V. 613 (an.) κοῦ (ll. καί) μή με δεήσει εἰς σέ βλέπειν καὶ τὸν ταμίαν, ὁπότε ἄριστον παραθήσει. Sed cum neque apud Ar. usquam alibi haec constructio inveniatur, et omnino rarissima sit (v. Goodwin. § 530. Fassbaender. p. 48), malim hoc enuntiatum pro quaestione obliqua accipere et βλέπειν praegnanti significatione, ut saepe (v. Stephani Thes. v. 2, p. 281), praeditum esse putare, hoc sensu: „neque me opus erit ad te et condumpromum tuum respicere, *expectantem, quando prandium mihi appositurus sit.*“

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* omnium frequentissimus est usus *futuri ind.*, quod 13 locis occurrit, ita ut uno loco E. 1031—2 una apodosis habeat duas protases, vel, ut accuratius dicam, altera protasis ipsi futuro

subiecta est, altera—participio, ex eo pendenti. Loci autem sunt hi: A. 256. E. 1032. N. 489. 1124. 1211. V. 892. P. 913. Av. 1116. 1611. Ec. 652. 663. 665. Pl. 520. Multo rarius invenitur *imperativus* 2 locis: A. 1065. Ec. 272, et qui eius vicem sustinet *infinitivus* 2 locis: Th. 157. R. 132, et *coniunctivus prohibitivus*, qui dicitur, 1 loco: Av. 134. Porro, *coniunctivus* in enuntiato finali (cum ἴνα et μή) efficit apodosim 2 locis: P. 931. Ec 871; *infinitivus*, ex verbo χρή suspensus, 1 loco: Av. 983; locutio τί δέ vel τί δῆτα (ubi futurum verbi ὁρᾶν vel similis audiri potest) 4 locis: V. 1236. P. 859. 863. Ec. 640. Denique apodosis omnino abest, ita ut futurum ex cohaerentia orationis intellegatur, 5 locis: N. 69. 71. V. 482. L. 1019. R. 1443.

Iam afferantur loci.

A. 256 δστις—ἐκποιήσεται γαλᾶς σοῦ μηδὲν ἦττους βδεῖν, ἐπειδὴν ὀρθρος ἦ (repetitio). Libri habent ἦττον: ἦττους dedit Elmsleius. Nec tamen hac coniectura locus obscurus sanatur; vide Schoemanni p. 11.

1065 ὅταν στρατιώτας καταλέγωσι, τουτωῖ—ἀλειφέτω τὸ πέος.

E. 1031—2 (hex.) ὅς,—ὅπότεν δειπνῆς, ἐπιτηρῶν, ἐξέδεταί σου τοῦτον, ὅταν—χάσκης (repetita actio).

N. 69—71 ὅταν — ἄρμ' ἐλαύνης πρὸς πόλιν.... ὅταν μὲν οὖν τὰς αἴγας ἐκ τοῦ φελλέως, h. e. „quam erit pulchrum!“ vel simile.

489 ὅπως, ὅταν τι προβάλλω σοι σοφόν,—ὕφαρπάσει. Ita scripsit Meinekeus de coniectura, cum codices προβάλλωμαι σοι V, προβάλλωμαι ceteri praebeant. Ac de medio quidem non diiudico: nam, quamvis probabile sit activum consuetudinique Atticorum respondens, quid faciamus Hesychii interpretamento: προβαλοῦ ἐρώτησον? saepenumero enim fit, ut medium ab activo tenuissimo ac fere nullo discrimine separetur: v. Kr. gr. 52, 8, 4. Kuehner. ad Xen. Mem. 1, 2, 64. Sed sive medium sive activum Aristophanes scripsit, non praesenti opus esse existimo, sed aoristo, quem et metrica ratio et grammatica fere postulat. Nam anapaestum in quarto (et secundo) pede enclitica ea condicione ordiri potest, „ut ante tertiam versus arsim interpunctio fiat“ (Bernhardi. p. 262). Grammatica autem ratione sensuque eo commendatur aoristus, quod actio secundarii enuntiati non-diutina, etiamsi est repetita, tamen si primariam antecedit, non semper illa quidem, sed plerumque aoristo ex-

primitur, ut in N. 703. Av. 190. (ut in libris legitur). Ec. 359. 416. Pl. 529 (cf. tamen quae supra p. 121 dixi de Ec. 665). Lege igitur aut προβάλωμι aut προβάλω σοι cum Hirschigio (in ed. Vesp. p. 146). Sic pro ἐπαναβάλεσθε in Ec. 272 codices contra metrum formam cum λλ praebent.

1124 (tr.) ἡνίκ' ἂν αἰ—ἐλάαι βλαστώνωσ',—ἀποκέκώφονται. 1211 (lyr.) φήσουσι—οἱ φίλοι,—ζηλοῦντες, ἡνίκ' ἂν σὺ νικᾷς.

V. 482 (tr.) νῦν μὲν οὐδὲν ἄλγεις, ἀλλ' ὅταν ξυνήγορος ταῦτά—σου καταντλή καὶ ξυνωμότην καλῇ, ubi ξυνωμότην dedit Hirschigius; libri habent ξυνωμότας V, ξυνωμο suprascripto r R.

892 ἡνίκ' ἂν λέγῃσιν, οὐκ εἰσπρήσομεν. 1286 τί δ', ὅταν Θέωρος—ἤϊη;

P. 859 (tetr. iamb.) τί δῆτ', ἐπειδὴν νυμφίον μ' ὁράτε—δντα; 863 (tetr. iamb.) τί δῆθ', ὅταν—τῶν τιθίων ἔχωμαι; 913 (tetr. iamb.) ὅταν τρυγᾷτ', εἴσεσθε.

931 ἴν', ὅταν ἐν τῇ κκλησίᾳ ὡς χρὴ πολεμεῖν λέγῃ τις, οἱ καθήμενοι—λέγῃσι. Codices, et sententia et versu pessumdato, ὅταν omitunt iidemque omnes, praeter S, ut auctor est Blaydesius, pro λέγῃ habent λέγει. Sed coniunctivum et particulam, cum ἂν compositam, necessariam esse, quoniam de re futura agatur, perspicuum est; cum autem ἐάν, quod ultimam producit, inseri non possit, nihil fere restat aliud quam ut cum Meinekeo ὅταν scribatur. V. Mein. Vind. p. 47.

Av. 134 μὴ—ἐλθῃς, ὅταν ἐγὼ πράττω κακῶς. 983 (hex.) ἐπὶ—ἀλαζῶν λυπῇ θύοντας καὶ σπλαγχνεύειν ἐπιθυμῇ,—χρὴ τύπτειν αὐτόν. 1611 ὅταν ὁμνῇ τις τὸν κόρακα καὶ τὸν Δία, ὁ κόραξ—τοῦ πτοροῦντος—ἐκκόψει τὸν ὀφθαλμόν.

L. 1019 (lyr.) ὅταν βούλῃ (sc. παῦσαι vel παύσει).

Th. 157 ὅταν σατύρους — ποιῇς, καλεῖν ἐμέ (repetita actio).

R. 132 ἐπειδὴν φῶσιν οἱ θεώμενοι εἶναι, τόθ' εἶναι καὶ σὺ σαυτόν. 1443 ὅταν τὰ νῦν ἄπιστα πίσθ' ἠγώμεθα (sc. σωθῇσόμεθα).

Ec. 272 ἐπειδὴν ταῦτα — ἔχη καλῶς, περιδείσθε τοὺς πύγῳνας. 640 (an.) τί δῆθ', ὅταν ἀγνῶς ἢ (sc. ὁ πατήρ); 652 (an.) σοὶ — μελήσει. ὅταν ἢ δεκάπουν τὸ στοιχεῖον,—χωρεῖν ἐπὶ δεῖπνον (repetitio). 663 (an.) τὴν (ll. τῆς) αἰκίας οἱ τύπτοντες πάθεν ἐκτίσουσιν, ἐπειδὴν — ὑβρίζουσιν; 665 (an.) ταύτης—ὅταν τις ἀφαιρῇ, οὐχ ὑβριεῖται—αὐθις. 871 δέδοικα,—μή, ὅταν κατατιθῶ, προσποιῇ τῶν χρημάτων.

Pl. 520 (an.) τίς ἔσται — ὁ πωλὼν, ὅταν ἀργύριον κάκεῖνος ἔχη;

Aoristus coniunctivus — Aoristus coniunctivus

In *apodosis* omnium frequentissimum est *futurum ind.*, quod 14 locis legitur: E. 1388. V. 1352. P. 916. Av. 190. L. 770. 1175. Th. 678. 1205. R. 206. 815. 1003. Ec. 359. 633. Pl. 529. Eodem referendi sunt hi 3 loci, in quibus *futurum ind.* ex praecedentibus auditur: V. 194. Ec. 354. 1092. Futuro similis est *praesens propheticum*, quod dicitur, quod 1 loco in oraculo inveni: E. 197, et *optativus cum ἄν* (κέ) — 2 locis: E. 1056 (vide ipsum locum). Ec. 100. Haud saepe occurrit *imperativus* — 4 locis: N. 703. P. 338. Ec. 634. Fr. 693, et qui eius vice fungitur *infinitivus* — 1 loco: Av. 967. *Infinitivus*, ex verbo dei vel χρη pendens, 2 locis legitur: Ec. 1100. Fr. 535; similiter *infinitivus* (cui ἄν temere addidit Meinekeus), ex verbo χρῶ suspensus, — 1 loco: V. 160. *Coniunctivus* (cum ἐάν) in protasi condicionalis enuntiatu efficit *apodosim* temporalis 1 loco: Ec. 416; locutio τί δ ἦ τα item 1 loco: A. 1011. Denique, *apodosis* omnino *abest*, ita tamen, ut *futurum ind.* intellegendum sit, 2 locis: R. 1463. Ec. 990.

Iam afferamus locos.

A. 1011 (Iyr.) τί δ ἦ τ', ἐπειδὴν τὰς κίχλας — ἴδῃτε;

E. 197 (hex.) ὁπότεν μάργῃ βурсαίετος — δράκοντα, — δὴ τότε Παφλαγῶνιν ἀπόλλυται ἡ σκοροδάμη.

1056 (hex.) καὶ κε γυνὴ φέροι ἄχθος, ἐπεὶ κεν ἀνὴρ ἀναθείη, qui versus, scholiastae testimonio, ex parva Iliade sumptus est. Pessimè hic Cobetus pro optativo ἀναθείη, quod in libris legitur, coniunctivum ἀναθείη reponi iussit; quod Bergkii, Meinekeus, Velsenus in contextum etiam receperunt. Sed optativus cum ἄν vel κέν in sentiis temporalibus, praesertim optativo cum ἄν vel κέν in primario enuntiato praecedente, haud raro apud Homerum legitur, ut Il. IX, 304 νῦν — χ' Ἑκτορ' ἔλοις, ἐπεὶ ἄν μάλα τοι σχεδὸν ἔλθοι, de quo usu vide Krueger. II, 54, 17, 2; Goodwin. 542.

1388 φήσεις, ἐπειδὴν τὰς σπονδὰς παραδῶ σοι.

N. 703 (Iyr.) ὅταν εἰς ἄπορον πέυης, ἐπ' ἄλλο πῆδα νόημα (repetitio).

V. 160 δ — θεός — μοῦρησεν, — ὅταν τις ἐκφύγῃ μ', ἀποσκλην' ἂν τότε. Particulam ἄν suo periculo adiecit Meinekeus, libris ἀποσκλην' ἂν praebentibus, scilicet, ut *futurum* significaret. Sed ne cui aoristus inf. verbo χρῶ appositus scrupulum moveret, prudenter cavit

Madvigius Adv. crit. I, p. 176, monens χρῆν verbum praecipiendi notionem, a qua profectum sit, retinere: deos enim eorumque vates, quod futurum esse praesagiant, fieri iubere (cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 11).

194 (εἴσει,) ὅταν φάγης. 1352 ἐγώ σ', ἐπειδὰν οὐμός υἱὸς ἀποθά-
νη, — ἔξω παλλακὴν.

P. 338 (tr.) ὅταν λάβωμεν αὐτήν, τηνικαῦτα χαίρετε. 916 (tetr.
iamb.) φήσεις, — ἐπειδὰν ἐκπῆς οἴνου — λεπαστήν.

Av. 190 ὅταν θύσωσιν ἄνθρωποι θεοῖς, — τὴν κνῖσαν οὐ διαφρή-
σετε (repetita actio), ubi ἄνθρωποι sine causa δασύνει Dindorfius
(cf. Fuller. p. 51): nullo enim pacto discernere possumus, utrum
scripserit Ar. Ceterum pro θύσωσιν Meinekeus praesens ut repona-
tur suadet: quod etsi satis probabile est, tamen tradita scriptura
non est sollicitanda: nam nidor et inter sacificationem et post ad
deos ascendeat.

967 (hex.) ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι ἐν ταύτῳ, —
θύσαι — κριόν.

L. 770 (hex.) ὁπότεν πτήξωσι χελιδόνες εἰς ἓνα χώρον — ἀπόσχων-
ται δὲ φαλήτων, παῦλα κακῶν ἔσται. 1175 ἐπὴν διαλλαγήτε, ταῦτα
δράσετε.

Th. 678 (lyr.) αὐτῶν ὅταν ληφθῇ τις ἀνόσιόν τι δρῶν, — πᾶσιν
ἐμφανὴς ὁρᾶν ἔσται. 1205 ὅπως ἀνδρικῶς, ὅταν λυθῆς τάχιστα, φεύξει.

R. 206 ἀκούσει — μέλη, — ἐπειδὰν ἐμβάλης ἄπαξ. 815 (lyr.) χόλον —
ἔξει, ἥνικ' ἂν παρίδῃ θήγοντος δδόντα ἀντιτέχνου. 1003 (lyr.) ὅπως —
φυλάξεις, ἥνικ' ἂν τὸ πνεῦμα λείον — λάβης. 1463 τὴν γῆν ὅταν νο-
μίσωσι τὴν τῶν πολεμίων εἶναι σφετέραν κτλ. (sc. σωθήσονται), quos
versus Velsenus, Kockio praeunte, pro spuriis habet.

Ec. 100 τὸν πύγωνα — ὅταν καθῶμεν, — τίς οὐκ ἂν ἡμᾶς ἄνδρας
ἡγήσαιτο; 354 κᾶγωγ' (sc. βαδιοῦμαι), ἐπειδὰν ἀποπατήσω. 359 ὅταν
φάγω, ὅποι βαδιεῖται μοι τὸ λοιπὸν ἢ κόπρος (sc. τοῦτό με τὸ λυ-
ποῦν ἔστιν) (repetita actio). 416 ἦν — παρέχωσι τοῖς δεομένοις οἱ
κναφῆς χλαίνας, ἐπειδὰν πρῶτον ἥλιος τραπῇ, πλευρίτις ἡμῶν οὐδέν'
ἂν λάβοι ποτέ (repetita actio).

633 (an.) καταχήνη τῶν σεμνοτέρων ἔσται πολλή καὶ τῶν σφραγί-
δας ἔχόντων, ὅταν Ἑμβαδίων εἴπῃ, ubi Ἑμβαδίων ex D. Heinsii con-
iectura profectum est pro ἐμβάδ' ἔχων R et ἐμβάδ' N. Olim valde
mihi arridebat, quod Blaydesius annotavit apte opponi pauperem
ἐμβάδ' (= ἐμβάδε) ἔχοντα divitibus σφραγίδας ἔχουσι. Sed diligentius

re considerata, sententiam mutavi: postulat enim consuetudo Aristophanis Atticorumque, ut illa vox in plurali, non duali numero ponatur: vide E. 321. 870. 872. 875. N. 858. V. 103. 275. (447). 1157. Ec. 47. 314. 342; similiter ἐμβάδια: Pl. 848. 941. Hinc apparet, inconsulte in E. 872 Dindorfium coniecisse ζεύγος ἐμβάδοιν, quod commentum Bergkii Meinekeus Velsenus Kockius in contextum certatim receperunt, omnibus codicibus ἐμβάδων praebentibus: at etiam ζεύγος, de pari dictum, constanter, quod sciam, cum plurali nominis coniungitur, non cum duali, ut falso docet Meinekeus in Vind. p. 62, velut ζεύγος Ἀτρειδῶν Aeschyl., cuiusmodi exempla satis multa allata sunt in Stephani Thesaurο vol. 4 p. 19. Ac ne quis in loco nostro ἐμβάδ' ἔχων pro ἐμβάδα ἔχων dictum esse putet, moneo, hanc vocem in singulari numero, cum de duobus aut multis calceis agatur, non poni nisi comicus sublime genus dicendi imitetur: N. 719. Ec. 507. 850. Pl. 759. Quae cum ita sint, lectio ἐμβάδ' ἔχων, solius Ravennatis auctoritate nixa, valde correctionem redolet.

634 (an.) ἐπιτήρει, δταν — παραδῶ σοι δευτεριάζειν. 990 δταν γε κρούσης τὴν ἐμὴν πρῶτον θύραν (sc. τὴνδεδὶ κρούσεις). 1092 καλῶς (sc. δικωπεῖν δυνήσῃ), ἐπειδὴν καταφάγῃς βολβῶν χύτραν. 1100 ἐπειδὴν τῆσδ' ἀπαλλαγῶ, Φρύνην (sc. δεῖ με βινεῖν).

Pl. 529 (an.) οὔτε μύροισιν μυρίσαι στακτοῖς (sc. ἔξετον), ὁπόταν νύμφην ἀγάγησθον (repetita actio).

Fr. 535 (an.) ταῦθ' δταν ἔλθῃ, τί ποιεῖν χρή με; 693 (hex.) δταν θύσης τι, κάλει με, ubi κάλει pro καλεῖ recte puto Heringam et Cobetum coniecisse, nisi quis malit cum Dindorfio καλεῖν; Bergkium autem temere θύσης pro θύης posuisse.

Praesens et aoristus coniunctivi.

In apodosi est futurum.

P. 1351 (lyr.) φήσεις γ', δταν ἐσθίης οἶνόν τε πῆς πολύν.

Av. 1622 δταν διαριθμῶν ἀργυρίδιον τύχη—ἡ καθῆται (Il. κάθηται), —ἰκτίνος ἀρπάσας προβάτοιν δυοῖν τιμὴν ἀνοίσει τῷ θεῷ.

Perfectum coniunctivi.

In apodosi est imperativus.

Ec. 273 ἡνίκ' ἂν δέ γε τούτους (= τοὺς πύγωνας) ἀκριβῶς ἦτε περιηρμοσμένοι, καὶ θαίματτα — ἐπαναβάλεσθε, ubi ἀκριβῶς ἦτε conie-

cit Hirschigius, diviso quod in libris coniunctim exaratum legitur ἀκριβώσητε. Quae correctio satis probabilis est: nam τούτους ad ἀκριβώσητε pertinere non potest, propterea quod ἀκριβοῦν est „exacte aliquid facere“; neque participio adiuncto ἀκριβοῦν (ad analogiam εὖ ποιεῖν) usquam legi videtur.

2) ENUNTIATA GENERALIA.

Enuntiata huius generis in *protasi* habent *praesens* coni. (quo refero v. κείσθαι quoque) 40 locis, *aoristum*—22, *praesens et aoristum una*—2, *perfectum*—2, quae omnia faciunt numerum 66.

Ann. Tribus locis talia enuntiata praesenti ind. elata sunt (quam rem rarissimam esse contendit Goodwinus § 535): quorum duo in libris ita leguntur neque ulli dubitationi sunt obnoxia: E. 62 ὁ δ' αὐτὸν ὡς ὁρᾷ μεμακκοακότα, τέχνην πεποίηται „ubi eum videt..., opus aggreditur“. Fr. 188 ὁ μηχανοποιός, ὁπότε βούλει τὸν τροχὸν ἱμᾶν (ll. ἐάν) ἀνεκᾶς (ll. κἀνεκᾶς et sim.), λέγε, χαῖρε φέγγος ἡλίου. Tertius autem locus inutili Meinekei coniecturae debetur: Av. 76 ὅτε μὲν ἐρᾷ φαγεῖν ἀφύας, — τρέχω 'π' ἀφύας: libri habent τοτέ. Quid fuerit causae, ut librorum lectio, nullo nomine vituperanda, mutaretur, equidem non video: nam condicio hic sententia primaria expressa est, quod nihil offensionis habet: vide quae disputavit Akenius § 209. At Meinekei coniectura et rem admodum raram, ut dixi, invehit, et ab iis quae sequuntur discrepat: ἔτνους δ' ἐπιθυμεί δει τε τορύνης καὶ χύτρας, τρέχω 'πὶ τορύνην: nam si Ar. ibi ὅτε μὲν scripsisset, sine dubio hic quoque ὅτε δέ posuisset; sin autem hic paratxi usus est, non debet dubitari, quin ibi quoque eadem ratio loquendi praeferenda sit.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* plerumque legitur *praesens* ind. (quo refero propter significationem perfecta ἔστηκα et κέχηνα)—23 locis: A. 29. E. 92. 754. N. 391. 620. V. 253. 263. P. 120. 800. 1159. 1166. Av. 521. 1095. L. 404. 1193. Th. 153. 493. R. 753. Ec. 309. 781. Pl. 248. 567. Fr. 488, 4. Eodem pertinent 3 loci, ubi praedicatum substantivo vel adiectivo continetur, copula ἔστίν omitta: L. 560. Th. 948.

R. 1101. Sequuntur 5 loci, ubi etsi in apodosis est praesens ind., tamen proxime sententia temporalis aut *infinitivo*, ab eo pendenti, subiecta est — 2 locis: N. 988. Av. 710, aut *participio* — 3 locis: N. 622. R. 747. Pl. 783, quo addi potest 1 locus: N. 1008, ubi participium pendet ex futuro ideoque ipsum ad futurum tempus pertinet, secundaria autem enuntiatio actionem ad omne tempus pertinentem designat. Porro, *perfectum ind.* occurrit 2 locis: E. 888. Av. 1440 (de quo vide supra p. 121), quo referendus est 1 locus: E. 824, ubi in apodosis est *participium perf.* *Aoristus empiricus* 2 locis legitur: A. 670. E. 1129. Item 1 loco invenitur *coniunctivus* in sententia finali: Av. 518, in quo eadem dicenda sunt, quae modo dixi in N. 1008. *Abest* apodosis 2 locis: R. 11, ubi imperativus intellegendus est, et Fr. 84, quod, cum apodosis non servata sit, futuris quoque sententiis annumerari potest.

Iam sequuntur loci.

A. 29 ἐπειδὴν ὦ μόνος, στένω. 670 (lyr.) οἶον — φέφαλος ἀνήλατο, — ἥνικ' ἂν ἐπανθρακίδες ὥσι παρακείμεναι, οἱ δὲ θασίαν ἀνακυκῶσι (ll. ἀνακυκλῶσι), — οἱ δὲ μάττωσιν.

E. 92 δταν πίνωσιν ἄνθρωποι (ll. ἄνθρ.), τότε πλουτοῦσι. 754 δταν — ἐπὶ ταυτησὶ καθῆται τῆς πέτρας, κέχηνεν.

824 (an.) μιᾶρῳτατος, ὦ Δημακίδιον, καὶ πλεῖστα πανοῦργα δεδρακῶς, ὁπότεν χασμᾷ, καὶ τοὺς καυλοὺς τῶν εὐθυνῶν ἐκκαυλίζων καταβροχθίζη, κάμφοῖν χειροῖν μυστιλᾶται τῶν δημοσίων. Ita scripsit Velsenus, itaque in libris legitur, nisi quod pro καταβροχθίζη in omnibus exhibetur καταβροχθίζει (excepto M, in quo super η scriptum est ει) et pro χειροῖν — contra metrum χεροῖν. Equidem Velseni lectionem non expedio: quid enim sibi vult coniunctivus καταβροχθίζη (quem Porsonus quoque legi iubebat)? Nam vix aliter intellegi potest, nisi ut cum χασμᾷ et μυστιλᾶται ex ὁπότεν nexus putetur in hanc sententiam: „nequissimus est, quando oscitat et caules repetundarum deglutit et bona reipublicae haurit“. Sed haec pravissima sententia consuetudini quoque Atticorum repugnat, nam χασμᾷ est secunda persona praes. medii (non enim usitata est activa huius verbi forma). Quae si ita sunt, indicativum καταβροχθίζει, quem libri praebent, retineri necesse est. Structura vero huius loci subdifficilis est: nam aut anacoluthon inesse laxiusque participium cum verbo finito, mutata constructione, copulatum esse statuendum, quae est

Kockii, uti videtur, sententia; aut, quod malim, ad μιαιώματος et δεδρακώς intellegendum ἐστί: nam si ανακολυθον hic inesset, cuius prius membrum participio elatum esset, ad μιαιώματος, credo, participium ὦν adici oporteret.

888 (tetr. iamb.) ὅπερ πίνων ἀνὴρ πέπονθ', ὅταν χεσεῖη. 1129 (lyr.) τοῦτον,—ὅταν ἦ πλέως,—ἐπάταξα.

N. 391 (an.) ὅταν χέζω,—βροντᾷ. 620 (tr.) ὅταν θύειν δέη, στρεβλοῦτε. 622 (tr.) ἡμῶν ἀγόντων—ἀπαστίαν, ἡνίκ' ἂν πενθῶμεν—Μέμνονα,—σπένδεθ' ὑμεῖς. 988 (an.) ὥστε μ' ἀπάγχεσθ', ὅταν—ἀμελῇ τις Τριτογενείης, ubi τις pro τῆς ex Hermannii coniectura reposuit Meinekeus. Quod quam inutile sit, colligas ex Kaehleri aliorumque annotatione. 1008 (an.) (ἀποθρέξει) ἦρος ἐν ὥρᾳ χαίρων, ὁπότεν πλάτανος πετέα ψιθυρίζη.

V. 253 (tetr. iamb. sync.) οὐ — δάκνει σ', ὅταν δέη τίμιον πρίασθαι. 263 (tetr. iamb. sync.) φιλεῖ,—ὅταν τοῦτ' ἦ (Il. ἢ τουτί), ποιεῖν ὑετόν.

P. 120 (lyr.) ἄχθομαι ὑμῖν, ἡνίκ' ἂν αἰτίζητ' ἄρτον,—ἔνδον δ' ἀργυρίου μηδὲ ψακάς ἦ. 800 (lyr.) τοιάδε χρή—δαμώματα—τόν—ποιητὴν ὑμνεῖν, ὅταν ἡρινὰ μὲν—χελιδῶν—κελαδῇ, χορὸν δὲ μὴ 'χῆ Μόρσιμος. 1159 (lyr.) ἡνίκ' ἂν δ' (Il. ἡνίκα δ' ἂν et ἡνίκ' ἂν) ἀχέτας ἄδῃ τὸν ἡδὺν νόμον,—ἡδομαι. 1166 (lyr.) ὁπότεν ἦ πέπων, ἐσθίω.

Av. 518 (an.) (ταῦτ' ἔχουσιν,) ἴν', ὅταν—τις—αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα διδῶ,—τὰ σπλάγχνα λάβωσιν. 521 (an.) ὁμνρσι—τόν χῆν', ὅταν ἔξαπατᾷ. 710 (an.) σπείρειν (sc. φαίνομεν vel simile),—ὅταν γέρανος—μεταχωρῇ. 1095 (lyr.) φύλλων κόλποις ἐνναίω, ἡνίκ' ἂν ὁ—ἀχέτας—βοᾷ, ubi codices ἐν κόλποις ἐνναίω, de quo vide librum meum „De praepp. usu Ar.“ p. 30. — 1440 οὐκ ἀκήκοας, ὅταν λέγωσιν οἱ πατέρες.

L. 404 ὅταν—αὐτοὶ συμπανηρευόμεθα ταῖσιν γυναιξὶ καὶ διδάσκωμεν τρυφᾶν, τοιαῦτ' ἀπ' αὐτῶν βλαστάνει βουλευόμενα. 560 (an.) τὸ—πρᾶγμα γέλοιον, ὅταν ἀσπιδ' ἔχων—τις—ὠνήται κορακίνους. 1193 (lyr.) στρωμάτων—οὐ φρόνος ἔνεστί μοι πᾶσι παρέχειν,—ὁπότεν—θυγάτηρ τινὶ κανηφορῇ.

Th. 153 κελητίζεις, ὅταν Φαίδραν ποιῆς;

493 οὐδ' (sc. λέγει), ὡς, ὅταν μάλισθ' ὄλην ληκώμεθα τὴν νύχθ', ἔωθεν σκόροδα διαμασώμεθα; de lectionibus ὄλην pro ὑπό του et ληκώμεθα pro κινώμεθα dixi in libro meo p. 219. Ceterum Meinekeus

(Vind. p. 153) hic aoristum requirit: sed bene se habere praesens, cum diutina repetitaque actio designetur, supra ostendi.

948 (an.) παίσσωμεν, ἄπερ νόμος — ταῖσι γυναῖξιν, ὅταν ὄργια — ἀνέχωμεν.

R. 11 μὴ δῆτα (sc. εἴπης), — πλὴν γ' ὅταν μέλλω 'Ξεμεῖν. 747 τί δὲ τονθορύζων (sc. χαίρεις), ἡνίκ' ἄν—ἀπίης. θύραζε; 753 ὅταν δρῶ τοῦτο, κάκμαινομαι. 1101 (lyr.) χαλεπὸν—ἔργον διαιρεῖν, ὅταν ὁ μὲν τείνῃ βιαίως, ὁ δ' ἐπαναστρέφειν δύνηται.

Ec. 309 (lyr.) τριῷβολον ζητοῦσι λαβεῖν, ὅταν πράττωσί τι κοινόν. 781 ὅταν—εὐχώμεσθα, — (τὰ ἀγάλματα) ἔστηκεν ἐκτείνοντα τὴν χεῖρ' ὑπτίαν.

Pl. 248 χαίρω — ἀναλῶν, ἡνίκ' ἄν τούτου δέῃ. 567 (an.) σκέψαι—τοὺς ῥήτορας, ὡς, ὁπῶταν μὲν ὦσι πένητες,—εἰσὶ δίκαιοι, πλουτήσαντες δὲ κτλ. 783 ὡς χαλεπὸν εἰσιν οἱ φίλοι οἱ φαινόμενοι παραχρῆμ', ὅταν πράττῃ τις εὖ.

Fr. 84 (an. aut hex.) ναῦς ὅταν — ῥοθιάζῃ. 488, 4 ὅταν—ιστῇς (ll. ιστᾶς), τοῦ ταλάντου τὸ ῥέπον (ll. ῥέον) κάτω βαδίζει.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* 17 locis invenitur *praesens ind.*: A. 762. E. 865. 1137. N. 376. 404. V. 687. 715. P. 833. 1179. Av. 489. 1355. L. 1231. R. 17. 746. 877. Pl. 107. 904; idem intellegitur 1 loco: V. 404; eodem pertinet *infinitivus praes.* in oratione obliqua 1 loco: Pl. 150. *Coniunctivus praes.* in enuntiato finali apodosim facit 1 loco: V. 705; *optativus praes.* in enuntiato finali item 1 loco: R. 1042. *Perfectum ind.* denique empiricum 1 loco legitur: V. 590.

Iam apponamus locos.

A. 762 (Meg.) δκκ' ἐσβάλητε,—τὰς ἀγλιθας ἐξορύττετε.

E. 865 (tetr. iamb.) ὅταν — ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν. 1137 (lyr.) ὅταν μὴ σοι τύχῃ ὄψον ὄν, τούτων, ὅς ἂν ἡ παχύς, θύσας ἐπιδειπνεῖς.

N. 376 (an.) ὅταν ἐμπλησθῶς' ὕδατος—κἀναγκασθῶσι φέρεσθαι,—ῥήγνυνται. 404 (an.) ὅταν εἰς ταύτας ἄνεμος—κατακλησθῇ,—αὐτὰς—φυσᾷ.

V. 404 (tr.) ἦνπερ (sc. χολὴν κινουμένη), ἡνίκ' ἄν τις ἡμῶν ὀργίσῃ τὴν σφηκίαν. 590 (an.) ἡ βουλή, — ὅταν κρῖναι—ἀπορήσῃ, ἐψήφισται—τοῖσι δικασταῖς παραδοῦναι. 687 (an.) ἐπιταττόμενος φοιτᾶς,—ὅταν—μειράκιόν σοι—ἥκειν εἶπῃ.

705 (an.) ἵνα,—ὅταν οὗτός γ' ἐπισίῃ, ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τιν' ἐπιρρύξας, ἀγρίως αὐτοῖς ἐπιπηδᾷ. De forma praedicati in sententia temporali codices dissentiunt: aoristum ἐπισίῃ praebet V, praesens ἐπισίῃ reliqui. Utrum praestet, non diiudico: utrumque enim aequè bonum est.

715 (an.) ὁπότεν—δείσωσ' αὐτοί, τὴν Εὐβοίαν διδῶσιν ὑμῖν.

P. 833 λέγουσι,—ὡς ἀστέρες γιγνόμεθ', ὅταν τις ἀποθάνῃ. 1179 (tr.) ἡνίκ' ἂν δ' οἴκοι γένωνται, δρῶσιν οὐκ ἀνασχετά.

Av. 489 (an.) ὁπότεν νόμον ὄρθριον ἄσῃ, ἀναπηδῶσιν πάντες.

1355 ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδῆς,—δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα—τρέφειν. De forma accusativi πελαργιδῆς. pro π—εἰς librorum a Dindorfio data, vide cum alios tum Weckleinii Cur. epigraph. p. 21. Fateor tamen, hanc correctionem scrupulum mihi inicere. Certum (?) enim illius formae exemplum unum videtur traditum esse Soph. Ai. 390 βασιλῆς (nam in Xen. Cyr. 1, 2 pro νομῆς, quod vulgo affertur, nunc legitur νομείς), neque Herodianus alia exempla praeter haec afferre potuit. Sed cum eis, quae est terminatio recentioris aetatis, praesertim hoc loco in „antiqua lege“, in qua etiam epica forma ἐπὴν repraesentatur, vix ferri possit, malim equidem (nam ex malis eligenda sunt minima) πελαργιδέας cum synizesi legere, ut Ἡρακλέα item in ultimo pede Th. 26, Πηλέα R. 863.'

L. 1231 ὅταν ἔλθωμεν εἰς Λακεδαίμονα,—εὐθὺς βλέπομεν.

R. 17 ἐγὼ θεώμενος, ὅταν τι τούτων τῶν σοφισμάτων ἴδω,—πρεσβύτερος ἀπέρχομαι. 746 ἐποπτεύειν δοκῶ, ὅταν—καταράσσωμαι—τῷ δεσπότη. 877 (lyr.) Μοῦσαι,—φρένας αἱ καθορᾶτε ἀνδρῶν,—ὅταν εἰς ἔριν—ἔλθωσι. 1042 (an.) ἵν' ἐπαίροιμ' ἄνδρα πόλιτην ἀντεκτείνειν αὐτὸν τούτοις, ὁπότεν σάλπιγξ ἀκούσῃ.

Pl. 107 ἡνίκ' ἂν δέ μου τύχῃσι—καὶ γένωνται πλούσιοι, ἀτεχνῶς ὑπερβάλλουσι τῇ μοχθηρίᾳ. 150 τὰς—ἐταίρας φασί,—ὅταν μὲν αὐτὰς τις πένης πειρῶν τύχῃ, οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ πλούσιος κτλ.

904 σκήπτομαι, — ὅταν τύχῃ, quod Velsenus edidit pro τύχῳ ex vana Hemsterhusii coniectura. Codicum scripturam bene se habere, colligas ex iis locis, quos Blaydesius in commentario ad hunc versum conguessit.

Praesens et aoristus coniunctivi.

In *apodosi* est altero loco *praesens ind.* V. 606, altero N. 618 *infinitivus praes.* pro indicativo in or. obl. positus.

N. 618 (tr.) ἀπειλεῖν φησιν αὐτῇ τοὺς θεοὺς ἐκάστοτε, ἥνικ' ἂν πρυσθῶσι δείπνου κἀπίωσιν οἴκαδε.

V. 606 (an.) ὁ δέ γ' ἡδιστόν—ἐστιν.—ὅταν οἴκαδ' ἴω,—κᾷτά με πάντες ἀσπάζονται, καὶ—ἡ θυγάτηρ με ἀπονίζῃ καὶ τὼ πόδ' ἀλείφῃ καὶ—φιλή με καὶ—τὸ τριῶβλον ἐκκαλαμάται, καὶ τὸ γύναιον—μᾶζαν προσενέγκῃ καὶ—προσαναγκάζῃ. In his φιλή με Richter scribi iubet pro φιλήσῃ codicum, τὸ ante τριῶβλον inseruit Florens Christianus. Atque hoc quidem dubitari non potest quin verum sit; Richteri autem coniectura bona est, sed non necessaria.

Perfectum coniunctivi.

In *apodosi* altero loco *praesens ind.* expressum est, altero ex iis quae praecedunt intellegitur.

L. 567 (an.) ὥσπερ κλωστήρα (sc. διαλύομεν), ὅταν—ἡ τεταραγμένος.

R. 812 ὅταν γ' οἱ δεσπότες ἐσπουδάκωσι, κλαύμαθ' ἡμῖν γίγνεται.

II. Enuntiata temporalia, quae a particula dum ducuntur.

Ex particulis, *dum* significantibus, Ar. sola ἕως ἄν utitur (nisi quod semel L. 173 in sermone Lacaenae ἄς κα legimus). Ut indicativo, ita coniunctivo iuncta, duplici sensu usurpatur: nam aut *quamdiu* (*νοκα*) valet, aut *quoad* (*νοκα κε*). Ipsa autem enuntiata, ut alia similia, aut ad futurum pertinent, aut sunt generalia. Ordiamur igitur ab iis, in quibus particula valet *quamdiu*.

Enuntiata, ubi ἕως ἄν valet quamdiu.

Hae enuntiationes numero sunt 6, omnes ad futurum pertinentes.

In *protasi* omnes (nec enim aliter fieri potest) *praesens coni.* habent.

In *apodosi* futurum ipsum nusquam legimus, sed 2 locis intellegitur (ita ut in *apodosi* sola negatio maneat): V. 486. L. 173. Porro, 2 locis *apodosim* facit *infinitivus*, ad futurum respiciens, altero loco ex ὥστε nexus, altero—verbo imperandi subiectus: E. 846.

L. 178. Reliquis 2 locis in apodosi est *praesens ind.* (quamquam altero loco copula apud εἰκός, ut saepe, omissa est), cuius actio simul in futurum quoque tempus valet: E. 395. Th. 583.

Iam afferamus ipsos locos.

E. 395 (tr.) οὐ δέδοιχ' ὑμᾶς, ἕως ἂν ζῇ τὸ βουλευτήριον καὶ τὸ τοῦ δήμου πρόσωπον μακκοῶ „non timeo vos (neque timebo), *quamdium vivet*“. 846 (tetr. iamb.) ἐμοί—ἐστ' εἰργασμένον τοιοῦτον ἔργον, ὥστε — τοὺς — ἐχθροὺς — ἐπιστομίζειν, ἕως ἂν ἡ τῶν ἀσπίδων — τι λοιπόν.

V. 486 (lyr.) οὐδέπω γ' (sc. ἀπαλλαχθήσομαι), οὐχ ἕως ἂν τί μου λοιπόν ἦ. Inanem G. Hermannii coniecturam οὐδέπω pro οὐδέποτε, quod in codicibus exstat, temere a Meinekeo receptam, recte refellit Richter: „οὐδέπω γ' G. Herm. de ch. V. p. 16, quod minus aptum est ad v. ἕως—ἦ. Ceterum, ut pes pedi par esset syllabis, tali quidem ratione non curavit Aristophanes“.

L. 173 (Lac.) οὐχ (sc. εἰρήνην ἄξουσι), ἃς πόδας κ' ἔχωνται τριήριες καὶ τῶργύριον τῷβυσσον ἢ πᾶρ τᾷ σιῶ. Permulta hic coniecturis debentur, ut πόδας dedit Valckenarius pro σποδᾶς, κ' Bergk pro γ', quod exstat in Leid.: nam Rav. nullam particulam habet; ἔχωνται Bentleius pro ἔχονται, τριήριες Koenius pro τριήρεις, τῶργύριον et πᾶρ Engerus pro τᾶργύριον et παρά. Ac de ceteris quidem, quoniam nihil novi proferre possum, supersedeo dicere; de ἃς κ' ἔχωνται tantummodo exponere placet. Coniunctivum quidem necessarium esse, proximum ἦ docet, sed κά, ab ἃς seiunctum, iniquo loco positum est, de qua re vide infra p. 142. Contra γέ particula in talibus, ubi apodosis habet solam negapdi particulam, omisso verbo, in secundario enuntiato fere necessaria est ex Ar. consuetudine: quod his 28 locis confirmatur: A. 60. 137. (176). 296. 619. 966. E. 961. N. 108. V. 299. 1256. P. 712. 828. Av. 440. 585. L. 208. 900. Th. 7. 8. 269. R. 78. 845. 1281. Ec. 668. 669. 856. 1078. Pl. 221. 924. Excipiuntur hi tantum loci, si bene memini: N. 267. V. 486, ubi tamen γέ additum est ipsi particulae negativae in primaria enuntiatione, P. 908, ubi apodosis postea additur, Ec. 390, cuius scriptura non satis certa est. Fortasse igitur statuendum est, Doriensibus licuisse in enuntiatis condicionalibus, temporalibus, relativis nudo coniunctivo uti. Cf. infra p. 142 ad L. 1005, ubi item pro χ' (= κά), quod volunt editores, libri exhibent γ' (= γέ). Mecum

facere video Ahr-nsium quoque, qui (II, 382) in A. 757 ἀλλ' αἱ παχυνθῇ sine κα' scribendum censet.

178 ταῖς πρεσβυτάταις—προστέτακται,—ἕως ἄν ἡμεῖς—συνπιθώμεθα,—καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν.

Th. 158 παῖδά—σ' εἰκὸς καλεῖν, ἕως ἄν—τὰς γνάθους ψιλὰς ἔχης, ubi pro coniunctivo cum ἄν sine sententiae damno, credo, indicativus poni poterat; est enim „dum (habes et) habebis“.

Enuntiata, in quibus ἕως ἄν valet quoad.

Horum duplex ratio est: alia (10 numero) ad futurum pertinent, alia (2 numero) sunt generalia.

I. ENUNTIATA FUTURA.

In futuris huius generis enuntiatis plerumque, ut par est, *aoristus* coni. ponitur: 7 locis; *praesens* 2 locis invenitur; *praesens et aoristus* in eadem sententia legitur 1 loco. Praesens propterea rarius ponitur, quod, cum aliquid ante aliam actionem fieri significandum sit, nihil opus est ostendere, eam actionem esse diutinam, satisque est aut initium aut finem eius significare: praesenti enim nihil aliud hic significatur, quam initium actionis, quod aoristo quoque potest designari.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* altero loco V. 1441 est *imperativus*, altero R. 322 *infinitivus*, ex locutione βέλτιστόν ἐστι nexus, qui ad futurum tempus pertinet.

V. 1441 ὕβριζ', ἕως ἄν τὴν δίκην ἄρχων (II. ἄρχων) καλῇ „ποκα не ставеть звать“, quod idem fere est atque „не позоветь“.

R. 322 ἡσυχίαν — ἄγειν βέλτιστόν ἐσθ', ἕως ἄν εἰδῶμεν σαφῶς. Ita edidit Velsenus, Venetum secutus, ceteris pro ἕως praebentibus ὥς (ἐστὶν ὥς RUA, ἐσθ' ὥς M). Per se spectata utraque lectio aequae bona est *; utra igitur ab Aristophane profecta sit, ex codicum

* In sententiis finalibus ὥς ἄν cum coni. in editionibus meis 13-ies legi: A. 44. V. 114. 425. P. 1156. Av. 1454. 1509. 1549. L. 687. Th. 601. R. 1340. Ec. 57. 297. Pl. 112. Cf. Weberum p. 115, qui in Bergkii editione ὥς ἄν 15-ies invenit, h. e. praeter eos 13 locos, quos attuli, etiam in Av. 1338 cum optativo et in R. 322, de quo agitur. Ceterum errat Weberus, cum dicit, ὥς ἄν in Ach. 2 locis legi, in Vesp. 1 loco: vice versa dicere debebat.

auctoritate iudicandum est. Schnaeus (De Ar. manuscriptis etc. p. 5 et 8) demonstravit, in priore Ranarum parte (usque ad. v. 1008) Ravennatem et Venetum ex eodem fonte ortos esse; quapropter, si Parisinus A cum R consentiat, discrepantem Veneti scripturam satis suspectam esse habendam. Cf. etiam Bambergium 1885 p. 4. Ac ne quis in scriptura codicis M ἐσθ' ὡς haereat neve ex ἐσθ' ἔως corruptam esse putet, moneo (v. Schnaeum p. 7 et Bamberg. l. c.), Ambrosianum M cum Parisino A artiore cognatione coniunctum esse, ut statuendum sit, Parisini archetypum idem esse atque Ambrosiani: ἐσθ' ὡς igitur, quod in M cum errore metrico legitur, non pro ἐσθ' ἔως, sed pro ἐστὶν ὡς, quod A habet, positum est. Quae cum ita sint, ne dubitemus Aristophani ἐστὶν ὡς restituere: nam solius V auctoritas nihil hic valere potest. Causa turbarum, si quid video, ea est, quod in archetypo olim scriptum fuit ἐστί ὡς: hiatum alii alio modo vitare conati sunt.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* 3 locis *futurum ind.* legimus: L. 1183. Th. 854. R. 267; 2 locis *imperativum*: N. 1489. L. 743; 2 locis denique *infinitivum*, quī cum ex δεῖ et κράτιστόν ἐστι nexus sit, futurum tempus designat: A. 235. Fr. 567.

A. 235 (tr.) δεῖ—τὸν ἄνδρα — διώκειν,—ἔως ἂν εὐρεθῇ ποτε.

N. 1489 τὸ τέγος κατάσκαπτε,—ἔως ἂν αὐτοῖς ἐμβάλῃς τὴν οἰκίαν.

L. 743 ἐπίσχες τοῦ τόκου, ἔως ἂν εἰς ὅσιον μόλω ἔγω χωρίον.

L. 1183 ὅπως ἀγνεύσετε, ἔως ἂν αἱ γυναῖκες ὑμᾶς ἐν πόλει ξενίσωμεν. Hic ἔως ex Hamakeri coniectura Meinekeus in contextum recepit, libris ὅπως praebentibus. Quae sit causa mutationis, nescio; sed si ὅπως repetitum moleste tulit, vide cum alia, tum V. 354—5, ubi ὅτε eodem modo iteratum est, et Th. 78—80, ubi ἐπεὶ bis legitur (L. 1222. 3. 4 ἄπιτε—ἄπιθ'—ἀπίωσιν). Alioqui tradita lectio nihil prorsus habet, in quo quis offendant: „curate, inquit, ut puri sitis, ut in *arce* (in hoc enim pondus orationis incumbit) vos convivio excipere nobis liceat“.

Th. 854 εἰ μὴ κοσμίως ἔξεις, ἔως ἂν τῶν πρυτάνεων τις φανῇ.

R. 267 (lyr.) κεκράξομαι,—ἔως ἂν ὑμῶν ἐπικρατήσω τῷ κόαξ.

Fr. 567,3 κράτιστόν ἐστιν — ἐκεῖ,—ἔως ἂν πρᾶσιν εὐρωμέν, μένειν.

Praesens et aoristus coniunctivi.

In *apodosi* est *futurum ind.*

Ec. 682 (an.) κληρώσω πάντας, ἕως ἂν — ὁ λαχὼν ἀπὴν χαίρων — καὶ κηρύξῃ. Ceterum hic locus fere ad eos, qui aor. coni. habent, referri potest: nam formae verbi ἀπιέναι et diutinam et non-diutinam speciem significant.

2. ENUNTIATA GENERALIA.

In *protasi* huius generis utroque loco est *aoristus coni.*, in *apodosi* — *praesens ind.*

N. 1460 ποιοῦμεν ταῦθ' ἐκάστοθ', — ἕως ἂν αὐτὸν ἐμβάλωμεν εἰς κακόν.

V. 565 (an.) προστιθέασιν κακὰ πρὸς τοῖς οὖσιν, ἕως ἀνιῶν ἂν ἰσώσῃ τοῖσιν ἐμοῖσιν. Participium ἀνιῶν datum est ex Hermanni coniectura: libri omnes praeter V, qui habet ἀνιῶν, verbum omitunt. Suspectam reddit et Veneti solius lectionem et Hermanni coniecturam inusitata collocatio ἂν particulae, ab ἕως et participio ἐτ caesura seiunctae, de qua re vide infra p. 142 ad R. 1281.

III. Enuntiata temporalia, quae a particula πρὶν ducuntur.

Huius generis enuntiata illud proprium habent, quod coniunctivus particulae πρὶν non adiungitur, nisi primaria sententia negativa est. Memorabilior est locus Ec. 770, ubi negatio non proprio vocabulo expressa est, sed in verbo praedicati φυλάττεσθαι latet.

Deinde hoc notatu dignum est, quod in primario enuntiato nusquam legitur πρότερον vel similis vox, quae particulae πρὶν respondeat.

Particulae πρὶν cum coniunctivo coniunctae, ut in aliis enuntiatis eiusdem generis condicionalibus, temporalibus, relativis, additur particula ἂν (vel κά in Laconis oratione L. 1005 et κέν in duobus locis ad Homeri exemplar compositis P. 1076 et 1112, si modo ὁμεναιοῖ coniunctivus est). Cui legi quattuor loci repugnare videntur: R. 1281. Ec. 629. 752. 857, in quibus libri ἂν omitunt.*

* Quod autem in Ec. 857 codex Parisinus B solus illud ἂν (parum apto tamen loco) habet, pro nihilo id habendum est: hunc enim codicem ex Florentino Γ manasse, veri simillimum esse demonstravit Kuehneus p. 8, ut nihil valeat ad constituendum textum, saepissimeque interpolatoris manum expertum esse.

Quorum in ultimo particula etiam metro requiritur ideoque restituenda est. Sed reliquis tribus πρίν non esse necessarium infra ostendere conabor: nam R. 1281 et Ec. 752 tragicum colorem habere videntur, Ec. 629 autem in anapaestis legitur. In elatiore vero sermone πρίν cum coni. facile ἄν particula carere potest (Goodwin. 648, cf. Cratini fr. 29 K. (lyr.) πρίν παρούσα διδάσκη).

Quibus disputatis ad ipsa enuntiata venio.

Haec enuntiata omnia ad futurum pertinent (25 locis), uno excepto, quod est generale.

1) ENUNTIATA FUTURA.

Haec in *protasi* fere *aeoristum coniunctivi* habent: 21 locis, *praesens* 3 tantum locis, quorum in unum coniectura illatum est; *praesens et aoristus* una in eadem sententia 1 loco legitur.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* 1 loco A. 176 sola negandi particula μήπω adest, ita ut aliquid imperativo sensu intellegatur; reliquis duobus P. 1076 et 1112 *infinitivus*, ex verbis φίλον et οἶόν τε nexus, ad futurum spectans.

A. 176 μήπω γε (sc. εἶπης· χαῖρε vel κέλευέ με χαίρειν vel simile), πρίν ἄν ἐστῶ τρέχων. Ita scripsit Meinekeus pro μήπω γε, πρίν ἄν στῶ, quod vulgo ante Brunckium aperto mendo metrico legebatur. Nec tamen Meinekei emendatio bene inventa esse videtur, multoque praestat Elmslei μήπω, πρίν ἄν γε στῶ: nam praesentis coni. post πρίν usus apud Ar. rarissimus est.

P. 1076 (hex.) οὐ — τοῦτ' ἐστὶ φίλον — θεοῖσιν φυλόπιδος λῆξαι, πρίν κεν λύκος οἶν ὕμεναιοῖ. 1112 (hex.) οὐ γὰρ οἶόν τε ἡμῖν προσδιδόναι, πρίν κεν λύκος οἶν ὕμεναιοῖ. De his duobus locis haec dicit Prauseus p. 35, cuius verba liceat mihi afferre: „quum alii viri docti, inquit, tum Hermannus (ad Viger. 443) ὕμεναιοῖ esse coniunctivum statuerunt. Equidem vero, ea quam supra attuli causa [quod praes. coni. post πρίν apud poetas scenicos non inveniatur], aliter ut de iis sentirem adductus sum, illamque difficultatem posse optime tolli existimo, si posita post λῆξαι in v. 1076 et post προσδιδόναι in v. 1112 graviore interpunctione, πρίν his locis non con-

iunctionis sed adverbii munere fungi, ὑμεναιῶν vero esse *Optativum* statuimus. Quae mea coniectura multis exemplis Homericis eandem structuram exhibentibus, quae Aristophanem illis qui in medio sunt hexametris heroicis esse imitatum perspicuum est, munitur. Cf. γ 113. A. 97 [?]. Σ 282. Ω 727^a. Haec ille. Mihi vero aliter res se habere videtur. Ac primum quidem praesentis coni. usus post πρίν ab Ar. non est prorsus abiudicandus: v. infra ad P. 85. Neque quod Homerus post πρίν aut infinitivum aut coniunctivum sine κέν (eumque aoristi, nisi quid me fallit) ponere solet (Goodwin. 622 et 639), quidquam obstare potest: nam Ar., ut supra ostendi p. 28 et 70, aut minus quam nos consuetudinis Homeri gnarus fuit aut istas minutias non curavit (atque etiam ipsum v. ὑμεναιῶν neque hoc sensu = εἰς γάμους ἄγεσθαι neque alio apud Homerum. exstat). Nihil igitur est, quare vulgatam interpretationem suspectam habeamus, quamquam nova illa explicatio item nihil habet, quod vituperari posset, si modo, ut vulgo, πρίν κέν legimus: nam in v. 1076, ceteris codicibus κέν praebentibus, R solus καί habet, in v. 1112 autem καί exaratum est non modo in R, sed etiam in V et B (quamquam in lemmate scholii etiam in V legitur κέν): dubium igitur est, utrum καί an κέν utroque loco legendum sit; atque καί quidem plus a libris praesidii habere mihi videtur. Quod si καί legimus, ὑμεναιῶν pro coniunctivo accipi necesse est. Cf. Holzingerum in Bursiani „Jahresbericht“ v. 21, p. 123.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* legitur *futurum ind.* 6 locis: A. 230. Av. 1409. Ec. 629. 752. 770. Pl. 24. Idem intellegitur, ita ut sola negandi particula οὐ maneat, 3 locis: R. 78. 845. Ec. 857. Futurum ind. cum οὐκ ἢ, ubi *coniunctivum aor.* scribendum supra demonstravi p. 43, habet Meinekeus 1 loco: L. 704. *Imperativus* praes. et *coniunctivus aoristi* eodem sensu (qui dicitur prohibitivus) 2 locis invenitur: V. 920. R. 1380. Idem intellegitur, ita ut sola negandi particula ἢ maneat, 5 locis: A. 296. E. 961. N. 267. Av. 585. R. 1281. *Optativus* cum ἄν legitur 1 loco: V. 725. *Infinitivus*, ex praesenti ind. verborum δεῖν, δοκεῖν, εἶν nexus, 3 locis: L. 1005. Ec. 1016. Pl. 477.

Iam sequuntur loci.

Δ. 230 (cretic.) οὐκ ἀνήσω, πρίν ἂν σχοῖνος αὐτοῖσιν ἀντεμπάγω.
296 (tr.) μηδαμῶς (sc. καταχώσητέ με τοῖς λίθοις), πρίν ἂν γ' (ll. πρίν ἂν et πρίν γ' ἂν) ἀκούσητε.

E. 961 μή (sc. δράσης τοῦτο),—πρίν ἂν γε τῶν χρησμῶν ἀκούσης.

N. 267 (an.) μήπω γε (sc. φανήτε), πρίν ἂν τοῦτ' ἐπύξωμαι.

V. 725 (an.) πρίν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης, οὐκ ἂν δικάσαιο.
920 μὴ προκαταγίνωσκε,—πρίν ἂν γ' ἀκούσης ἀμφοτέρων.

Av. 585 (an.) μή (sc. δρώντων ταῦτα), πρίν γ' ἂν ἐγὼ τῷ βοιδα-
ρίῳ—ἀποδῶμαι. 1409 οὐ παύσομαι,—πρίν ἂν—διαδράμω τὸν ἀέρα.

L. 704 (tr.) οὐχὶ μὴ παύσεσθε (ll. παύσησθε: v. p. 43) τῶν ψη-
φισμάτων,—πρίν ἂν—τις ὑμᾶς ἐκτραχηλίσῃ.

1005 (Lac.) τρι — γυναῖκες οὐδὲ τῷ μύρτῳ σιγῇ ἐῶντι, πρίν χ' ἄπαντες—σπονδὰς ποιησώμεσθα, ubi libri πρίν ἄπ. R, πρίν γ' ἄπ. L. Lenissima Elmslei coniectura (χ' pro γ'), a Meinekeo recepta, et dialecto Doricae et grammaticae legi satisfacit. Nec minus tamen bona est Dobraei πρίν κα πάντες. Cf. tamen quae supra dixi p. 136 ad L. 173.

R. 78 οὐ (sc. ἀνάξω Σοφοκλέα), πρίν γ' ἂν ἰοφῶντα—κωδωνίσω.
845 οὐ δῆτα (sc. παύσομαι), πρίν γ' ἂν—ἀποφήνω.

1281 Δ i o.: εἰς τὸ βαλανεῖον βούλομαι. Εὐ ρ.: μή, πρίν γ' ἀκούσης χἀ-
τέραν ἂν σύστασιν. Ita scripsit Velsenus pro πρίν γ' ἀκ. χāt. στάσιν με-
λῶν, quae est codicum scriptura. Quae cum lego, satis mirari non pos-
sum, qui factum sit, ut vir doctus tam barbaram coniecturam pro-
ferret. Constat enim, apud Ar. (aliosque, credo) πρίν, ἕως, ἥνικα,
ὅπως, ὡς coniunctiones et pronomina relativa, sequente coniunctivo,
ἂν particulam attrahere solere nec quidquam inter ea intercedere pos-
se nisi μέν, δέ, γέ, γάρ, οὖν (cf. Bachmann. Philologus V Suppl. p. 255).
Cui legi repugnat apud Aristophanem unus certus locus: R. 259
(lyr.) ὁπόσόν ἢ φάρυξ ἂν, duoque incerti: V. 565 (an.) ἕως ἀνιῶν
ἂν, de quo v. p. 139 et L. 173 ἄς πόδας κ' ἔχωντι, v. p. 136. Sed eti-
am in istis particula ἂν verbum praedicati antecedit, hoc autem
loco apud Velsenum sequitur. Itaque Velseni lectio repudianda est.
Cum autem ἂν (si cui necessarium videtur) nullo alio loco nisi post
πρίν ante ἀκούσης inseri possit, scribendum est cum Elmsleio et
Reisigio μή, πρίν γ' ἂν ἀκούσης χἀτέραν στάσιν μελῶν. In qua
coniectura aliquantum offendit anapaestus, particula ἂν incipiens,
qualis semel tantum legitur apud Ar. in Ec. 219, qui locus facil-

lime corrigi potest (v. Bernhardi. p. 266). Hunc ut evitaret Bernhardius aliam protulit coniecturam μή πρὶν ἂν ἀκούσης, omisso γ'. Sed haec correctio, ad metrum optima, ab Aristophanis consuetudine aliena videtur, qui solet, si in apodosi, verbo praedicati omisso, sola negandi particula manet, aut huic particulae, ut N. 267, aut, quod multo saepius fit, πρὶν coniunctioni γέ addere, ut A. 296. E. 961. Av. 585. R. 78. 845. Ec. 857 (cf. quae supra dixi p. 136 ad L. 173). Exstat denique alia Elmslei coniectura μή μή, πρὶν ἂν γ' ἀκούσης, ita ut μή μή extra versum positum sit, quae sane accipi potest. Ego vero Fritzscheo assentior, arbitranti, hic particula ἂν omnino opus non esse, cum Euripides tragicus loquatur: quod, fateor, mihi omnibus coniecturis veri similis videtur.

1380 μή μεθήσθων, πρὶν ἂν ἐγὼ σφῶν κοκκύσω.

Ec. 629 (an.) οὐκ ἐξέσται παρὰ τοῖσι καλοῖς καταδαρθεῖν ταῖσι γυναιξί, πρὶν ἂν τοῖς αἰσχροῖς—χαρίσωνται. Libri γυναιξίν, πρὶν τοῖς. Correxit Elmsleius, nec male ille quidem; Reisigii autem πρὶν—χαρίσασθαι post negativam apodosim ferri non facile potest. Sed lenissima quidem illa Elmslei correctione opus esse existimo: nam versus est anapaestus, quorum licentia haec constructio facile excusatur: vide quae supra diximus p. 19 de E. 805.

752 οὐ—τὸν ἐμὸν ἰδρῶτα—ἐκβαλῶ, πρὶν ἂν ἐκπύθωμαι. Particulam ἂν, in codicibus omissam, inseruit Porsonus. Quae coniectura, quamvis lenis sit, non necessaria est, ut vidit Reisigius Coni. p. 65: hunc „versum, inquit, quis non, cum primum legerit, a tragico vel sumptum esse, vel imitari eius orationem intelligit?“ Atque hoc confirmari videtur verbo ἐκπύθωμαι, quod sensu „cognoscere“ quidem nisi apud Homerum tragicosque non legitur (v. Stephani Thes. v. 3, p. 559).

770 φυλάξομαι, πρὶν ἂν γ' ἴδω. 857 οὐ δῆτα (sc. βαδιεῖ ἐπὶ τὸ δειπνον),—πρὶν ἂν γ' ἀπενέγκης. Libri praeter B ἂν omittunt; dedit Porsonus. 1016 ἔδοξε ταῖς γυναιξίν, ἣν ἀνὴρ νέος νέας ἐπιθυμῇ, μὴ σποδεῖν αὐτήν, πρὶν ἂν τὴν γραὺν προκρούσῃ.

Pl. 24 οὐ—παύσομαι, πρὶν ἂν φράσης μοι. 477 οὐ δεῖ σχετιάζειν καὶ βοᾶν, πρὶν ἂν μάθῃς.

Praesens* et aoristus coniunctivi.

In *apodosi* est *imperativus*.

P. 85 (lyr.) μὴ—σοβαρῶς χώρει,—πρὶν ἂν ἰδίης καὶ διαλύσης ἄρθρων ἴνας, ubi Porsonus, Dobraeo et Blaydesio probatus, ἰδίσης aoristum voluit. Non recte, meo quidem iudicio: nam quod alibi et comici et tragici aoristum coni. post πρὶν ponunt, non obstat, quominus hoc uno loco praesens ponatur: similiter ἕως ἂν sensu „quoad“ semel cum praes. coni. coniunctum est V. 1441; praeterea cf. Cratini fragm. 29 K. πρὶν παροῦσα διδάσκη. Nec magis moveor Blaydesii ratione, cui scholiastes quoque aoristum legisse videtur, qui illud per ἰδρώσης explicet: at idem scholiastes μὴ πνεῖ in v. 87 esse μὴ βδέσης interpretatur. Denique multo facilius librariorum ἰδίης in ἰδίσης propter sequentem aoristum mutatuos fuisse puto, quam contra *.

2) ENUNTIATUM GENERALE,

unum huius generis, in *protasi* habet aoristum coni., in *apodosi*—*praesens ind.*

V. 579 (an.) οὐκ ἀποφεύγει, πρὶν ἂν—εἴπη.

B. Enuntiationes temporales, optativo prolatae.

In sentiis temporalibus optativi usus, ut in condicionibus, duplex est: primum enim optativus ponitur, si actio enuntiati secundarii ad futurum pertinet: deinde optativus ponitur, qui est in temporalibus sentiis longe frequentissimus eius usus, si in enuntiato secundario actio praeterita saepius repetita significatur.

Ipsa enuntiata, quoniam πρὶν cum optativo nusquam legitur, in duas partes divido, quarum ad alteram refero ea, quae a particula *cum*, ad alteram ea, quae a particula *dum* ducuntur.

I. Enuntiata, quae a particula *cum* ducuntur.

Ex *particulis*, *cum* significantibus, in hoc genere sententiarum tres usurpantur: ὁπότε 11 locis: E. 1340. 1344. N. 770. V. 279. Av. 505. 512. Ec. 62. 69. Pl. 1019. 1139. 1145, ἐπεὶ 2 locis: A. 637. R. 923, ὅτε 1 loco: Ec. 270.

* Hunc locum et Prauseus praetervidit et qui eius materie utitur Sturmius.

1) ENUNTIATA FUTURA

2 locis inveniuntur: N. 770. Ec. 69, quorum in illo *protasis optativum* habet propter attractionem modi quae vocatur, quia *apodosi* eius ipsa est in condicione, *optativo* elata; altero loco *optativus* in *protasi* propterea positus est, quod *apodosi*, infinitivo, ex praeterito suspenso, elata, obliqua oratione continetur. Utroque loco *optativus* in *protasi* est *praesentis*, actionem contemporaneam primariae significans.

N. 770 τί δήτ' ἄν, εἰ—ὁπότε γράφοιτο τὴν δίκην ὁ γραμματεὺς,—τὰ γράμματα' ἐκτῆξαιμι;

Ec. 69 ἔχετε—τοὺς πώγωνας, οὓς εἶρητ' ἔχειν πάσαισιν ἡμῖν, ὁπότε συλλεγοίμεθα;

2) ENUNTIATA GENERALIA.

In *protasi* 4 locis *praesens optativi* legitur, actionem contemporaneam primariae significans, 7 locis—*aoristus optativi*, quo actio alteram antecedens indicatur, 1 denique loco *praesens cum aoristo* in eadem sententia legitur.

Praesens optativi.

Apodosi omnibus locis *imperfecto* elata est.

V. 279 c (lyr.) ὁπότ' ἀντιβολοίη τις,—ἔλεγεν.

Ec. 62 ὁπόθ' ἄνθρωπος — οἴχοιτό μου, — ἐχραινόμεν, ubi verba ὁπόθ' ἄνθρωπος pro ὁπότ' ἄνθρωπος recte a Dawesio restituta sunt, μου autem pro μοι frustra a Velseno repositum est.

270 ὑποδείσθε—τὰς Λακωνικάς, ὥσπερ τὸν ἄνδρ' ἐθεᾶσθ', ὅτ' εἰς ἐκκλησίαν μέλλοι βαδίζειν ἢ θύραζ' ἐκάστοτε, ubi Blaydesius pro ὅτ' malle se ait ὁπότ'. Non credo: nam, si quid raro dicitur, non sequitur ut omnino dici non possit.

Pl. 1019 Γ ρ· τὰς — χεῖρας παγκάλας ἔχειν μ' ἔφη. Χ ρ ε· ὁπότε προτείνοιέν γε δραχμὰς εἴκοσιν.

Aoristus optativi.

In *apodosi* est omnibus locis *imperfectum*, cui 2 locis (Av. 505. Pl. 1189) addita est ἄν particula.

A. 637 (an.) ἐπειδὴ τοῦτό τις εἶποι, εὐθύς — ἐκάθησθε.

E. 1340—4 ὁπότ' εἶποι τις ἐν τῇ κκλησίᾳ κτλ.· τούτοις ὁπότε χρή-
σαιτό τις προοιμίους, ἀνωρτάλιζες.

Αν. 505 (an.) ὁπόθ' ὁ κόκκυξ εἶποι κόκκυ, τότ' ἂν οἱ Φοίνικες—
τοὺς πυροὺς ἂν — ἐθέριζον, ubi ἂν post τότ', in melioribus libris
RVA omissum, versus explendi causa recte inseruit Porsonus: nam
quod in duobus interpolatis ΒΔ τότ' αὖ legitur nulla fide dignum
est. Cf. Schnæum De Ar. man., p. 5.

512 (an.) καὶ — μ' ἐλάμβανε θαῦμα, ὁπότ' ἐξέλθοι Πρίαμος.

Pl. 1139 καὶ μὴν ὁπότε τι σκευάριον τοῦ δεσπότης ὑφέλοι', ἐγώ
σ' ἂν λανθάνειν ἐποίουν ἀεὶ, ubi V praebet ὁπότε τί, RAU contra
metrum ὅτε γε. De quo loco recte Bambergius 1885, p. 16: „Illud
[h. e. ὁπότε τι] Bergkio, Dindorfio, Velseno placuit, hoc Meinekios
ita accepit ut καὶ μὴν ὁπότε γε σκευάριον τοῦ δεσπότης scriberet.
Ac γε eo commendatur, quod Aristophanes καὶ μὴν particulis so-
ciatis praesertim si adversativam vim habent uno vel pluribus vo-
cabulis intermissis γε adiungere solet, cf. N. 4. 1185. 1414 aliaque
ex exemplis a Wehrlio p. 11 congestis“. Praeterea in proximo versu
Dawesius recte ὑφέλοι' scripsit pro ὑφέλοις, ὑφέλοι, ὑφέλου codicum.

1145 οὐ — μετεῖχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί, ὁπότε τι ληφθεῖν πα-
νουργήσας ἐγώ.

Praesens et aoristus optativi.

In *apodosi* est *indicativus aoristi*, ad repetitionem designandam
particula ἂν auctus.

R. 923 (tetr. iamb.) ἐπειδὴ ταῦτα ληρήσειε καὶ τὸ δράμα ἤδη μεσοίη,
ρήματ' ἂν βόεια δώδεκ' εἶπεν.

II. Enuntiata, quae a particula dum ducuntur.

In tribus enuntiatis, quae huc pertinent, particula ἕως valet *quoad*,
optativus est *aoristi*; haec omnia ad *futurum* spectant, generale est
nullum. Quorum in uno P. 32 optativus propter attractionem modi
positus est, primaria sententia ipsa optativo elata (a). In reliquis
duobus locis E. 134. R. 766 optativus vice fungitur coniunctivi
cum ἂν: in apodosi enim est infinitivus praesenti ind. annexus. De
• hoc usu vide Krueg. 54, 17, 5. Goodwin. 555 (b).

a) P. 32 μὴ παύσαιο — ἐσθίων τέως, ἕως σπυρίων λάθοις διαπρα-
γείς. Optativum λάθοις dedit Reisigius, libris vitiose praebentibus

λάθης, unde Dawesius, omisso τέως, quod nusquam alias apud poetas Atticos in eadem sententia cum ἕως coniungi contendit, scribendum coniecit ἕως σεαυτὸν ἂν λάθης. Quae coniectura, etsi Blaydesio quoque non contemnenda videtur, et a libris longius recedit, et grammatica ratione minus commendatur: nam post optativum proprium in regenti enuntiato usitatior est in pendenti apud Ar. quidem optativus quam coniunctivus cum ἂν, de qua re supra dixi p. 17. Denique offendit ἂν particula non suo loco posita.

b) E. 134 (τόνδε χρή) κρατεῖν, ἕως ἕτερος ἀνὴρ βδελυρώτερος αὐτοῦ γένοιτο. Posterioribus non iam intellectam fuisse hanc constructionem, illud optime docet, quod hoc loco in codicibus ΑΔ ἂν particula ad ἕως contra metrum adiecta est, in P autem insuper optativus γένοιτο in coniunctivum γένηται mutatus est. Similem interpolationem passus est locus

R. 766 νόμος — ἐστὶ κείμενος — τὸν ἄριστον ὄντα τῶν ἑαυτοῦ συντέχνων σίτησιν αὐτὸν ἐν πρυτανείῳ λαμβάνειν, — ἕως ἀφίκοιτο τὴν τέχνην σοφώτερος ἕτερός τις αὐτοῦ, ubi V particulam ἂν addit.

C. Sententiae temporales, indicativo (et infinitivo) prolatae.

Enuntiatorum temporalium, ut supra dixi, ratio triplex est: actio sententiae secundariae aut eiusdem temporis est ac primariae, aut eam antecedit, aut sequitur. Haec omnia et tempore praedicati et particula temporali significantur. Ex particulis igitur et locutionibus temporalibus aliae tum usurpantur, cum actio secundaria primariam antecedit: ὥς, ἐπεὶ, ὅπως, aliae — cum actio secundaria primariam sequitur: πρὶν, aliae — cum actio secundaria et primaria eiusdem est temporis: ἐν ὅσῳ; aliae duplici munere funguntur, ut ὅτε, ἡνίκα, ἐπειδὴ, (ὁπότε?), ἐξ οὗ et contemporaneam et praecedentem actionem possunt significare, ἕως — et contemporaneam et sequentem.

Enuntiata temporalia quo facilius considerari possint, hic, ut supra, in tria genera divido, quorum ad unum ea refero, quae dicuntur a particulis cum significantibus: ὅτε, ἡνίκα, ἐπειδὴ, ἐπεὶ, ὁπότε, ὥς, ὅπως, ἐξ οὗ; ad alterum — ea, in quibus particula dum valet: ἕως, ἐν ὅσῳ; ad tertium denique — ea, quae particula priusquam πρὶν incipiunt.

I. Sententiae, quae particulis cum significantibus incipiunt.

Quae tempora huius generis enuntiata et in protasi et in apodosi quotiesque habeant, ex his tabulis cognoscas:

1) Cum protasis imperfectum habet et particulam

Ὅτε.

Apodosis habet: 1) *imperfectum* 11 locis: A. 535. 697. 754. N. 49. 1152. 1401. 1477. V. 1286. P. 652. Ec. 183. 193; intellegitur 1 loco: Ec. 609.

2) *aoristum ind.* 8 locis: V. 122. P. 1273. 1363. L. 523. 665. Th. 14. R. 1090. Ec. 390; intellegitur 2 locis: A. 140. 211(?).

3) *praesens ind.* 3 locis: E. 599. Th. 478. Ec. 315, quorum in prioribus praesens, quod est in apodosi, proprie non pertinet ad protasim; in tertio praesens est historicum.

4) *imperfectum cum* ἄν, repetitionem significans, 1 loco: Ec. 304, eodemque sensu

5) *aoristus ind. cum* ἄν 1 loco: Pl. 1179.

Ἡνίκα.

Apodosis 1) *imperfectum* habet 7 locis: N. 582. Th. 174. R. 1037. 1072. Ec. 301. 490. Fr. 333; intellegitur 1 loco: P. 314.

2) *aoristum ind.* 4 locis: E. 774. V. 1382. P. 66. 806.

3) *praesens ind.* 1 loco: L. 591, ubi in protasi est χρῆν, quod ipsum rem praesentem significat.

4) *aoristum ind. cum* ἄν (irrealem) 1 loco: A. 708.

5) *substantivum sine verbo* 1 loco: V. 236.

Ἐπειδὴ.

Apodosis 1) *imperfectum* habet 1 loco: Pl. 695.

2) *aoristum ind.* 2 locis: N. 1354. R. 561.

3) *praesens ind.* (historicum) 1 loco: V. 1322.

Ὡς.

Apodosis imperfectum habet 1 loco: Pl. 688.

2) Protasis habet aoristum indicativi.

Ὅτε.

Apodosis 1) *aoristum ind.* habet 7 locis: A. 16. E. 658. N. 23. V. 1124. P. 701. Av. 71. R. 789. Eodem pertinet *aoristus inf.* in obl. or. 1 loco: V. 1029, et *participium aor.* 1 loco: Fr. 678.

2) *imperfectum* 4 locis: E. 632. V. 355. R. 771. Ec. 195.

3) *substantivum* vel *adiectivum* aut sine verbo aut ita, ut verbum ad protasim non pertineat, 3 locis: V. 1201. 1206. Fr. 324.

4) *apodosis abest* 1 loco: Fr. 228.

Ἡνίκα.

Apodosis 1) *aoristum ind.* habet 1 (2) locis: A. 13. (R. 1028 sec. codd.). Eodem pertinet *participium aor.* 1 loco: V. 1077.

2) *imperfectum* 1 loco: R. 111.

Ἐπειδή.

Apodosis 1) *imperfectum* habet 1 loco: P. 619.

2) *praesens ind.* 1 loco: L. 1034.

3) *perfectum ind.* intellegi videtur 1 loco: E. 671.

Ὡς.

Apodosis 1) *imperfectum* habet 7 locis: V. 1304. P. 612. 632. 836. R. 504. Pl. 653. 668.

2) *praesens ind.* proprium 4 locis: N. 551. V. 1476. L. 1107. Th. 1053, *praes. hist.* 1 loco: Th. 507.

3) *aoristum ind.* 2 locis: V. 1308. R. 939.

Ἐπει.

Apodosis 1) *imperfectum* habet 2 locis: P. 1092. 1283.

2) *aoristum ind.* 1 loco: Pl. 660.

3) *apodosis abest* 1 loco: Fr. 403.

Ἐξ οὗ, ἐξ οὗπερ, ἐξ ὅτου, ἐξ ὅτουπερ, ἐξ ὅτε,
ἀφ' οὗ.

Apodosis 1) *aoristum ind.* habet 4 locis: E. 644. Av. 334. L. 108. Pl. 85. Eodem pertinet *participium aor.* 1 loco: Av. 322.

2) *praesens ind.* 5 locis: E. 4. N. 528. L. 759. 866. Pl. 1113.

3) *perfectum ind.* 3 locis: Av. 1515. Pl. 968. 1173.

4) *apodosis abest* 1 loco: Fr. 31.

“Ο π ω ς.

Apodosis habet *imperfectum* 1 loco: N. 60.

3) *Protasis* habet *praesens* *indicativi*.

“Ο τ ε.

In *apodosi* intellegitur *praesens ind.* 1 loco: Av. 715 (huc referendus est locus, ex Meinekei coniectura scriptus, Av. 76, de quo vide p. 130).

‘Η ν ί κ α.

Apodosis 1) *praesens ind.* habet 2 locis: Av. 714. Fr. 347.

2) *aoristum ind.* 1 loco: R. 217.

‘Ε π ε ι δ ή.

Apodosis habet *praesens ind.* 1 loco: A. 218.

Ω ς.

Apodosis habet *perfectum ind.*, repetitionem significans, 1 loco: E. 62.

‘Ε ξ ο ύ, έ ξ ό του, έ ξ ό του περ.

In *apodosi* 1) *praesens ind.* intellegitur 2 locis: A. 596. 597.

2) *aoristus ind.* cum negatione adest 2 locis: A. 17. 628.

“Ο π ό τ ε.

In *apodosi* 1) *praesens ind.* intellegendum est 1 loco: A. 19.

2) *imperativus praes.* adest 1 loco: Fr. 188.

4) *Protasis* habet *perfectum* *indicativi*.

Ω ς.

Apodosis habet *praesens ind.* 1 loco: V. 673.

‘Ε ξ ο ύ.

Apodosis habet *praesens ind.* 1 loco: V. 887.

5) *Protasis* habet *plusquamperfectum*.

‘Η ν ί κ α.

Apodosis habet *aoristum ind.* 1 loco: N. 607.

6) *Protasis* habet *imperfectum* et *aoristum ind.*

“Ο τ ε.

Apodosis 1) *aoristum ind.* habet 1 loco: A. 10.

2) *imperfectum* 1 loco: Ec. 827.

Ἡ ν ῖ κ α.

Apodosis habet *aoristum ind.* 1 loco: V. 1285.

7) *Protasis* habet *imperfectum* et *plusquamperfectum*.

Ὁ τ ε.

Apodosis habet *imperfectum* 1 loco: N. 962.

8) *Protasis* habet *aoristum* et *praesens*.

Ἐ π ε ῖ δ ῆ.

Apodosis habet *praesens ind.* 1 loco: N. 1403.

Haec omnia quae dixi his duabus tabulis comprehenduntur, quarum altera demonstratur, quoties singulae particulae singulis temporibus iunctae occurrant; altera quae *apodosis* quoties unicuique *protasi* respondeat.

I.

Protasis:	Aoristus.	Imperfect.	Praesens.	Perfect.	Plqp.	Impf. + aor.	Impf. + plqp.	Aor. + praes.	Summa.
ὅτε	17	27	1	0	0	2	1	0	48
ἥνικά	3	15	3	0	1	1	0	0	25
ἐξ οὗ etc.	14	0	4	1	0	0	0	0	19
ὥς	14	1	1	1	0	0	0	0	17
ἐπειδὴ	3	4	1	0	0	0	0	1	9
ἐπεὶ	4	0	0	0	0	0	0	0	4
ὁπότε	0	0	2	0	0	0	0	0	2
ὅπως	1	0	0	0	0	0	0	0	1
S u m m a	56	47	12	2	1	3	1	1	123

II.

In protasi:	Aoristus.	Imperfect.	Praesens.	Perfect.	Plqp.	Impf. + aor.	Impf. + plqp.	Aor. + praes.	Summa.
In apodosi: Imperfect.	16	22	0	0	0	1	1	0	40
Aoristus	19	16	3	0	1	2	0	0	41
Praesens	11	5	7	2	0	0	0	1	26
Perfectum	4	0	1	0	0	0	0	0	5
Impf. cum äv	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Aor. cum äv	0	2	0	0	0	0	0	0	2
Imperati- vus	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Substanti- vum vel ad- iectiv.	3	1	0	0	0	0	0	0	4
Apodosis abest.	3	0	0	0	0	0	0	0	3
S u m m a	56	47	12	2	1	3	1	1	123

De *temporum* usu haec habeo quae dicam.

Tempora omnia eandem vim habere, quam in enuntiatis liberis, in aperto est:

1) praesens igitur et perfectum actionem vel statum praesentem significant. Idem coniunctivo cum äv exprimitur: quod cum fit, et protasis et apodosis eam actionem efferre solet quae non semel, sed saepius usu venit; si autem praesens ind. est in protasi, aut haec ipsa aut apodosis, exceptis duobus locis E. 62. Fr. 188 (de quibus dixi p. 130), non repetitam continet actionem.

2) Imperfecto, aoristo, plusquamperfecto res praeteritae significantur: quorum aoristus non-diutinam actionem exprimit, imperfectum et plusquamperfectum—diutinam actionem vel statum. Res in praeterito saepius repetitae optativo efferri solent.

3) Sed imperfecti et plusquamperfecti ea ratio est, ut actionem vel statum primario contemporaneum enuntiare soleant, cum aoristus—praecedentem significet. Haec est causa, quod particularum aliae saepius aoristo, aliae imperfecto iunguntur.

Hinc de *significatione* earum iudicari potest: nam ὅτε et ἡνίκα * saepius actioni contemporaneae exprimendae inserviunt, contra ὡς, ἐπεὶ, ὅπως fere praecedentem introducunt, ἐπειδὴ medium locum tenere videtur, ut ad utrumque genus pertineat. Quin etiam, particulae ἡνίκα semper (praeter V. 1285) et ὅτε 8 saltem locis ex 16 (A. 16. N. 23. V. 1029. 1124. 1201. 1206. P. 701. Fr. 324), ubi aoristo iunctae sunt, non praecedentem actionem introducunt, certe non talem, qualem ὡς, ἐπεὶ, ὅπως aut Latinum *cum* historicum, sed, ut Latinum *cum* temporale, id tantum designant, actionem non-diutinam eodem tempore factam esse, quo aliam, nullo causali nexu intercedente. Veluti N. 23 τί ἐχρησάμην; ὅτ' ἐπριάμην τὸν κοππατίαν Latine „cum emi“ vertendum est, quod neutra actio alteram antecedit. Est tamen, ubi ὅτε cum aoristo idem quod Latine *cum* cum plqp. coni. valeat, ut E. 632. 658. R. 771.

Contra ὡς, quod unum de illis tribus imperfecto semel quidem iunctum est, etiam hoc loco Pl. 688 actionem non plane contemporaneam introducit, sed cuius initium primariam antecedit: ὡς ἠσθάνετο „cum sensisset et sentiret“ vel „cum sentire coepisset“.

Quoniam de imperfecto, rem praegressam significante, dicere coepi, liceat mihi alia huius usus exempla afferre. Est enim, ubi particula temporalis—ὅτε V. 122. L. 523. Ec. 315, ἡνίκα V. 1285, ἐπειδὴ V. 1322. Pl. 695, ὡς Pl. 688—cum imperfecto potius praecedentem quam contemporaneam actionem designet vel, ut accuratius dicam, eam, cuius initium primariam antecedit, ipsa autem eiusdem temporis sit. Similiter Latine „postquam videbant“ est „cum conspexissent et viderent“. Veluti in L. 523 ὅτε δὴ—ἡκούομεν,—μετὰ ταῦθ' ἡμῖν ἔδοξεν illa ratio verbis μετὰ τ. ostenditur, imperfectum autem

* Ὅτε et ἡνίκα significatione nihil differre videntur, ut docet Av. v. 714 et 715, ubi utraque particula plane eodem sensu dicta est.

propterea positum est, quod mulieres *saepius* sermones illos audiverunt. Idem in V. 122 ὅτε δὴ—ταύταις ταῖς τελεταῖς οὐκ ὠφέλει, διέπλευσεν εἰς Αἴγιναν „cum nihil profuisset“.

Ἐπεὶ, ut recte observavit Bachmannus (Lex. Ar. spec. p. 9), de tempore Ar. non usurpavit, nisi ubi epicorum vel tragicorum sermonem imitatur, quamquam qui factum sit, ut etiam Fr. 403, ubi loqui rusticum ipse concedit, eodem referret, non equidem intellego, itaque potius dicendum censeo: ἐπεὶ apud Ar. nisi ubi epicorum vel tragicorum sermonem imitetur, non inveniri excepto Fr. 403; ubi rusticus non minus Attice loquitur, quam Strepsiades in N. 60, etsi tragico ὅπως utitur, vel Dicaeopolis in A. 19, qui ὁπότε dixit, quod alibi in eadem constructione apud Ar. non legitur (nam in Fr. 188 eo excusari potest, quod actio repetita est).

Ann. Mera temporalis vis coniunctionis ὅτε (et ἡνίκα) omnique causae notione expers tum clarissime elucet, cum sententia subiuncta ad substantivum vel adiectivum (a) vel ad verba μενῆσθαι et εἰδέναι (b) pertinet, ubi temporalis sententia non multum differt ab obiectiva, aut cum particula in locutionibus ὡς ὅτε et ἣν ὅτε (c) invenitur. a) Ac primi quidem generis exempla haec sunt: V. 1201 ἐκεῖν' ἀνδρείοτάτον γε τῶν ἐμῶν, ὅτ' Ἐργασίωνος τὰς χάρακας ὕφειλόμην. 1206. (Th. 478), ubi ὅτε fere „quod“ valet. b) Locutio μέμνημαι ὅτε „memini cum“ occurrit in V. 354. Av. 1054, ἀναμνησκομαι ὅτε V. 449, οἶδα ὅτε L. 1138. 1150. 1251, οἶδα ἡνίκα Ec. 815. c) In comparatione ὡς ὅτε legitur in E. 599, ἣν ὅτε „fuit tempus cum“ Ec. 183.

Ceterum, coniunctiones ὡς, ἐπεὶ δὴ, ἐπεὶ saepissime causalem sententiam ordiuntur (cf. Bachmann. Lex. Ar. spec.), atque est ubi illas notiones haud facile discernas, ut in A. 218 νῦν,—ἐπειδὴ στεργὸν ἤδη τοῦμόν ἀνικνήμιον καὶ παλαιῷ Λακρατείδῃ τὸ σκέλος βαρύνεται, οἷχεται—ego cum Brunckio temporalem vim particulae tribuo, Bachmannus l. c.—causalem.

Etiam ὅτε interdum in causalem notionem abit; sed quae hac particula affertur causa aliquid differre videtur ab ea, quae illis introducit, proximeque ὅτε hoc sensu dictum ad εἰ causale (v. p. 90, b) accedit: non enim ipsius actionis causa affertur, sed ex eo, quod secundaria sententia continetur, colligitur, illud quoque recte se habere, quod principali efferatur. Veluti in E. 1112 καλὴν γ'

ἔχεις ἀρχήν, ὅτε πάντες ἄνθρωποι δέδιασί σε non propterea, quod omnes mortales Demum metuant, praeclarum habere dicitur imperium, sed inde quod omnes eum metuunt, concludit chorus, imperium eius praeclarum esse: causa igitur non facti affertur, sed iudicii. Similiter nos dicimus „κοῖτα“. Omnia huius generis exempla haec sunt: A. 401. 647. E. 1112. 1122. N. 7. 34. 717. 1217. 1474. V. 1134. P. 196. 1251. L. 421. Th. 707. R. 22. 1189.

II. Sententiae, quae particula dum incipiunt,

omnino 8 sunt numero, quarum in 6 est ἕως, in 2 locutio ἐν ὄσῳ. Particula ἕως 3 locis E. 111. Ec. 83. Fr. 361 et ἐν ὄσῳ P. 943. Ec. 1152, quibus locis sententia quam subiungunt *praesens ind.* habet, diuturnam praesentem actionem indicat, quae in futurum quoque extenditur, quae dum fit aliud quidpiam geritur, id quod Latine particula „*quamdiu*“, Rossice „*noka*“ reddi potest. *Apodosis* continet 2 locis *futurum ind.* Ec. 83. 1152, 2 locis *imperativum* E. 111. P. 943, quinto loco Fr. 361 apodosis non servata est.

Reliquis 3 locis P. 71. Th. 503. Pl. 744 ἕως *aeoristo ind.* iunctum est finemque significat, ad quem diuturna actio apodosis, imperfecto (cui in P. 71 ἄν additum est) prolata, durabat, id quod Latine particulis „*usque dum*“ vel „*quoad*“, Rossice „(δο μὴτε νοπ) *noka ne*“ exprimitur.

III. Sententiae, quae particula πρίν incipiunt.

De particula πρίν quoniam ante me et Prauseus dixit et Sturmius, non agerem, nisi viderem, esse quod ab iis praetermissum sit.

Apud Ar. haec particula cum infinitivo 57 locis (Prauseus et Sturmius dant 50), cum indicativo 1 loco legitur. *Infinitivus aoristi* invenitur 37 locis: E. 258. 317. 761. 937. N. 631. 1402. 1425. V. 245. 452. 1325. P. 273. 295. 307. 608. Av. 964. 1280. Th. 3. 242. 572. 863. 1208. R. 166. 481. 674. 955. Ec. 132. 506. 511. 620. 649. 1184. Pl. 259. 376. 378. 597. 737. Fr. 205, 2. *Praesentis* 13 locis: A. 383. E. 321. 542. N. 780. V. 402. 1086. P. 1296. Av. 495. 1458. L. 97. Th. 380. R. 885. 1480. *Praesentis et aoristi infinitivus* 1 loco legitur: Ec. 589. *Perfecti* 6 locis: V. 1156. P. 375. Av. 1034. L. 322. R. 1185. Fr. 249.

De usu temporum infinitivi v. Sturmium p. 367.

Indicativus aoristi sequitur negativam sententiam in Av. 700; *infinitivus* 54 locis positivam, 3—negativam: N. 1402. P. 307. Ec. 589.

N. 1402 (tetr. iamb.) οὐδ' ἄν τρί' εἰπεῖν ῥήμαθ' οἷός τ' ἦ (ll. ἦν), πρὶν ἑξαμαρτεῖν.

P. 307 (tr.) οὐκ—ἔσθ' ὅπως ἀπειπεῖν ἄν δοκῶ μοι (ll. μὲν) τήμερον, πρὶν—ἀνελκύσαι τὴν θεῶν—μεγίστην.

Ec. 589 (an.) μή νυν πρότερον μηδεὶς ὑμῶν ἀντίπη μηδ' ὑποκρούσῃ, πρὶν ἐπίστασθαι τὴν ἐπίνοϊαν καὶ τοῦ φράζοντος ἀκοῦσαι.

Quorum in prioribus duobus infinitivus eo excusari potest, quod aliter optativus ponendus erat: in N. 1402 quia generalis sententia est, in P. 307 quia infinitivus cum ἄν praecedit, ex optativo cum ἄν ortus (v. Goodwin. 643). Constat autem Aristophanem, Aeschylum, Euripidem optativo cum πρὶν prorsus abstinuisse (Sturm. p. 276—7), nec alios libenter usos esse (Goodwin. 629); in generalibus vero sententiis praeteriti temporis dubium est an nusquam occurrat (Goodwin. 629 et 646), infinitivus autem hoc sensu dictus est apud Xen. Cyr. 8, 1, 38. An. 4, 5, 30, ut N. 1402, a grammaticis illis neglectus, istam legem confirmet.—Tertio loco infinitivum pro coniunctivo cum ἄν dictum ab anapaestorum licentia excusationem habere puto, quamquam Demosthenes quoque (Goodwin. 628) simili loco V, 15 καὶ μοι μὴ θορυβῆσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι infinitivo utitur.

Ann. 1. Notandum est, in N. 1402 πρὶν idem fere esse atque ὥστε μή „quin“, de qua vi particulae dixit Sturmius p. 348.

Ann. 2. Ceterum in P. 306 parum recte puto Meinekeum pro μὲν reposuisse μοι: quae enim est haec sententia: οὐκ ἔσθ' ὅπως δοκῶ μοι ἀπειπεῖν ἄν „fieri non potest ut defetisci posse mihi videar“ „навѣрно мнѣ кажется, что я не могу устать“? Nam ista affirmatione οὐκ ἔσθ' ὅπως, si de re praesenti vel praeterita agitur, non facile quisquam uti potest, nisi cum de alia persona vel re loquitur; in se autem ipso tum tantum potest, cum aliquid se facturum vel passurum (in futuro igitur) pro certo affirmat. * Haec et ratio

* De sua praesenti actione vel statu tum aliquis ista constructione uti potest, cum ipse eius rei ignarus est et alicunde colligit, aliter rem se habere non posse. Veluti „fieri non potest quin vulneratus sim“ tum dicere possum, cum ipsum vulnus non video vel non sentio, sed ex alia re de vulnere coniecturam facio.

docet et Ar. ipse, qui hac structura praeter hunc locum 27 locis utitur, quorum 21 praedicatum, in secunda vel tertia persona positum, et ad praeteritum et ad praesens et ad futurum pertinet: A. 116. E. 238. 426. 879. 951. N. 1181. 1275. 1307. V. 212. 260. 654. P. 41. 188. Av. 52. Th. 404. 847. 882. R. 640. Pl. 51. 139. 871. De se autem ipso ubi quis loquitur, semper aut futuro ind., aut optativo cum *ἄν* utitur—6 locis: N. 802. (V. 471). P. 102. Av. 628. L. 1092. Pl. 18. Quae cum ita sint, nostro loco cum Blaydesio legendum censeo δοκοῦμεν, ita ut *ἄν* ad hoc referatur ac non ad ἀπειπεῖν, id quod etiam versu commendatur, caesura *ἄν* ab ἀπειπεῖν divellente. Verte igitur: „fieri non potest ut defessi videamur (aliis scilicet, non nobis)* „навѣрно мы не будемъ казаться никому усталыми, пока не вытацимъ“.

CAPUT V.

Sententiae relativae.

Sententiae relativae in modorum usu partim primarias sequuntur, partim — condicionales: illae iisdem modis efferuntur, quibus primariae: indicativo, coniunctivo, optativo etc.; hae eosdem habent modos, quos condicionales: (indicativum omnium temporum cum negatione μή, ut logicae condiciones), coniunctivum (cum *ἄν* plerumque) et optativum, ut futurae et generales, (praeteritum ind., ut irreales). Harum eas, quae coniunctivo et optativo apud Ar. elatae sunt, fusius tractabo; eas, quae indicativo—brevius. Ordiamur igitur ab iis, quae coniunctivo prolatae sunt.

A. Relativae sententiae, coniunctivo prolatae.

In relativis sententiis, ut in conditionalibus et temporalibus, coniunctivi usus duplex est: aut ad futurum tempus spectat enuntiatum, aut ad praesens vel potius ad quodlibet tempus pertinet. In utroque genere relativa sententia ad personam vel rem *indefinitam* pertinet, id quod Latine pronomine *quicumque* vel *quisquis*, Ros-sice verbis *всякій кто, все что* accuratius exprimi potest. Discrimen autem istud plerumque in indole regentis sententiae nititur

(cf. tamen infra). Prioris generis enuntiata apud Ar. 40 numero inveni, alterius 34.

Temporum coniunctivi ratio eadem est quae in condicionibus: praesenti significatur actio diutina, aoristo—non-diutina, perfecto (quod bis tantum legitur) status indicatur, actionem excipiens.

De *pronominum* et *adverbiorum* relativorum formis et usu haec annotanda sunt:

1) simplicia (ὅς) et composita (ὅστις) in his enuntiatis aequè usurpantur nulloque, uti videtur, sensus discrimine, quamquam in generalibus sententiis saepius ὅστις, in futuris saepius ὅς ponitur.

2) ὁπόσος bis tantum dictum est idque in lyricis locis: R. 259. Ec. 298, alibi ponitur ὅσος.

Horum aliorumque eiusmodi vocabulorum numeros ex hac tabula cognoscas.

	F u t u r a.	G e n e r a l i a.	
ὅς	15 (7 pr.+8 aor.)	9 (6 pr.+2 aor.+1 perf.)	24
ὅσπερ	2 (1+1)	—	2
ὥσπερ	—	1 (aor.)	1
ἵνα (ubi)	—	1 (pr.)	1
ὅστις	12 (6+6)	17 (9+7+1)	29
ὅ τι περ	1 (aor., poëta)	—	1
ὅσος	5 (3+2)	5 (3+2)	10
ὁπόσος	2 (pr.)	—	2
ὁπότερος	3 (1+2)	1 (pr.)	4
Summa	40	34	74

Formae pronominum ὅς et ὅστις, sive propter metrum, sive ob alias causas, non pariter usurpantur, sed alii casus saepius ab illo, alii ab hoc ducuntur.

S. N.	ὅς 8	(ἦ 1)		ὅστις 6	N.A.δ	τι 5
G.	"	"	οὗ 1	"	"	"
D.	"	"	"	ὅτω 2	"	"
A.	"	ἦν 1	ὅ 1	ὄντινα 2 (1)	ἦντινα 1	
Pl. G.	ὧν 4					
D.	οἷς 4					
N.A.	ᾶ 7 (6)					ᾶττα 13.

Coniunctivo, ut in condicionibus et temporalibus enuntiatis, solet adiungi ἄν particula; exstant tamen 3 loci, ubi ἄν omissum est. Neque vero his lex illa Atticorum violatur: unus enim istorum versuum Av. 928, dithyrambicorum sugillandorum causa compositus, rationem quoque dicendi eorum tumentem imitatur; in altero R. 1163 comicus Aeschylum tragice dicentem facit, cui rei etiam poetica vox πάτρα documento est; tertius denique Ec. 687 in anapaestis legitur, quibus cum aliae, tum haec licentia concedenda videtur: vide quae supra diximus p. 19 ad E. 805 et p. 143 ad Ec. 629.

I. ENUNTIATA FUTURA

in *protasi* habent *praesens comi.* 21-ies, *aoristum*—19-ies.

Ann. Quattuor locos inveni, in quibus eodem sensu futurum ind. dictum est: *

A. 255 ὡς μακάριος, ὅστις σ' ὀπύσει κτλ.

E. 1107 ἀνύσατε, — ὅ τι περ ποιήσετε.

P. 1267 ἵνα, ἄττ' ἔσεται, προαναβάληται.

Th. 916 κλαύσεται, — ὅστις σ' ἀπάξει.

Quorum tres priores illud commune habent, quod in iis actio relativi enuntiati primariam sequitur atque futurum, modali qui dicitur sensu dictum, idem fere valet ac μέλλω cum inf.: cf. P. 1268,

* Multo plures sunt loci, qui futurum ind. in relativa sententia habent; sed in omnibus, praeter illos quattuor, relativa sententia ad aliquid definitum pertinet.

ubi idem ita expressum est: ὅ τι περ ἄδειν ἐπινοεῖς, — ἀναβαλοῦ. Vide Goodwin. 527. Sed in generalibus enuntiatis talis actio coniunctivo v. μέλλειν cum inf. exprimitur: Th. 7. R. 1420. Quantum vero exemplum quo excusari possit, non video: quid est enim, cur non ita dicatur: κλ., ὅστις ἂν σ' ἀπαγάγῃ; exceptionum igitur numero habendum est (vide Goodwin. 530): nisi forte futurum hic, ut in condicione, eo explicandum est, quod verba minantis sunt.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* legitur *futurum indicativi* 7 locis: A. 318. E. 1108. N. 245. Av. 1115. R. 161. 259. Fr. 2; eodem pertinet *infinitivus futuri* in obliqua oratione, ex praeterito nexus, 1 loco: Ec. 290, et *participium futuri*, ex praesenti suspensum, 1 loco: Th. 90. Futuro similis est *optativus cum ἄν*, qui 1 loco invenitur: N. 1151. Porro *imperativus* exstat 4 locis: Av. 928. L. 210. 1121. Pl. 471; eodem referendum est *participium aor.*, imperativo subiectum, 1 loco: A. 487; ab imperativo non multum differt *coniunctivus hortativus*, qui 1 loco occurrit: R. 702; similiter *coniunctivus cum ἄν* in sententia finali, ex futuro ind. suspensa, apodosim facit relativae 1 loco: Ec. 298. Denique *infinitivus* liber, imperandi et optandi notione praeditus, 2 locis reperitur: Av. 450. R. 894; infinitivus, praesenti ind. verborum διδάσκειν et ἐθέλειν subiectus, item 2 locis: A. 356. Av. 564.

A. 318 (tr.) ὑπὲρ ἐπιζήνου 'θελήσω πάνθ', ὅς' ἂν λέγω, λέγειν. Verba πάνθ' — λέγω dedit Meinekeus ex v. 356 pro τὴν κεφαλὴν ἔχων, quae est lectio codicum, scilicet, ut dactylum vitaret. Quod quam violentum sit, nemo non videt; dactylum autem in quinta tetrametri trochaici sede omnino damnum non esse, supra ostendi p. 51 ad V. 496.

356 ἐμοῦ 'θέλοντος ὑπὲρ ἐπιζήνου λέγειν—ἅπανθ', ὅς' ἂν λέγω, 487 ὦ—καρδία,—τὴν κεφαλὴν ἐκεῖ παράσχεις, εἰποῦς', ἅττ' ἂν αὐτῇ σοι δοκῇ.

E. 1108 ὁπότερος ἂν σφῶν εἴ με μάλλον νῦν ποιῇ, τούτῳ παραδώσω τῆς πυκνὸς τὰς ἡνίας, ubi νῦν satis probabiliter Kockius pro ἄν codicum coniecit; alibi enim in talibus ἄν repetitum apud coniunctivum non meminisse me legere.

N. 245 μισθόν,—ὄντιν' ἂν πράττῃ μ', ὁμοῦμαι καταθήσειν σοι τοὺς θεοὺς. 1151 ὥστ' ἀποφύγοις ἄν, ἦντιν' ἂν βούλῃ δίκην.

Av. 450 ἀκούετε λεῖψ' τοὺς ὀπλίτας—σκοπεῖν, — ὃ τι ἂν προγράψωμεν. 564 (an.) διδάσκω—προσνεύμασθαι—τοῖσι θεοῖσιν τῶν ὀρνίθων, ὃς ἂν ἀρμόττη (ll. ἀρμόζη) καθ' ἑκαστον.

928 (poeta) δὸς ἐμῖν, ὃ τι περ—θέλης—δόμεν, ubi temere Blaydesius pro θέλης scripsit θέλεις ex interpolato codice B, cui nullam fidem haberi posse supra docui: nam hoc ipso loco idem B pro ἐμῖν praebebat ἡμῖν; per se tamen indicativus, si verba ipsius Ar. essent, usitato sermone scripta, etiam praeferendus erat coniunctivo: nam verba volendi in talibus, ut infra docebo, fere semper in indicativo ponuntur.

1115 (tr.) ὑμῶν ὃς ἂν μὴ μῆν' (ll. μήνην, μηνιν) ἔχη, — δίκην δώσετε.

L. 210 λεγέτω, — ἅπερ ἂν κἀγὼ λέγω. 1121 οὐ—ἂν διδῶσι, πρόσ-αγε τούτου λαβομένη, ubi τούτου recte coniecisse puto Dobraeum pro τούτους.

Th. 90 (Ἀγάθωνα πείσαι βούλομαι εἰς Θεσμοφόρον ἐλθεῖν) χᾶν δέη, λέξονθ' ὑπὲρ ἐμοῦ, ubi χᾶν Velsenus ex Marklandi coniectura scripsit pro κᾶν, quod in libris legitur. Quae coniectura mihi quoque probatur: κᾶν enim tum aptum esset, si Euripides nesciret, num opus futurum esset pro se in mulierum concione dicere; at ex vv. 181—188 apparet, illum de ea re ne dubitare quidem.

R. 161 οἱ σοι φράσουσ' ἀπαξάπανθ' ὧν ἂν δέη. 259 (lyr.) κεκραζόμεσθα, — ὀπόσον ἢ φάρυγε ἂν ἡμῶν χανδάνη. 702 (tr.) πάντας ἀνθρώπους — συγγενεῖς κτησώμεθα καπιτίμους καὶ πολίτας, ὅστις ἂν ξυνναυμαχῇ. 894 ὀρθῶς μ' ἐλέγχειν, ὧν ἂν ἄπτωμαι λόγων.

Ec. 290 (lyr.) ἠπείλησε — ὃ θεσμοθέτης, ὃς ἂν μὴ πρῶ — ἦκη, — μὴ δώσειν τὸ τριῷβολον. 298 (lyr.) ὅπως πλησίον καθεδούμεθ', ὡς ἂν χειροτονῶμεν ἅπανθ', ὀπόσ' ἂν δέη τὰς ἡμετέρας φίλας.

Pl. 471 ποιεῖτον, — ὃ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ.

Fr. 2,2 ἀγοράσω ἀπαξάπανθ', ὅσ' ἂν κελεύης, ubi Suidae codices contra metrum praebent ὅσα κελεύεις.

Aoristus coniunctivi.

In apodosi legitur *futurum ind.* 8 locis: A. 1001. N. 942. V. 537. 689. P. 138. Av. 458. R. 1416. Ec. 687; futuri quandam notionem habet *praesens ind.* verborum διδόναι et γίγνεσθαι (cf. Stahl. Quaestt. gramm. p. 14): δίδωμι enim interdum valet „polliceor me daturum“, γίγνομαι autem „futurus sum“; cuius usus 2 exempla exstant:

V. 1420. Av. 1645; ad futurum spectat *infinitivus* quoque cum ὥστε in sententia consecutiva 1 loco: N. 1316; porro, grammaticam apodosim facit *aoristus ind.*, cum logica apodosi substantivo contineatur, ex eo pendente, 1 loco: P. 371, ubi θάνατον προείπε idem valet ac προείπεν ἀποκτενεῖν. Tum *imperativus* invenitur 4 locis: N. 89. 345. R. 637. Fr. 305; ad hunc prope accedit *infinitivus*, imperandi vi praeditus, 1 loco: Av. 972, et *coniunctivus*, eandem notionem habens, 1 loco: L. 1057.

A. 1001 δς δ' ἂν ἐκπῆ πρῶτιστος, ἀσκὼν — λήψεται.

N. 89 μάνθαν',—ἂν ἐγὼ παραινέσω. 345 (an.) ἀπόκριναι,—ἄττ' ἂν ἔρωμαι. 942 (an.) ἐκ τούτων, ὧν ἂν λέξη,—αὐτὸν — κατατοξεύσω. 1316 (lyr.) ὥστε νικᾷν ἅπαντας, οἷσπερ ἂν ζυγγένηται.

V. 537 (tetr. iamb.) ὅς' ἂν λέξη,—γράψομαι. 689 (an.) ὅστις ἂν—ὑστερος ἔλθῃ,—τὸ τριῷβολον οὐ κομιεῖται. 1420 δίκην δίδωμί σοι, ἣν ἂν σὺ τάξης.

P. 138 ἄττ' ἂν καταφάγω τὰ σιτία, τούτοις — τοῦτον χορτάσω. 371 ἄρ' οἴσθα θάνατον ὅτι προείφ' ὁ Ζεὺς, δς ἂν ταύτην ἀνορύττων εὔρεθῇ;

Av. 458 (lyr.) δ γὰρ ἂν — τύχης μοι ἀγαθὸν πορίσας, τοῦτο κοινὸν ἔσται. 972 (hex.) δς δέ κ' — ἔλθῃ — προφήτης, τῷ δόμεν ἱμάτιον. 1645 σοῦ — ἅπαντα γίγνεται τὰ χρήμαθ', ὅς' ἂν ὁ Ζεὺς — καταλίπῃ.

L. 1056—7 (lyr.) ὅστις ἂν νυνὶ δανείσῃται παρ' ἡμῶν, ἂν λάβῃ μηκέτ' ἀποδῶ, ubi pro ἂν omnes codices vitiose praebent ἂν et pro ἀποδῶ, quod a Brunckio metri causa restitutum est, R ἀποδιδῶ, sed interpolati et scholia ἀποδῶ.

R. 637 ὁπότερόν γ' ἂν νῶν ἴδῃς κλαύσαντα,—εἶναι τοῦτον ἡγοῦ μὴ θεόν. 1416 τὸν ἕτερον λαβὼν ἅπει, ὁπότερον ἂν κρίνῃς.*

Ec. 687 (an.) Β λ ε.: ὅτω δέ τὸ γράμμα μὴ ἔελκυσθῇ;—Π ρ α.: τοὺς ἀπελῶσιν ἅπαντες.

Fr. 305 (tr.) μὴ γεύεσθε, ἄττ' ἂν καταπέσῃ.

II. ENUNTIATA GENERALIA.

In hoc genere *praesens* coni. legitur 20, *aoristus* 12, *perfectum* 2 locis.

* Mire Kockius ad h. l.: „ἅπει ist Indicativ, nicht Imperativ.“

Ann. Pro coniunctivo cum ἄν saepe poni indicativum praesentis (cum ὅστις vel ὅσος), infra ostendam.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* 15 locis invenitur *praesens ind.*, ita tamen, ut 7-ies tantum sententia relativa ex eo ipso nexa sit: (A. 799). V. 971. P. 651. 939. L. 1233. Pl. 185. 1151; alibi apodosim proprie facit *infinitivus praes.*, indicativo subiectus,—5 locis: N. 808. V. 1121. L. 1201. R. 1163. Pl. 912, vel *participium* aoristi — 2 locis: E. 1139. P. 1133, et praesentis — 1 loco: R. 751. Eodem pertinent 2 loci, ubi infinitivus, ex indicativo verbi δεῖν suspensus, intellegitur, ita ut in apodosi sola negandi particula οὐ maneat: Th. 7. 8. Porro, 1 loco apodosi *perfectum ind.* empiricum continetur: V. 561. Denique notatu digni sunt 2 loci: R. 1420. Ec. 1124, quorum altero in apodosi est *infinitivus futuri*, praesenti ind. verbi δοκεῖν subiectus, altero *participium*, quod forma quidem praesentis est, notione autem, ut futuro ind. annexum, ad futurum pertinet: his igitur 2 locis, quibus tertium addiderim, quem supra attuli, L. 1201, apodosis rem futuram solam significat, relativa autem sententia ad praesens atque ad quodvis tempus valet.

A. 799 (Meg.) (ἐσθίει) πάνθ' ἃ κα διδῶς: libri ἃ καὶ διδῶς.

E. 1139 (lyr.) * τούτων δς ἄν ἡ παχύς, θύσας ἐπιδειπνεῖς.

N. 808 (lyr.) ἔτοιμός — ἐστὶν ἅπαντα δρᾶν, ὅς' ἄν κελεύης.

V. 561 (an.) τούτων, ὧν ἄν φάσκω, πάντων οὐδὲν πεποίηκα. 971 ἅττ' ἄν — τις φέρη, τούτων μεταίτεῖ τὸ μέρος. 1121 (tr.) ἐμοὶ δοκεῖ,—τῶν πολιτῶν — ὅστις ἄν μὴ 'χη τὸ κέντρον, μὴ φέρειν τριῷβολον.

P. 651 (tr.) ἅττ' ἄν — λέγης ἐκείνον,—ταῦθ' ἀπαξᾶπαντα τοὺς σεαυτοῦ λοιδορεῖς. 939 (lyr.) πάνθ' ὅς' ἄν θεός θέλῃ χὴ τύχῃ κατορθοί, χωρεῖ κατὰ νοῦν. 1133 (lyr.) (φιληδῶ) ἐκκέας τῶν ζύλων, ἅττ' ἄν ἡ δανότατα.

* Ex hoc aliisque locis, ut E. 52. P. 1133 apparet, parum recte Madvigium in gramm. Gr. § 183 dicere: „Die Zeiten des Particips, Praesens, Futurum, Perfectum und Aorist, entsprechen denselben Zeiten des Indikativs (so dass der Aorist Praeteritum ist)“: nam participium aoristi, quo actio aliam antecedens significatur, si verbum regens in praeterito est, ipsum quoque praeteritum tempus indicat; sin autem verbum regens in futuro vel praesenti est, participium aor. et praeteritum et futurum vel praesens significare potest, ut θύσας ἐπιδειπνεῖς = θύεις καὶ ἐπιδειπνεῖς.

L. 1201 (lyr.) (λέγω) χᾶττ' (ll. χ' ἄτ' et χᾶ τ') ἂν ἔνδον ἦ, φορεῖν. 1233 ὁ τι μὲν ἂν λέγωσιν, οὐκ ἀκούομεν.

Th. 7 οὐχ (δεῖ σ' ἀκούειν), ἃ γ' ἂν μέλλης ὁρᾶν. 8 οὐχ (ὁρᾶν δεῖ σε), ἃ γ' ἂν ἀκούειν δέη.

R. 751 (ἦδει) παρακούων δεσποτῶν, ἄττ' ἂν λαλῶσι;

1163 ἦκειν — εἰς γῆν ἔσθ', ὅτῳ μετῇ πάτρας, ubi ἦκειν Hirschigius (in ed. Vesp. p. 157) coniecit pro ἐλθεῖν: „Aeschylus, inquit, docet Bacchum differentiam τοῦ ἦκω et τοῦ κατέρχομαι: tum qui ἐλήλυθε, is non ἦλθε sed ἦκει. Vide sis nunc quid delirans scribarum gens fecerit. Pessumdedit vocem, quae cum κατέρχεσθαι facit cardinem horum versuum. Legendum enim — ἦκειν pro ἐλθεῖν“. Quod bene excogitatum concedo, necessarium autem esse non credo: nam cum ἦκειν et ἐλθεῖν fere synonyma sint, facile potuit Aeschylus hoc pro illo reponere, ut in v. 1164. 1168, cum praesertim pondus orationis magis incumbat in v. κατέρχεσθαι: id enim agit Aeschylus, ut demonstret, quid differat compositum verbum a simplici, quod utrum ἦκειν an ἐλθεῖν sit non refert. Idem igitur fecit Hirschigius in hoc versu, quod in v. 1168 is qui codicem Vaticanum (U) descripsit, qui pro ἦλθεν substituit ἦκεν.

1420 ὁπότερος οὖν ἂν τῇ πόλει παραινέσειν μέλλῃ τι χρηστόν, τοῦτον ἄζειν μοι δοκῶ.

Ec. 1124 εὐφρανεῖ (sc. ἡμᾶς),—ἐκλεγομένās, ὃ τι ἂν μάλιστ' ὁσμὴν ἔχη.

Pl. 185 κρατοῦσι—κάν τοῖς πολέμοις ἐκάστοτε, ἐφ' οἷς ἂν οὗτος ἐπικαθέζηται. 912 οὐ — προσήκει τὴν — πόλιν εὐεργετεῖν,—καθ' ὅσον ἂν σθένω; 1151 πατρίς — ἐστὶ πᾶς, ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosis* legitur *praesens ind.* 6 locis: N. 785. 1458. V. 1289. P. 24. L. 596. Th. 344. Eodem pertinet *infinitivus praesentis* in or. obl. 2 locis: N. 589. Ec. 474, et *participium praesentis* 2 locis: Ec. 138. 798, et *participium aoristi* (perfecto ind. appositum) 1 loco: E. 53. Denique *aoristus ind. empiricus* 1 loco occurrit: V. 586.

E. 53 ἀναρπάσας, ὃ τι ἂν τις ἡμῶν σκευάσῃ τῷ δεσπότη, — κεχάρισται τοῦτο.

N. 589 (tr.) φασί—ταῦτα—τοὺς θεούς, ἄττ' ἂν ὑμεῖς ἐξαμάρτητ', ἐπὶ τὸ βέλτιον τρέπειν. 785 εὐθὺς ἐπιλήθει,—ἄττ' ἂν καὶ μάθης.

1458 (tetr. iamb.) ποιούμεν ταῦθ' ἐκάστοθ', ὄντιν' ἂν γινώμεν—ὄντ' ἐραστήν. In his ὄντιν' ἂν Porsonus coniecit pro ὅταν τινά, nimirum ut anapaestum vitaret. Qua correctione mihi nihil opus esse videtur: nam etiam in quinto pede anapaestus admittitur, si prius vocabulum elisione brevium est neque interpunctio intercedit, cuius rei Bernhardius p. 279 haec tria affert exempla: P. 31. Av. 956. N. 238; hic autem vocabula ἐκάστοθ' ὅταν, arctissime inter se coniuncta, sine vocis remissione dicta esse verisimile est. Similiter bisyllaba vox in 5 pede anapaestum interdum incipit (Bernhardi. p. 281).

V. 586 (an.) ἔδομεν ταύτην, ὅστις ἂν ἡμᾶς—ἀναπέιση. 1298 παῖδα—καλεῖν δίκαιον, ὅστις ἂν πληγὰς λάβη.

P. 24 ὅς μὲν,—ὥσπερ ἂν χέση τις, φασίως ἐρείδει· τοῦτο δ' ὑπὸ φρονήματος βρενθύεται κτλ. Blaydesius, parum usitato ὥσπερ ἂν, credo, offensus, pro ὥσπερ edidit ὅτιπερ et pro τοῦτο δ' — τοῦθ'· ὁ δ', utrumque male, ut mihi quidem videtur. Nam ὥσπερ multo aptius est quam ὅτιπερ: hoc enim contendit servus, suam vel canem stercus *ita* edere, *ut* cacatum sit (eademque est vis adverbii φασίως), scarabaeum autem nisi tritum comedere nolle (v. scholia ad h. l.). Alterum Blaydesii τοῦθ'· ὁ δ' eo displicet, quod ὁ δέ in opponendo parum firmum est: solet enim οὗτος δέ vel ἐκεῖνος δέ dici.

L. 596 (an.) χᾶν τούτου μὴ 'πιλάβηται, οὐδεὶς ἐθέλει γῆμαι ταύτην. Libri κᾶν. Meinekei coniectura et crasim inusitatam (pro καὶ ἢ ἂν) invehit neque necessaria est: nam si post relativam sententiam in primaria et αὐτός et οὗτος poni potest (v. Krueg. 51, 5, 1; cf. Blaydesii ann. ad P. 25 in addendis p. 314), quid est quod post condicionem αὐτός dici posse concedant (v. Blaydes. ad h. l.), οὗτος non item? Atque similia exempla apud Ar. haec invenisse mihi videor: V. 583 κᾶν—ὁ πατήρ τῷ δῶ καταλείπουν παῖδ' ἐπὶ κληρον,—ἔδομεν ταύτην. Av. 793 εἰ—μοιχεύων τις ὅμων ἐστὶν ὅστις τυγχάνει, — οὗτος ἂν—ἀνέπτeto. Neque αὐτός ita positum apud Ar. legere me memini, nisi bis uno loco Th. 834. 838.

Th. 344 μοιχὸς εἴ τις—μὴ δίδωσιν, ἂν (ll. ἂ ἂν) ὑπόσχηται ποτε.

Ec. 138 τὰ—βουλευματα αὐτῶν ὅσ' ἂν πράξωσιν ἐνθυμουμένοις ὥσπερ μεθύντων ἐστὶ παραπεπληγμένα. Parum recte haec vulgo interpretantur, ut mihi videtur, cum verba ὅσ' ἂν πράξωσιν ad τὰ βουλευματα referunt, in hanc sententiam: „decreta quaecunque faciunt“ (Brunck.), „ihre Beschlüsse, so viel sie deren fassen“

De usu temporum infinitivi v. Sturmium p. 367.

Indicativus aoristi sequitur negativam sententiam in Av. 700; *infinitivus* 54 locis positivam, 3—negativam: N. 1402. P. 307. Ec. 589.

N. 1402 (tetr. iamb.) οὐδ' ἄν τρί' εἰπεῖν ῥήμαθ' οἴός τ' ἦ (ll. ἦν), πρὶν ἑξαμαρτεῖν.

P. 307 (tr.) οὐκ—ἔσθ' ὅπως ἀπειπεῖν ἄν δοκῶ μοι (ll. μὲν) τήμερον, πρὶν—ἀνελκύσαι τὴν θεῶν—μεγίστην.

Ec. 589 (an.) μὴ νυν πρότερον μηδεὶς ὑμῶν ἀντείπη μηδ' ὑποκρούσῃ, πρὶν ἐπίστασθαι τὴν ἐπίνοιαν καὶ τοῦ φράζοντος ἀκούσαι.

Quorum in prioribus duobus infinitivus eo excusari potest, quod aliter optativus ponendus erat: in N. 1402 quia generalis sententia est, in P. 307 quia infinitivus cum ἄν praecedit, ex optativo cum ἄν ortus (v. Goodwin. 643). Constat autem Aristophanem, Aeschylum, Euripidem optativo cum πρὶν prorsus abstinuisse (Sturm. p. 276—7), nec alios libenter usos esse (Goodwin. 629); in generalibus vero sententiis praeteriti temporis dubium est an nusquam occurrat (Goodwin. 629 et 646), infinitivus autem hoc sensu dictus est apud Xen. Cyr. 8, 1, 38. An. 4, 5, 30, ut N. 1402, a grammaticis illis neglectus, istam legem confirmet.—Tertio loco infinitivum pro coniunctivo cum ἄν dictum ab anapaestorum licentia excusationem habere puto, quamquam Demosthenes quoque (Goodwin. 628) simili loco V, 15 καὶ μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκούσαι infinitivo utitur.

Ann. 1. Notandum est, in N. 1402 πρὶν idem fere esse atque ὥστε μὴ „quin“, de qua vi particulae dixit Sturmius p. 348.

Ann. 2. Ceterum in P. 306 parum recte puto Meinekeum pro μέν reposuisse μοι: quae enim est haec sententia: οὐκ ἔσθ' ὅπως δοκῶ μοι ἀπειπεῖν ἄν „fieri non potest ut defetisci posse mihi videar“ „навірно мнѣ кажется, что я не могу устать“? Nam ista affirmatione οὐκ ἔσθ' ὅπως, si de re praesenti vel praeterita agitur, non facile quisquam uti potest, nisi cum de alia persona vel re loquitur; in se autem ipso tum tantum potest, cum aliquid se facturum vel passurum (in futuro igitur) pro certo affirmat. * Haec et ratio

* De sua praesenti actione vel statu tum aliquis ista constructione uti potest, cum ipse eius rei ignarus est et alicunde colligit, aliter rem se habere non posse. Veluti „fieri non potest quin vulneratus sim“ tum dicere possum, cum ipsum vulnus non video vel non sentio, sed ex alia re de vulnere conjecturam facio.

docet et Ar. ipse, qui hac structura praeter hunc locum 27 locis utitur, quorum 21 praedicatum, in secunda vel tertia persona positum, et ad praeteritum et ad praesens et ad futurum pertinet: A. 116. E. 238. 426. 879. 951. N. 1181. 1275. 1307. V. 212. 260. 654. P. 41. 188. Av. 52. Th. 404. 847. 882. R. 640. Pl. 51. 189. 871. De se autem ipso ubi quis loquitur, semper aut futuro ind., aut optativo cum *ἄν* utitur—6 locis: N. 802. (V. 471). P. 102. Av. 628. L. 1092. Pl. 18. Quae cum ita sint, nostro loco cum Blaydesio legendum censeo δοκοῦμεν, ita ut *ἄν* ad hoc referatur ac non ad ἀπειπεῖν, id quod etiam versu commendatur, caesura *ἄν* ab ἀπειπεῖν divellente. Verte igitur: „fieri non potest ut defessi videamur (aliis scilicet, non nobis)* „навѣрно мы не будемъ казаться никому усталыми, пока не вытацимъ“.

CAPUT V.

Sententiae relativae.

Sententiae relativae in modorum usu partim primarias sequuntur, partim — condicionales: illae iisdem modis efferuntur, quibus primariae: indicativo, coniunctivo, optativo etc.; hae eisdem habent modos, quos condicionales: (indicativum omnium temporum cum negatione μή, ut logicae condiciones), coniunctivum (cum *ἄν* plerumque) et optativum, ut futurae et generales, (praeteritum ind., ut irreales). Harum eas, quae coniunctivo et optativo apud Ar. elatae sunt, fusius tractabo; eas, quae indicativo—brevius. Ordiamur igitur ab iis, quae coniunctivo prolatae sunt.

A. Relativae sententiae, coniunctivo prolatae.

In relativis sentienciis, ut in condicionalibus et temporalibus, coniunctivi usus duplex est: aut ad futurum tempus spectat enuntiatum, aut ad praesens vel potius ad quodlibet tempus pertinet. In utroque genere relativa sententia ad personam vel rem *indefinitam* pertinet, id quod Latine pronomine *quicumque* vel *quisquis*, Ros-sice verbis *скакій кто, все что* accuratius exprimi potest. Discrimen autem istud plerumque in indole regentis sententiae nititur

(cf. tamen infra). Prioris generis enuntiata apud Ar. 40 numero inveni, alterius 34.

Temporum coniunctivi ratio eadem est quae in condicionibus: praesenti significatur actio diutina, aoristo—non-diutina, perfecto (quod bis tantum legitur) status indicatur, actionem excipiens.

De *pronominum* et *adverbiorum* relativorum formis et usu haec annotanda sunt:

1) simplicia (ὅς) et composita (ὅστις) in his enuntiatis aequè usurpantur nulloque, uti videtur, sensus discrimine, quamquam in generalibus sententiis saepius ὅστις, in futuris saepius ὅς ponitur.

2) ὁπόσος bis tantum dictum est idque in lyricis locis: R. 259. Ec. 298, alibi ponitur ὅσος.

Horum aliorumque eiusmodi vocabulorum numeros ex hac tabula cognosceas.

	F u t u r a.	G e n e r a l i a.	
ὅς	15 (7 pr.+8 aor.)	9 (6.pr.+2 aor.+1 perf.)	24
ὅσπερ	2 (1+1)	—	2
ὥσπερ	—	1 (aor.)	1
ἵνα (ubi)	—	1 (pr.)	1
ὅστις	12 (6+6)	17 (9+7+1)	29
ὅ τι περ	1 (aor., ποῖτα)	—	1
ὅσος	5 (3+2)	5 (3+2)	10
ὁπόσος	2 (pr.)	—	2
ὁπότερος	3 (1+2)	1 (pr.)	4
Summa	40	34	74

Formae pronominum ὅς et ὅστις, sive propter metrum, sive ob alias causas, non pariter usurpantur, sed alii casus saepius ab illo, alii ab hoc ducuntur.

S. N.	ὅς 8 (ἦ 1)	ὅστις 6	N. A. ὁ	τι 5
G.	" " οὗ 1	" "	" "	" "
D.	" " "	ὅτω 2	" "	" "
A.	" ἦν 1	ὅ 1	ὄντινα 2 (1)	ἦντινα 1
Pl. G.	ὧν 4			
D.	οἷς 4			
N. A.	ᾧ 7 (6)			ἄττα 13.

Coniunctivo, ut in condicionibus et temporalibus enuntiatis, solet adiungi ἄν particula; exstant tamen 3 loci, ubi ἄν omissum est. Neque vero his lex illa Atticorum violatur: unus enim istorum versuum Av. 928, dithyrambicorum sugillandorum causa compositus, rationem quoque dicendi eorum tumentem imitatur; in altero R. 1163 comicus Aeschylum tragice dicentem facit, cui rei etiam poetica vox πάτρα documento est; tertius denique Ec. 687 in anapaestis legitur, quibus cum aliae, tum haec licentia concedenda videtur: vide quae supra diximus p. 19 ad E. 805 et p. 143 ad Ec. 629.

I. ENUNTIATA FUTURA

in *protasi* habent *praesens coni.* 21-ies, *aoristum*—19-ies.

Ann. Quattuor locos inveni, in quibus eodem sensu futurum ind. dictum est: *

A. 255 ὡς μακάριος, ὅστις σ' ὀπύσει. κτλ.

E. 1107 ἀνύσατε, — ὅ τι περ ποιήσετε.

P. 1267 ἵνα, ἅττ' ἄσεται, προαναβάλῃται.

Th. 916 κλαύσεται, — ὅστις σ' ἀπάξει.

Quorum tres priores illud commune habent, quod in iis actio relativi enuntiati primariam sequitur atque futurum, modali qui dicitur sensu dictum, idem fere valet ac μέλλω cum inf.: cf. P. 1268;

* Multo plures sunt loci, qui futurum ind. in relativa sententia habent; sed in omnibus, praeter illos quattuor, relativa sententia ad aliquid definitum pertinet.

ubi idem ita expressum est: ὁ τι περ ἄδειν ἐπινοεῖς, — ἀναβαλοῦ. Vide Goodwin. 527. Sed in generalibus enuntiatis talis actio coniunctivo v. μέλλειν cum inf. exprimitur: Th. 7. R. 1420. Quartum vero exemplum quo excusari possit, non video: quid est enim, cur non ita dicatur: κλ., ὅστις ἂν σ' ἀπαγάγη? exceptionum igitur numero habendum est (vide Goodwin. 530): nisi forte futurum hic, ut in condicione, eo explicandum est, quod verba minantis sunt.

Præsens coniunctivi.

In *apodosi* legitur *futurum indicativi* 7 locis: A. 318. E. 1108. N. 245. Av. 1115. R. 161. 259. Fr. 2; eodem pertinet *infinitivus futuri* in obliqua oratione, ex praeterito nexus, 1 loco: Ec. 290, et *participium futuri*, ex praesenti suspensum, 1 loco: Th. 90. Futuro similis est *optativus cum ἂν*, qui 1 loco invenitur: N. 1151. Porro *imperativus* exstat 4 locis: Av. 928. L. 210. 1121. Pl. 471; eodem referendum est *participium aor.*, imperativo subiectum, 1 loco: A. 487; ab imperativo non multum differt *coniunctivus hortativus*, qui 1 loco occurrit: R. 702; similiter *coniunctivus cum ἂν* in sententia finali, ex futuro ind. suspensa, apodosim facit relativæ 1 loco: Ec. 298. Denique *infinitivus* liber, imperandi et optandi notione præditus, 2 locis reperitur: Av. 450. R. 894; infinitivus, praesenti ind. verborum διδάσκειν et ἐθέλειν subiectus, item 2 locis: A. 356. Av. 564.

A. 318 (tr.) ὑπὲρ ἐπιξήνου 'θελήσω πάνθ', ὅσ' ἂν λέγω, λέγειν. Verba πάνθ' — λέγω dedit Meinekeus ex v. 356 pro τὴν κεφαλὴν ἔχων, quæ est lectio codicum, scilicet, ut dactylum vitaret. Quod quam violentum sit, nemo non videt; dactylum autem in quinta tetrametri trochaici sede omnino damnandum non esse, supra ostendi p. 51 ad V. 496.

356 ἐμοῦ 'θέλοντος ὑπὲρ ἐπιξήνου λέγειν—ἅπανθ', ὅσ' ἂν λέγω. 487 ὦ—καρδία,—τὴν κεφαλὴν ἐκεῖ παράσχεις, εἰποῦς, ἅττ' ἂν αὐτῇ σοι δοκῇ.

E. 1108 ὁπότερος ἂν σφῶν εὖ με μᾶλλον νῦν ποιῇ, τούτῳ παραδώσω τῆς πυκνὸς τὰς ἡνίας, ubi νῦν satis probabiliter Kockius pro ἂν codicum coniecit; alibi enim in talibus ἂν repetitum apud coniunctivum non memini me legere.

N. 245 μισθόν,—ὄντιν' ἂν πράττῃ μ', ὁμοῦμαι καταθήσειν σοι τοὺς θεοῦς. 1151 ὥστ' ἀποφύγοις ἂν, ἦντιν' ἂν βούλῃ δίκην.

Av. 450 ἀκούετε λεῶν· τοὺς ὀπλίτας—σκοπεῖν, — ὃ τι ἂν προγρά-
φωμεν. 564 (an.) διδάσκω—προσνεύμασθαι—τοῖσι θεοῖσιν τῶν ὀρνί-
θων, ὃς ἂν ἀρμόττη (ll. ἀρμόζη) καθ' ἑκαστον.

928 (poeta) δὸς ἐμίν, ὃ τι περ—θέλης—δόμεν, ubi temere Blay-
desius pro θέλης scripsit θέλεις ex interpolato codice B, cui nullam
fidem haberi posse supra docui: nam hoc ipso loco idem B pro
ἐμίν praebet ἡμίν; per se tamen indicativus, si verba ipsius Ar.
essent, usitato sermone scripta, etiam praeferendus erat coniunctivo:
nam verba volendi in talibus, ut infra docebo, fere semper in
indicativo ponuntur.

1115 (tr.) ὑμῶν ὃς ἂν μὴ μῆν' (ll. μήνην, μηνιν) ἔχη,—δίκην δώσετε.

L. 210 λεγέτω,—ἅπερ ἂν κἀγὼ λέγω. 1121 οὐ—ἂν διδῶσι, πρόσ-
αγε τούτου λαβομένη, ubi τούτου recte coniecisse puto Dobraeum
pro τούτους.

Th. 90 (Ἀγάθωνα πείσαι βούλομαι εἰς Θεσμοφόρον ἐλθεῖν) χᾶν
δέη, λέξονθ' ὑπὲρ ἐμοῦ, ubi χᾶν Velsenus ex Marklandi coniectura
scripsit pro κᾶν, quod in libris legitur. Quae coniectura mihi quo-
que probatur: κᾶν enim tum aptum esset, si Euripides nesciret, num
opus futurum esset pro se in mulierum concione dicere; at ex
vv. 181—188 apparet, illum de ea re ne dubitare quidem.

R. 161 οἱ σοι φράσουσ' ἀπαξάπανθ' ὦν ἂν δέη. 259 (lyr.) κεκρα-
ξόμεσθα,—δόποσον ἢ φάρυξ ἂν ἡμῶν χανδάνη. 702 (tr.) πάντας ἀν-
θρώπους — συγγενεῖς κτησώμεθα κάπιτίμους καὶ πολίτας, ὅστις ἂν
Ξυνναυμαχῇ. 894 ὀρθῶς μ' ἐλέγχειν, ὦν ἂν ἄπτωμαι λόγων.

Ec. 290 (lyr.) ἠπειλήσε — ὃ θεσμοθέτης, ὃς ἂν μὴ πρῶ — ἦκη,—
μὴ δώσειν τὸ τριῷβολον. 298 (lyr.) ὅπως πλησίον καθεδούμεθ', ὥς
ἂν χειροτονῶμεν ἅπανθ', ὁπόσ' ἂν δέη τὰς ἡμετέρας φίλας.

Pl. 471 ποιεῖτον,—ὃ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ.

Fr. 2,2 ἀγοράσω ἀπαξάπανθ', ὅσ' ἂν κελεύης, ubi Suidae codices
contra metrum praebent ὅσα κελεύεις.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* legitur *futurum ind.* 8 locis: A. 1001. N. 942. V. 537.
689. P. 138. Av. 458. R. 1416. Ec. 687; futuri quandam notionem
habet *praesens ind.* verborum διδόναι et γίνεσθαι (cf. Stahl. Quaestt.
gramm. p. 14): δίδωμι enim interdum valet „polliceor me daturum“,
γίγνομαι autem „futurus sum“; cuius usus 2 exempla exstant:

V. 1420. Av. 1645; ad futurum spectat *infinitivus* quoque cum ὥστε in sententia consecutiva 1 loco: N. 1316; porro, grammaticam apodosim facit *aoristus ind.*, cum logica apodosi substantivo contineatur, ex eo pendente, 1 loco: P. 371, ubi θάνατον προείπε idem valet ac προείπεν ἀποκτενεῖν. Tum *imperativus* invenitur 4 locis: N. 89. 345. R. 637. Fr. 305; ad hunc prope accedit *infinitivus*, imperandi vi praeditus, 1 loco: Av. 972, et *coniunctivus*, eandem notionem habens, 1 loco: L. 1057.

A. 1001 δς δ' ἂν ἐκπῆ πρώτιστος, ἀσκὸν — λήψεται.

N. 89 μάνθαν',—ἂν ἐγὼ παραινέσω. 345 (an.) ἀπόκριναι,—ἄττ' ἂν ἔρωμαι. 942 (an.) ἐκ τούτων, ὧν ἂν λέξη,—αὐτὸν — κατατοξεύσω. 1316 (lyr.) ὥστε νικᾷν ἅπαντας, οἷσπερ ἂν ἐυγένηται.

V. 537 (tetr. iamb.) δς' ἂν λέξη,—γράψομαι. 689 (an.) ὅστις ἂν—ὑστερος ἔλθῃ,—τὸ τριώβολον οὐ κομιεῖται. 1420 δίκην δίδωμί σοι, ἦν ἂν σὺ τάξης.

P. 138 ἄττ' ἂν καταφάγω τὰ σιτία, τοῦτοισι — τοῦτον χορτάσω. 371 ἄρ' οἶσθα θάνατον ὅτι προείφ' ὁ Ζεὺς, δς ἂν ταύτην ἀνορύττων εὔρεθῃ;

Av. 458 (lyr.) δ γὰρ ἂν — τύχης μοι ἀγαθὸν πορίσας, τοῦτο κοινὸν ἔσται. 972 (hex.) δς δέ κ' — ἔλθῃ — προφήτης, τῷ δόμεν ἱμάτιον. 1645 σοῦ — ἅπαντα γίγνεται τὰ χρήμαθ', δς' ἂν ὁ Ζεὺς — καταλίπῃ.

L. 1056—7 (lyr.) ὅστις ἂν νυνὶ δανείσῃται παρ' ἡμῶν, ἂν λάβῃ μηκέτ' ἀποδῶ, ubi pro ἂν omnes codices vitiose praebeant ἂν et pro ἀποδῶ, quod a Brunckio metri causa restitutum est, R ἀποδιδῶ, sed interpolati et scholia ἀποδῶ.

R. 637 ὁπότερόν γ' ἂν, νῦν ἴδης κλαύσαντα,—εἶναι τοῦτον ἡγοῦ μὴ θεόν. 1416 τὸν ἕτερον λαβὼν ἄπει, ὁπότερον ἂν κρίνης.*

Ec. 687 (an.) Β λ ε.· ὅτῃ δὲ τὸ γράμμα μὴ ἔξελκυσθῇ;—Π ρ α.· τούτους ἀπελῶσιν ἅπαντες.

Fr. 305 (tr.) μὴ γεύεσθε, ἄττ' ἂν καταπέσῃ.

II. ENUNTIATA GENERALIA.

In hoc genere *praesens* coni. legitur 20, *aoristus* 12, *perfectum* 2 locis.

* Mire Kockius ad h. l.: „ἄπει ist Indicativ, nicht Imperativ.“

Ann. Pro coniunctivo cum ἄν saepe poni indicativum praesentis (cum ὅστις vel ὅσος), infra ostendam.

Praesens coniunctivi.

In *apodosi* 15 locis invenitur *praesens ind.*, ita tamen, ut 7-ies tantum sententia relativa ex eo ipso nexa sit: (A. 799). V. 971. P. 651. 939. L. 1233. Pl. 185. 1151; alibi apodosim proprie facit *infinitivus praes.*, indicativo subiectus,—5 locis: N. 808. V. 1121. L. 1201. R. 1163. Pl. 912, vel *participium* aoristi — 2 locis: E. 1139. P. 1133, et praesentis — 1 loco: R. 751. Eodem pertinent 2 loci, ubi infinitivus, ex indicativo verbi δεῖν suspensus, intelligitur, ita ut in apodosi sola negandi particula οὐ maneat: Th. 7. 8. Porro, 1 loco apodosi *perfectum ind.* empiricum continetur: V. 561. Denique notatu digni sunt 2 loci: R. 1420. Ec. 1124, quorum altero in apodosi est *infinitivus futuri*, praesenti ind. verbi δοκεῖν subiectus, altero *participium*, quod forma quidem praesentis est, notione autem, ut futuro ind. annexum, ad futurum pertinet: his igitur 2 locis, quibus tertium addiderim, quem supra attuli, L. 1201, apodosis rem futuram solam significat, relativa autem sententia ad praesens atque ad quodvis tempus valet.

A. 799 (Meg.) (ἐσθίει) πάνθ' ἃ κα διδῶς: libri ἃ καὶ διδῶς.

E. 1139 (lyr.) * τούτων δς ἄν ἡ παχύς, θύσας ἐπιδειπνεῖς.

N. 808 (lyr.) ἐτοιμός — ἐστὶν ἅπαντα δρᾶν, ὅς' ἄν κελεύης.

V. 561 (an.) τούτων, ὧν ἄν φάσκω, πάντων οὐδὲν πεποίηκα. 971 ἅττ' ἄν — τις φέρη, τούτων μεταπειτὶ τὸ μέρος. 1121 (tr.) ἐμοὶ δοκεῖ,—τῶν πολιτῶν — ὅστις ἄν μὴ 'χη τὸ κέντρον, μὴ φέρειν τριῶβολον.

P. 651 (tr.) ἅττ' ἄν — λέγης ἐκείνον,—ταῦθ' ἀπαξᾶπαντα τοὺς σεαυτοῦ λοιδορεῖς. 939 (lyr.) πάνθ' ὅς' ἄν θεὸς θέλῃ χὶ τύχῃ κατορθοῖ, χωρεῖ κατὰ νοῦν. 1133 (lyr.) (φιληδῶ) ἐκκέας τῶν ζύλων, ἅττ' ἄν ἡ δανότατα.

* Ex hoc alisque locis, ut E. 52. P. 1133 apparet, parum recte Madvigium in gramm. Gr. § 183 dicere: „Die Zeiten des Particips, Praesens, Futurum, Perfectum und Aorist, entsprechen denselben Zeiten des Indikativs (so dass der Aorist Praeteritum ist)“: nam participium aoristi, quo actio aliam antecedens significatur, si verbum regens in praeterito est, ipsum quoque praeteritum tempus indicat; sin autem verbum regens in futuro vel praesenti est, participium aor. et praeteritum et futurum vel praesens significare potest, ut θύσας ἐπιδειπνεῖς = θύεις καὶ ἐπιδειπνεῖς.

L. 1201 (lyr.) (λέγω) χάττ' (ll. χ' ἄτ' et χά τ') ἂν ἔνδον ἦ, φορεῖν. 1233 ὃ τι μὲν ἂν λέγωσιν, οὐκ ἀκούομεν.

Th. 7 οὐχ (δεῖ σ' ἀκούειν), ἃ γ' ἂν μέλλης ὁρᾶν. 8 οὐχ (ὁρᾶν δεῖ σε), ἃ γ' ἂν ἀκούειν δέη.

R. 751 (ἦδει) παρακούων δεσποτῶν, ἄττ' ἂν λαλῶσι;

1163 ἦκειν — εἰς γῆν ἔσθ', ὅτῳ μετῇ πάτρας, ubi ἦκειν Hirschigius (in ed. Vesp. p. 157) coniecit pro ἐλθεῖν: „Aeschylus, inquit, docet Bacchum differentiam τοῦ ἦκω et τοῦ κατέρχομαι: tum qui ἐλήλυθε, is non ἦλθε sed ἦκει. Vide sis nunc quid delirans scribarum gens fecerit. Pessumdedit vocem, quae cum κατέρχεσθαι facit cardinem horum versuum. Legendum enim — ἦκειν pro ἐλθεῖν“. Quod bene excogitatum concedo, necessarium autem esse non credo: nam cum ἦκειν et ἐλθεῖν fere synonyma sint, facile potuit Aeschylus hoc pro illo reponere, ut in v. 1164. 1168, cum praesertim pondus orationis magis incumbat in v. κατέρχεσθαι: id enim agit Aeschylus, ut demonstret, quid differat compositum verbum a simplici, quod utrum ἦκειν an ἐλθεῖν sit non refert. Idem igitur fecit Hirschigius in hoc versu, quod in v. 1168 is qui codicem Vaticanum (U) descripsit, qui pro ἦλθεν substituit ἦκεν.

1420 ὁπότερος οὖν ἂν τῇ πόλει παραινέσειν μέλλῃ τι χρηστόν, τοῦτον ἄξειν μοι δοκῶ.

Ec. 1124 εὐφρανεῖ (sc. ἡμᾶς),—ἐκλεγομένας, ὃ τι ἂν μάλιστ' ὁσμὴν ἔχῃ.

Pl. 185 κρατούσι—κάν τοῖς πολέμοις ἐκάστοτε, ἐφ' οἷς ἂν οὗτος ἐπικαθέζηται. 912 οὐ — προσήκει τὴν — πόλιν εὐεργετεῖν,—καθ' ὅσον ἂν σθένω; 1151 πατρίς — ἐστὶ πᾶς, ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ.

Aoristus coniunctivi.

In *apodosi* legitur *praesens ind.* 6 locis: N. 785. 1458. V. 1289. P. 24. L. 596. Th. 344. Eodem pertinet *infinitivus praesentis* in or. obl. 2 locis: N. 589. Ec. 474, et *participium praesentis* 2 locis: Ec. 138. 798, et *participium aoristi* (perfecto ind. appositum) 1 loco: E. 53. Denique *aoristus ind.* empiricus 1 loco occurrit: V. 586.

E. 53 ἀναρπάσας, ὃ τι ἂν τις ἡμῶν σκευάσῃ τῷ δεσπότῃ,—κεχάρισται τοῦτο.

N. 589 (tr.) φασὶ—ταῦτα—τοὺς θεούς, ἄττ' ἂν ὑμεῖς ἐξαμάρτητ', ἐπὶ τὸ βέλτιον τρέπειν. 785 εὐθὺς ἐπιλήθει,—ἄττ' ἂν καὶ μάθῃς.

1458 (tetr. iamb.) ποιούμεν ταῦθ' ἐκάστοθ', ὄντιν' ἂν γινώμεν—ὄντ' ἐραστήν. In his ὄντιν' ἂν Porsonus coniecit pro ὅταν τινά, nimirum ut anapaestum vitaret. Qua correctione mihi nihil opus esse videtur: nam etiam in quinto pede anapaestus admittitur, si prius vocabulum elisione breviatum est neque interpunctio intercedit, cuius rei Bernhardius p. 279 haec tria affert exempla: P. 31. Av. 956. N. 238; hic autem vocabula ἐκάστοθ' ὅταν, arctissime inter se coniuncta, sine vocis remissione dicta esse verisimile est. Similiter bisyllaba vox in 5 pede anapaestum interdum incipit (Bernhardi. p. 281).

V. 586 (an.) ἔδομεν ταύτην, ὅστις ἂν ἡμᾶς—ἀναπέιση. 1298 παῖδα—καλεῖν δίκαιον, ὅστις ἂν πληγὰς λάβῃ.

P. 24 ὅς μὲν,—ὥσπερ ἂν χέσῃ τις, φαύλως ἐρείδει· τοῦτο δ' ὑπὸ φρονήματος βρενθύεται κτλ. Blaydesius, parum usitato ὥσπερ ἂν, credo, offensus, pro ὥσπερ edidit ὅτιπερ et pro τοῦτο δ' — τοῦθ' ὁ δ', utrumque male, ut mihi quidem videtur. Nam ὥσπερ multo aptius est quam ὅτιπερ: hoc enim contendit servus, suam vel canem stercus *ita* edere, *ut* cacatum sit (eademque est vis adverbii φαύλως), scarabaeum autem nisi tritum comedere nolle (v. scholia ad h. l.). Alterum Blaydesii τοῦθ' ὁ δ' eo displicet, quod ὁ δέ in opponendo parum firmum est: solet enim οὗτος δέ vel ἐκεῖνος δέ dici.

L. 596 (an.) χᾶν τούτου μὴ πῖλάβῃται, οὐδεὶς ἐθέλει γῆμαι ταύτην. Libri κᾶν. Meinekei coniectura et crasim inusitatam (pro καὶ ἢ ἂν) invehit neque necessaria est: nam si post relativam sententiam in primaria et αὐτός et οὗτος poni potest (v. Krueg. 51, 5, 1; cf. Blaydesii ann. ad P. 25 in addendis p. 314), quid est quod post condicionem αὐτός dici posse concedant (v. Blaydes. ad h. l.), οὗτος non item? Atque similia exempla apud Ar. haec invenisse mihi videor: V. 583 κᾶν—ὁ πατήρ τῃ δῷ καταλείπειν παῖδ' ἐπὶ κληρον,—ἔδομεν τὰ ὑ τ ῇ ν. Av. 793 εἰ—μοιχεύων τις ὑμῶν ἐστὶν ὅστις τυγχάνει, — ο ὕ τ ο ς ἂν—ἀνέπτετο. Neque αὐτός ita positum apud Ar. legere me memini, nisi bis uno loco Th. 834. 838.

Th. 344 μοιχὸς εἴ τις—μὴ δίδωσιν, ἂν (Il. ἂ ἂν) ὑπόσχηται ποτε.

Ec. 138 τὰ—βουλευματα αὐτῶν ὅς' ἂν πράξωσιν ἐνθυμουμένοις ὥσπερ μεθύντων ἐστὶ παραπεπληγμένα. Parum recte haec vulgo interpretantur, ut mihi videtur, cum verba ὅς' ἂν πράξωσιν ad τὰ βουλευματα referunt, in hanc sententiam: „decreta quaecunque faciunt“ (Brunck.), „ihre Beschlüsse, so viel sie deren fassen“

(Minckwitz.): neque enim τὰ βουλευματα πράττειν facile dici potest pro τὰ β. ὁρᾶν (Eur. Hipp. 650) vel τὰ β. βουλευεῖν (Eur. El. 1011), et, si ita coniungas, ἐνθυμουμένοις pendet: malim igitur ὅς' ἂν πρ. cum ἐνθυμ. coniungere, hoc sensu: „decreta eorum iis, qui quaecunque illi fecerunt considerant, videntur esse dementia“.

474 λόγος—ἔστι,—ὅς' ἂν ἀνόητ' ἢ μῶρα βουλευσώμεθα, ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν συμφέρειν, ubi ἀνόητ' ἢ bene coniecit Bentleius pro ἀνόητα χ' ἢ et ἀνόητα καὶ codicum. 798 ἅττ' ἂν δὲ δόξη, ταῦτα—ἀρνούμενους (sc. οἶδα).

Perfectum coniunctivi.

In *apodosi praesens ind.* legitur.

E. 1149 (Iyr.) ἀναγκάζω—ἔξεμειν, ἅττ' ἂν κεκλόφωσί μου „quaecunque mihi furati habent“.

Av. 1350 ἀνδρεῖον—νομίζομεν, ὃς ἂν πεπλήγη τὸν πατέρα „quicunque verberator est“, nisi forte aoristus coni. epicum est, ut docet Classenus et Kockius, quod non credo.

B. Relativae sententiae, optativo prolatae.

In relativis sententiis, pariter atque in condicionalibus et temporalibus, optativi ratio ea est, ut aut ad futurum spectantem (vel in praesenti repetitam) actionem significet—10 locis, aut in praeterito repetitam—7 locis.

Pronominum et adverbiorum formae in hoc genere enuntiatorum usurpantur eae, quae ex relativo et indefinito pronomine vel adverbio compositae sunt: ὅστις, ὅπου, nisi quod 3 locis V. 1431. 1458. Ec. 898, ubi optativus propter attractionem modi positus est, legitur ἦν et ὦπερ.

Temporum usus idem est atque in condicionibus: ut in coniunctivo, ita in optativo quoque praesens actionem diutinam significat, aoristus non-diutinam: nam in Th. 872 aut R. 97 aoristo actio significatur haudquaquam aliam antecedens, contra in Av. 510 praesenti indicatur actio repetita, quae aliam antecedebat.

I. ENUNTIATA FUTURA ET PRAESENTIA.

Optativi in his usus triplex est: a) optativus in protasi ponitur propter attractionem modi (ubi aliter futurum ind. vel coniunctivus cum ἄν ponendus erat), quia apodosis ipsa habet optativum sive potentialem, cum particula ἄν coniunctum,—4 locis (α), sive proprium, nudum—1 loco: V. 1431, quo pertinet etiam P. 437, ubi propter obliquam rationem dicendi optativi locum tenet infinitivus, ex. v. εὐχέσθαι nexus (β). b) Bis optativus pro coniunctivo cum ἄν legitur in obliqua oratione ad praeteritum tempus spectante. c) Semel in versu tragici coloris optativus in protasi vice fungitur optativi cum ἄν coniuncti, in apodosi praesenti ind. posito. d) Semel denique optativus legitur pro coniunctivo cum ἄν (aut indicativo praesentis) in sententia generali, ad praesens pertinente, quae subiecta est infinitivo.

Praesens opt. in protasi quinquies invenitur: V. 1431. 1458. Av. 128. Th. 587. Ec. 898, *aoristus* ter: N. 1251. P. 437. R. 97.

Iam sequuntur loci.

a. α) N. 1251 οὐκ ἄν ἀποδοίην οὐδ' ἄν ὀβολὸν οὐδενί, ὅστις καλέσειε κάρδοπον τὴν καρδόπην, ubi si in apodosi futurum ind. esset, in relativo enuntiato coni. cum ἄν vel futurum ind. ponendum erat.

Av. 128 Ἐπ. ποίαν τιν'—ἥδιστ' ἄν οἰκοίτην πολιν; Εὐ ε λ π. ὅπου τὰ μέγιστα πράγματ' εἴη μοι ταδί· ἐπὶ τὴν θύραν μου πρῶ τις ἐλθὼν τῶν φίλων λέγοι ταδί. Hic quoque nisi primaria sententia ipsa optativo enuntiata esset, in secundaria esset fut. ind., ut etiam v. 137 docet: ὅπου ξυναντῶν μοι ταδί τις μέμψεται. Ceterum in libris pro οἰκοίτην, quod Cobetus coniecit, legitur οἰκοῖτ' ἄν, quod etsi potest defendi loco Th. 196 καὶ γὰρ ἄν μαινοίμεθ' ἄν, malim tamen οἰκοῖς, et pro μοι ταδί, quod eidem Cobeto debetur, libri habent τοιαδί, nulla ex parte reprehendum.

R. 97 γόνιμον—ποιητὴν ἄν οὐχ εὖροις,—ὅστις ῥῆμα γενναῖον λάκοι. Hic quoque optativum λάκοι in futuri ind. locum successisse, e proximo versu apparet: ὡδὶ γόνιμον, ὅστις φθέγγεται.

Ec. 898 (lyr.) οὐδέ τοι στέργειν τις ἐθέλοι μάλλον ἢ ἡ γὼ τὸν φίλον ἄν, ὥπερ ξυνείην. Etiam hic, opinor, anus, si pro ἄν ἐθέλοι dixisset ἐθέλησει, pro ξυνείην quoque dicere debuit ξυνέσομαι. Cete-

rum pro τοι, quod in melioribus libris RN legitur, interpolatus B praebet τις, ante ἐθέλοι autem τις dedit Velsenus pro ἄν codicum; idem post φίλον inseruit ἄν, quod a codicibus abest. Unde et ipse Velsenus et Kuehneus p. 5, cui displicet ἄν in fine totius sententiae scriptum, quibus ego assentior, malunt iterata ἄν particula ita scribere: οὐδέ τις στέργειν ἄν ἐθέλοι μᾶλλον ἢ ἡγὼ τὸν φίλον ἄν, ὥπερ ξυνείην.

β) V. 1431 ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην: hic optativus, ut in sequenti loco, a coniunctivo cum ἄν non differt.

P. 437 (εὐχόμεσθα, ut Brunckius, vel εὐχόμεσθα, ut libri) ὅστις—ξυλλάβοι τῶν σχοινίων, τοῦτον τὸν ἄνδρα μὴ λαβεῖν ποτ' ἀσπίδα. Indicativus autem v. 441 post ὅστις in simili sententia retinetur: ὅστις—βούλεται, μηδέποτε παύσασθ' αὐτόν. Cf. Goodwin. 561.

b) Th. 587 (Εὐριπίδην φασὶν ἄνδρα ἀναπέμψαι,) ἴν', ἅττα βουλευοίσθε καὶ μέλλοιτε δρᾶν, ἐκεῖνος εἶη τῶν λόγων κατάσκοπος.

Pl. 41 ὅτω ξυναντήσαιοι,—ἐκέλευε τοῦτου μὴ μεθίεσθαί μ' ἔτι.

c) Th. 872 τίς τῶνδε—δωμάτων ἔχει κράτος, ὅστις ξένους (ll. ξένος) δέξαιτο; De hoc usu poetico egregie disputavit, multis exemplis allatis, Kruegerus in Gr. II, 54, 3, 8.

d) V. 1458 (lyr.) τὸ—ἀποστήναι χαλεπὸν φύσεος, ἣν ἔχοι τις αἰεί. Libri dissentiunt: R habet ἔχοι, reliqui ἔχει. Utraque lectio bona est; sed ἔχοι, ut difficilior, praeferendum videtur. Optativus autem in isto loco communi, infinitivo praecedente, pro coni. cum ἄν dictus, explanatur ex Krueg. 54, 14, 4 (vide ibi Soph. O. R. 315), Goodwin. 555.

II. ENUNTIATA GENERALIA.

Praesens opt. in *protasi* quater, *aoristus* ter legitur. In *apodosis* binis locis invenitur *imperfectum*: R. 845. Ec. 642, et *imperfectum cum* ἄν: N. 854. P. 643, ter *participium* praesentis sive potius imperfecti, ex aoristo aut imperfecto nexum: N. 1381. Av. 510. 513.

Optativus praesentis.

N. 1381 (tetr. iamb.) σ' ἐξέθρεψα, αἰσθανόμενος,-- ὃ τι νοοίης, qui locus tamen pro obliqua quaestione quoque haberi potest.

Av. 510 (an.) ἐκάθητ' ὄρνις μετέχων, ὃ τι δωροδοκοῖη.

513 (an.) εἰστήκει τὸν Λυσικράτη τηρῶν, ὃ τι δωροδοκοῖη. Quem locum diu multumque dubitavi utrum huc referam, an obliquam

quaestionem esse statuum: illud enim suadebat et sensus et similitudo v, 510, hoc—anticipatio subiecti Λυσικράτη, in primaria enuntiatione collocati, quod in quaestionibus saepissime fieri inter omnes constat, in relativis autem sententiis nescio an nemo observaverit. Verum cum similis usus duo saltem certa nullique dubitationi obnoxia, uti videtur, exempla invenissem A. 377 αὐτός τ' ἐμαυτὸν ὑπὸ Κλέωνος ἄπαθ' ὅν ἐπίσταμαι et E. 876 ἐμοῦ δὲ μὴ μνείαν ἔχειν ὁσὼν πέπονθας (cf. etiam N. 1115), quae pro quaestionibus obliquis haud facile quemquam habiturum puto, iam destiti dubitare hunc quoque locum in relativorum numerum referre.

Ec. 642 (an.) τότε—αὐτοῖς οὐκ ἔμελ' οὐδὲν τῶν ἀλλοτρίων, ὅστις τύπτοι „olim non erat iis cura patrum alienorum, quicumque (= si quis) eos verberabat“.

Optativus aoristi.

N. 854 ὅ τι μάθοιμ' ἐκάστοτε, ἐπελανθανόμην ἂν εὐθύς.

P. 643 (tr.) ἡ πόλις,—ἅττα διαβάλοι τις αὐτῇ, ταῦτ' ἂν—ἤσθιεν, ubi codices omnes contra metrum et grammaticam habent ἅττ' ἂν, iidemque praeter R, uti videtur, διαβάλλοι, quod minus aptum est.

R. 845 οὐκ ἐλήρουν, ὅ τι τύχοιμι.

C. Relativae sententiae, in modorum usu primarias sequentes.

Sententiae relativae ducuntur a pronominibus vel adverbis relativis, quae infra affero.

Sententiae relativae huius generis partim ad certas quasdam personas vel res pertinent, partim totum genus personarum vel rerum, quarum numerus incertus est, definiunt, ut fere condicionalem vim habeant, id quod Latine pronominibus vel adverbis in — *cunque* exeuntibus, Rossice „всякій кто, везде где“ similibus verti potest. Ea autem enuntiata, quae priore loco posui, possunt aut simpliciter personam vel rem definire, aut adverbialium enuntiatorum munere fungi atque causam, adversationem, consilium, consecutionem indicare.

Quorum ea, quae simpliciter personam vel rem definiunt, quoniam nihil a liberis sententiis differunt, omitto; dicam igitur de iis, quae causam, adversationem, consilium, consecutionem, condicionem

indicant. Moneo tamen, huc me rettulisse ea tantum enuntiata, in quibus notiones illae clare apparerent, quamquam non ignoro, esse alia multa, quae his annumerari possint.

Sententiae relativae causales.

Huius generis enuntiata ad eas personas vel res pertinent, quas definiri proprie nihil opus sit, ut ad pronomina personalia. Pronomen vel adverbium relativum eandem vim habet quam ὅτι vel εἰ causale. In his plerumque—45 locis—usurpatur ὅστις (γε), rarius ὅς (γε)—14 locis, 1 loco—ἵνα.

ὅστις: A. 225. 290. 303. 492. 645. 679. 982.—E. 311. 567.—N. 42. 135. 537. 630. 692. 927. 1044. 1377. 1380.—V. 151. 487. 518. 621. 700. 924. 1167. 1281.—P. 865. 970. 1064.—Th. 544. 706. 883. 888.—R. 487. 740. 1184.—Ec. 1104. 1117. 1132.—Pl. 13. 121. 280. 1125.—Fr. 23 (?). 416.

ὅς: A. 1155. — E. 774. 792.—N. 549.—V. 552.—Av. 541. 572. 1089.—L. 1129. — Th. 5.—R. 25. 29.—Pl. 714. 1046.

ἵνα: Av. 146.

Tempora usurpantur eadem, quae in primariis sententiis, negandi particula est οὐ. Afferam haec tria:

V. 518 (tr.) παῦε δουλείαν λέγων, ὅστις ἄρχω τῶν ἀπάντων „desine servitute memorare, cum omnibus imperem“: ubi notanda est omissio vocis, ad quam sententia relativa pertineat. V. Kruegeri Gr. 51, 13, 14.

Th. 883 οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ ναυτιᾶς ἔτ', ὦ ξένε, ὅστις—ἔρωτάς.

Th. 706 (tr.) δεινὰ δὴθ' (sc. τὰ πράγματ' ἐστίν), ὅστις (ll. ὅτι) γ' ἔχει μου ἑαρπάσας τὸ παιδίον, ubi non debebat Reisigius et Blaydesius de ὅστις dubitare, quod non facta esset mentio personae illius, ad quam referretur ὅστις γε: cf. V. 518, infra N. 1226. R. 1058 alia.

Eodem pertinent pauca enuntiata, quae pronomine ὅσος vel οἷος et adverbio ὥς incipiunt, quae proprie exclamationes esse videntur, sed causam praegressae sententiae afferunt, ut ὅσος vim habeat ὅτι τοσοῦτος, οἷος — ὅτι τοιοῦτος, ὥς — ὅτι οὕτως. In talibus Kruegerus (l. 51, 13, 17) audiri iubet verbum cogitandi, ut λογιζόμενος, quod quoniam ad nonnullos locos non satis aptum est, mihi minus probabile videtur. Veluti in N. 1158 (lyr.) οὐδὲν — ἄν με φλαῦρον

ἐργάσαισθε,—οἷός ἐμοὶ τρέφεται — παῖς equidem nescio qua ratione illud λογιζόμενος inseri possit; est autem: „nihil amplius mihi nocere potestis, quia talis mihi educatur filius“. Ceteri loci sunt hi: V. 1451. Pl. 775 et fortasse N. 1208. Th. 461. 651, quamquam in his si quis liberam exclamationem esse statuât, non repugnabo. Denique in Fr. 488, 11 εὐδαίμων, ὅς' οὐκ ἀνιάσεται „felicem, qui tot sollicitudines iam non sensurus sit“,—illud ὅς' Kockius coniecit pro ὅτι,—sine causa, ut mihi videtur.

Sententiae relativae adversativae.

Adversativas sententias eas appello, quibus profertur aliquid contrarium ei, quod primaria sententia enuntiatur, ut pronomen relativum idem valeat atque „cum“ (quod concessivum vel adversativum dicitur) „τοгда какъ“. Veluti in Th. 793 (an.) μανίας μαινεσθ', οὗς χρῆν (ll. χρῆ) σπένδειν καὶ χαίρειν „insanum in modum insanitis, quos (= cum vos) oporteret diis libare et laetari“ „τοгда какъ вамъ слѣдовало бы“,—altera actio ab altera discrepat: nam si viros laetari oportebat, nihil est quod insaniant.

In hoc genere enuntiatorum saepius ὅς quam ὅστις legitur, atque ὅς 11 locis: E. 521. 535. 781. N. 1226. V. 684. Th. 793. 842. R. 1058. Ec. 93. 402. Pl. 282.

ὅστις 4 locis: A. 57. E. 876. N. 579. Fr. 221,1.

In his notatu digni sunt duo loci: N. 1226 ἵππον; οὐκ ἀκούετε; ὃν (= cum me) πάντες ὑμεῖς ἴστε μισοῦνθ' ἵππικῆν. R. 1058 (an.) τοῦτ' ἐστὶ τὸ χρηστὰ διδάσκειν, ὃν (= cum te) χρῆν (ll. χρῆ) φράζειν ἀνθρωπείως, in quibus, ut in V. 518 et Th. 706, quos supra attuli, pronomen non habet quo referatur.

Ceterum haec enuntiata, ut causalia, quibus simillima sunt, quippe quae causam contrarii facti contineant, ad certam personam vel rem pertinent.

Sententiae relativae finales.

In his enuntiatis omnibus ponitur futurum ind., excepto uno loco Av. 45, ubi eius vice optativus cum ἄν fungitur.

Ceterum huius generis enuntiata solent ad indefinitam personam vel rem pertinere, nisi quod uno loco E. 1385 ἔχε τουτονὶ τὸν ὀκλαδῖαν καὶ παῖδ',—ὅσπερ οἴσει τόνδε — persona definita est, sed for-

tasse hoc enuntiatum pro simplici relativo accipiendum est: „puerum, qui feret“.

Pronomina et adverbia relativa, quae has sententias ordiuntur, plerumque cum indefinitis composita sunt:

ὅστις 5 locis: E. 758. V. 739. P. 938. Av. 466. R. 1398; ὅπου 1 loco: Av. 45.

ὅς 3 locis: P. 142. Ec. 688. Pl. 487; ὅσπερ 1 loco: E. 1385.

Cuius usus hoc afferam exemplum:

P. 938 ποριῶ βωμόν, ἐφ' οὗτου θύσομεν „aram parabo, in qua sacrificemus“.

Sententiae relativae consecutivae.

Harum duo genera sunt: aliud est earum, quibus consecutionem revera esse vel fuisse enuntiatum, ubi vox relativa idem valet atque ὥστε cum indicativo; aliud—earum, in quibus aliquid posse tantum consequi dicitur, ubi vox relativa idem valet atque ὥστε cum infinitivo. In illis praedicatum in praesenti vel praeterito ponitur, in his praedicatum habet futurum ind. vel optativum cum ἄν sive κά (A. 737). In illo genere apud alios scriptores negandi particula solet esse οὐ, in hoc — μή; apud Ar. negatio semel occurrit eaque est μή in sententia prioris generis: R. 1459 (quocum loco conferas Dem. 19, 41; 34, 29. Isocr. 4, 89).

Illius generis certa exempla sunt haec 3: P. 1036. Th. 593. R. 1459 (eodem tamen referri possunt V. 649. Th. 545); alterius haec 3: A. 737. Av. 137. Th. 704 (eodem tamen referri possunt R. 98. Fr. 317,3).

Pronomina et adverbia relativa saepius usurpantur cum indefinitis composita:

ὅστις 5 locis: V. 649. P. 1036. Th. 593. R. 98. Fr. 317,3; ὅπου 1 loco: Av. 137.

ὅς 3 locis: A. 737. Th. 545. R. 1459; οἷος 1 loco: Th. 704. Afferam tria exempla.

P. 1036 (dim. iamb.) τίς—ἄν οὐκ ἐπαινέσειεν ἄνδρα τοιοῦτον, ὅστις — ἔσωσε τὴν — πολιν;

A. 737 (Meg.) τίς — οὕτως ἄνους, δς ὑμέ κα πρίατο;

Th. 593 τίς — οὕτως ἀνὴρ ἡλίθιος, ὅστις τιλλόμενος ἡνείχεται ἄν; ubi tamen ἡνείχεται ἄν, a Brunckio pro ἡνείχετο substitutum, nescio an non necessarium sit: „quis est, inquit, vir tam stultus, qui (=ut)

sibi pilos evelli passus sit?" Verbis autem „quis est“ non de nomine illius hominis interrogat Mnesilochus, ut Engerus putare videtur, sed „quis est“ idem fere valet ac „num quis est“. Cf. G. Hermann Opp. v. 8, p. 300.

Eodem referenda est locutio ἔστιν ὅστις etc. Quod Latine dicitur „est qui“ similiaque, Graece ab Ar. plerumque compositis ὅστις, ὅποι, ὅπως exprimitur. Dicitur (οὐκ) ἔστιν ὅστις, ἥτις, ὅ τι, ὅτου, ὅτω, ἥντινα, ὅποι 12 locis: N. 1349. V. 973. P. 316. Av. 20. 350. 793. L. 22. R. 1217. Ec. 147. 479. Pl. 506. Fr. 569, 9. Sed εἴς' οἷ, ἔστιν ἃ 3 locis: A. 314. P. 499. (cf. V. 1284 εἰςί τινες, οἱ — ἔλεγον). Av. 1028. Ἔστιν ὅπως supra attuli p. 156.

Quibus similis est locutio ἔχω οἷς in R. 1249 ἔχω, — οἷς αὐτὸν ἀποδείξω κακὸν μελοποιὸν ὄντα, ubi tamen libri habent ἔχω — ὡς, quod recte defendit Kockius.

Item praecedente οὐδεὶς (μηδεὶς) Ar., ut alii, constanter dicit ὅστις — 7 locis: E. 1278. N. 995. V. 1537. P. 965. Av. 1120. L. 214. 215.

Sententiae relativae condicionales.

Condicionem in his inesse cum e sententia colligimus, tum quod negandi particula in talibus est μή. Pronomen in his omnibus plerumque est ὅστις vel ὅσοι (rarius ὅς), quo non singulae personae vel res, sed omne earum genus indicatur. Eadem, ut supra vidimus, est vis coniunctivi cum ἄν, atque est ubi nullo sensus discrimine utraque constructio adhiberi possit. Veluti in Ec. 418 ὅσοις — κλίνη μή 'στι μηδὲ στρώματα, ἵεναι — εἰς τῶν σκυλοδεσφῶν, si reponamus ὅσοις (οἷς) ἄν μή ἦ, sententia non mutabitur. Sed plerumque coniunctivus cum ἄν substitui non potest, ut singulis locis ostendam.

A. 900 (Boeot.) ὅ τι γ' ἐν 'Αθάναις, ἐν Βοιωτοῖσιν δὲ μή (sc. ἄξω), ubi nescio cur Meinekeus, Ravennatis optima scriptura ὅ τι γ' ἔστ' ἐν 'Α. neglecta, coniectura uti maluerit.

903 (Boeot.) ὅ τι παρ' (potius παρ) ἀμῖν μή 'στι (sc. ἄξω). In istis duobus locis, ut in hoc tertio

E. 1288 (tr.) ὅστις — τοιοῦτον ἄνδρα μή — βδελύττεται, οὐ ποτε — μεθ' ἡμῶν πίεται, — coniunctivus cum ἄν alium sensum praeberet, quippe qui, in apodosi futuro posito, ipse ad futurum spectaret, id quod ab hoc loco alienum est. Cf. infra P. 441.

V. 264 (tetr. iamb. sync.) δέϊται — τῶν καρπίμων ἅττα μὴ ᾿στι πρῶτα (ll. πρῶτα) ὕδωρ γενέσθαι, ubi ἅττ' ἂν μὴ ἦ dici potuisse e loco simili colligo P. 1133 ἐκκέας τῶν ξύλων ἅττ' ἂν ἦ δανότατα.

P. 441 (εὐχόμεσθα) ὅστις — πόλεμον — εἶναι βούλεται, μηδέποτε παύσασθ' αὐτόν — ἐκ τῶν ὀλεκράνων ἀκίδας ἐξαιρούμενον, ubi indicativo potius quam coniunctivo uti maluit Ar. eadem de causa, qua in A. 900. 903. E. 1288. Animadvertendum tamen est, Aristophanem verba βούλομαι, ἐθέλω, χρήζω, λῶ in relativis sententiis (ut in condicionibus, v. p. 57) alibi quoque, ubi coniunctivum ponere posset, in praesenti ind. ponere maluisse, plerumque praecedente imperativo: A. 198. 950. E. 713. N. 345. 348. 439. 453. 737. 891. V. 723. 761. 1009. P. 206. 1204. L. 98. 133. 492. 1080. 1188. 1209. Th. 212. 751. 899. R. 3. 1468. Ec. 924.

Th. 177 σοφοῦ πρὸς ἀνδρός, ὅστις ἐν βραχεὶ πολλοὺς οἶός τε συντέμνειν λόγους, qui locus totus Euripidis est (v. Bakhuyzen. p. 114). Ceterum hic quoque ὅς ἂν cum coni. dici potuisse, docent loci a Blaydesio collati, ut Thuc. 2, 44 τὸ δ' εὐτυχές, οἱ ἂν — τύχωσιν. Eur. Fr. inc. 28 συμφορὰ δ', ὅς ἂν τύχη κακῆς γυναικός. Vide etiam Madvig. Gr. 195 b.

R. 355 (an.) εὐφημεῖν χρή καΐξιστᾶσθαι τοῖς ἡμετέροισι χοροῖσιν, ὅστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων ἢ γνώμη μὴ καθαρεύει, quod non differt ab ὅς ἂν ἢ ἢ μὴ καθαρεύη.

Ec. 418 supra attuli. 601 (an.) πῶς οὖν, ὅστις μὴ κέκτηται γῆν ἡμῶν, ἀργύριον δέ; ubi coni. cum ἂν fortasse eadem de causa parum idoneum esset, qua in A. 900: nam in apodosi futurum audientum esse, ex responso apparet: τοῦτ' εἰς τὸ μέσον καταθήσει.

Eodem referendi sunt hi loci: E. 228. 1275 N. 168. 560. 811. 1482. V. 738 (ῥσα). P. 911. Av. 755 (ῥσα). 1067 (οἶ). L. 597. 614. 661. Th. 150. R. 727 (οὐς). 1105 alique multi.

Quibus disputatis, de *temporum* et *modorum* usu in enuntiatis relativis huius generis pauca dicenda videntur. Temporum et modorum usus fere idem est atque in sententiis primariis. Ponitur enim et indicativus omnium temporum et imperativus (E. 1158. N. 1163. P. 1061. 1153. Av. 54. 80) et optativus proprius (A. 1156. V. 535. L. 147. 341) et optativus cum ἂν potentialis (ut V. 72. L. 1104. R. 906. 1406) et praeteritum cum ἂν (A. 708. V. 558. L. 110. R. 732. 960. 1022. 1373) et infinitivus absolutus, de quo v. Good-

win. 778 (N. 1252. P. 857. Ec. 350) etc. Notandus tamen est usus futuri ind., quod saepe non, ut in liberis enuntiatis, simpliciter futuram actionem designat, sed modali sensu, ut μέλλω cum inf. vel Latina coniugatio periphrastica I, tale aliquid significat, quod fieri possit; exempla vide supra in causalibus et consecutivis relativis sentiētiis.

Praeterea sunt 4 loci, de quibus fusius exponendum est.

Horum duo habent imperfectum ind., sed non usitato sensu.

V: 732 (lyr.) εἴθ' ὥφελέν μοι κηδεμῶν εἶναί τις, ὅστις τοιαῦτ' ἐνουθέτει.

Th. 835 (tr.) χρῆν — προεδρίαν — αὐτῇ δίδοσθαι Στηνίοισι καὶ Σκί-
ποισ ἐν τε ταῖς ἄλλαις — ἑορταῖς, αἷσιν ἡμεῖς ἤγομεν.

Quibus locis imperfecto non praeteritum tempus significari, quis videt, sed impf. positum est propter assimilationem modorum quae dicitur (Goodwin. 559. Krueg. 54, 10, 6. Kuehner. 399, 6, a). Sed uterque locus nescio quid habet, quod grammaticorum praeceptis repugnet. Docet enim Goodwinus § 562, assimilationem modi nisi in condicionalibus relativis enuntiatis locum habere non posse. Horum autem locorum in altero, qui ex Vespis petitus est, sententia relativa est finalis (nam nisi ὥφελεν praecederet, in sententia relativa futurum ind. esset, ut βούλομαι ἔχειν κηδεμόνα τινά, ὅστις νουθετή-
σει); imperfecti igitur hic eadem ratio est, quae in similibus genuinis finalibus cum ἴνα. Altero loco, qui est ex Thesmophoriazusi, assimilatio magis etiam mira est: nam, ut Goodwinus ibidem docet, si sententia relativa ad rem definitam refertur, nulla assimilatio potest esse, sed indicativus ponitur aliave constructio, quae sensu postulatur. Hic igitur, cum illud enuntiatum ipsum nihil condicionalē habeat, dicendum erat ἄγομεν. Quod qui sensit Blaydesius reponendum censet ὅς ἄγομεν ἡμεῖς αἰεί aut ὅς ἄγομεν ἐκάστοτε. Nec tamen sollicitanda est vulgata scriptura, et assimilatio modi non magis extra legitimos fines propagata est quam optativus iterativus in Aeschinis loco II, 31, a Frohbergero ad Lys. XIX, 35 allato.

Reliqui duo loci contra usum Atticorum coniunctivum pro futuro habent in sentiētiis relativis finalibus.

E. 1320 (an.) τίν' ἔχων φήμην ἀγαθὴν ἥκεις, ἐφ' ὅτῳ κνισῶμεν ἀγυαῖς;

P. 522 πόθεν ἂν λάβοιμι ῥῆμα μυριάμορον, ὅτῳ προσείπω σε;

Hi loci illud commune habent, quod uterque est in quaestione et praedicatum habet verbum primae personae. Inde conicio, quamquam pro certa rem venditare non audeo, coniunctivi causam esse hanc. Fac, relativum enuntiatum finale, ut P. 938 ποριῶ βωμόν, ἐφ' οὗτου θύσομεν, in primum mutatum esse; hoc procul dubio ita sonabit: ποριῶ βωμόν· θύσομεν ἐπ' αὐτοῦ. Idem nostris locis faciamus; habebimus altero: τίν' — ἦκει; ἐπὶ τῷ κνισῶμεν ἀγνιάς; altero: πόθεν — μυριάμορον; τῷ (sc. ῥήματι) προσείπω σε; Videmus igitur, alibi poni futurum, quod in libera sententia ponendum esset; hic eadem de causa poni coniunctivum (dubitativum). Similiter dicitur ἔχω ὃ τι εἶπω (Goodwin. 572) propter memoriam quandam coniunctivi in τί εἶπω; atque etiam ita explicatur coniunctivus in οὐκ ἔχω σοφισμ', ὅτῳ ἀπαλλαγῶ Aesch. Prom. 470, quem locum Goodwinus (§ 677) analogia locutionis οὐκ ἔχω τί λέγω falso mihi videtur quaestionibus indirectis annumerare: inter quae eadem ratio intercedit, quae est Latine inter „non habeo quid“ et „non habeo quod“. Sed videamus, quae sit interpretum de utroque loco sententia. De Equitum versu Kockius alique, tacent, idque propterea, credo, quod κνισῶμεν pro indicativo accipiunt. At indicativo praes. hic nullum esse locum, sensus docet: nondum enim replent plateas nidore, quoniam quae sit illa bona fama nesciunt, sed audita replere paratos se esse dicunt: „quamnam ferens bonam famam venisti, ob quam plateas nidore repleamus?“ Est igitur hoc enuntiatum relativum finale, dicendumque erat κνισήσομεν. In Pacis versu Blaydesius, coniunctivum aegre ferens, quoniam, praecedente optativo cum ἄν, in sententia relativa et ipsa propter assimilationem modi optativus ponendus erat (v. p. 167), — pro coniunctivo, quem ex v. 520 illatum esse suspicatur, aut ὅτῳ προσείποιμ' (ut sé audiat) aut ὃ τι προσείποιμ' legendum proponit. Sed Ar. fortasse propterea illa assimilatione non usus est, quod ipse optativus cum ἄν hic, ut saepe, condicionali vi attenuata, idem fere valet ac coniunctivus dubitativus (v. Goodwin. § 292,2. Krueg. 54, 3, 9).

Quae si ita sunt, falso Blaydesius in R. 1055 τοῖς — παιδαρίοισιν ἔστι διδάσκαλος, ὅστις φράζει pro φράζει coniunctivum φράζει substitui iubet: nam Ar., si idem quod Blaydesius, voluisset, φράσει dixisset; sed id, quod scripsit, ita verte: „pueris est magister, qui docet“, non: „qui doceat“.

Numeri pronominum et adverbiorum relativorum.

I. Pronomina.

ὅς.....	630.
ὅς γε.....	10.
ὅσπερ.....	86.
ὅσπερ γε...	2.
ὅσος.....	57.
ὅσος γε....	3.
ὅσοσπερ...	8.
οἷος.....	26.
οἰόσπερ....	8.
ἡλίκος.....	3.
ὅστις.....	160.
ὅστις γε....	8.
ὃ τι περ...	5.
ὁπόσος....	12.
ὁποῖος.....	1.

1019.

II. Adverbia.

οὐ.....	8.
οὐπερ.....	4.
οἶ.....	6.
οἶπερ.....	1.
ὅθεν.....	6.
ὅθενπερ.....	5.
ἥ.....	5.
ἥπερ.....	1.
ἵνα (ubi)....	19.
ἐνθα (ubi)....	2.
ἐνθεν (unde)..	1.
ὅπου.....	7.
ὅπουπερ.....	1.
ὅποι.....	5.
ὅπα (Dor.)...	2.

72.

De pronominum et adverbiorum relativorum usu haec annotari possunt.

1. Pronomina et adverbia, cum particula περ composita, significatione prope accedunt ad simplicia; sed tum potissimum usurpantur, si in praedicato sententiae relativae aut idem vel simile verbum, quod in primaria, repetitur (a), aut etiam omissum ex ea auditur (b), ut E. 213 ταῦθ', ἅπερ ποιεῖς, ποίει. P. 979 μὴ ποίει,—ἅπερ αἱ μοιχεύμεναι δρῶσι γυναῖκες. V. 621 ἀκούω ταῦθ', ἅπερ ὁ Ζεύς. Quod his locis inveni: a) ὅσπερ 14: A. 441. 560. E. 213. 333. V. 767. 947. P. 676. 979. Av. 441. L. 834. R. 13. 136. 591. 744; οὐπερ 2: P. 649. Pl. 1192; ἥπερ 1: R. 301.— b) ὅσπερ 22: E. 346. 864. 888. N. 296. 418. 423. 1015. 1198. V. 389. 404. 621. 797. P. 55. 363. 1042. 1285. Th. 398. 947. R. 320. 937. 1468. Pl. 550; οὐπερ 2: V. 1108. R. 199; ὅσοσπερ 3: V. 807. Av. 119. Ec. 174; οἰόσπερ 4: N. 1003. 1361. P. 446. Th. 983; ὃ τι περ 1: N. 476.

2. Pronomina et adverbia, cum indefinitis composita: ὅστις, ὅπου, ὅποι, ὅπα, triplici ratione usurpantur: a) ut Latina quicumque, quisquis, ubicumque etc., omne genus rerum indicant, quo pertinet condicionalis eorum usus et locutio ὅστις ἐστί „quisquis (is) est“, quam 12 locis legi: A. 1050. N. 113. 883. V. 1406. P. 1058. Av. 1576. L. 835. Th. 134. R. 39 (ubi notanda est omissio verbi εἶναι). 427. Ec. 362. 1067. b) Est ubi non genus quidem, at incertam tamen rem significant; quod cum alibi invenitur, tum si sententia relativa pertinet ad pronomen indefinitum τις aut interrogativum τίς, ποῖος, in primaria collocatum, ut E. 1301 φασὶν — μίαν λέξει τιν' αὐτῶν, ἥ τις ἦν γεραιτέρα. 1306. V. 347. P. 736. Av. 419. R. 168. Ec. 777. — Th. 390 ποῦ δ' οὐχὶ διαβέβληχ', ὅπου περ — εἰσὶν θεαταί; ubi Velsenus sine causa τί pro ποῦ scripsit (cf. G. Hermanni Opp. v. 8, p. 298). P. 1257. R. 936. Pl. 855. 980. Eodem referendus est usus eorum finalis et consecutivus et locutio (οὐκ, οὐδεὶς) ἔστιν ὅστις. c) Cum ad rem certam definitamque pertinent (plerumque ad pronomen personale primae vel secundae personae), aliquam eius qualitatem (cum laude aut vituperatione) indicant, quae aliquid confert ad illud, quod regenti sententia affirmatur (cf. Classen. ad Thuc. 3, 64), ut E. 316. 353. 861. Av. 467. L. 699. Th. 1058. (Fr. 695), quo referenda est etiam eorum vis causalis et adversativa. Semel tantum idque in Laconum choro L. 1249 τὰν τεὰν μῶαν, ἅτις οἶδεν ἀμέ pronomen personam certam eodem modo, quo simplex ὅς, definit.

3. Pronomina ὅσος, ὅσοσπερ, ὁπόσος in plurali usurpantur (64 locis), nisi quod ὅσον 9 et ὅσονπερ 2 locis neutro genere sine substantivo absolute dictum est, et ὅσος 2 locis in mascul. sing. nomini colectivo ὄχλος additum est.

4. Ὅπόσοι rarissime in trimetro dicitur: nam ex 12 locis, ubi occurrit, *quinque* in lyricis partibus sunt: P. 587. 600. 1029. Th. 356. R. 710, *quattuor* in anapaestis: V. 400. Av. 468. L. 582. Ec. 598. *Tres* igitur sunt in trimetris: E. 1366. Th. 899. Ec. 924, quorum tamen secundus tragici coloris, ut proximi versus, potest esse.

5. Ὅποῖος semel legitur: Av. 144 ἀτὰρ ἔστι γ' ὅποιαν λέγετον εὐδαίμων πόλις, ubi tamen cum Blaydesio facile conicere possis ἀτὰρ ἔστι γ' οἷον, quo etiam anapaestus bipartitus tollitur.

6. Adverbia ἐνθα et ἐνθεν nisi in lyricis partibus non inveniuntur: Av. 1485. Th. 1046. Av. 748.

7. Denique moneo, in illam tabulam non recepiſſe me aliquot locos, in quibus forsitan quispiam relativam sententiam esse statuat: hoc propterea feci, quod enuntiata illa, quamquam relativis simplicibus ὅς, ὅσος, οἷος etc. incipiunt, pro quaestionibus obliquis habeo, ut A. 442 δεῖ — τοὺς — θεατὰς εἰδέναι μ' ὃς εἶμ' ἐγώ. 461. 481 etc.; qua de re, si Deo placebit, alias agam.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

~~~~~						
P.						
15	in	tabula	pro	50	scribe	49
"	"	"	"	414	"	413
16	"	"	"	152 (in aor.).	"	151
"	"	"	"	194	"	193
"	"	"	"	307 (in summa)	"	306
"	"	"	"	403	"	402
"	in	nota	"	414 et 403	"	413 et 402
21	v.	25	"	152 et 146	"	151 et 145
33	"	2	"	79	"	78
"	"	7	post	L. 39	adde	140
"	"	9			dele	799 et 800
57	"	18	post	N. 1274	adde	Th. 1160
"	"	"	ante	870	"	331
93	"	6	post	N. 454	"	1274

INDEX LOCORUM,

de quibus fusius brevius disputatum est.

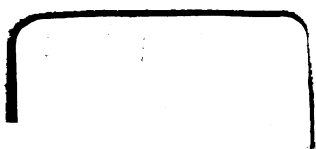
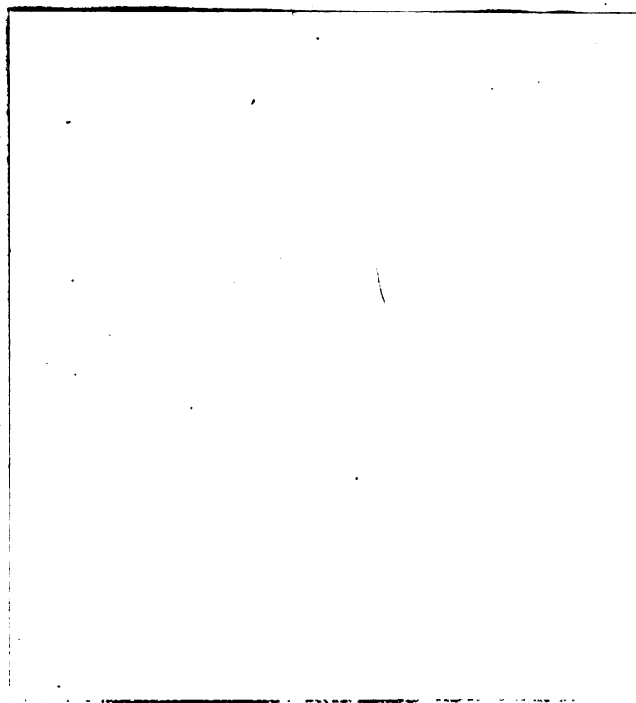
Acharn.	P.	N u b.	P.	P a c.	P.
176	140	413 sq.....	119	24.....	165
255	159	489	125	32.....	146
317	23	1121	36	85.....	144
318	52. 160	1153	55	107.....	27
957	84	1278	106	215.....	75
		1339	94	306—7.....	156
Equit.		1402	156	317.....	37
39	24	1445.....	36	364.....	37
73	34	1458.....	165	450.....	17
134	147			522.....	175
186	93	Vesp.		712.....	65
201	15	160.....	27	931.....	126
210	15	442.....	95	1076.....	140
271—2	24	486.....	136	1112.....	140
272	35	496..	51	1267.....	159
609	108	565.....	139	1292.....	70
698—700	16	614.....	54		
805	18	649.....	49	A v.	
824	131	705.....	134	76.....	130
872.....	129	708.....	82	180.....	62
1056.....	127	732.....	175	190.....	128
1107.....	159	816.....	65	505.....	146
1108.....	160	819.....	69	513.....	168
1131 sq.....	118	842.....	26	631.....	27
1311	25	1223.....	116	928.....	161
1320	175	1264.....	109	977.....	28
1350 sq.....	71	1458.....	168	987.....	108

	<i>P.</i>		<i>P.</i>		<i>P.</i>
1086.....	37	593.....	172	239.....	37
1226.....	108	668.....	41	254.....	30
1355.....	134	832.....	76	273.....	129
1359.....	96	835.....	175	589.....	156
1571.....	113	836.....	76	629.....	143
1681.....	97	842.....	76	633.....	128
		916.....	159	668—9.....	31
<i>L y s.</i>		926.....	30	735.....	87
118.....	62	1166—7.....	42	752.....	143
140.....	38	1167.....	37	1105.....	44
149.....	67			1156.....	52
166.....	29	<i>R a n.</i>			
173.....	136			<i>P l u t.</i>	
307.....	66	77.....	98	119.....	120
347.....	29	169.....	43	136.....	63
572.....	84	265.....	56	216.....	56
580—1.....	18	322.....	137	329.....	67
596.....	165	969.....	54	447.....	108
704.....	43	1135.....	37	482.....	32
740.....	39	1163.....	164	859.....	47
901—2.....	29	1196.....	113	878.....	110
1099.....	86	1229.....	37	1010.....	76
1183.....	138	1281.....	142	1064.....	111
		1449.....	101	1139.....	146
<i>T h e s m.</i>		<i>E c c l.</i>			
90.....	161			<i>F r a g m.</i>	
271.....	30	138.....	165	100,2.....	101
536.....	98	141.....	83		
565.....	40	209.....	37		

Ga 110.908
Syntaxis Aristophaneae capita selec
Widener Library 006627071

3 2044 085 094 779